

B/β1

ΤΟ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ-ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Μετέχοντες Σπουδαστριες:

Γούτα Σοφία
Κωνσταντινίδου Ελένη

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικός:

Τερζοπούλου Χαρίκλεια
Κομικός-Εαθηγήτρια Εφαρμογών

Πτυχιακή για τη λήψη πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.

ΠΑΤΡΑ 9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1991

Η επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής εργασίας.

Χ. Τερζοπούλου - Νομικός - Καθηγήτρια εφαρμογών

Α. Παπαδοπούλου - Κοινωνιολόγος - Επίκουρος
καθηγήτριας

Χ. Παπαδοπούλου - Κοινωνική Λειτουργός -
Καθηγήτρια εφαρμογών

ΑΡΙΘ. ΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	553
-----------------------	-----

Α Ν Α Γ Ν Ω Ρ Ι Σ Η

Στην σελίδα αυτή θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την υπεύθυνη καθηγήτρια της πτυχιακής κ.Χ. Τερζοπούλου, νομικό, καθηγήτρια εφαρμογών για τις κατευθύνσεις που μας έδωσε και για τις πρωτοβουλίες που μας επέτρεψε να αναλάβουμε.

Επίσης την κ.Ν. Πετρούση, υπάλληλο στην βιβλιοθήκη της Βουλής που μας βοήθησε στην συλλογή των στοιχείων μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο σκοπός της εργασίας αυτής είναι να μελετήσει την αποτελεσματικότητα της ποινής, όσον αφορά το σκοπό της που είναι η ειδική και η γενική πρόληψη και το ρόλο της εργασίας ως μέσο σωφρονιστικής αγωγής.

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού παρουσιάζουμε:

- α) την εξέλιξη στη μεταχείριση των κρατουμένων. Μέσα από το κεφάλαιο αυτό φαίνεται η έναρξη του θεσμού της φυλακής και οι συνεχείς αλλαγές, ανάλογα με τις επιρροές κάθε εποχής, στη μεταχείριση του κρατουμένου.
- β) σωφρονιστικά συστήματα σχετικά με την κοινή ή απομονωμένη διαβίωση του κρατουμένου.
- γ) το σύστημα ποινών, το σκοπό και τη λειτουργία της ποινής.
- δ) τον ισχύοντα σωφρονιστικό κώδικα για την μεταχείριση των κρατουμένων.
- ε) την πραγματική κατάσταση στις φυλακές, όσο αυτό είναι δυνατόν, σύμφωνα με στοιχεία από έρευνα του ΕΚΚΕ, από στατιστικές και απόψεις επιστημόνων.
- στ) το ρόλο του Κ.Δ. όπως προκύπτει από τις διατάξεις του νόμου.
- ζ) την ψυχολογία του κρατουμένου με την έγκλειση του σε σωφρονιστικό κατάστημα και την αποκοπή του από το κοινωνικό και οικογενειακό του περιβάλλον
- η) το ρόλο της εργασίας και την επιστημονική προσέγγιση για τη φύση και τα συστήματα εργασίας στις φυλακές.
- θ) τις νομοθετικές ρυθμίσεις για τις αγροτικές φυλακές στην Ελλάδα και την εργασία που συντελείται μέσα σε αυτές και

ι) την λειτουργία της Δικαστικής Φυλακής Διαβατών και της Αγροτικής Φυλακής Κασσάνδρας.

Για την πραγματοποίηση της μελέτης αυτής πέρα από την επιστημονική βιβλιογραφία συνεργαστήκαμε με Κ.Α., διευθυντές φυλακών, φυλακτικό προσωπικό και τους προέδρους συλλόγων συμπαραστάσεως κρατουμένων "Ο Ονήσιμος" και "Ο Τιμόθεος", από τους οποίους αντιμετωπίσαμε μεγάλη επιφυλακτικότητα.

Από τα συνολικά συμπεράσματα της μελέτης που διατυπώνονται οι προτάσεις αφορούν:

- α) εναλλακτικούς τρόπους εργασίας κρατουμένων,
- β) τη στελέχωση των καταστημάτων κράτησης με επιστημονικό προσωπικό
- γ) την παροχή συστηματικής βοήθειας από Κ.Υ. εντός κι εκτός του χώρου των φυλακών και
- δ) την καλύτερη κοινωνική επανένταξη, χρησιμοποιώντας τις αγροτικές φυλακές σαν ενδιάμεσο στάδιο κράτησης.

VI.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Π Ε Ρ Ι Ε Κ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

	Σελίδα
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ.....	III
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	IV
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ I	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
Το πρόβλημα.....	2
Ορισμός Σφρων.....	3
Συντεμήσεις.....	4
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ II	
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	5
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ III	
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΕΥΞΗ ΤΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	
1. Σωφρονιστική αντιμετώπιση κατά την αρχαιότητα στην Ελλάδα.....	6
2. Σωφρονιστική αντιμετώπιση κατά το Ρωμαϊκό Ποινικό Δίκαιο.....	7
3. Επίδραση του Χριστιανισμού στην φιλοσοφία του σωφρονιστικού συστήματος.....	8
4. Σωφρονιστική αντιμετώπιση κατά τον Μεσαίωνα και μέχρι τον δέκατο όγδοο αιώνα.....	10
5. Μεταρρυθμιστικές προσπάθειες στη σωφρονιστι-	

VII

Σελίδα

κή αντιμετώπιση κατά τον δέκατο ένατο αιώνα... 12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ.....

1. Απομονωτικό ή Πενσυλβανικό Σύστημα..... 14
2. Κοινοβιανό Σύστημα..... 15
3. Μικτό Σωφρονιστικό Σύστημα (ή σύστημα σιω-
πής)..... 16
4. Το Προδευτικό ή Ιρλανδικό Σωφρονιστικό Σύ-
στημα..... 17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΡΟΗΓΜΕΝΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

1. Το Σουηδικό Μοντέλο..... 20
2. Το Μοντέλο της Δυτικής Γερμανίας..... 22
3. Μοντέλο Ιταλίας, Γαλλίας..... 22
4. Μοντέλο Αγγλίας..... 24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΙΝΩΝ.....

1. Θεωρίες της ποινής..... 25
2. Σκοποί και λειτουργίες της ποινής..... 27
3. Κατηγορίες ποινών..... 28
4. Η ποινή του θανάτου..... 28
5. Η Στερητική ποινή της ελευθερίας..... 30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

Η ΓΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	
1. Γενικές αρχές.....	31
2. Διάκριση των κρατουμένων σε κατηγορίες-Διαδικασία Εισαγωγής κρατουμένων-Έρευνα προσωπικότητας.....	31
3. Όροι διαβίωσης κρατουμένων-Κτιριακές εγκαταστάσεις καταστημάτων, χώροι έκτισης των Ποινών.....	32
4. Η αγωγή και η φυγαγωγία των κρατουμένων.....	33
5. Επικοινωνία με Ευρύτερο Κοινωνικό Περιβάλλον.....	34
6. Κέντρα Ημιελεύθερης Διαβίωσης- Απόλυση Υπό όρου του Καταδίκου.....	35
7. Εργασία Κρατουμένων.....	37
8. Μεταγωγές.....	38
9. Αμοιβές και Πειθαρχικές κυρώσεις.....	38
10. Κέντρο Προστασίας Αποφυλακιστέων-Μεταίδρυμα-τική Αρωγή.....	39
11. Προσωπικό Καταστημάτων Κράτησης.....	40
12. Μετατροπή των Περιοριστικών της Ελευθερίας Ποινών.....	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ.....	42
1. Ποινική Κατάσταση.....	43
2. Η Εικόνα της φυλακής σύμφωνα με τους Έγκλειστους.....	43

	Σελίδα
3. Συνθήκες κράτησης.....	46.
4. Διαδικασία εισόδου στη φυλακή.....	48
5. "Εγκληματογενής Φυλακή".....	49.
6. Άλλες Απόψεις.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ	
Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ.....	(55)
1. Ψυχολογικοί παράγοντες.....	57
2. Η Ψυχολογία των καταδίκων σαν ομάδα.....	58.
3. Η προσαρμογή του καταδίκου.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Κ	
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΧΙ	
Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ.....	64
1. Η Φύση της Εργασίας στις Φυλακές.....	64
2. Συστήματα Εργασίας.....	65
3. Προγράμματα του ΟΑΕΔ στις φυλακές.....	66
4. Επιστημονική Ημερίδα που Οργανώθηκε με Πρωτο- βουλία του ΟΑΕΔ για την επαγγελματική Κατάρτι- ση των Κρατουμένων.....	67
5. Προγράμματα Δείκτης Επιμόρφωσης στις φυλακές.....	72
6. Η Εργασία στις Φυλακές Άλλων Χωρών.....	73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΧΙΙ

ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ.....	
1. Ιστορικά.....	75
2. Εισαγωγή στα Αγροτικά Σωφρονιστικά Καταστήματα.....	75
3. Η Εργασία στα Αγροτικά Σωφρονιστικά Καταστήματα.....	76
4. Αγροτικές Φυλακές Άλλων Κρατών.....	77

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΧΙΙΙ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΔΙΑΒΑΤΩΝ-ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΑΣΣΑΝ-

ΔΡΑΣ.....	
Α. Δικαστική φυλακή Διαβατών.....	
1. Ιστορικά.....	78
2. Περιγραφή Χώρου.....	78
3. Προγράμματα.....	80
4. Επικοινωνία με τον έξω κόσμο.....	80
5. Η Κοινωνία της φυλακής.....	82
6. Προσωπικό.....	83
7. Το έργο και τα προβλήματα της Κ.Δ.....	84
Β. Αγροτική Φυλακή Κασσάνδρας.....	
1. Ιστορικά.....	85
2. Περιγραφή Χώρου.....	85
3. Η εργασία στην Α.Φ. Κασσάνδρας.....	88
4. Προγράμματα.....	88
5. Επικοινωνία με το έξω κόσμο.....	89

	Σελίδα
6. Η Κοινωνία της Φυλακής.....	90
7. Προσωπικό.....	91
8. Ο Ρόλος του Κ.Α.....	92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΧΙV.	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	93
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	97
Α. Ο ισχύον Σ.Κ. 1851/1989.....	99
Β. Ευρωπαϊκοί Σωφρονιστικοί Κανόνες.....	118
Γ. Στατιστικοί Πίνακες Έρευνας ΕΚΚΕ	152
Δ. Υπόμνημα Προτάσεων του "Ο Ονήσιμος" Συλλόγου Συμπαραστώσεως Κρατουμένων, προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης.....	163
Ε. Πορίσματα και Προτάσεις επιστημονικής ημερί- δας με θέμα "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων ως προϋπόθεση της κοινωνικής ε- πανένταξης τους".....	166
ΣΤ. Πίνακες προγραμμάτων που λειτουργούν μετά το 1984 από τη ΝΕΛΕ.....	178
Η. Αποφάσεις για τη σωφρονιστική εργασία του Συμβούλου της Ευρώπης.....	185
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	191

Σαν τα κακά βοτάνια όλα τα κρίματα
Στης φυλακής αξαίνουν τον αέρα·
Μονάχα ότι καλό είναι μες στον άνθρωπο
Μαραίνεται και χάνεται εκεί πέρα.
Κ' είναι χλωμή Αγωνία ο κλειδοκράτορας
Κ' η Απελπισία φρουρός νύχτα και μέρα.

(.....)

Πάντα μέσα στο στήθος μας μεσάνυχτα
Και σούρουπο στο ξέχωρο κελί μας,
Γυρνούμε τον τροχό και δος του ξαίνουμε
Σκοινιά μες στην πικρή τη φυλακή μας.
Κι' η σιγαλιά ταραζει πιο φριχτότερα
Κι' από βοή, καμπάνας την ψυχή μας.

Κι ούτε ποτέ φωνή, σιμώνει ανθρώπινη.
Να πει δύο λόγια από την καρδιά βγαλμένα:
Και στη θύρα κοιτούν μέσ' απ' τα σίδερα
Κάτι μάτια σιληρά και παγωμένα:
Κι' απ' όλους ξεχασμένοι, όλο σαπίζουμε
Με ψυχές και κορμιά σακατεμένα.

OSCAR WILDE

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έγκλημα, μια πράξη κατακριτέα, μια παράβαση της κοινωνικής έννομης τάξης πραγμάτων.

Εγκληματίας, "κάποιος" που προκαλεί αποστροφή, ένα "τίποτα", που δεν μπορεί να έχει μια δεύτερη ευκαιρία, που αποβάλλεται από την κοινωνία, που θεωρείται ένα "σκουπίδι", ένα "απόβρασμα" της κοινωνίας.

Φυλακές, βρίσκονται σε απομακρυσμένα μέρη, προκαλούν αποστροφή και χωρίζουν τους "κακούς" εγκληματίες από τους "καλούς" και "έννομους" πολίτες. Είναι το καινούργιο "σπίτι" των εγκληματιών, όπου ελάχιστες είναι οι ελπίδες για κατανόηση, συγχώρεση, βοήθεια, βελτίωση και όπου δυστυχώς πολλοί ξαναγυρίζουν ως υπότροποι.

Παρατηρείται ότι υπάρχει ένα στίγμα της κοινωνίας για τους εγκληματίες και συγχρόνως την αδυναμία της πολιτείας να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την εγκληματικότητα. Ακολουθείται ένας φαύλος κύκλος με την ψευδαίσθηση του σωφρονισμού ενώ η εγκληματικότητα συνεχώς αυξάνεται.

Ο σωφρονισμός στον τόπο μας σήμερα, ως στόχος, έχει εξαληφθεί ή παρέμεινε στάσιμος σε σχέση με την εξέλιξη της ελληνικής πραγματικότητας. Γεγονός που φαίνεται από την αύξηση σε ποσοστό 80% της εγκληματικότητας στην τελευταία εικοσαετία, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας που μας δείχνουν για το 1965 αριθμό καταδικασθέντων 73.059, ενώ για το 1988 αριθμό 132.925.

Τα παραπάνω οδηγούν στην απαισιόδοξη διαπίστωση, ότι με την ελάχιστη "παρέμβαση" του σωφρονιστικού συστήματος στην αντiegλημματική προσπάθεια οποιαδήποτε προσδοκία αποτελεσματικής επίδρασης του, προς μείωση της εγκληματικότητας, είναι μάταιη. Άσχετα βέβαια αν η παρέμβαση αυτή κατευθύνεται σε ηθική, σε επαγγελματική ή σε κοινωνική "αναπροσαρμογή", "επανάταξη", "επανακοινωνικοποίηση", "αναμόρφωση" ή όποια "ανά..." ή "επανά..." των καταδίκων που διέρχονται μέσα από τους μηχανισμούς του.

Την παρουσίαση όλων αυτών, έχει σαν κύριο σκοπό η μελέτη αυτή. Πιο συγκεκριμένα την ιστορική εξέλιξη νομικών κανόνων για την μεταχείριση των κρατουμένων, την ισχύουσα νομοθεσία και την παρούσα κατάσταση στις φυλακές - όσο αυτό είναι δυνατό - και το ρόλο της εργασίας ως σωφρονιστικό μέσο αγωγής.

Το πρόβλημα

Το Ελληνικό Σωφρονιστικό Σύστημα προβλέπει διάφορες ποινές για αυτούς που εγκλημάτισαν με σκοπό τον σωφρονισμό τους, καθώς και την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας γενικότερα. Η κυριότερη ποινή που επιβάλλει είναι η στερητική της ελευθερίας. Εγκλείει τον κατάδικο σε μια φυλακή, τον αποκόβει από το οικογενειακό και κοινωνικό του περιβάλλον, τον υποχρεώνει να προσαρμοστεί μέσα σε ένα νέο σύστημα, και τον αδρανοποιεί υποχρεώνοντας τον να ακολουθεί καθημερινά το ίδιο συγκεκριμένο πρόγραμμα χωρίς να συμβάλλει ο ίδιος στην δημιουργία αυτού του προγράμματος.

Η προσπάθεια αυτή του σωφρονισμού, με τις παράλληλες τροποποιήσεις του νόμου, είναι αποτελεσματική, γεγονός που απο-

δεικνύεται από την αύξηση της εγκληματικότητας, την αύξηση των υποτρόπων, και τις πρόσφατες εξεγέρσεις των φυλακών.

Στο θεσμό των αγροτικών φυλακών υπάρχει κάποια διαφοροποίηση. Ο περιορισμός του καταδίκου δεν είναι τόσο στενός, σε σχέση με το χώρο. Αποφεύγεται η αδρανοποίηση μέσα από την εργασία.

Βέβαια η εργασία προβλέπεται από το νόμο για όλα τα σωφρονιστικά καταστήματα, αλλά λόγω έλλειψης υλικοτεχνικής υποδομής δεν εφαρμόζεται ή εμφανίζεται περιορισμένα.

Ορισμοί Όρων

Έγκλημα (CRIME): Κάθε παράβαση του νόμου.

Έγκλειστος (IN PRISON): Ο κλεισμένος σε κλειστό χώρο, ο κλεισμένος στην φυλακές, ο φυλακισμένος.

Επανακοινωνικοποίηση (RESOCIALIZATION): Ομαλή επανένταξη στο κοινωνικό σύστημα άνευ όρων αποδοχή των κυριάρχων κοινωνικών κανόνων.

Εργασία (WORK): Το σύνολο των προσπαθειών σωματικών ή διανοητικών που καταβάλλονται για τη δημιουργία υλικών, πνευματικών και ηθικών αγαθών για τη θεραπεία των αναγκών του ανθρώπου.

Κοινωνικοποίηση (SOCIALIZATION): Η απομείωση από τα μέλη-άτομα κάθε κοινωνίας ή κοινωνικής ομάδας των πολιτισμικών στοιχείων, των αξιών και των κανόνων, που συνιστούν και εκφράζουν την δεδομένη κοινωνία ή ομάδα. Η εσωτερίκευση-συνειδητή ή μη συνειδητή των κοινωνικών αξιών και κανόνων.

Ποινή (PUNISHMENT): Τιμωρία που επιβάλλεται στα άτομα με σκοπό την καταστολή μιας παράβασης ή ενός αδικήματος.

Σωφρονιστικό Κατάστημα (CORRECTIVE FOUNDATION-PRISON): Επιστημο-

νική και νομική ονομασία των δημοσίων εγκαταστάσεων, όπου κρατούνται οι υπόδικοι ή οι κατάδικοι, τις οποίες στην καθημερινή γλώσσα αποκαλούμε "φυλακές".

Σωφρονιστικό Σύστημα (CORRECTIVE SYSTEM): Σύστημα κυρώσεων (ποινών) που επιβάλλονται νομοθετικά μετά την καταδίκη του εγκληματία, καθώς και το σύνολο των νομικών ~~κανόνων που ρυθμίζουν τον τρόπο~~ εκτέλεσης των κυρώσεων.

Συντμήσεις

Α.Σ.Κ = Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα.

Κ.Α = Κοινωνικός Δειτουργός.

Ν.Ε.Λ.Ε = Νομαρχιακή Επιτροπή Δείκτης Επιμόρφωσης.

Ο.Α.Ε.Δ = Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

Ο.Η.Ε = Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.

Σ.Κ = Σωφρονιστικός Κώδικας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.

Η εργασία αυτή είναι μια βιβλιογραφική μελέτη, που σκοπό έχει να εξετάσει την αποτελεσματικότητα της ποινής και το ρόλο της εργασίας στη σωφρονιστική αγωγή. Επίσης έχει κάποιους επιμέρους σκοπούς. Όπως να εξετάσει την εξέλιξη στη μεταχείριση των κρατουμένων, την ισχύουσα νομοθεσία στην Ελλάδα, την πραγματική κατάσταση μέσα στις φυλακές καθώς και τις συνθήκες σε μια κλειστή και σε μια αγροτική φυλακή.

Τα παραπάνω θέματα θα παρουσιαστούν σε σχετικά κεφάλαια της μελέτης μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ. ΙΙΙ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. Σωφρονιστική Αντιμετώπιση κατά την Αρχαιότητα στην Ελλάδα

Στο αρχαιοελληνικό ποινικό δίκαιο δεν είναι ακόμα διαμορφωμένες οι ποινές κατά της προσωπικής ελευθερίας.

Στους νόμους του Δράκοντα, οι γνωστοί ως "γραμμένοι με αίμα" κυριαρχούν οι θανατικές ποινές, όπως η συντριβή του κεφαλιού του καταδίκου "δια τυμπάνου", ο αποκεφαλισμός με τσεκούρι, η κατακρήμνιση από βράχο, ο πνιγμός στη φυλακή, η ταφή του ενώ είναι ακόμα ζωντανός, ο θάνατος ζωντανού στη φωτιά, ο πνιγμός μέσα σε σάκκο και η σταύρωση.

Οι αιματηρές αυτές ποινές υποχωρούν κατά την εξέλιξη του αρχαιοελληνικού δικαίου. Αυτό συμβαίνει με την προοδευτική νομοθεσία του Σόλωνα και την πνοή του πολιτισμού της Αθηναϊκής ακμής όπου η αισθητική επέδρασε και στις εκτελέσεις των ποινών. Στην εποχή αυτή είχε απομείνει σαν πιο συνηθισμένος τρόπος εκτέλεσεως των θανατικών ποινών το κώνειο.

Στην ίδια εποχή άρχισε να ωριμάζει η ιδέα ότι η ποινή επιβάλλεται για την προστασία της έννομης τάξης, και να θεωρείται σαν δικαίωμα της πολιτείας. Επίσης στο αρχαιοελληνικό ποινικό δίκαιο συναντάμε σε περιορισμένο βαθμό και τις σωματικές ποινές όπως την μαστίγωση και τις ατιμωτικές όπως η εξορία η οποία επιβαλλόταν κυρίως σε πολιτικούς εγκληματίες. (Καμβύσης Δ., 1949)

Επίσης, σ' αυτήν την εποχή, ο Πλάτωνας με τη θεωρία του, εμφανίζεται ως πρώτος ανθρωπιστής. Υποστηρίζεται ότι σκοπός της ποινής δεν είναι η τιμωρία για το κακό που έχει γίνει, αλλά η

διόρθωση αυτού που έχει κάνει το κακό και ο σωφρονισμός του. Απόμη θεωρεί τους εγκληματίες ως αρρώστους στην ψυχή και αναφέρει το διπλό σκοπό της ποινής, την βελτίωση αυτού που παρ- κτράπηκε και την αποτροπή του κακού με τον εκφοβισμό και παρα- δειγματισμό των υπολοίπων. Οι δύο αυτοί όροι του Ποινικού δι- καίου δεν είναι αντίθετοι μεταξύ τους αλλά συμβαδίζουν και συμπ- πληρώνει ο ένας τον άλλο. Έτσι ο Πλάτωνας καταλήγει στην ατομική αντιμετώπιση του εγκληματία και προτείνει τα σωφρονιστήρια-δεσ- μωτήρια, στα οποία συνιστά την απομόνωση, την εργασία και την νου- θέτηση των καταδίκων. (Γαρδίκας Κ. 1927)

2. Σωφρονιστική Αντιμετώπιση κατά το Ρωμαϊκό Ποινικό Δίκαιο.

Στο Ρωμαϊκό Ποινικό Δίκαιο παρατηρούμε ότι επικρατεί η αντίληψη του δικαιώματος της ποινής, γενικά σαν μέσο ατομικής εκδίκησης ή ικανοποίησης του παθόντος. Η αντίληψη αυτή διο- χετεύθηκε στο Ρωμαϊκό Δίκαιο από την προρωμαϊκή ακόμη εποχή όταν ίσχυε κυρίως η υλική σε είδος ή χρήμα ικανοποίηση. Η θα- νατική ποινή εκτελείται με διάφορους φρικτούς τρόπους ανάλο- γους με εκείνους του αρχαιοελληνικού δικαίου.

Σαν σωματική ποινή επιβάλλεται η μαστίγωση και σαν ατιμω- τική η στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων και η δουλεία.

Σύμφωνα μ' αυτά η ποινή κατά της προσωπικής ελευθερίας δεν είναι αυτοσκοπός. Χρησιμοποιείται όμως για την εκτέλεση των θανατικών ποινών κατὰ του σώματος.

Η στέρηση της προσωπικής ελευθερίας σαν ποινή αρχίζει με- τὰ τον πρώτο αιώνα πρ. Χριστού επί Κορνηλίου Σύλλα, όπου βλέ- πουμε ως ποινές την φυλάκιση και την εξορία, η οποία αντικατέ-

στησε σε πολλές περιπτώσεις την ποινή του θανάτου και τις υπόλοιπες βαριές ποινές. Η φυλάκιση πραγματοποιείται πριν την ανάκριση και κατόπιν σαν αυτοτελής ποινή αλλά μόνο για όσους ανήκουν στις κατώτερες τάξεις. Δεν είχε δηλαδή σωφρονιστικό ή επανορθωτικό χαρακτήρα.

Στην αρχαία Ρώμη τα διαμερίσματα των φυλακών διαιρούνται σε τρεις κατηγορίες:

α) Στο "σκοτεινό υπόγειο", το οποίο προορίζεται αποκλειστικά για την εκτέλεση των θανατικών ποινών και των βασάνων, για να μην ακούγονται οι φωνές των βασανιζομένων και να μην φαίνεται το αποκρουστικό θέαμα των βασανιστηρίων.

Την αρχή αυτή οι Ρωμαίοι την υιοθέτησαν από τους Έλληνες οι οποίοι με την αποστροφή τους προς τα βάνουσα θέαματα δεν εκτελούσαν τις ποινές δημοσίως αλλά πάντα μέσα στα δεσμωτήρια και μετά την δύση του ήλιου.

β) Στο ισόγειο διαμέρισμα όπου κρατούνται οι καταδικασμένοι σε δεσμά και

γ) Στο διαμέρισμα της τροφής, το οποίο προορίζεται για τους καταδικασμένους σε φυλάκιση.

Στις πρώτες αυτές φυλακές οι συνθήκες ήταν άθλιες, δεν υπήρχε διάκριση φύλου και ηλικίας και η τροφή ήταν στοιχειώδης, ψωμί και νερό. (Καμβύσης Δ.1949)

3. Επίδραση του Χριστιανισμού στη φιλοσοφία του σωφρονιστικού συστήματος

Στην μεταχείριση των εγκληματιών σπουδαία επίδραση άσκησε ο χριστιανισμός. Η διδασκαλία της "αγάπης και της ειρήνης" του

Θεανθρώπου επέδρασε υπέρ των κρατουμένων. Οι αρχές του χριστιανισμού είναι αντίθετες με την τιμωρία του εγκλήματος. Εξετάζει το έγκλημα υποκειμενικά. Δεν ενδιαφέρεται μόνο για την αμαρτία αλλά δίνει μεγάλη σημασία σ' αυτόν που έχει κάνει την αμαρτία. Ο ένοχος δεν πρέπει να τιμωρείται σωματικά και πνευματικά αλλά να οδηγείται στην μετάνοια.

Κατά την εποχή των πρώτων αυτοκρατόρων οι ποινές κατά της ελευθερίας συνοδεύονται με βαριά καταναγκαστικά έργα, ισόβια ή πρόσκαιρα.

Το 340μ.Χ όμως επί των Χριστιανών αυτοκρατόρων διακρίνουμε τάση για βελτίωση του τρόπου της εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας ποινών. Υπό την επίδραση της διδασκαλίας του Χριστιανισμού ο εγκληματίας αντιμετωπίζεται με φιλανθρωπία.

Φιλανθρωπική εκτέλεση των ποινών έγινε από τον αυτοκράτορα του βυζαντίου Κων/νο ο οποίος καθιέρωσε τον χωρισμό των φύλων και διέταξε τον εγκλεισμό των γυναικών στα μοναστήρια. Ο αυτοκράτορας Ονώριος υποχρέωσε τους δικαστές να επισκέπτονται τους φυλακισμένους στις φυλακές, να εξετάζουν τις ανάγκες τους, την συμπεριφορά των φυλάκων απέναντι των φυλακισμένων και την τροφή τους.

Παρόμοιες μεταρρυθμιστικές ενέργειες έκαναν κι άλλοι αυτοκράτορες.

Κατευθυνόμενες από το Χριστιανισμό οι Σύνοδοι Καρχηδόνας και Νίκαιας καθιερώνουν την συχνή επίσκεψη των επισκόπων στις φυλακές, κάθε Τετάρτη και Παρασκευή, και την παρακολούθηση του τρόπου διαβίωσης των φυλακισμένων. (Βορρές Δ. 1881)

4. Σαφρονιστική αντιμετώπιση κατά τον Μεσαίωνα και μέχρι τον δεκάτο όγδοο αιώνα.

Κατά την περίοδο του Μεσαίωνα παρατηρούμε μια γενική στασιμότητα.

Οι μεταρρυθμιστικές ενέργειες και οι βελτιώσεις που άρχισαν να γίνονται στις φυλακές και στην μεταχείριση των κρατουμένων με την εμφάνιση του χριστιανισμού, δεν συνεχίζονται. Σ' αυτό συνετέλεσε το Σχίσμα της Εκκλησίας.

Η Δυτική Εκκλησία επεδίωξε την μετάνοια με σκληρές και απάνθρωπες ποινές.

Είναι η εποχή του Ποινικού Δικαίου της Ιεράς Βεξέτασης. Της κτηνώδους εκτέλεσης, των πιο απάνθρωπων σωματικών ποινών, της σκληρής δόξης της μαγείας και της μαγγανείας.

Στα τέλη του Μεσαίωνα και κατά το δέκατο έκτο αιώνα μ.Χ έγιναν κάποιες προσπάθειες στην Γαλλία, για την βελτίωση της θέσης των κρατουμένων με την κατάργηση των υπογείων δεσμωτηρίων, το ίδιο συνέβη και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Σημαντικά βήματα έγιναν ως προς την καθιέρωση της υποχρεωτικής εργασίας στις φυλακές. (Καμβόσης Δ. 1949)

Νέα τροπή πήρε το ζήτημα των μεταρρυθμίσεων των φυλακών με την εμφάνιση των Κουακέρων (QUAKERS). Πρόκειται για χριστιανική εταιρεία που συστήθηκε στην Αγγλία στα μέσα του δεκάτου εβδόμου αιώνα μ.Χ. Σύμφωνα με αυτούς είναι απαράδεκτο το να χύνεται ανθρώπινο αίμα, διαφωνούν με την διατήρηση της ποινής του θανάτου και υποστηρίζουν την εφαρμογή του συστήματος της απομόνωσης. Σ' αυτό υποβάλλονται όλοι οι ένοχοι για βαριά αδικήματα, στους οποίους οριζόταν πριν η θανατική ποινή. (Βορρές Δ. 1881).

Η Ολλανδία κατά τον δέκατο όγδοο αιώνα μ.Χ. διαμορφώνει την θέση της και επιζητά την συστηματική βελτίωση του καταδίκου, ώστε αυτός να γίνει χρηστό μέλος της κοινωνίας. Στα σωφρονιστήρια της Ολλανδίας κυριαρχούσε καθαριότητα, πειθαρχία, τάξη και επιμελής εργασία, που υπηρετούν τον σκοπό της ποινής προς όφελος του καταδίκου και της κοινωνίας. Με τη θέση αυτή η Ολλανδία γίνεται πρότυπο προς μίμηση, σ' όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. (Φαραντάτος Ν. 1902)

Τον ίδιο αιώνα έχουμε την εμφάνιση των διαφωτιστών LOMBROSO, MONTESQUIEU, VOLTAIRE, ROYSSEAU, DIDEROT, και BECCARIA, οι οποίοι διατύπωσαν νέες ιδέες στην αναμόρφωση των φυλακών σε "σωφρονιστικά καταστήματα" και την επιδίωξη του καθορισμού του σκοπού τους.

Απόρροια των φιλοσοφικών ιδεών είναι η δημιουργία διαφόρων θεωρητικών ρευμάτων και σχολών. Έτσι δημιουργείται στην Ιταλία η Κλασική Σχολή του Ποινικού Δικαίου, που έχει ως πρακτικό σκοπό την ελάττωση των ποινών ή ακόμη και την κατάργησή τους.

Είχε επίσης μια θεωρητική μέθοδο " την Α PRIORI μελέτη του εγκλήματος, ως αφηρημένης νομικής οντότητας".

Επίσης δημιουργείται η Επανορθωτική Σχολή που υποστηρίζει την ηθική και νομική βελτίωση του εγκλήματος.

Κατά το 1770 στην Αγγλία ο JOHN HOWARD προκαλεί νέο θεωρητικό ρεύμα που καταλήγει στη δημιουργία μιας νέας σχολής της Θετικής Εγκληματολογίας. Η σχολή αυτή μελετά τη φυσική γέννηση του εγκλήματος, είτε στον εγκληματία, είτε στο περιβάλλον που αυτός ζει, για να προσαρμόσει στις διάφορες αιτίες τις κατάλληλες θεραπείες. Η ποινολογική σχολή του HOWARD ενδιαφέρθηκε κυρίως για

την αρχιτεκτονική των φυλακών όπως και για την εκτέλεση των ποινών. Υποστήριξε τους τρεις όρους: απομόνωση, εργασία, εκπαίδευση. Ένας γενικός σκοπός φιέπει την όλη θεωρητική κατεύθυνση της σχολής αυτής: η βελτίωση των όρων διαβίωσης στη φυλακή. (FERRI ENRICO 1925).

5. Μεταρρυθμιστικές προσπάθειες στην σωφρονιστική αντιμετώπιση κατά τον δέκατο ένατο αιώνα.

Μέχρι τις αρχές του δεκάτου ενάτου αιώνα η εξέλιξη στη μεταχείριση των εγκληματιών είχε περιοριστεί στην καλυτέρευση των όρων διαβίωσης στις φυλακές με απώτερο σκοπό της ποινής, την ηθική βελτίωση των εγκλείστων. Οι προσπάθειες αυτές ήταν αποτέλεσμα φιλανθρωπικών συναισθημάτων. Είχε δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην τύχη των κακοποιών, αφού διέπραξαν το έγκλημα χωρίς να εξετάζεται η αληθινή αιτία του εγκλήματος και χωρίς να δίνεται η ανάλογη προσοχή από την πολιτεία για την πρόληψη του εγκλήματος και την ουσιαστική αντιμετώπιση και διαπαιδαγώγηση μέσα στις φυλακές.

Με την έναρξη του δεκάτου ενάτου αιώνα παρατηρούμε σημαντική αλλαγή στη στάση της πολιτείας. Η βελτίωση των όρων διαβίωσης μέσα στις φυλακές δεν βασίζεται πλέον στα φιλανθρωπικά αισθήματα αλλά μεταφέρεται στις υποχρεώσεις της πολιτείας.

Με την αλλαγή της στάσης της πολιτείας αρχίζουν να διοργανώνονται Συνέδρια για το σωφρονιστικό ζήτημα, που είναι μια πιο σοβαρή αντιμετώπιση του θέματος.

Από τα συνέδρια αυτά καθιερώνονται οι τρεις αρχές: Καταστολή, Βελτίωση, Πρόληψη.

Συνέδρια έγιναν στην Φραγκφούρτη (1860), Βρυξέλλες (1861), Σινσινάτι της Β.Αμερικής (1870), Λονδίνο (1872), Στοχόλμη (1878), Ρώμη (1885), στην Πετρούπολη (1890), και Παρίσι (1895).

Τα ζητήματα που απασχόλησαν τα Συνέδρια αυτά ήταν:

- α) Οι Σωφρονιστικοί θεσμοί (Υπό όρων αναστολή της εκτέλεσεως της ποινής, μετατροπή των στερητικών της ελευθερίας ποινών σε χρηματικές και η μετά τη φυλακή μεταχείριση).
- β) Η εργασία των κρατουμένων μέσα στις φυλακές και η αμοιβή αυτών.
- γ) Η εκπαίδευση και ψυχαγωγία των φυλακισμένων μέσα στις φυλακές.
- δ) Η μετατροπή της θανατικής ποινής σε ισόβια κάθειρξη σε κάποιες περιπτώσεις.
- ε) Η Εκπαίδευση και ειδικευση του προσωπικού των φυλακών. (Προτείνεται η ίδρυση της σχολής φυλακών όπου θα διδάσκονται ποινικό δίκαιο, δημόσιο δίκαιο, ψυχολογία, σωφρονιστική, και τα συστήματα των φυλακών)
- στ) Ο διαχωρισμός των υποδίκων από τους καταδίκους.
- ζ) Το θέμα της αορίστου καταδίκης και
- η) Το θέμα των προστατευτικών συλλόγων υπέρ των καταδίκων.

Στον ίδιο αιώνα εκτός από τα συνέδρια που δείχνουν μια αντιμετώπιση πιο ανθρωποκεντρική, αρχίζουν να εφαρμόζονται και ορισμένοι τρόποι εκτίσεως των ποινών, με τρόπο ώστε να υπάρχει ηθική και υλική ωφέλεια και στον κατάδικο και στην κοινωνία. Αρχίζουν να εφαρμόζονται δηλαδή τα σωφρονιστικά συστήματα. (Φαραντάτος 1902).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

1. Απομονωτικό ή Πενσυλβανικό Σύστημα.

Για την διαμόρφωση του συστήματος αυτού συντέλεσαν οι ισχύουσες ιδέες στην Πενσυλβανία για την φύση του αδικήματος και της ποινής. Το αδίκημα θεωρείται ως αμάρτημα ενάντια στο Θεό και η ποινή σαν μέσο για εξιλεασμό και μετάνοια αυτού που έχει διαπράξει το αδίκημα.

Στην διάρκεια της φυλάκισης κατά το σύστημα αυτό οι κατάδικοι περνούν όλη την διάρκεια της ημέρας και της νύχτας σε ατομικό κελί και πλήρη απομόνωση.

Κατά την παρακολούθηση της θείας Δειτουργίας στην εκκλησία ο κάθε κατάδικος κάθεται σε κάθισμα κατασκευασμένο με τρόπο που να μην μπορεί να δει τον κατάδικο που κάθεται μπροστά του. Στην διάρκεια του περίπατου στο προαύλιο της φυλακής κάθε κατάδικος φοράει μάσκα για να μην βλέπει το πρόσωπο του άλλου καταδίκου. Στην συνέχεια όμως η μάσκα καταργείται.

Εισάγεται η εργασία αλλά ο κάθε κατάδικος εργάζεται μόνος στο κελί του. Τα πλεονεκτήματα του συστήματος αυτού είναι:

α) Εξαιτίας της πλήρους απομόνωσης ο κατάδικος αποφεύγει την διαφθορά η οποία θα μπορούσε να επέλθει στην κοινή διαβίωση με άλλους καταδίκους.

β) Με την απομόνωση η αυτοσυγκέντρωση, η αυτοπαρατήτηση και ο αναπτυσσόμενος αυτοέλεγχος ενισχύουν την δύναμη της συνείδησης.

γ) Με την πλήρη απομόνωση αποφεύγονται οι πειθαρχικές παραβάσεις και οι αποδράσεις οι οποίες προκαλούνται με την συναναστροφή των καταδίκων.

Ενώ τα μειονεκτήματα του συστήματος είναι:

α) Με την πλήρη απομόνωση δημιουργείται μεγάλη πρέση στον ψυχικό κόσμο του καταδίκου ενώ η ποινή γίνεται πιο οδυνηρή.

β) Επέρχεται η εξασθένηση της θέλησης. Το άτομο γίνεται άβουλο και οκνηρό.

γ) Δημιουργείται η τάση για αυτοκτονία.

δ) Εξασθενίζει το νευρικό σύστημα και δημιουργεί από ψυχικές διαταραχές μέχρι ψυχώσεις και ψυχικές νόσους.

ε) Με την πλήρη απομόνωση γίνεται αδύνατη η εφαρμογή των μεθόδων που συμβάλλουν στην κοινωνική αναπροσαρμογή του καταδίκου.

2. Κοινοβιακό Σύστημα

Στην διάρκεια του συστήματος αυτού οι κατάδικοι περνούν την ημέρα και τη νύχτα μαζί με άλλους καταδίκους.

Το σύστημα αυτό διακρίνεται σε δύο κατηγορίες:

α) κοινοβιακό σύστημα: αυτό αρκείται στην κοινή κράτηση των καταδίκων κατά την ημέρα και τη νύχτα. Δεν υποβάλλονται σε εργασία, ενώ η διεύθυνση και το προσωπικό της φυλακής ασχολούνται με την τήρηση της τάξης.

Το μειονέκτημα του συστήματος αυτού είναι ότι αντί για βελτίωση έχουμε χειροτέρευση του καταδίκου εξαιτίας της διαρκούς αποχής από την εργασία και την διαφθορά του λόγω της συνεχούς συναναστροφής του "καλού" με τον "κακό" και του "κακού" με τον "χειρότερο".

Παλιά το σύστημα αυτό εφαρμόζόταν σε όλες τις φυλακές ενώ στη συνέχεια παρατηρείται σε πολύ λίγες.

β) Το κοινοβιακό σύστημα με τη στενή του έννοια: Στο σύστημα αυτό εκτός από την κοινή διαβίωση κατά την διάρκεια της ημέρας και της νύχτας επιβάλλεται και η εργασία. Γίνεται προσπάθεια να οργανωθεί η ζωή στη φυλακή έτσι ώστε να βελτιωθεί ο κατάδικος και να προετοιμαστεί για την επανένταξη του στην κοινωνία. Πλεονέκτημα του συστήματος αυτού είναι η παροχή εργασίας και γενικά η προσπάθεια για βελτίωση του εγκληματία.

Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται στις αγροτικές φυλακές.

3. Μικτό Σωφρονιστικό Σύστημα (ή σύστημα σιωπής)

Κατά την διάρκεια του συστήματος αυτού οι κατάδικοι περνούν τη νύχτα σε απομόνωση ενώ την ημέρα δουλεύουν μαζί με άλλους καταδικούς αλλά χωρίς να μιλούν μεταξύ τους.

Το σύστημα αυτό είναι κράμα του κοινοβιακού, όπου κυριαρχεί η απομόνωση κάθε καταδίκου στο κελί του.

Με το πέρασμα του χρόνου διαπιστώθηκε ότι είχε σοβαρό μειονέκτημα επειδή η τήρηση της απόλυτου σιωπής δεν ήταν δυνατή.

Έτσι οι κατάδικοι συνεννοούνταν μεταξύ τους με νεύματα και άλλα ποικίλα εκπληκτικά μέσα, οι πειθαρχικές ποινές αυξάνονται πολύ, το προσωπικό των φυλακών δεν επαρκεί αριθμητικά και η αύξηση του προσωπικού ^{της} φυλακής είναι μεγάλη οικονομική επιβάρυνση.

Τα πλεονεκτήματα του συστήματος είναι:

α) Ο κατάδικος στη διάρκεια της κοινής διαβίωσης την ημέρα μπαίνει σε πειρασμούς και έτσι του προσφέρεται η δυνατότητα να συνεχίσει την αυτοκυριαρχία και την αυτοσυγκράτηση.

β) Ενισχύεται η σωματική και ψυχική υγεία. Του προσφέρεται εργασία, δεν αδρανεύει και απασχολείται δημιουργικά.

4. Το Προοδευτικό ή Ιρλανδικό Σωφρονιστικό Σύστημα.

Κατά το σύστημα αυτό ο κατάδικος πρέπει να διανύσει τρία στάδια πριν από την προσωρινή απόλυση του από τις φυλακές, η οποία μπορεί να θεωρηθεί κατά κάποιο τρόπο ότι αποτελεί το τέταρτο και τελευταίο στάδιο.

Κατά το προοδευτικό σύστημα η διάρκεια της απομόνωσης, η κοινωνική διαβίωση, η μείωση των περιορισμών του καταδίκου και η ποιότητα παροχών προς αυτόν είναι βαθμιαία και σταδιακά, και εξαρτώνται από την ανάλογη πρόοδο του φυλακισμένου. Η απόλυση του εξαρτάται από την ολοκλήρωση της βελτιώσεως του, η οποία προσφέρεται αμέσως μόλις αυτός είναι έτοιμος για την κοινωνική του επανένταξη.

Σαν βελτίωση εννοείται η αγάπη προς την εργασία, ή ικανοποιητική απόδοση σ' αυτήν και η καλή διαγωγή. Ο κατάδικος είναι έτοιμος για κοινωνική επανένταξη όταν θεωρηθεί ικανός για έντιμο βίο, σύμφωνα με τους νόμους μέσα σε μια ελεύθερη κοινωνία.

Η έκταση της ποινής στο προοδευτικό σύστημα περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

α. Το στάδιο της απομόνωσης: στη διάρκεια του σταδίου αυτού ο κατάδικος οφείλει να παραμένει στο κελί του κατά την διάρκεια της ημέρας και της νύχτας. Μέσα στο κελί του είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει και την εργασία του. Η διάρκεια του σταδίου αυτού ποικίλει σύμφωνα με το άτομο.

Τα όρια του σταδίου αυτού είναι από ένα μήνα, το κατώτερο, μέχρι εννέα μήνες το ανώτερο. Η απομόνωση στο στάδιο αυτό έχει σκοπό να φοβίσει τον φυλακισμένο, να συμβάλλει στην αυτοσυγκέντρωση, στον αυτοέλεγχο, στην υιοθέτηση των ηθικών και θρησκευτικών αρχών και να τον προετοιμάσει για το επόμενο στάδιο.

β. Το στάδιο της ποινής αναγκαστικής εργασίας: κατά την διάρκεια του σταδίου αυτού ο κατάδικος εργάζεται κάθε μέρα μαζί με τους υπόλοιπους καταδίκους, ενώ κατά την διάρκεια της νύχτας απομονώνεται στο κελί του. Στο στάδιο αυτό η ποινή εκτίεται κατά βαθμούς. Οι βαθμοί που θα συλλέξει ο κατάδικος σύμφωνα με την καλή διαγωγή και την επιμέλεια προς εργασία, συνελούν στην αύξηση ευεργετημάτων σχετικά με την αμοιβή του στην εργασία, τις επισκέψεις, την αλληλογραφία και γενικά τους περιορισμούς που επιβάλλει η στερητική της ελευθερίας ποινή. Με την καλή του διαγωγή μπορεί να μειώσει το χρόνο παραμονής του σε κάθε βαθμό και να πετύχει έτσι πιο γρήγορη μετάβαση στο επόμενο στάδιο. Αντίθετα η κακή διαγωγή του έχει σαν συνέπεια εκτός από την επιβολή πειθαρχικών ποινών και τον υποβιβασμό του σε κατώτερο βαθμό και την παραμονή του στο στάδιο αυτό όλη την διάρκεια της ποινής του. Σε κάθε βαθμό του σταδίου που βρίσκεται ο κατάδικος διακρίνεται ανάλογα και από την εξωτερική του εμφάνιση δηλαδή το ιδιαίτερο χρώμα της ενδυμασίας του.

Στο στάδιο αυτό η ποινή δεν έχει πια ιδιαίτερα αυστηρά χαρακτηριστικά όπως στο προηγούμενο και προσφέρει στον κατάδικο την δυνατότητα με την καλή του διαγωγή και την επιμέλεια στην εργασία να βελτιώσει την θέση του στην φυλακή και να συγκεντρώσει έτσι περισσότερα ευεργετήματα.

γ. Στάδιο δια μέσου φυλακής: Η απότομη μετάβαση του καταδίκου από την φυλακή στην ελεύθερη κοινωνική ζωή θεωρήθηκε ότι δυσκόλευε πολύ την επανένταξη του στην κοινωνία και αποτελούσε σοβαρή αιτία υποτροπής. Δημιουργήθηκε λοιπόν η άποψη ότι θα ήταν σωστό μεταξύ του σταδίου της κοινής εργασίας και της επιστροφής του καταδίκου στην ελεύθερη κοινωνία, την οποία για αρνητό καιρό στερήθηκε, να δημιουργηθεί ένα ενδιάμεσο στάδιο. Κατά την διάρκεια του σταδίου αυτού ο κατάδικος θα απασχολείται σε εργασία που θα τον βοηθήσει στην επαγγελματική του αποκατάσταση, ενώ συγχρόνως θα πάρνει ευεργετήματα, κάποια ελευθερία κινήσεως, θα γίνεται πιο ενεργητικός μέσα στη φυλακή και θα προετοιμαστεί για την έξοδο του από την φυλακή.

Στο στάδιο αυτό ο κατάδικος ασχολείται με βιομηχανική, βιοτεχνική ή αγροτική εργασία, ανάλογα με το μελλοντικό του επάγγελμα.

Πειθαρχικές ποινές δεν επιβάλλονται στο στάδιο αυτό. Κάθε παράβαση του κανονισμού των φυλακών έχει συνέπεια την επαναφορά του καταδίκου στο προηγούμενο στάδιο.

Η χρονική διάρκεια του σταδίου εξαρτάται από την διάρκεια όλης της ποινής, πολλές φορές όμως προβλέπεται κάποιο κατώτατο όριο παραμονής του καταδίκου στο στάδιο αυτό.

δ. Η υπό όρο απόλυση του καταδίκου: Το τελευταίο αυτό στάδιο αποτελεί και θεσμό του σωφρονιστικού συστήματος. Σ' αυτό χαρίζεται το ένα τρίτο ($1/3$) ή ένα τέταρτο ($1/4$) της ποινής, είτε απολύεται ο κατάδικος υπό τον όρο της επίδειξης καλής διαγωγής για ορισμένο χρονικό διάστημα. Σε περίπτωση επίδειξης καλής διαγωγής ανακαλείται η προσωρινή απόλυση. (Κανάτσιος 1970 - Ζωγράφος 1930).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΡΟΗΓΜΕΝΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ.

1. Το Σουηδικό Μοντέλο:

Το μοντέλο αυτό αποτελεί πρότυπο της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής.

Από πολύ παλιά (1861-1933) εμφανίζονται στη Σουηδία οι πρώτες ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις, με την κατάργηση της θανατικής ποινής, την εισαγωγή του συστήματος των ημερησίων προστίμων και την δυνατότητα έκτισης της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε αγροτικές ή δασικές φυλακές.

Στη συνέχεια ακολούθησε ένα σύστημα κοινωνικοθεραπευτικής παιδαγωγικής και ιατρικής μεταχείρισης των εγκληματιών μέσα στις φυλακές σύμφωνα με τις ιδιομορφίες της προσωπικότητας του καθενός. Αυτό όμως στην πράξη συνοδεύτηκε με αύξηση της εγκληματικότητας και της υποτροπής και συγχρόνως σημειώνονται ταραχές μέσα στις φυλακές.

Για να αντιμετωπιστούν τα παραπάνω, η πολιτεία σε περιπτώσεις που είναι εφικτό καταργεί την έκτιση των στερητικών της ελευθερίας ποινών, με σκοπό να προσεγγίζει κατά το δυνατό, τους όρους διαβίωσης της ελεύθερης κοινωνικής ζωής.

Επίσης θεσπίζει τέσσερα εναλλακτικά μέτρα: α) τη χρηματική ποινή, β) την αναστολή εκτελέσεως της ποινής για ένα χρονικό διάστημα, τουλάχιστον ενός έτους χωρίς έλεγχο, γ) την προϋπαρκτική επίβλεψη, με χρόνο δοκιμασίας τουλάχιστον τριών ετών, με την επιβολή διαφόρων υποχρεώσεων και την άσκηση ελέγχου

του καταδίκου από τα αρμόδια κρατικά όργανα και δ) την παραπομπή σε υπηρεσίες πρόνοιας, που επιβάλλεται σε ανηλίκους, αλκοολικούς, τοξικομανείς και σε άτομα με ψυχική νόσο.

Η φυλάκιση επιβάλλεται μόνο σε περιπτώσεις σοβαρού εγκλήματος και σε περιπτώσεις που επιθυμεί και ο ειφορισμός του δράστη για λόγους πρόληψης της ίδιας πράξης.

Τα είδη των φυλακών που υπάρχουν στη Σουηδία είναι οι τοπικές και οι εθνικές. Οι τοπικές φυλακές βρίσκονται κοντά στους τόπους εργασίας των κρατούμενων και παρέχονται σ' αυτούς άδειες εξόδου κατά τις ώρες εργασίας, καθώς και άδειες απουσίας. Στις φυλακές αυτές εισάγονται κρατούμενοι που δεν είναι επικίνδυνοι. Στις εθνικές φυλακές εισάγονται οι πιο επικίνδυνοι κρατούμενοι, εκείνοι που υποβάλλονται σε ειδική ψυχιατρική θεραπεία, εκείνοι που υποβάλλονται σε ειδική εργασία, και εκείνοι που επιβάλλονται σε επιμορφωτικά προγράμματα.

Ο νεοεισερχόμενος κρατούμενος, στα δύο αυτά είδη φυλακών, υποβάλλεται υποχρεωτικά σε εξέταση των σωματικών και ψυχικών λειτουργιών του, και ερευνάται το περιβάλλον που ζούσε. Με βάση τις εξετάσεις αυτές διαμορφώνεται πρόγραμμα για τη μεταχείριση του κρατούμενου.

Για την πραγματοποίηση των προγραμμάτων αυτών εργάζονται πολλά άτομα και ως υπάλληλοι και ως εθελοντές και παρακολουθούν τις προόδους του κάθε κρατούμενου και τον βοηθούν σε προβλήματα που αντιμετωπίζει. Σημαντική θέση στη ζωή του κρατούμενου έχει η ψυχαγωγία και η επαφή με την ελεύθερη κοινωνία. Ο κάθε κρατούμενος που επιθυμεί να αναφερθεί στις αρχές για την επίλυση κάποιου ζητήματός του απευθύνεται στην αρμόδια ομάδα επίβλεψης.

Οι πειθαρχικές ποινές που επιβάλλονται στα δύο είδη των φυλακών είναι η επίπληξη, η στέρηση των παρεχομένων ευεργετημάτων και σε σοβαρότερα παραπτώματα η παράταση της φυλάκισης του κρατουμένου μέχρι σαρανταπέντε μέρες το πολύ. Σαν έσχατο μέτρο θεωρείται η μεταγωγή του σε φυλακές με αυστηρότερες συνθήκες διαβίωσης. Η ποινή της απομόνωσης επιτρέπεται μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις.

2. Το Μοντέλο της Δυτικής Γερμανίας

Στη Δυτική Γερμανία το σωφρονιστικό σύστημα στην πράξη είναι συντηρητικό, οι φυλακές στεγάζονται σε κτίρια του περασμένου αιώνα, υπάρχει μικρό ποσοστό ανοικτών φυλακών, το φυλακτικό προσωπικό δεν έχει την κατάλληλη μόρφωση και οι δυνατότητες εργασίας και μόρφωσης των κρατουμένων μέσα στις φυλακές είναι περιορισμένες.

Παρόλ'αυτά όμως στη Δυτική Γερμανία ο κρατούμενος αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερη νομική προστασία.

Στο μοντέλο της χώρας αυτής καταργείται η ποινή της καθέρξεως, θεσπίζεται το σύστημα των ημερησίων προστίμων σύμφωνα με το Σουηδικό πρότυπο, καθιερώνεται η χρηματική ποινή και περιορίζεται η επιβολή της ποινής κατά της ελευθερίας με την υπ' όρον αναστολής.

Επίσης καθιερώνεται η εισαγωγή σε θεραπευτικό κατάστημα των εγκληματιών με σοβαρές ψυχικές διαταραχές. Για την πρόληψη της υποτροπής θεσπίζεται η ασφάλιστική κράτηση των επικίνδυνων υποτρόπων για αόριστο χρονικό διάστημα.

3. Μοντέλο Ιταλίας, Γαλλίας

Στην Ιταλία το 1948 καταργείται η θανατική ποινή. Το 1975

θεσπίζεται σωφρονιστικός νόμος που παρέχει τη δυνατότητα έκτισης μιας βραχυχρόνιας ποινής εκτός φυλακής, είτε υπό συνθήκες ημιελευθερίας, είτε υπό συνθήκες δοκιμασίας σε κοινωνική υπηρεσία, δηλαδή ο κατάδικος παρέχει κοινωφελή εργασία υπό την επίβλεψη κοινωνικών λειτουργών.

Το 1981 ψηφίστηκε νόμος όπου θεσπίζονται: α) η ημικράτηση για ποινή έως έξι μήνες με υποχρέωση του καταδίκου να περνά τουλάχιστον δέκα ώρες την ημέρα σε σωφρονιστικό κατάστημα του τόπου διαμονής του β) η ελεγχόμενη ελευθερία για ποινή έως τρεις μήνες με περιοριστικούς όρους στις κινήσεις και τη διαμονή του καταδίκου και γ) η χρηματική ποινή. Επίσης λήφθηκαν μέτρα για την αποφυγή στιγματισμού του ποινικού μητρώου για δράστες που δεν έχουν υποτροπιάσει.

Στη Γαλλία με τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο διαμορφώνεται ανθρωποκεντρικά το σωφρονιστικό σύστημα σύμφωνα με τρεις ιδέες: α) εμπάθυση της προσωπικότητας του δράστη, β) εξατομίκευση της ποινής και γ) κοινωνική επανένταξη. Το 1950 ιδρύεται το Εθνικό Κέντρο Προσανατολισμού που έχει σαν προορισμό την κατάταξη των εγκληματιών στα διάφορα σωφρονιστικά καταστήματα. Καθιερώνεται η εισαγωγή των φυλακών-σχολείων για τους ανηλίκους και των ειδικών κέντρων αποτοξίνωσης για τους εγκληματίες τοξικομανείς και τους επικίνδυνους αλκοολικούς.

Το 1975 με αφορμή ταραχές που σημειώθηκαν στις Γαλλικές φυλακές δημιουργούνται τέσσερις κατηγορίες φυλακών με κριτήριο το ύψος της ποινής και το βαθμό επικινδυνότητας του κρατούμενου. Οι κατηγορίες αυτές είναι α) τοπικές φυλακές με απομονωτικό σύστημα για ποινές έως ενός έτους, β) κέντρα κρατήσεως με μικτό σύστημα προσανατολισμένο στη διατήρηση της α-

εφάλειας στη φυλακή και δ) ειδικευμένα σωφρονιστικά κέντρα για σωφρονιστικούς σκοπούς.

Θεσπίζονται θεσμοί ημιελευθερίας, αδειών απουσίας, χορήγηση υψό όρο αναστολής της ποινής και δημιουργούνται υποκατάστατα για την ποινή της φυλάκισης.

Στα δύο αυτά κράτη παρατηρείται ανεπάρκεια κτιρίων και σωφρονιστικού προσωπικού.

4. Μοντέλο Αγγλίας

Στην Αγγλία δημιουργείται και ολοκληρώνεται ένα σύστημα ολοκληρωτικών μέτρων με σκοπό την αποφυγή του εγκλεισμού στη φυλακή. Τα μέτρα αυτά επιβάλλονται ανάλογα με τη βαρύτητα της κάθε περίπτωσης και εκτείνονται από την αναβολή ή αποχή της επιβολής της ποινής ως την κοινωφελή υπηρεσία, την υψό όρο απόλυση και την πρόωρη απόλυση. (Φραντζεσκάκης 1990).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΙΝΩΝ

1. Θεωρίες της ποινής

Τρεις σχολές μελέτησαν την ποινή και διατύπωσαν θεωρίες σχετικά με αυτήν.

α. Κλαστική σχολή: Σύμφωνα με τη σχολή αυτή η θέληση του ατόμου είναι ελεύθερη. Κατά συνέπεια το άτομο είναι υπεύθυνο για το έγκλημα του γιατί μπορεί να μην το διαπράξει και γι αυτό πρέπει να υποστεί την τιμωρία, την ποινή.

Σύμφωνα με την κλασική σχολή η ποινή ως περιεχόμενο έχει την υλική αποζημίωση και την ηθική μείωση και ως σκοπό την δίκαιη ανταπόδοση του κακού που έχει γίνει. Συνεπώς δεν είναι ανταπόδοση κακού ίσου προς το κακό που έχει γίνει, ούτε ανταπόδοση που εκδηλώνεται με την απειλή ιδιαίτερα αυστηρών ποινών για να προκαλέσει εκφοβισμό και να ενισχύσει την ειδική πρόληψη.

Έτσι μέσα από την ποινή γίνεται η διάκριση της δίκαιης και της άδικης πράξης, τονίζεται η δίκαια πράξη, ικανοποιείται ο παθών και το κοινό αίσθημα.

Θεμελιώδεις έννοιες για την κλασική σχολή είναι: το έγκλημα, η ενοχή και η ποινή.

β. Νεωτερικιστική Σχολή ή Κοινωνιολογική: Σύμφωνα με τη σχολή αυτή η ποινή δεν έχει σκοπό την ανταπόδοση του κακού που έχει γίνει από το έγκλημα αλλά την βελτίωση του εγκληματία, που μπορεί να βελτιωθεί, και την απομάκρυνση του εγκληματία, που δεν

μπορεί να βελτιωθεί, για την ασφάλεια του κοινωνικού συνόλου. Η ποινή δηλαδή είναι μέτρο ειδικής πρόληψης, μέτρο προστασίας της κοινωνίας.

Ο εγκληματίας δεν πρέπει να τιμωρείται αλλά να βελτιώνεται όταν αυτό είναι εφικτό.

Η νεοτεριστική σχολή δέχεται ότι ο άνθρωπος δεν έχει ελεύθερη θέληση, δεν είναι υπεύθυνος για τις πράξεις του αλλά υπεύθυνη γι' αυτές είναι η κοινωνία. Την άποψη αυτή στηρίζει στο ότι το έγκλημα δεν είναι προϊόν της ελεύθερης βούλησης του ατόμου αλλά προϊόν πολυάριθμων και ποικίλων παραγόντων. Οι παράγοντες αυτοί είναι, είτε εξωγενείς, οι οποίοι τις περισσότερες φορές είναι κοινωνικοί, είτε ενδογενείς, οι οποίοι τις περισσότερες φορές είναι κληρονομικοί και βιολογικοί.

Σύμφωνα με τη σχολή αυτή βασική σημασία δεν έχει το έγκλημα και η ενοχή, αλλά ο εγκληματίας και η επικινδυνότητά του, δηλαδή η προσωπικότητα του δράστη και η πιθανότητα να επαναλάβει στο μέλλον παρόμοιες πράξεις.

Το έγκλημα έχει δευτερεύουσα σημασία, θεωρείται μόνο ως σύμπτωμα ως εκδήλωση της επικινδυνότητας και όχι ως προϋπόθεση που απαιτεί επιβολή ανταποδοτικής ποινής.

γ. Διαλλακτική ή Ενωτική Σχολή:

Σύμφωνα με τη σχολή αυτή κάποια άτομα είναι υπεύθυνα για τις πράξεις τους, άλλα δεν έχουν καμία ευθύνη ενώ άλλα άτομα έχουν περιορισμένη ευθύνη. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις έχει και η κοινωνία ευθύνη. Για το λόγο αυτό πρέπει να επιβάλλεται η ποινή όπου υπάρχει ευθύνη.

Όπως υποστηρίζει η διαλλακτική σχολή η ποινή έχει την έννοια της ανταπόδοσης όσες φορές έχει ως σκοπό την γενική πρόληψη, δηλαδή την συγκράτηση των άλλων από την τέλεση αξιόποινων πράξεων. Επίσης οι οπαδοί της σχολής αυτής πιστεύουν ότι η ποινή πρέπει να διατηρηθεί στις περιπτώσεις εκείνες που μπορεί να φέρει αποτέλεσμα δηλαδή "των άπειρων" εγκλημάτων. (Κανάτσιος-Καρανίκας).

2. Σκοποί και Λειτουργίες της Ποινής.

Οι σκοποί και οι λειτουργίες της ποινής διακρίνονται σε δύο βασικές κατευθύνσεις, μια προς το παρελθόν και μία προς το μέλλον.

Στην πρώτη περίπτωση η ποινή λειτουργεί ως τιμωρία για ένα έγκλημα που έγινε ήδη στο παρελθόν και επιδιώκεται μ' αυτήν η ανταπόδοση του κακού και η αποκατάσταση.

Στη δεύτερη περίπτωση η ποινή λειτουργεί ως προσπάθεια αποφυγής της τέλεσης ενός εγκλήματος στο μέλλον είτε από το συγκεκριμένο εγκληματία είτε από άλλους ανθρώπους. Επιδιώκεται δηλαδή μ' αυτήν η πρόληψη τελέσεως νέων εγκλημάτων με δύο τρόπους. Από τη μια με τη γενική πρόληψη, δηλαδή τον εκφοβισμό, τον παραδειγματισμό και την έμμεση διαπαιδαγώγηση των πολλών μέσα από την ποινή και από την άλλη η ειδική πρόληψη, δηλαδή τον εκφοβισμό, τη βελτίωση ή αχρήστευση των συγκεκριμένων δραστών ανάλογα με το αν πρόκειται για άτομα ακίνδυνα, βελτιώσιμα ή ανεπίδεκτα βελτίωσης.

Ο σκοπός της ποινής εδώ αναζητείται στην εξυπηρέτηση αναγκών που αφορούν την ανθρώπινη συμβίωση, δηλαδή την πρόληψη του εγκλήματος και ευρύτερα την ασφάλεια της κοινωνίας. (Κουράκης 1989).

3. Κατηγορίες Ποινών

Για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, ο ποινικός κώδικας θεσπίζει διάφορες ποινές, που διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, στις κύριες και στις παρεπόμενες.

Η κύρια ποινή είναι πρωτεύουσα και βασική. Είναι η πιο συχνή αποτελεσματική αντίδραση ενάντια στο έγκλημα και επιβάλλεται ανεξάρτητα από κάθε άλλη κύρωση. Κύριες ποινές είναι: η θανατική ποινή, η κάθειρξη, η φυλάκιση, ο περιορισμός σε σωφρονιστικό κατάστημα, ο περιορισμός μέσα σε ψυχιατρικό κατάστημα, η χρηματική ποινή και το πρόστιμο. Οι κύριες ποινές διακρίνονται: α) στην ποινή κατά της ζωής, β) στην ποινή κατά της ελευθερίας και γ) στην ποινή κατά της περιουσίας ή σε χρήμα.

Η παρεπόμενη ποινή ακολουθεί την κύρια. Είναι δευτερεύουσα, απαγγέλλεται μετά την καταδίκη στην κύρια ποινή ή επέρχεται αυτοδικαίως μετά την κύρια ποινή.

Οι παρεπόμενες ποινές είναι: η αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων, η απαγόρευση ασκήσεως του επαγγέλματος και η δημοσίευση της δικαστικής απόφασης.

4. Η ποινή του θανάτου

Η ποινή του θανάτου συνίσταται στην απλή και χωρίς βασανιστήρια αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής σύμφωνα με δικαστική απόφαση αμετάκλητη.

Η ποινή του θανάτου οριζόταν στις εξής περιπτώσεις: απόπειρα δολοφονίας του βασιλιά, στρατιωτική υπηρεσία κοντά στον εχθρό, υποστήριξη των πολεμικών δυνάμεων του εχθρού, κατασκοπεία σε καιρό πολέμου, ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, ληστεία και εκβιασμό.

Σύμφωνα με το νόμο 1608/1950 η θανατική ποινή μπορεί να μην εκτελεστεί και να μετατραπεί σε ισόβια κάθειρξη, μόνο σε κάποιες περιπτώσεις. Επιβάλλεται όμως όταν οι περιστάσεις τέλεσης της πράξης είναι ιδιαίτερα απάνθρωπες ή αν ο δράστης είναι επικίνδυνος για τη δημόσια ~~ασφάλεια~~.

Η ποινή του θανάτου δεν επιβάλλεται σε ανήλικους. Η εκτέλεση της θανατικής ποινής αναβάλλεται όταν η κατάδικος είναι έγκυος, όταν ο καταδικασμένος είναι άρρωστος ψυχικά ή σωματικά και όταν υπάρχει περίπτωση απονομής χάριτος. Μέσα σε τέσσερεις (4) μήνες εάν δεν δημοσιευτεί διάταγμα χάριτος η θανατική ποινή εκτελείται χωρίς αναβολή. Μετατρέπεται αυτοδίκαια σε ισόβια κάθειρξη αφού περάσουν πέντε χρόνια από την καταδικαστική απόφαση.

Ο τρόπος εκτέλεσης της θανατικής ποινής είναι ο τουφεκισμός και εκτελείται σε κλειστό και όχι σε δημόσιο χώρο. (Κανόνας 1970).

Σύμφωνα με τον Αναγκαστικό Νόμο 125/1967 η ποινή του θανάτου δεν εκτελείται αν, από τη στιγμή που αμετάκλητα επιβλήθηκε η καταδικαστική απόφαση, περάσουν τρία χρόνια τότε μετατρέπεται αυτοδικαίως σε ισόβια κάθειρξη.

Αν οι κατάδικοι επιδείξουν καλή διαγωγή και ικανοποιητική βελτίωση μπορούν να απολυθούν υπό όρο αφού περάσουν τουλάχιστον είκοσι πέντε χρόνια.

Οι ίδιες ρυθμίσεις ισχύουν και σήμερα στο νόμο 1851/1989.

Πέρα όμως από τις ρυθμίσεις του νόμου για τη θανατική ποινή, έχει δημιουργηθεί έντονος προβληματισμός σχετικά με τη διατήρηση ή την κατάργηση της.

5. Η Στερητική Ποινή της Ελευθερίας.

Η στερητική ποινή της ελευθερίας άρχισε να εφαρμόζεται μετά τη Γαλλική Επανάσταση και χρησιμοποιήθηκε ως υποκατάστατο της θανατικής ποινής.

Οι ποινές της στέρησης της ελευθερίας διακρίθηκαν σε τρεις κατηγορίες, την κάθειρξη, τη φυλάκιση και την κράτηση. Η κάθε μια από τις κατηγορίες αυτές συνδέθηκε ανάλογα με τη βαρύτητα της αξιόποινης πράξης.

Η ποινή αυτή απαρτίζεται από δύο στοιχεία, τη διάρκεια και το σύστημα φυλάκισης. Για το λόγο αυτό ο νομοθέτης έχει διπλό καθήκον, να σκεφτεί τη διάρκεια και να οργανώσει το σύστημα ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει με τη στέρηση της ελευθερίας.

Θεωρείται ότι αυτή η ποινή είναι εφικτή, γιατί εκτός από την προφύλαξη της κοινωνίας από τους εγκληματίες συντελείται η βελτίωση και των ίδιων των εγκληματιών μέσα από την εργασία και την ηθική διαπαιδαγώγηση στις κατάλληλες κάθε φορά φυλακές.

(Κουράκης Ν. 1989).

Σε μερικές περιπτώσεις η βραχυχρόνια, στερητική της ελευθερίας, ποινή μπορεί να μετατραπεί σε χρηματική ποινή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

Η ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Ο νέος σωφρονιστικός κώδικας του νόμου 1851/1989 με την ονομασία "κώδικας βασιικών κανόνων για την μεταχείριση των κρατουμένων", άρχισε να ισχύει από 1/1/1990. Έχει ως πολιτιστικό και επιστημονικό υπόβαθρο τις αρχές της διακήρυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε. του 1948, τη Σύμβαση της Ρώμης το 1950 καθώς και το σύνολο των στοιχειωδών κανόνων για τη μεταχείριση κρατουμένων του Ο.Η.Ε. του 1953 και του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1973 και του 1986.

1. Γενικές αρχές

Το πρώτο κεφάλαιο του νόμου που περιλαμβάνει τα άρθρα 1 - 7 περιέχει τις γενικές αρχές που πρέπει να διέπουν το σωφρονιστικό μας σύστημα. Διατυπώνονται κυρίως τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των κρατουμένων και των αντίστοιχων καθηκόντων της πολιτείας.

Στα άρθρα 1 και 3 καθορίζεται ότι η εκτέλεση όλων των δικαστικώς επιβαλλομένων ποινικών κυρώσεων θα αποβλέπει κυρίως στην αγωγή και κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων και προβλέπεται η ισοδότηση στη μεταχείριση των κρατουμένων.

2. Διάκριση των Κρατουμένων σε κατηγορίες-Διαδικασία Εισαγωγής

Κρατουμένων-Έρευνα Προσωπικότητας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνονται τα άρθρα 8-20, στα οποία προβλέπονται σύμφωνα με τις σύγχρονες θέσεις της εγκληματολογίας και σωφρονιστικής η-κατάταξη των καταδίκων σε διάφορες κατηγορίες.

Κατά το άρθρο 8 οι κρατούμενοι κάθε κατηγορίας διαβιώνουν σε χωριστά καταστήματα κράτησης. Στο άρθρο 9 προβλέπεται ότι οι νέοι που δεν έχουν συμπληρώσει το εικοστό έτος της ηλικίας τους εκτίουν τις επιβαλλόμενες σε αυτούς κυρώσεις σε ειδικά καταστήματα και υποβάλλονται σε μεταχείριση παιδαγωγικού και θεραπευτικού χαρακτήρα.

Με τα άρθρα 14, 15 και 16 καθιερώνεται η έρευνα της προσωπικότητας κάθε κρατουμένου, η οποία θα γίνεται μόνο με τη συνεργασία του και θα αποβλέπει στην εξατομίκευση της μεταχείρισής του.

Στο τρίτο κεφάλαιο στα άρθρα 21-26 καθορίζεται η διαδικασία εισαγωγής των κρατουμένων.

3. Όροι Διαβίωσης Κρατουμένων-Κλειριάδες Εγκαταστάσεις Καταστημάτων, Χώροι Έκτισης των Ποινών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο στα άρθρα 27-33 περιέχονται οι όροι διαβίωσης των κρατουμένων, που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της ατομικής του υγιεινής και της ιατρικής τους περίθαλψης.

Στο άρθρο 34 ρυθμίζεται η απεργία πείνας των κρατουμένων. Συγκεκριμένα στο άρθρο αυτό ορίζεται ότι ο κρατούμενος που δηλώνει ότι κατέρχεται σε απεργία πείνας έχει το δικαίωμα να καλέσει γιατρό της επιλογής του, για να διαπιστωθεί η κατάσταση της σωματικής και της ψυχικής του υγείας.

Το άρθρο 35 ρυθμίζει το θέμα της διατροφής των κρατουμένων ως υποχρέωση της πολιτείας και σύμφωνα με τις οδηγίες των ιατρών των καταστημάτων κράτησης.

Το άρθρο 36 ρυθμίζει το θέμα της ενδυμασίας των κρατουμένων. Απαγορεύει την έμοιόμορφη στολή για τους κρατούμενους, ρύθμιση η οποία συντελεί στην αποφυγή του κοινωνικού στιγματισμού τους.

Στο πέμπτο κεφάλαιο στα άρθρα 37, 38 προβλέπεται η κατασκευή των κτιριακών εγκαταστάσεων και των χώρων έκτισης των ποινών. Συγκεκριμένα στα παραπάνω άρθρα ορίζεται ότι ο αριθμός των κρατουμένων σε κάθε κατάσταση δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 300 άτομα και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις τα 500.

Κάθε κατάσταση κράτησης πρέπει να διαθέτει ατομικά κελιά και θαλάμους το πολύ έξι ατόμων. Τα ατομικά κελιά πρέπει να έχουν χωρητικότητα 30 τ.μ. και να διαθέτουν κρεβάτι, τραπέζι, κάθισμα και ντουλάπια. Τα παράθυρα όλων των κελιών πρέπει να εξασφαλίζουν τον καλό φωτισμό και την κυκλοφορία αέρα. Επίσης σε κάθε κατάσταση πρέπει να υπάρχουν εγκαταστάσεις λουτρών με θερμό και κρύο νερό, επαρκείς χώροι για ιατρικές εξετάσεις, ψυχοθεραπευτική αγωγή, εργασία, επαγγελματική εκπαίδευση, βιβλιοθήκη, αναρρωτήριο και εικλήσια.

4. Η Αγωγή και η Ψυχαγωγία των Κρατουμένων

Στο έκτο κεφάλαιο στα άρθρα 39-48 ρυθμίζεται η αγωγή και η ψυχαγωγία των κρατουμένων.

Η αγωγή των κρατουμένων (κοινωνική, φυσική, πνευματική και θρησκευτική) αποβλέπει κυρίως στην κοινωνική του επανένταξη.

Πραγματοποιείται με την ανάπτυξη των ψυχικών, σωματικών και πνευματικών ιδιοτήτων τους, τη διατήρηση της ψυχικής και σωματικής υγείας, την κατάλληλη εκπαίδευση, και τη μείωση, κατά το δυνατόν, των αρνητικών επιδράσεων της στέρησης της ελευθερίας. Έτσι ώστε οι κρατούμενοι με τον τρόπο αυτό να μπορέσουν να γίνουν υπεύθυνα και αυτοδύναμα άτομα. Η αγωγή αυτή γίνεται με την εκούσια συμμετοχή και συνεργασία των κρατουμένων, από εξειδικευμένο προσωπικό με σύγχρονες και κατάλληλες επιστημονικές μεθόδους και προγράμματα, σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο.

Επίσης η ψυχαγωγία των κρατουμένων αναγνωρίζεται ως πολύ σημαντικό μέσο αγωγής, γι' αυτό διοργανώνονται εκδηλώσεις. Προωθείται ακόμα και η έκδοση ενημερωτικών ή λογοτεχνικών εντύπων.

5. Επικοινωνία με Ευρύτερο Κοινωνικό Περιβάλλον

Στο έβδομο κεφάλαιο στα άρθρα 49-56 καθιερώνονται οι δυνατότητες επικοινωνίας των κρατουμένων με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Έτσι αναγνωρίζεται η σύγχρονη επιστημονική αντίληψη ότι η εξωιδρυματική επικοινωνία αποτελεί ανάγκη που συντελεί στην επανένταξη των κρατουμένων στην κοινωνία. Η παραπάνω επικοινωνία ρυθμίζεται ως εξής: α) με την υποδοχή επισκεπτών, β) την ανταλλαγή επισκεπτών, γ) τηλεφωνική επικοινωνία, δ) τις άδειες απουσίας και το θεσμό της ημιελεύθερης διαβίωσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 50 ο διευθυντής του καταστήματος μπορεί ο ίδιος ή με γραπτή πρόταση της κοινωνικής υπηρεσίας να επιτρέψει εκτός από την επίσκεψη των συγγενών του κρατουμένου και τις επισκέψεις άλλων μη συγγενικών προσώπων ή συλλόγων που μπορούν να ασκήσουν ευεργετική επίδραση στον κρατούμενο.

Οι επισκέψεις αυτές πραγματοποιούνται σε ειδικό, κατάλληλο χώρο του καταστήματος, στον οποίο υπάρχει μόνο οπτικός και όχι ακουστικός έλεγχος.

Στο άρθρο 51 ρυθμίζεται ο τρόπος επικοινωνίας του κρατουμένου με επιβολές, τηλεγραφήματα και τηλεφωνήματα. Επίσης προβλέπεται το απόρρητο των παραπάνω επικοινωνιών, εκτός από τις περιπτώσεις που το επιβάλλουν λόγοι ασφαλείας.

Οι άδειες των κρατουμένων, τακτικές, επαγγελματικές και έκτακτες ρυθμίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 52-56 και παρέχονται από τριμελή επιτροπή, που απαρτίζεται από τον δικαστή εκτέλεσης ποινών, με πενταετή τουλάχιστον προϋπηρεσία, τον διευθυντή και τον κοινωνικό λειτουργό.

Προϋποθέσεις χορήγησης άδειας είναι: α) ο κατάδικος να έχει εκτίσει το 1/3 της ποινής του και σε περίπτωση καταδίκης σε ισόβιο κάθειρξη να έχει εκτίσει 15 έτη και β) να μην έχει μετέσει σε βάρος του καταδίκου άλλη ποινική διαδικασία.

6. Κέντρα Ημιελεύθερης Διαβίωσης- Απόλυση Υπό Όρο του Καταδίκου

Στο όγδοο κεφάλαιο στα άρθρα 57-63 καθορίζονται εναλλακτικές λύσεις κατά την έκτιση των στερητικών της ελευθερίας ποινών με τους ακόλουθους τρόπους:

α) Με την καθιέρωση του θεσμού της ημιελεύθερης διαβίωσης (άρθρα 58-60). Η λειτουργία του θεσμού αυτού έχει ανασταλεί για τρία χρόνια από την έναρξη του ισχύοντος κώδικα, γιατί δεν έχουν δημιουργηθεί ακόμα τα κατάλληλα κέντρα ημιελεύθερης διαβίωσης των κρατουμένων.

β) Καθιερώνεται ο θεσμός της τμηματικής έκτισης της ποινής και η εργασία σε κοινωνικούς φορείς (άρθρο 61). Κατά το άρθρο αυτό σε περίπτωση καταδίκης σε φυλάκιση μέχρι 18 μηνών που δεν μετατράπηκε σε χρηματική ποινή, το δικαστήριο έκτισης ποινών, αν το ζητήσει και ο κρατούμενος, μπορεί να επιβάλλει την τμηματική έκτιση αυτής, εφόσον κρίνει ότι το μέτρο αυτό θα συμβάλει στην κοινωνική ένταξη του καταδίκου και στην αποτροπή του από την τέλεση άλλων εγκλημάτων. Στις παραπάνω περιπτώσεις το δικαστήριο έκτισης ποινών αποφασίζει ύστερα από εισήγηση του Επιστημονικού Συμβούλου.

Η απόφαση αναισιμείται με απόφαση του δικαστηρίου έκτισης ποινών σε περίπτωση που ο κατάδικος κατά τη διάρκεια τους διαπράξει κακούργημα ή έγκλημα τιμωρούμενο με φυλάκιση τουλάχιστο τριών μηνών ή αν δεν συμμορφώνεται με τους όρους της δικαστικής απόφασης.

Το άρθρο 62 επιβάλλει ρυθμίσεις ως προς την απόλυση των καταδίκων υπό όρο, καθιστώντας τη διαδικασία αυτή περισσότερο αποτελεσματική με στην υποχρεωτική παρουσία του κρατουμένου ή και του συνηγόρου του στο δικαστήριο έκτισης ποινών, προκειμένου να διαμορφώσει το δικαστήριο πληρέστερη εικόνα της προσωπικότητας του. Ο κρατούμενος υποβάλλει αίτηση για την υπό όρο απόλυση, αφού εκτίσει τα 2/3 της ποινής του.

Στο άρθρο 63 καθορίζεται η διαδικασία απόλυσης των κρατουμένων και οι υποχρεώσεις του καταστήματος και του αποφυλακισμένου.

7. Εργασία Κρατουμένων

Στο Λένατο κεφάλαιο στα άρθρα 64-76 ρυθμίζεται το θέμα της εργασίας των κρατουμένων. Η εργασία αποσκοπεί στη βελτίωσή τους, στη διατήρηση ή επαύξηση των ικανοτήτων τους και την κοινωνική τους επανένταξη. Για τους καταδίκους είναι υποχρεωτική, ενώ για τους υποδίκους προαιρετική.

Σύμφωνα με τα παραπάνω άρθρα οι κρατούμενοι συμμετέχουν σε είδος εργασίας της αρεσκείας τους, που θα εκτελέσουν στα πλαίσια του επαγγελματικού προσανατολισμού στα καταστήματα κράτησης.

Σε κάθε κατάστημα κράτησης συνιστάται τριμελής επιτροπή εξατομίκευσης της εργασίας. Η εργασία των κρατουμένων οργανώνεται κυρίως από το κράτος ή από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π. Δ.Δ.). Οι κρατούμενοι μπορούν κατά εξαίρεση να εργάζονται και σε ιδιωτικές επιχειρήσεις υπό την εποπτεία του καταστήματος κράτησης. Ακόμη επιτρέπεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις να εργάζονται για δικό τους λογαριασμό μέσα στα εργαστήρια των καταστημάτων. Οι όροι εργασίας αυτών ρυθμίζονται από τη νομοθεσία που ισχύει για τους εργαζόμενους χωρίς καμιά διάκριση.

Από την αμοιβή των εργαζομένων κρατουμένων το 1/3 αποδίδεται για τις δαπάνες διαβίωσης στα καταστήματα κράτησης. Το ποσό αυτό κατατίθεται στο λογαριασμό "Κεφάλαια Εργασίας Κρατουμένων". Από τις εισπράξεις των εργαζομένων για δικό τους λογαριασμό παρακρατείται ποσοστό που ορίζεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, όχι όμως ανώτερο του 20% και κατατίθεται στον παραπάνω λογαριασμό.

Στις περιπτώσεις τοποθέτησης των κρατουμένων σε ανθυγειινή, επικίνδυνη εργασία ή μείωση της αμοιβής τους χωρίς νόμιμη αιτία, οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα προσφυγής στο δικαστήριο εκτελέσεως ποινών.

8. Μεταγωγές

Στο δέκατο κεφάλαιο στα άρθρα 77-83 ρυθμίζονται οι μεταγωγές των εργαζομένων έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ασφαλής και ομαλή διακίνηση τους, και να μη θίγονται η αξιοπρέπεια τους και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Λόγοι μεταγωγής προβλέπονται: η τήρηση της ασφάλειας και της τάξης, προβλήματα υγείας και η μεταγωγή με αίτηση του κρατουμένου ή πρόταση του διευθυντή του καταστήματος για λόγους προσωπικούς, οικογενειακούς, εκπαιδευτικούς και για τοποθέτηση σε εργασία. Στις τελευταίες περιπτώσεις υπάρχει πάντα αντίστοιχη πρόταση της κοινωνικής υπηρεσίας του καταστήματος.

9. Αμοιβές και Πειθαρχικές Κυρώσεις

Στο ενδέκατο κεφάλαιο στα άρθρα 84-94 προβλέπονται οι αμοιβές, οι πειθαρχικές κυρώσεις κρατουμένων, μέτρα τάξης, προστασίας και κατευνασμού, καθώς και έκτακτα μέτρα υγιεινής και προφυλακτικής μόνωσης στα διάφορα καταστήματα κράτησης.

Η απονομή αμοιβών και βραβείων αποβλέπει στην επιβράβευση της προσπάθειας των κρατουμένων για καλή διαγωγή, προθυμίας για εργασία, αισθήματος ευθύνης, αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης ανάμεσα στο προσωπικό των καταστημάτων και τους κρατούμενους.

Οι πειθαρχικές κυρώσεις αποσκοπούν στην ομαλή διαβίωση των κρατουμένων στο κατάστημα.

Οι κατηγορούμενοι κρατούμενοι λαμβάνουν πάντα γνώση του βάρους της πειθαρχικής κατηγορίας και διατηρούν το δικαίωμα υπεράσπισής τους.

Σωματικές ποινές, κράτηση σε σκοτεινά κελιά, η στέρηση ή ελάττωση τροφής, καθώς και ομαδικές κυρώσεις απαγορεύονται.

Κατά την επιβολή της πειθαρχικής κυρώσεως του περιορισμού, ο γιατρός οφείλει καθημερινά να επισκέπτεται τους κρατούμενους και να αναφέρει γραπτώς στο διευθυντή, αν κρίνει αναγκαία, τη διακοπή του περιορισμού για λόγους διαταράξεως της σωματικής ή ψυχικής τους υγείας.

Η απονομή ορισμένων αμοιβών και η επιβολή, των σοβαροτέρων πειθαρχικών κυρώσεων γίνεται από το Πειθαρχικό Συμβούλιο που συγκροτείται από τον διευθυντή ως πρόεδρο, έναν κοινωνικό λειτουργό και ένα από τα μέλη του επιστημονικού συμβουλίου. Κατά της απόφασης του Πειθαρχικού Συμβουλίου που επιβάλλει περιορισμό σε ειδικό κελί, επιτρέπεται προσφυγή του κρατούμενου στο δικαστήριο εκτέλεσης ποινών μέσα σε πέντε μέρες από την κοινοποίηση σε αυτόν της πειθαρχικής αυτής απόφασης.

10. Κέντρο Προστασίας Αποφυλακισομένων-Μετρίδρυματική Αρωγή.

Στο δωδέκατο κεφάλαιο με το άρθρο 95 η μεταιδρυματική αρωγή των απολυομένων καταδικασθέντων μεταφέρεται σε κέντρο προστασίας αποφυλακισομένων. Ο σκοπός του κέντρου αυτού είναι να μεριμνά για την επαγγελματική αποκατάσταση, να βοηθάει οικονομικά και να συμβάλλει στην ομαλή κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισομένων. Για το σκοπό αυτό συνεργάζονται με τον Ο.Α.Ε.Δ., την τοπική Αυτοδιοίκηση, άλλους κοινωνικούς φορείς και εθελοντές.

Στο δέκατο τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται η μετατροπή της θανατικής ποινής, στο άρθρο 96, σχετικά με την οποία αναφερθήκαμε σε

προηγούμενο κεφάλαιο.

11. Προσωπικό Καταστημάτων Κράτησης

Στο δέκατο τέταρτο κεφάλαιο στα άρθρα 97-120 προβλέπονται αναλυτικά σε σειρά διατάξεων οι διάφορες κατηγορίες του σωφρονιστικού προσωπικού, διοικητικό, φυλακτικό, υγειονομικό, κοινωνικών υπηρεσιών, τεχνικό και άλλων κατηγοριών (ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, γυμναστές, ιερείς και υπάλληλοι άλλων ειδικοτήτων). Αντίστοιχα αναφέρονται τα καθήκοντα κάθε μιας κατηγορίας χωριστά.

Στην επιλογή του προσωπικού κάθε κατηγορίας συνεκτιμάται η καταλληλότητα της προσωπικότητας λόγω της ιδιαιτερότητας του έργου που περιλαμβάνει. Η καταλληλότητα αυτή ελέγχεται κατά το στάδιο της δοκιμαστικής περιόδου. (ΦΕΚ Νόμος 1851/1989, αριθμός φύλλου 122).

12. Μετατροπή των Περιοριστικών της Ελευθερίας Ποινών.

Με το νόμο 1941/91 μετατρέπεται η στερητική της Ελευθερίας ποινή, που δεν ξεπερνά τα δύο χρόνια.

Σύμφωνα με το άρθρο 82 του Ποινικού Κώδικα η περιοριστική της ελευθερίας ποινή που δεν υπερβαίνει το ένα έτος μετατρέπεται σε τμηματική ποινή ή πρόστιμο, εκτός αν το δικαστήριο με αιτιολογημένη απόφασή του κρίνει ότι απαιτείται η μη μετατροπή της, για να αποτραπεί ο δράστης από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

Επίσης για ποινές που δεν υπερβαίνουν τα δύο έτη μπορεί το δικαστήριο με αιτιολογημένη απόφαση να αποφασίσει την μετατροπή της σε χρηματική ποινή, αν κρίνει ότι η ποινή αυτή αρκεί για

να αποτρέψει το δράστη από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

Η ποινή φυλακίσεως, που δεν είναι μεγαλύτερη από ένα μήνα, αλλά δεν υπερβαίνει τα έτος, μπορεί να μετατραπεί σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, αν το θέλει ο καταδικασμένος. Η κοινωφελής εργασία παρέχεται χωρίς αμοιβή σε υπηρεσίες του κράτους, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των νομικών προσώπων του δημοσίου τομέα και σε μη κερδοσκοπικά κοινωφελή ιδιωτικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Την εκτέλεση της κοινωφελούς εργασίας επιβλέπει επιμελητής κοινωνικής αρωγής.

(ΦΕΚ 1941/1991, αριθμός φύλλου 41)..

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

Στο παραπάνω κεφάλαιο αναφερθήκαμε στον ισχύοντα σωφρονιστικό κώδικα για τη μεταχείριση των κρατουμένων, ακριβώς όπως προκύπτει μέσα από τις ρυθμίσεις του νόμου. Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε μια έρευνα που έγινε το 1983 από το ΕΚΚΕ σε έξι σωφρονιστικά καταστήματα.

- α) Κέρκυρας: φυλακή υψηλού βαθμού ασφαλείας, που λειτουργεί και σαν πειθαρχική.
- β) Επταπυργίου Θεσ/νίκης: με τρόφιμους σοβαρής εγκληματικότητας.
- γ) Αίγινας: κεντρική με τρόφιμους σοβαρής εγκληματικότητας.
- δ) Χαλκίδας: παραγωγική, με εξασφαλισμένη εργασία σε όλους.
- ε) Βόλου: δικαστική.
- στ) Τίρυνθας: αγροτική.

Το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει 427 τρόφιμους, 400 καταδίκους και 27 υποδίκους.

Επίσης θα παρουσιάσουμε μελέτες και απόψεις ατόμων που έχουν ασχοληθεί με το θέμα, όπως του Αλεξιάδη, του Κουράκη, του "Ονήσιμου Συλλόγου Συμπαράστασης Κρατουμένων", καθώς και στατιστικούς πίνακες από τη στατιστική υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Μέσα από αυτά τα στοιχεία θα προσπαθήσουμε να δείξουμε, όσο αυτό είναι δυνατό, την πραγματική κατάσταση των φυλακών.

1. Ποινική Κατάσταση

Στο άρθρο 1 του νόμου αναφέρεται ότι σκοπός της φυλακής είναι η βελτίωση του εγκληματία. Η κοινωνική επανένταξη, η επανακοινωνικοποίηση του εγκληματία είναι το πρακτικό αποτέλεσμα της βελτίωσης, στην οποία επικεντρώνεται η σωφρονιστική προσπάθεια.

Οι στατιστικοί πίνακες του Υπουργείου Δικαιοσύνης μας δίνουν τα στοιχεία όπως φαίνονται στην επόμενη σελίδα.

Από τα στοιχεία αυτά βλέπουμε ότι το ποσοστό των υποτρόπων συνεχώς αυξάνεται, πράγμα που φανερώνει αδυναμία της φυλακής να βελτιώσει και να επανακοινωνικοποιήσει τον εγκληματία, έτσι ώστε να γεννιούνται αμφιβολίες για την αποτελεσματικότητα του σωφρονιστικού μας συστήματος.

2. Η Εικόνα της Φυλακής Σύμφωνα με τους Εγκλείστους.

Οι κρατούμενοι στην καθημερινή τους ζωή μέσα στη φυλακή αντιμετωπίζουν δυσάρεστες καταστάσεις μέσα στα πλαίσια της στέρησης της ελευθερίας.

Στο ερωτηματολόγιο που έδωσε το ΕΚΚΕ συγκέντρωσε τις καταστάσεις αυτές σε δέκα κατηγορίες: α) κακή διατροφή, β) αυστηρή πειθαρχία, γ) ενοχλητικοί κρατούμενοι, δ) σεξουαλική στέρηση, ε) βάνυση συμπεριφορά προσωπικού, στ) κακές συνθήκες καθαριότητας, ζ) βαριές αγκυρίες, η) ανθυγιεινοί όροι διαβίωσης (υγρά κελιά κ.λ.π.), θ) ανεπαρκής ιατρική περίθαλψη και ι) ανεπαρκής θέρμανση το χειμώνα.

Από το σύνολο των κρατουμένων του δείγματος για το ποσοστό του 98%, η εικόνα της φυλακής παρουσιάζεται να έχει αρνητικό χα-

ΕΤΟΣ	Σύνολο καταδικασθέντων	Σύνολο υποτρόφων	Αριθμός υποτρόφων που έχουν καταδικαστεί <u>εξ</u> διάστημα:												Ποσοστό Υποτρόφων (%)
			Μέχρι πέντε έτη						Πάνω από πέντε έτη						
			άπαξ	δύο	τρεις	τετράκις	πεντάκις και άνω	άπαξ	δύο	τρεις	τετράκις	πεντάκις και άνω			
1965	73.059	18.682	2917	1.369	1.168	599	481	3.020	2.337	1.772	1.114	3.905	25,6		
1975	114.063	35.344	6.211	2.666	1.367	796	1.379	5.512	3.714	3.416	2.653	7.630	40		
1985	108.011	47.344	7.812	3.974	2.313	1.540	3.236	4.327	4.101	3.563	3.198	13.280	43,9		
1986	113.555	55.840	7.832	5.712	3.152	2.089	6.169	4.498	4.360	3.737	3.739	14.552	49,2		
1987	128.101	65.735	8.400	8.258	5.413	2.557	11.672	4.169	4.592	3.890	3.828	12.956	51,3		
1988	119.946	60.232	10.295	7.259	4.335	2.141	6.672	5.001	5.138	4.129	3.723	11.539	50,2		

ΠΗΓΗ: Στατιστική Πύνακας

του Υπουργείου

Αικαλοσύνης.

ρακτήρα σε σχέση με τις δέκα παραπάνω αναφερόμενες καταστάσεις. Η αρνητική εικόνα οξύνεται ή αμβλύνεται ανάλογα με την συγκεκριμένη φυλακή.

Η αρνητική εικόνα της φυλακής επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις των κρατουμένων σχετικά με το τί θεωρούν πιο ευχάριστο, στην καθημερινή ζωή τους στη φυλακή. Το 1/3 των εγκλειστων δεν θεωρεί τίποτα απολύτως ικανό να του δώσει την παραμικρή ευχαρίστηση μέσα στην καθημερινότητα της φυλακής. Από εκείνους που καταφέρνουν να βρουν ευχάριστες στιγμές, ποσοστό 20%, αναφέρει σαν μόνη ευχαρίστηση την απασχόληση, είτε με τη μορφή της πνευματικής απασχόλησης, όπως διάβασμα βιβλίων, ζωγραφική, κ.λ.π., είτε με την μορφή εργασίας.

Ποσοστό 17% του συνόλου των κρατουμένων βλέπουν σαν πιο ευχάριστη τη στιγμή της επικοινωνίας με τον έξω κόσμο, δηλαδή τις ώρες επισκεπτηρίου, του τηλεφωνήματος στους συγγενείς ή της αλληλογραφίας.

Η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τα επιτραπέζια παιχνίδια ή την προβολή κάποιας ταινίας, όπου αυτό είναι δυνατό και γίνεται, είναι από τα πράγματα που δίνουν ευχαρίστηση σε ποσοστό 14% των κρατουμένων.

Η απασχόληση κατέχει την πρώτη θέση στα πράγματα που δίνουν ευχαρίστηση στους κρατούμενους μέσα στη φυλακή για δύο λόγους: αφ' ενός, γιατί μια μέρα εργαζόμενου κρατούμενου μετράει για δύο, μειώνεται δηλαδή στο μισό ο χρόνος έκτισης της ποινής του, και αφ' ετέρου, γιατί αποτελεί διέξοδο από το άγχος της καθημερινότητας. Ποσοστό 57% των κρατουμένων επιβεβαιώνουν ότι η δυνατότητα για απασχόληση είτε είναι εργασία, είτε διάβασμα, αθλητισμός, τέχνη, ψυχαγωγία, αποτελεί την κυριότερη

ανάγκη για να αντέξει κανείς στη φυλακή.

Η εικόνα της φυλακής ολοκληρώνεται με τις απόψεις των κρατουμένων για το ποιά κατά τη γνώμη τους είναι η πραγματική λειτουργία της φυλακής.

Διαμορφώθηκαν δύο βασικές κατηγορίες: η θετική και η αρνητική που κάθε μια αναλύεται ως εξής.

α) Θετική θεωρείται η αντίληψη σχετικά με τη λειτουργία της φυλακής, όσων απάντησαν ότι η πραγματική λειτουργία της σκοπό έχει:

I) τη διαπαιδαγώγηση και δημιουργία σωστών πολιτών, ή

II) τη δίκαιη πληρωμή του κακού που κάποιος έκανε.

β) Αρνητική είναι η λειτουργία της φυλακής για όσους απάντησαν ότι στην πραγματικότητα η φυλακή είναι:

I) για την εξουδετέρωση ορισμένων ατόμων που το συγκεκριμένο κοινωνικό σύστημα θεωρεί επικίνδυνα για τη διατήρησή του.

II) σχολείο διαφθοράς

III) τόπος αυθαιρεσίας και άδικης μεταχείρισης ή

IV) κοινωνικό "μουτζουρωμα" που εμποδίζει την κανονική επιστροφή των κρατουμένων στην κοινωνία.

Ποσοστό 82% των κρατουμένων του δείγματος θεωρεί την πραγματική λειτουργία της φυλακής αρνητική και μόνο ένα ποσοστό 14% τη θεωρεί θετική.

3. Συνθήκες Κράτησης

Οι έγκλειστοι των ελληνικών φυλακών αξιολογούν τις συνθήκες κράτησης τους σε αυτές ανάλογα: α) με τη φυλακή στην οποία βρίσκονται και β) με προσωπικά τους βιώματα από προηγούμενες εμπειρίες φυλάκισης. Το 53% θεωρεί τις συνθήκες κράτησης από κα-

κές ως απαράδεικτες (23% και 30% αντίστοιχα), ενώ το 45% θεωρεί τις συνθήκες καλές ως άνετες (23% και 22% αντίστοιχα).

Οι κρατούμενοι που θεωρούν τις συνθήκες καλές πιστεύουν ότι η αξιολόγηση τους οφείλεται στις καλές σχέσεις που έχουν με την υπηρεσία, το προσωπικό, στις ευνοϊκές συνθήκες απασχόλησης, στην αμοιβή από την εργασία τους και μέσα από την εργασία στην προσδοκώμενη μείωση της ποινής τους.

Οι περισσότεροι από τους κρατούμενους που απαντούν αρνητικά αποδίδουν τις κακές συνθήκες στους δυσμενείς υλικούς όρους.

Παραπονιούνται από τη μια ότι τα άτομα είναι πολλά μέσα στο θάλαμο και οι ασθένειες μεταδίδονται εύκολα, και από την άλλη ότι τα κελιά είναι μικρά (1Χ3) και υγρά. Υπάρχουν ποντίκια. Δεν υπάρχει τρεχούμενο ή ζεστό νερό στα κελιά ή τους το κόβουν, δεν υπάρχει θέρμανση. Δεν τους παρέχονται σεντόνια ή τους δίνουν κουβέρτες λερωμένες και δεν έχουν χώρο να τις τινάζουν. Δεν έχουν καρέκλες, ντουλάπια για να βάζουν τα πράγματα τους. Δεν υπάρχουν επαρκείς βιβλιοθήκες και δεν έχουν δυνατότητες για αθλητισμό.

Επίσης παραπονιούνται για το συσσίτιο και για την εκμετάλλευση που υπάρχει στην καντίνα, όπου δεν γίνεται έλεγχος τιμών.

Το 1/3 των κρατούμενων που έκριναν τις συνθήκες κακές το απέδωσαν στην αυθαιρεσία της διεύθυνσης και του προσωπικού της φυλακής, (και) στην αυστηρή πειθαρχία και τρομοκρατία που τους επιβάλλεται.

Αυθαιρεσία θεωρούν την "βαρβαρότητα" και την "προκλητικότητα" από την πλευρά των φυλάκων, την "αδιαφορία" της διεύθυνσης να συζητήσει τα προβλήματά τους. Οι κρατούμενοι μιλούν για δια-

κρίσεις που γίνονται υπέρ των πλουσιότερων συναδέλφων τους και για μια "προσπάθεια εξόντωσης" του κρατουμένου, που υφίσταται μεγάλη παρακολούθηση από "ρουφιάνους κρατουμένους", οι οποίοι ανταμείβονται για το ρόλο τους αυτό από τη διεύθυνση της φυλακής.

Το 16% των ατόμων απάντησε ότι οι συνθήκες είναι κακές, επειδή δεν υπάρχει σωφρονιστική μεταχείριση. Οι κρατούμενοι βιώνουν την καθημερινή τους ζωή στη φυλακή απλώς σαν τιμωρία που τους επιβάλλεται από την κοινωνία, για το αδίκημα που διέπραξαν. Αντίθετα στον έγκλειστο παρέχεται "η δυνατότητα εκπαίδευσής του σε τέλειο εγκληματία". Η έλλειψη του διαχωρισμού ανάμεσα στους κρατουμένους διευκολύνει "την μετάδοση γνώσεων" από τους υποτρόπους προς εκείνους που μπαίνουν για πρώτη φορά στη φυλακή.

Το 15% απέδωσαν τις κακές συνθήκες στην απομόνωση και στη δυσκολία επικοινωνίας τους με τον έξω κόσμο. Το 11% παραπονείται ότι οι συνθήκες είναι κακές εξαιτίας των προβλημάτων που δημιουργούνται στις σχέσεις με τους συγκαταυμένους. Το 8% δυσαναστείται από την ανεπάρκεια ιατρικής περίθαλψης και κοινωνικής αντίληψης και το 6% παραπονείται ότι δεν τηρείται ο σωφρονιστικός κώδικας.

4. Διαδικασία Εισόδου στη Φυλακή.

Στο άρθρο 23 του ισχύοντος σωφρονιστικού κώδικα αναφέρεται ότι ο κρατούμενος υποβάλλεται σε σωματική έρευνα και έρευνα ατομικών του ειδών, η οποία διεξάγεται σε ιδιαίτερο χώρο και κατά τρόπο που δεν θίγει την αξιοπρέπεια του.

Στην έρευνα που έκανε το ΕΚΚΕ ποσοστό 21% των κρατουμένων

και 7% αναφέρουν ότι υπέστησαν, αντίστοιχα, εξευτελιστική σωματική έρευνα και βίναυση μεταχείριση από το προσωπικό. Οι κρατούμενοι και σε μεγαλύτερο βαθμό οι υπότροποι, μιλούν για σωματική έρευνα στα γεννητικά όργανα και στον πρωκτό. Η διεύθυνση αιτιολογεί τη συμπεριφορά της αυτή στο ότι προλαμβάνει έτσι την εισαγωγή ναρκωτικών στη φυλακή.

Το 86% των κρατούμενων περιγράφουν τη διαδικασία εισόδου τους στη φυλακή ως τυπική. Όμως μόνο το 1% παραδέχεται ότι δεν αισθάνθηκε τίποτα κατά τη διαδικασία αυτή. Οι περισσότεροι κρατούμενοι που περιγράφουν τα συναισθήματα, που τους διακατέχουν, όταν πρωτοέμπαιναν στη φυλακή, τονίζουν τον ψυχολογικό τραυματισμό που υπέστησαν. Περιγράφουν την ντροπή, το φόβο, το αδιέξοδο και την ανασφάλεια που αισθάνθηκαν.

Συνέπειες της τυπικής διαδικασίας εισόδου είναι η μείωση της προσωπικότητας και για άλλους η μείωση της ανδρικής ταυτότητας.

5. " Εγκληματογενής Φυλακή"

Στην έρευνα που έγινε από το ΕΚΚΕ ένας από τους επιμέρους στόχους ήταν να εξετάσουν την εξής πιθανότητα: αν η προσπάθεια προσαρμογής του καταδίκου στη φυλακή τον οδηγεί στην υιοθέτηση παρεκτιμητικών συμπεριφορών μέσα στη φυλακή (ομοφυλοφιλία, ναρκωτικά).

α) Ομοφυλοφιλία: Η κοινωνία της φυλακής είναι μια κοινωνία καθαρά αντρική. Σύμφωνα με τον SYKES (1958)

"μια κοινωνία που αποτελείται αποκλειστικά από άντρες τείνει να γενικεύσει τα

άγχη της στα μέλη της, όσον αφορά κοινωνικές καταστάσεις όπως ο "ανδρισμός", άσχετα από το αν τα άτομα θα καταναγκαστούν ή θα παρασυρθούν σε ανοιχτή, ομοφυλοφιλική συμπεριφορά". (Θ. Βλάχος 1988)

Στην ερώτηση που δόθηκε από το ΕΚΚΕ για την προσαρμογή στη σεξουαλική στέρηση οι απαντήσεις έδειξαν ότι η προσαρμογή γίνεται κυρίως με τον αυνανισμό, ~~μερικώς~~ με την ομοφυλοφιλία και ~~λιγότερο~~ με την εγκράτεια.

Το 1/3 των κρατουμένων (32%) πιστεύει ότι το ποσοστό ομοφυλοφιλίας σαν τρόπος διεξόδου από τη σεξουαλική στέρηση είναι αρκετά μεγάλο. Το 19% των κρατουμένων απαντούν με την εγκράτεια.

β) Παρηγορητικά: Στην σχετική ερώτηση του ΕΚΚΕ για το αν γίνεται χρήση ναρκωτικών μέσα στις φυλακές το 33% απάντησε καταφατικά, το 45% απάντησε αρνητικά και το 22% ότι δεν ξέρει.

Για το πως αποκτάται η συνήθεια της χρήσης ναρκωτικών μέσα στη φυλακή το 10% απάντησε ότι ο κρατούμενος είχε τη συνήθεια πριν μπει στη φυλακή και το 51% απάντησε ότι ο κρατούμενος απέκτησε τη συνήθεια μέσα στη φυλακή και το 51% απάντησε ότι μπορεί να συμβαίνουν και τα δύο.

Οι περισσότεροι από τους κρατουμένους που πιστεύουν ότι κάποιος συνήθισε στη χρήση ναρκωτικών μέσα στη φυλακή θεωρούν ότι η συνήθεια αυτή μπορεί να αποκτηθεί στα πλαίσια των ενδοομαδικών αλληλεπιδράσεων και πιέσεων που δέχονται οι έγκλειστοι μέσα στη φυλακή. Ποσοστό 62% πιστεύει ότι το κλειστό περιβάλλον ευνοεί

την υιοθέτηση αυτής της συμπεριφοράς.

Στην ερώτηση για τα είδη των ναρκωτικών που κυκλοφορούν μέσα στη φυλακή το 51% των ατόμων ανέφερε τα χάπια, το 59% ανέφερε το χασίς και το 41% την ηρωίνη.

Το 44% από τα άτομα που δήλωσαν ότι κυκλοφορούν ναρκωτικά μέσα στη φυλακή, πιστεύει, πως τα ναρκωτικά εισάγονται στη φυλακή από ορισμένα μέλη του προσωπικού. Το 36% πιστεύει ότι τα δίνουν κρυφά επισκέπτες κατά το επισκεπτήριο. Το 27% πιστεύει ότι τα εισάγουν επισκέπτες ή μπαίνουν με δέματα με την ανοχή του προσωπικού. Το 30% πιστεύει πως τα φέρνει ο κατάδικος μαζί του όταν μπαίνει στη φυλακή.

Από τα παραπάνω στοιχεία παρατηρούμε ότι η φυλακή αντίθετα με τον αρχικό της σκοπό που είναι η δημιουργία μιας "υγιούς" προσωπικότητας και "έντιμου πολίτη", στη θέση του πρώην κατάδικου, δημιουργεί τελικά μια εξαρτημένη προσωπικότητα και προσθέτει ένα ακόμη στίγμα σύμφωνα με τις κοινωνικά παραδεκτές απόψεις για τον ανδρισμό. (Έρευνα ΕΚΚΕ 1983)

6. Άλλες απόψεις

Σύμφωνα με τον Αλεξιάδη (1983), το επίπεδο ζωής στη χώρα μας είναι παράγοντας, που πρέπει να προσδιορίζει το περιεχόμενο των διατάξεων, που αποβλέπουν στην ποιότητα και την οργάνωση της ζωής των κρατουμένων στα σωφρονιστικά καταστήματα. Τους λόγους που επιβάλλουν κάτι τέτοιο τους χωρίζει σε τρεις κατηγορίες:

α) Λόγοι Πολιτιστικοί-Ανθρωπιστικοί: Πιστεύει ότι σε μια πολιτισμένη χώρα, το επίπεδο ζωής στα σωφρονιστικά καταστήματά

της δεν πρέπει να απέχει από το μέσο επίπεδο ζωής έξω από αυτό.

Η φιλοσοφική τοποθέτηση που επιτρέπει σήμερα την επιβολή της στέρησης της ατομικής ελευθερίας ως ποινής, δεν είναι ικανή να δικαιολογήσει ούτε τη βιολογική εξόντωση του ατόμου ούτε τον υποβιβασμό του στο επίπεδο του ζώου, αλλά ούτε τον εξαναγκασμό του να ζει κάτω από στοιχειώδεις μόνο όρους ανθρωπίνης διαβίωσης. (Αλεξιάδης 1983, σελ.41)

β) Λόγοι Σωφρονιστικοί: Ο Ελληνικός Σ.Κ στο πρώτο άρθρο αναφέρεται στην κοινωνική προσαρμογή των κρατουμένων. Ο ίδιος υποστηρίζει ότι αυτό δεν μπορεί να επιδιώκεται με εξαναγκασμό διαβίωσης κάτω από συνθήκες διαφορετικές του μέσου επιπέδου κοινωνικής διαβίωσης.

γ) Λόγοι Εγκληματικοί: Κυριαρχεί μια αντίληψη ότι οι "εγκληματίες" που κλείνονται στα σωφρονιστικά καταστήματα, είναι μια ιδιαίτερη κατηγορία ανθρώπων που διαφέρουν από "εμάς" τους "νομοταγείς πολίτες". Αυτή η αντίληψη έχει ως συνέπεια τη διατήρηση του επιπέδου διαβίωσης στα σωφρονιστικά καταστήματα σε χαμηλό βαθμό.

Οι συνθήκες διαμονής των κρατουμένων προσδιορίζονται από την κτιριακή κατάσταση των καταστημάτων και την πληρότητα τους.

Στην Ελλάδα σαν σωφρονιστικά καταστήματα, μετά από πρόχειρη διαπίστωση, χρησιμοποιούνται ιστορικά κτίρια που κατασκευά-

στηκαν για το σκοπό αυτό, σε εποχές που επικρατούσαν διαφορετικές αντιλήψεις για το σκοπό και τις μεθόδους του σωφρονισμού.

Τα παλιότερα όπως και τα νεότερα σωφρονιστικά καταστήματα προσφέρουν στο ελάχιστο ανεκτές συνθήκες διαβίωσης. Σε πολλά δεν υπάρχουν αέθουσες ψυχαγωγίας και σε ορισμένα η θέρμανση και η υδροδότηση είναι ανεπαρκής.

Τα προβλήματα που προκαλεί στην ποιότητα ζωής των κρατουμένων η κτηριακή κατάσταση των σωφρονιστικών καταστημάτων οξύνονται από τον αριθμό των κρατουμένων που παραμένουν σ' αυτά.

Ενώ ο Ελληνικός Σ.Κ. προβλέπει τις διαστάσεις των ατομικών κελιών και τη δυναμικότητά τους, στην πράξη αυτό δεν εφαρμόζεται. Και αν προσθέσουμε τη συνεχή αύξηση της εγκληματικότητας και κατά συνέπεια των καταδίκων συμπεραίνουμε ότι οι συνθήκες διαβίωσης και η ποιότητα ζωής επιδεινώνονται συνεχώς.

Σύμφωνα με τον Κουράκη (1989) οι συνθήκες διαβίωσης στις Ελληνικές φυλακές χαρακτηρίζονται από στενότητα χώρου, έλλειψη σε προσωπικό και έλλειψη συστηματικής ιατρικής παρακολούθησης ή ψυχοβιολογικής εξέτασης.

Στις επαφές του κρατουμένου με τον έξω κόσμο υπάρχουν από το σωφρονιστικό κώδικα περιορισμοί στον αριθμό των επισκέψεων, τη διάρκεια τους και τους επισκέπτες. Οι επιστολές λογοκρίνονται και τα τηλεφωνήματα δεν είναι ελεύθερα.

Η έξοδος από την φυλακή επιτρέπεται στα τελευταία στάδια της κρατήσεως για τρεις, τέσσερις μέρες. Όπως αναφέρει ο Κουράκης η έξοδος αυτή γίνεται για λίγες μόνο ώρες με τη συνοδεία αστυνομικού οργάνου και εφόσον συντρέχει οικογενειακός ή κά-

ποιος σοβαρός λόγος.

Στο υπόμνημα των προτάσεων του "Ονήσιμου", Σύλλογο Συμ-
παραστάσεως Κρατουμένων, προς το Υπουργείου Δικαιοσύνης, φαί-
νονται ελλείψεις που υπάρχουν στα σωφρονιστικά καταστήματα.
Μέσα από τις προτάσεις του επιδιώκει την κάλυψη των θέσεων
των κοινωνικών λειτουργών, τη σωστή επιλογή του προσωπικού των
φυλακών και την εκπαίδευση του, τη λήψη φροντίδας για την απο-
μόνωση και την κατάσταση των κελιών χωρίς κρεβάτια, θέρμανση,
τουαλέτα καθώς και παροχή ευκαιριών για αθλητισμό και εργασία.
Το υπόμνημα του συλλόγου υπάρχει στο παράρτημα Δ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ.

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Τη στέρηση της προσωπικής ελευθερίας αισθάνεται το άτομο με πολλές μορφές. Μία από αυτές είναι και η έγμλειση του στη φυλακή, γενικά σε σφροονιστικό κατάστημα, για να εκτίσει την ποινή που του επιβλήθηκε.

Η ψυχολογία του καταδίκου είναι η έρευνα και η περιγραφή ή το σύνολο των ψυχικών καταστάσεων και αντιδράσεων, τα οποία του προκαλούνται, εξαιτίας της απομάκρυνσης του από την ελεύθερη κοινωνική ζωή και την επιβολή νέων όρων διαβίωσης.

Ψυχική κατάσταση είναι τα συναισθήματα που κυριαρχούν στον ψυχικό κόσμο του ανθρώπου, οι ψυχικές ορμές, οι επιθυμίες, οι διαθέσεις και οι σκέψεις. Η ψυχολογία του καταδίκου δεν ταυτίζεται με την ψυχολογία του δράστη, του κατηγορουμένου και του υποδίκου.

Οι γνώσεις της ψυχολογίας του καταδίκου επιβάλλεται για πολλούς λόγους:

α. Συμβάλλει στη σωστή μεταχείριση κάθε σφροονιζομένου. Όταν γίνουν γνωστές οι ψυχικές καταστάσεις, οι ιδιότητες και ο ψυχολογικός τύπος του κάθε καταδίκου, ο σφροονισμός πραγματοποιείται πιο εύκολα, επειδή είναι γνωστή η συμπεριφορά που απαιτεί κάθε κάδικος.

β. Η φυλάκιση και οι νέοι όροι ζωής που επιβάλλονται μαζί με αυτήν, επιφέρουν διαβίωση αντίθετη με τις φυσικές επιταγές και τους "κανονικούς όρους". Για το λόγο αυτό οι ψυχικές καταστά-

σεις που προκαλεί στον κατάδικο η περιορισμένη ζωή του στη φυλακή, είναι δυσάρεστες και καταθλιπτικές. Οι ποικίλοι όροι διαβίωσης αντίθετα με τις επιταγές της φύσης πιέζουν το νευρικό σύστημα και βλάπτουν την σωματική και ψυχική υγεία.

Οι δυσάρεστες αυτές καταστάσεις, διαθέσεις ή αντιδράσεις και η βλάβη του νευρικού συστήματος εξαιτίας αυτών, προέρχονται από το γεγονός ότι με τη φυλάκιση και την επιβολή ενός διαφορετικού τρόπου ζωής, από τη μια καταπιέζονται οι ψυχικές ορμές, και από την άλλη, οι συνήθειες του ατόμου που αποκτήθηκαν κατά την ελεύθερη κοινωνική ζωή.

Επίσης η αποκοπή κάποιου από το κοινωνικό του περιβάλλον, από την οικογένειά του, από άλλα αγαπημένα του πρόσωπα, καθώς και η στέρηση της ελευθερίας του, των προσωπικών του αντικειμένων και των συνηθειών, μπορούν να τον οδηγήσουν στην εμφάνιση ιδρυματικής νεύρωσης ή ακόμη και στην εκδήλωση παθολογικής ψυχώσεως.

Οι ψυχικές αντιδράσεις που παρουσιάζονται εξαιτίας της φυλάκισης είναι ποικίλες.

Η ιδιαίτερη ψυχολογία του καταδίκου οφείλεται, από τη μια σε βιολογικούς παράγοντες δηλαδή, εξαιτίας του περιορισμού του σε κλειστό χώρο και του αποκλεισμού του από την κοινωνία καταπιέζονται οι βιολογικές ορμές που είναι η κίνηση, η ελευθερία, η επικοινωνία και η σεξουαλική ανάγκη και από την άλλη σε ψυχολογικούς παράγοντες δηλαδή, με την αναγκαστική διαβίωση στο σφρονιστικό κατάνστημα καταπιέζονται οι συνήθειες και οι διαθέσεις του ατόμου, που αποκτήθηκαν στην ελεύθερη κοινωνική ζωή.

Η ένταση της καταπίεσης των παραπάνω ορμών και κατά συνέ-

πεια οι βλάβες που προκαλούνται στη σωματική και ψυχική υγεία εξαρτώνται και από άλλους παράγοντες όπως, η κληρονομικότητα, η καθηστική ζωή, η εποχή του έτους, η ένταση και η συχνότητα της γενετήσιας ορμής, η ηλικία, το φύλο. Κυριότερο ρόλο παίζουν οι ψυχολογικοί παράγοντες στους οποίους θα αναφερθούμε παρακάτω.

1. Ψυχολογικοί παράγοντες

Οι κυριότεροι από αυτούς είναι:

- α. Η απομάκρυνση του καταδίκου από το γνώριμο περιβάλλον της οικογένειας του, των συγγενών, των φίλων και της υπόλοιπης κοινωνίας. Ένας τέτοιος αποχωρισμός προκαλεί ψυχικό πόνο, ταραχή και συγκίνηση.
- β. Η είσοδος του σε ένα περιβάλλον άγνωστο και διαφορετικό, που αποτελείται από άλλους καταδίκους και σωφρονιστικό προσωπικό. Για τέτοια είσοδος φέρνει ανησυχία, ανασφάλεια και δυσφορία.
- γ. Η διαβίωση μέσα σ' ένα πλαίσιο, που συναποτελείται από τα ίδια πρόσωπα και πράγματα, δηλαδή από τις ίδιες πάντα εντυπώσεις, όπως και η έλλειψη αλλαγής εντυπώσεων, πράγμα που προκαλεί πλήξη, απαισιοδοξία και απελπισία.
- δ. Ο διαφορετικός τρόπος καθημερινής ζωής που επιβάλλεται αναγκαστικά με την είσοδο του στη φυλακή, σε αντίθεση με την ελεύθερη κοινωνική ζωή του. Στη φυλακή οι συνήθειες, οι επιθυμίες καθώς και όλες οι λειτουργίες του καταδίκου είναι ρυθμισμένες σύμφωνα με τον κανονισμό της φυλακής και όλα γίνονται σε μια ορισμένη ώρα της ημέρας.

ε. Η διαβίωση στην απομόνωση: Υπάρχουν περιπτώσεις που ο κατάδικος περνάει την διάρκεια της ημέρας και της νύχτας στην απομόνωση. Αυτού του είδους η διαβίωση προκαλεί ποικίλες ψυχικές καταστάσεις και διαταραχές ανάλογα με το άτομο.

Επειδή στην απομόνωση ο εσωτερικός βίος γίνεται πιο έντονος, η όραση και η ακοή πιο ευαίσθητες και η φαντασία αυξάνεται, δημιουργείται τάση στο άτομο να ασχολείται με τον εαυτό του και όσες φορές η απομόνωση διαρκεί πολύ χρόνο επέρχεται η ψυχική εξασθένηση.

στ. Ο αριθμός των καταδίκων όταν είναι μικρός προκαλεί μονοτονία, ενώ όταν είναι μεγάλος προκαλεί ενόχληση και κόπωση.

ζ. Οι ποικίλες και ανόμοιες προσωπικότητες των καταδίκων διαταράσσουν την ψυχολογία του καταδίκου. Έτσι από αυτούς άλλοι είναι ευέξαπτοι, άλλοι ψυχροί, άλλοι άβουλοι, άλλοι ηθικοί και άλλοι ηθικά διεφθαρμένοι.

Έχει παρατηρηθεί ότι από τη συμβίωση στην ίδια φυλακή διαφορετικών χαρακτήρων προκύπτουν πολλές συγκρούσεις.

2. Η ψυχολογία των καταδίκων σαν ομάδα

Στις φυλακές που οι κατάδικοι περνούν όλη την ημέρα και την νύχτα στην κοινή διαβίωση, η ψυχολογία του συνόλου ταυτίζεται με την ψυχολογία του όχλου.

Οι κατάδικοι εξαιτίας της διαβίωσης κάτω από τους ίδιους όρους και τις κοινές επιδιώξεις τους, αποτελούν μια κοινωνία που έχει κοινή γνώμη, αλληλεγγύη, συνθήματα και κανόνες και οδηγούνται σε διαγωγή αντίθετη με τον κανονισμό και τις υποδείξεις των υπαλλήλων.

Η ψυχή του όχλου των καταδίκων υποκαθιστά την ψυχή του ατόμου, που έτσι χάνει την ψυχική του ανεξαρτησία και την αυτοσυγκέντρωση και γίνεται ανδρείκελό της συλλογικής ψυχής. Έτσι ο κατάδικος αδυνατεί να κρίνει ο ίδιος, συμφωνεί και υιοθετεί αυτά που κρίθηκαν από το σύνολο. Επίσης εξαιτίας της αδύνατης θέλησής του ενεργεί σύμφωνα με τις υπαγορεύσεις της κοινής γνώμης και των κοινών αποφάσεων των καταδίκων.

Για τους παραπάνω λόγους ο κατάδικος βαθμιαία "πέφτει" χαμηλά πνευματικά και ηθικά, αντιδρά βίαια με την παραμικρή αφορμή, δεν συμμορφώνεται με τις υποδείξεις των υπαλλήλων και έτσι η σωφρονιστική αγωγή γίνεται δύσκολη και αδύνατη. (Κανάτσιος 1970).

3. Η προσαρμογή του καταδίκου.

Η προσαρμογή του φυλακισμένου στη ζωή της φυλακής ακολουθεί τρεις φάσεις:

α. Κρίση εισαγωγής: την χαρακτηρίζουν ισχυρά σοκ. Η σύλληψη, η ανάκριση, η σωματική έρευνα, το μεταγωγικό μέσο, η αγωνία για τη δίκη, η διαδικασία στο δικαστήριο και η καταδίκη αποτελούν για τον φυλακισμένο εμπειρίες αγωνίας, φόβου και εξευτελισμού.

Οι πρώτες ώρες στη φυλακή είναι οι πιο δύσκολες. Μερικοί φυλακισμένοι καταφεύγουν σε ειδηλώσεις αγανάκτησης ενάντια σε εκείνους που θεωρούν υπεύθυνους για τη φυλάκιση τους. Η φάση αυτή διαρκεί περίπου ένα μήνα. Αν διαρκέσει περισσότερο είναι σημάδι νοσηρότητας. Σ' αυτήν την κρίσιμη περίοδο ο κρατούμενος έχει μεγάλη ανάγκη από συμπάρσταση.

β. Η παραδοχή της φυλάκισης και η συμφιλίωση με αυτήν:

Εδώ ο κρατούμενος προσαρμόζεται βαθμιαία στη ζωή της φυλακής όχι όμως σε σημείο που να αισθάνεται άνετα μέσα σ' αυτήν. Μια τέτοια προσαρμογή δείχνει τάση προς ιδρυματοποίηση. Οι περισσότεροι φυλακισμένοι προσαρμόζονται στη ζωή της φυλακής μερικώς και μόνο λίγοι προσαρμόζονται εντελώς. Αυτοί γίνονται απαθείς και αδιάφοροι και έχουν χάσει την προσωπικότητά τους σαν φυλακισμένοι.

Το δεύτερο έτος της φυλάκισης είναι διαφορετικό από το πρώτο. Οι εντυπώσεις των κρατουμένων δεν έχουν την αμεσότητα που είχαν το πρώτο έτος και τα γεγονότα βιώνονται με μικρότερη ένταση.

Οι ψυχικές αντιδράσεις στον περιορισμό ακολουθούν ορισμένα "συνεχή" τα οποία αντιπροσωπεύουν κοινές ψυχοδυναμικές διαδικασίες, που είναι:

I. Κλειστοφοβία-Ιλιεστοφιλία

II. Υπερανεξαρτησία-Υπερεξάρτηση.

III. Εξωτερικευόμενη εχθρότητα-Εσωτερικευόμενη εχθρότητα.

IV. Ειλογίευση-Αυτοαντικατηγορία.

Η παλινδρομική κίνηση του εγώ μεταξύ των ακραίων αυτών ψυχικών καταστάσεων εξασφαλίζει στον κρατούμενο μια σχετική ψυχική ισορροπία, που είναι αναγκαία για την προσαρμογή του στη φυλακή.

γ. Η κρίση αποφυλάκισης: Ενώ διαρκεί η φυλάκιση ο κρατούμενος περιμένει με αγωνία την αποφυλάκισή του. Όσο πλησιάζει η ημέρα της αποφυλάκισης ο κρατούμενος μπαίνει σε μια νέα φάση άγχους. Πρόκειται να αντιμετωπίσει την ελεύθερη ζωή με όλα

τα προβλήματα της. Πρώτο κείμενο της εργασίας που γνωρίζει πόσο δύσκολο είναι για έναν αποφυλακισμένο. Έχει να αντιμετωπίσει το κοινωνικό στίγμα της καταδίκης και της φυλάκισης από την κοινωνία. Ο αποφυλακισμένος μετά από πολυετή φυλάκιση έχει να αντιμετωπίσει έναν κόσμο που εξαιτίας τεχνικών, κοινωνικών και άλλων μεταβολών είναι διαφορετικός από κείνον που γνώρισε.

(Α.Α 1986).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Χ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ.

Ο Ελληνικός Σωφρονιστικός Κώδικας ρυθμίζει τα καθήκοντα του κοινωνικού λειτουργού στις φυλακές ως εξής:

α. Ο κάθε νεοεισερχόμενος κρατούμενος έρχεται σε επικοινωνία με τον Κ.Λ. Η επικοινωνία με τον Κ.Λ γίνεται άμεσα χωρίς την παρέμβαση άλλου προσώπου, εκτός αν υπάρχει σοβαρός λόγος ασφάλειας. Σε όσα καταστήματα είναι δυνατό, η επικοινωνία αυτή γίνεται σε ειδική αίθουσα.

β. Ο Κ.Λ. ενημερώνεται από τον ατομικό φάκελο του κρατουμένου για κάθε περιστατικό που αφορά τον κρατούμενο. Εφαρμόζει εξωτερική κοινωνική εργασία, με τις επισκέψεις στην οικογένεια του, στο κοινωνικό του περιβάλλον και συγκεντρώνει έτσι τα απαραίτητα στοιχεία για την ατομική, οικογενειακή και κοινωνική κατάσταση του κρατουμένου τα οποία είναι απόρρητα και εμπιστευτικά. Με τα στοιχεία αυτά οργανώνει και προετοιμάζει την εργασία του με τον συγκεκριμένο κρατούμενο.

γ. Κρατάει μητρώο περιπτώσεων, ατομικές καρτέλες ή φακέλους. Ενημερώνει με εκθέσεις την κάθε περίπτωση καθώς και την εξέλιξη που έχει. Έχει στατιστικά στοιχεία σχετικά με ενέργειες που αφορούν τις περιπτώσεις του. Όλο αυτό το αρχείο του Κ.Λ κρατείται σε δικό του ιδιαίτερο χώρο. Το περιεχόμενο τους δεν ανακοινώνεται στον κρατούμενο, τους συγγενείς του κι άλλα πρόσωπα.

δ. Ο Κ.Λ. ενημερώνει για κάθε περιστατικό που αφορά τον κρα-

τούμενο, που έχει ως περίπτωση, τον διευθυντή του καταστήματος καθώς και το άλλο επιστημονικό προσωπικό. Ανάμεσα στις ειδικότητες αυτές υπάρχει συνεργασία πάνω στα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κρατούμενος και την ιδιαίτερη προσωπικότητά του.

Ο Κ.Α. υποβάλλει προτάσεις για την εξατομικευμένη μεταχείριση του κρατουμένου, τις οποίες ο διευθυντής λαμβάνει υπόψη του για την σωφρονιστική μεταχείριση του κρατουμένου.

ε. Ο Κ.Α. προκειμένου να συμπαρασταθεί στις υλικές και ηθικές ανάγκες των κρατουμένων και μέσα στα πλαίσια της εξωτερικής κοινωνικής εργασίας συνεργάζεται με κοινωνικούς φορείς, με συλλόγους συμπαραστάσεως κρατουμένων, τον Ερυθρό Σταυρό και άλλες φιλανθρωπικές ομάδες.

στ. Όταν πρόκειται για απόλυση κρατουμένου ο Κ.Α προετοιμάζει τον απολυόμενο κρατούμενο και μέσα από τις επαφές του με το κοινωνικό του περιβάλλον και την συνεργασία με το διευθυντή του καταστήματος, για κοινές ενέργειες, οργανώνει την ομαλή επανένταξή του. Επίσης μετά την αποφυλάκιση παρακολουθεί τον απολυθέντα κρατούμενο για να συμβάλει στην καλύτερη αποκατάστασή του και να του συμπαρασταθεί γενικότερα.

ζ. Η εργασία του Κ.Α. είναι σύμφωνη και ανάλογη με τις μεθόδους που έχει διδαχθεί όσον αφορά τα άτομα, την ομάδα, την οικογένεια και την κοινότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΧΙ

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Η εργασία μας προστατεύει από
τρεις πράγματα: από την ανία,
τη διαφθορά και τον πόθο..

ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ

Σύμφωνα με τον Πανούση (1989) η εργασία των κρατουμένων, μετά από την απαγγελία της ποινής της στερητικής ελευθερίας, μπορεί να βοηθεί με τέσσερις τρόπους:

- α) Ως επαγγελματικός προσανατολισμός και ανίχνευση ικανοτήτων κατά τη διάρκεια της έκτισης της ποινής.
- β) Ως επαγγελματική κατάρτιση του ανεπάγγελτου.
- γ) Ως απασχόληση (εργασιοθεραπεία) και
- δ) Ως εφαρμογή των επαγγελματιών γνώσεων και της σχετικής δραστηριότητας, ώστε να είναι ευκολότερη η συνέχιση του επαγγέλματος που ήδη ασκούσε, μετά την απόλυσή του.

1. Η Φύση της Εργασίας στις Φυλακές

Η εργασία θεμελιώνεται στην αρχή "όσο περισσότερο δουλεύουν οι άνθρωποι, τόσο λιγότερα ελαττώματα έχουν" και έχει οικονομικό, νομικό και παιδαγωγικό περιεχόμενο.

Παρ' όλο που η ποινή και η σωφρονιστική εργασία είναι δύο διαφορετικά μεγέθη, η πρακτική δεν ακολουθεί πάντα τις επιστημονικές απόψεις που υποστηρίζονται ως εξής:

α) Η εργασία ως ποινή

Σύμφωνα με την άποψη αυτή η σωφρονιστική εργασία είναι τμήμα της ποινής ως τιμωρία. Δηλαδή η εργασία αποτελεί μια επιπρόσθετη ποινή και επιβάλλεται ακόμα και σε άτομα που δεν είχαν εργαστεί ποτέ.

β) Η εργασία ως ωφέλεια

Κατά την άποψη αυτή η εργασία στις φυλακές επιτρέπει στον κατάδικο να συγκεντρώσει ορισμένα χρήματα, με τα οποία θα ενισχύσει οικονομικά τα μέλη της οικογένειάς του και θα μπορέσει να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσής του στη φυλακή.

Επίσης μέσα από την εργασία, ο κρατούμενος, αν είναι ανειδίκευτος ή ανεπάγγελτος, μπορεί να αποκτήσει κάποια κατάρτιση, που θα επιτρέψει μετά την απόλυσή του να βρει ένα επάγγελμα κι έτσι να αποφύγει την υποτροπή, αλλά και να πραγματοποιηθεί η επανακοινωνικοποίηση του.

γ) Η εργασία ως "διέξοδος"

Η αιραία αυτή άποψη υποστηρίζει ότι η εργασία στις φυλακές αποσκοπεί στην καλύτερη πειθαρχία των κρατουμένων, οι οποίοι, λόγω ανάγκης να αποκτήσουν προνόμια, υπακούουν χωρίς αντιρρήσεις στις υποδείξεις του σωφρονιστικού προσωπικού.

2. Συστήματα Εργασίας

Τα κυριότερα συστήματα είναι:

α) Το εργολαβικό σύστημα (ή ιδιωτικής επιχείρησης). Κατά το σύστημα αυτό το κράτος παραχωρεί την εργατική δύναμη των καταδίκων σε εργολάβο έναντι αντιτίμου, που προσδιορίζεται από τον

αριθμό των εργαζομένων καταδίκων και το σύνολο των ημερών απασχόλησης. Ο εργολάβος βάζει την πρώτη ύλη, τα εργαλεία, την τεχνική διεύθυνση και τα έξοδα διατροφής, ενώ το σωφρονιστικό προσωπικό αναλαμβάνει τη φύλαξη των καταδίκων κατά τη διάρκεια της εργασίας.

β) Το κατά αποκοπή σύστημα (ή μικτό). Κατά το σύστημα αυτό ο εργολάβος προσφέρει την πρώτη ύλη και καταβάλλει το αντίτιμο κατά αποκοπή, ανάλογα με τον αριθμό κατασκευαζόμενων αντικειμένων από τους κρατούμενους. Τις τεχνικές οδηγίες δίνουν οι τεχνίτες της φυλακής και όχι ο εργολάβος, ενώ ο χρόνος παραγωγής δεν έχει σημασία.

γ) Το κρατικό σύστημα (ή δημόσιας επιχείρησης). Στο σύστημα αυτό εργοδότης είναι το κράτος, για λογαριασμό του οποίου εργάζονται οι κρατούμενοι. Την πρώτη ύλη, τα εργαλεία και τις οδηγίες παρέχουν οι τεχνίτες του σωφρονιστικού καταστήματος και η εργασία καλύπτει τις ανάγκες των φυλακών και γενικότερα το φάσμα του δημόσιου τομέα.

3. Προγράμματα του ΟΑΕΔ στις φυλακές

Από τον Ιούνιο του 1984 με βάση μιας απόφασης του Υπουργείου Εργασίας, άρχισε να λειτουργεί στις φυλακές της Τίρυνθας ένα ταχύρυθμο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης του ΟΑΕΔ διάρκειας εννέα μηνών. Οι κρατούμενοι που παρακολούθησαν το πρόγραμμα επιλέχθηκαν με βάση την προσωπική τους επιθυμία καθώς και με συνεντεύξεις που έδωσαν σε επαγγελματικούς συμβούλους. Τα μαθήματα γίνονταν στο ΚΕΤΕΚ, δηλαδή όχι στις φυλακές, αλλά έξω στην πόλη.

Κατά τη διάρκεια της κατάρτισης οι κρατούμενοι είχαν ασφαλιστική κάλυψη και τους χορηγείτο επίδομα εκατό δραχμές την ημέρα. Το πιστοποιητικό κατάρτισης δεν έγραφε ότι η ειδικότητα αποκτήθηκε στις φυλακές.

Ένα παρόμοιο πρόγραμμα άρχισε να λειτουργεί στην Εσσσαβέτεια τον Νοέμβριο του 1988. Το πρόγραμμα αυτό διαρκεί τέσσερις μήνες και έχει σαν στόχο τον επαγγελματικό προσανατολισμό και όχι την επαγγελματική κατάρτιση.

Μέσα στο 1991 υπάρχει σκεπτικό από τον ΟΑΕΔ να υλοποιησει κάποια προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης μέσα στις φυλακές, αλλά συναντά δυσκολίες λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων.

4. Επιστημονική Ημερίδα που Οργανώθηκε με Πρωτοβουλία του ΟΑΕΔ για την Επαγγελματική Κατάρτιση των Κρατουμένων.

Στην επιστημονική ημερίδα που διοργανώθηκε από τον ΟΑΕΔ στις 25 Απριλίου 1991 οι εισηγητές παρουσίασαν τις απόψεις τους πάνω στο θέμα "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων ως προϋπόθεση της κοινωνικής επανένταξης τους".

Ο Σ. Αλεξιάδης, καθηγητής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης, καθώς και πρόεδρος της επιτροπής από την οποία καταρτίστηκε το σχέδιο για το νέο σωφρονιστικό κώδικα, αναφέρθηκε στην οργάνωση της εκπαίδευσης και του ελεύθερου χρόνου των κρατουμένων σύμφωνα με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου.

Οι βασικές αρχές που ακολουθήσε η επιτροπή για την κατάρτιση του σχεδίου νόμου είναι:

α) Η Πολιτεία κατά την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής της ενίσχθει τα ενδιαφέροντα των κρατουμένων και συμβάλλει στην

ανάπτυξη και διατήρηση των ικανοτήτων τους με σκοπό την καλλιέργεια της ψυχικής και πνευματικής ζωής τους και με στόχο την βελτίωση της κοινωνικής διαβίωσής τους μετά από την έξοδο τους από την φυλακή και

β) Όλοι οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα στη μόρφωση, στην εκπαίδευση, στην πολιτιστική έκφραση και δημιουργία, για να ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές επιπτώσεις από την έκταση της ποινής κατά της ελευθερίας.

Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης των κρατουμένων αποβλέπει στην απόκτηση ή συμπλήρωση εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, γι' αυτό μέσα στη φυλακή πρέπει να λειτουργεί μονοτάξιο δημοτικό σχολείο, ενώ παράλληλα να οργανώνονται με συνεργασία αρμόδιων φορέων (ΟΑΕΔ, ΝΕΑΕ κ.ά.) προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, μαθητείας και επιμόρφωσης.

Επίσης πρέπει να παρέχεται η ευκαιρία στους κρατουμένους να συνεχίζουν στη δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μετά το τέλος του σχετικού κύκλου εκπαίδευσης να παρέχονται τίτλοι σπουδών, ισότιμοι προς τους αντίστοιχους των σχολών της ίδιας βαθμίδας εκπαίδευσης, και χωρίς να φαίνεται ότι αυτά αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της έκτασης της ποινής.

Σύμφωνα με τον Αλεξιάδη η προετοιμασία των κρατουμένων για μια χωρίς προβλήματα κοινωνική επανένταξη μετά τη φυλακή πρέπει να αρχίζει από την είσοδο τους στη φυλακή. Η επαγγελματική εκπαίδευση, η επιμόρφωση και η απασχόλησή τους αποτελούν το πιο σημαντικό τμήμα αυτής της προετοιμασίας.

Γι' αυτό δεν θα πρέπει τα αντίστοιχα προγράμματα να οργανώνονται και να προσαρμόζονται στις ανάγκες λειτουργίας των σω-

φρονιστικών καταστημάτων αλλά αντίστροφα, η οργάνωση και η λειτουργία των σωφρονιστικών καταστημάτων πρέπει να στοχεύουν στην εξυπηρέτηση προγραμμάτων.

Οι προτάσεις της επιτροπής που αναφέρονται στο σχέδιο νόμου για την επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση των κρατουμένων δεν περιλαμβάνονται στις τροποποιήσεις του νόμου 1941/91.

Ο Κ. Χατζηγιάννης, δικηγόρος και τέως καθηγητής Ποινικού δικαίου στην Πάντειο στο Πανεπιστήμιο Αθήνας αναφέρθηκε σε έξι προσωπικές του διαπιστώσεις πάνω στο ποινικό δίκαιο.

Πρώτη διαπίστωση του είναι η αδυναμία του δογματικού ποινικού δικαίου να αντιμετωπίζει την εγκληματικότητα. Πιστεύει ότι η στερητική ποινή της ελευθερίας δεν επαρκεί στην αντιμετώπιση του φαινομένου του εγκλήματος. Αυτό αποδεικνύεται τόσο από την αύξηση των υποτρόπων όσο και από την αύξηση της εγκληματικότητας. Παρατηρείται και διεθνώς, αλλά και στην Ελλάδα, ότι σε σχέση με τους εγκληματίες ο μόνος σκοπός που συντελείται με την στερητική ποινή της ελευθερίας είναι η παροδική αχρήστευσή τους.

Η δεύτερη διαπίστωση του στηρίζεται στη διατύπωση κανόνων με καθαρά ανθρωποκενρικό χαρακτήρα, με στόχο τη βελτίωση του εγκληματία και την κοινωνική επανένταξή του.

Η τρίτη διαπίστωση του είναι ότι πρωταρχικός στόχος της αντιεγκληματικής πολιτικής πρέπει να είναι η κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων. Η επανένταξη αυτή δεν μπορεί να στηριχθεί στο ισχύον δογματικό ποινικό δίκαιο, γιατί αυτό οδηγεί στο στιγματισμό των κρατουμένων και όχι στη δημιουργία των προϋποθέσεων για κοινωνική επανένταξη.

Η τέταρτη διαπίστωση του είναι ότι οι θεσμοί του σοφρονιστικού συστήματος πρέπει να εξυπηρετούν το στόχο αυτό. Υποστηρίζει ότι μεταξύ των θεσμών αυτών είναι και η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων. Συγκεκριμένα αναφέρεται στην επαγγελματική κατάρτιση των νεαρών καταδίκων και στην μετεκπαίδευση των υπολοίπων.

Πέμπτη διαπίστωση του είναι ότι όλες οι κυβερνήσεις αυτού του τόπου αρνούνται να επενδύσουν στην καταπολέμηση του κοινωνικού φαινομένου της εγκληματικότητας. Η αδυναμία αυτή στηρίζεται στην αποστροφή, εναντίωση του κοινωνικού περίγυρου σε τέτοιου είδους επενδύσεις.

Υποστηρίζει ότι οι θεσμοί είναι απαραίτητοι για τη δημιουργία των νομικών πλαισίων λειτουργίας του κοινωνικού συνόλου. Όμως, παραμένουν γράμμα νεκρό, αν δεν υπάρχουν δυνατότητες εφαρμογής τους στο επίπεδο της υλικοτεχνικής υποδομής και στο επίπεδο της εξασφάλισης ειδικευμένου και αφοσιωμένου ανθρωπίνου δυναμικού.

Έκτη και τελευταία διαπίστωση του είναι ότι κανένα πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης δεν μπορεί να εφαρμοστεί αν δεν στηρίζεται στην ελεύθερη συμμετοχή των κρατουμένων. Πιστεύει ότι για να υπάρχει συμμετοχή των κρατουμένων στα προγράμματα πρέπει να τους παρέχονται και κίνητρα.

Ο Β. Θελίας, καθηγητής κοινωνιολογίας ^{στο} Πάντειο ^{στο} Πανεπιστήμιο Αθηνών, διαφοροποιήθηκε από τους άλλους ομιλητές. Δεν μίλησε για κοινωνικοποίηση, αλλά για ανακοινωνικοποίηση των κρατουμένων. Υποστηρίζει ότι για την πραγματοποίηση αυτού είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί άλλη συνείδηση του ατόμου για

τον εαυτό του. Στη σύντομη εισήγησή του έθεσε το ερώτημα: Κατά πόσο θα δεχθεί ο κρατούμενος την επαγγελματική κατάρτιση που του επιβάλλεται, από τη στιγμή που ίσως δεν έχει μάθει ποτέ να εργάζεται.

Ο Κ. Καζαντζίδης, διευθυντής των φυλακών στα Διαβατά, αναφέρθηκε στην έλλειψη παιδείας προς τους κρατούμενους στους χώρους των φυλακών και ειδικότερα στην επαγγελματική κατάρτιση. Τόνισε ότι είναι ωφέλιμο να καθιερωθούν επιμορφωτικά σεμινάρια από την πολιτεία, από ειδικούς επιστήμονες, για την επαγγελματική κατάρτιση των κρατούμενων. Επίσης είναι ωφέλιμη η δημιουργία μέσα στις φυλακές κέντρων απασχόλησης και παραγωγής.

Την επαγγελματική κατάρτιση των κρατούμενων την διαχώρισε σε δύο μέρη. Από τη μια βάζει τους κρατούμενους στη φυλακή για μεγάλο χρονικό διάστημα (βαρυποινίτες), που η επαγγελματική κατάρτιση θα τους δώσει την δυνατότητα να εργαστούν μέσα στις φυλακές με σκοπό την οικονομική ενίσχυση των οικογενειών τους. Και από την άλλη τοποθετεί τους κρατούμενους για μικρό χρονικό διάστημα, που η επαγγελματική τους κατάρτιση θα τους χρησιμεύσει για την επαγγελματική τους αποκατάσταση στην κοινωνία.

Η Α. Σαμουρίδου, επιμελήτρια ανηλίκων, αναφέρθηκε περισσότερο στον ρόλο της εργασίας στους ανηλικούς παραβάτες. Τόνισε την σημαντικότητα της αμοιβής του εκπαιδευόμενου και της ύπαρξης περισσότερων προγραμμάτων.

Ο Α. Πουρμπάχνης και ο Α. Τσαούσης, πρόεδροι συλλόγων συμπαράστασης κρατούμενων "Ο Θνήσιμος" στην Αθήνα και "Τιμόθεος" στη Θεσ/νίκη αντίστοιχα, τόνισαν στις εισηγήσεις τους το ρόλο της εργασίας για την αποφυγή διαφόρων άλλων παρεκκλίσεων μέσα

στη φυλακή, όπως ναρκοπωτικά και ομοφυλοφιλία.

Στην ημερίδα αυτή δεν υπήρχε συμμετοχή των κρατουμένων για να ακουστεί η δική τους άποψη, γεγονός που συζητήθηκε από όσους συμμετείχαν στην ημερίδα.

Τα πορίσματα και οι προτάσεις της ημερίδας υπάρχουν στο παράρτημα Ε.

5. Προγράμματα Λαϊκής Επιμόρφωσης στις Φυλακές

Τα πρώτα τμήματα μάθησης που λειτούργησαν στα πλαίσια της λαϊκής Επιμόρφωσης έγιναν σε δέκα σωφρονιστικά καταστήματα:

α) στις κλειστές φυλακές Νέας Αλικαρνασσοῦ Ηρακλείου, β) στις δικαστικές φυλακές Κομοτηνής, γ) στις δικαστικές φυλακές Κω, δ) στις φυλακές του Επταπυργίου Θεσ/νίκης, ε) στις αγροτικές φυλακές Τίρυνθας, στ) στις δικαστικές φυλακές Βόλου, ζ) στις κλειστές φυλακές Τρικάλων, η) στο Πρεβαντόριο Άμφισσας και θ) στις δικαστικές φυλακές Ιωαννίνων και ι) στις αγροτικές φυλακές Αγυιάς.

Για τη λειτουργία των τμημάτων αυτών χρησιμοποιήθηκαν 43 επιμορφωτές, οι ειδικότητες των οποίων ήταν: χαλκογράφοι, ξυλοτεχνίτες, ξυλόγλύπτες, γεωπόνοι, μηχανικοί, χειροτεχνίτες, καθηγητές οικιακής οικονομίας και μελισσοκόμοι.

Με κοινή απόφαση, αριθμός 207/6.5.88 που υπογράφουν ο Υπουργός Δικαιοσύνης και η Γενική Γραμματέας Λαϊκής Επιμόρφωσης, δημιουργούνται τμήματα επαγγελματικής προκατάρτησης-άπασχολήσης των κρατουμένων.

Τα προγράμματα αυτά λειτουργούν στις περισσότερες ελληνικές φυλακές. Περισσότερα στοιχεία σύμφωνα με τους πίνακες της λαϊκής επιμόρφωσης υπάρχουν στο παράρτημα ΣΤ όπου φαίνονται προγράμ-

ματα που λειτουργησαν από το 1984.

6. Η εργασία στις Φυλακές Άλλων Χωρών

Στην Αγγλία η εργασία αποτελεί τη βάση της σωφρονιστικής αγωγής. Πρώτο μέλημα είναι να εξασφαλισθεί η εργασία ώστε οι κατάδικοι να έχουν πλήρη απασχόληση. Έχουν ιδρύσει πολλά εργαστήρια μέσα στις φυλακές και από τη χώρα αυτή ξεκίνησε η μετακίνηση ενός μέρους της βιομηχανίας προς τη φυλακή. Δημιουργήθηκαν διυπουργικές οργανώσεις που ελέγχουν την παραγωγή των εργαστηρίων των φυλακών και σε κάθε φυλακή υπάρχει ένα τμήμα εργασίας. Στην εργασία των κρατουμένων υπάρχει κοινωνική ασφάλιση.

Μέσα στις φυλακές γίνεται και επαγγελματική εκπαίδευση. Το δίπλωμα που παίρνουν είναι αναγνωρισμένο από το κράτος και οι αποφυλακισζόμενοι με αυτό μπορούν να πάρουν μέρος στους δημοσίους διαγωνισμούς.

Στη Σοβιετική Ένωση οι στερητικές της ελευθερίας ποινές συνδυάζονται με τη σωφρονιστική εργασία. Υπάρχει όμως και σωφρονιστική εργασία χωρίς στέρηση της ελευθερίας. Αν ένας εγκληματίας δεν είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος και δεν κρίνεται απαραίτητο να απομονωθεί σε ένα συγκεκριμένο χώρο, τότε συνεχίζει να εργάζεται κάτω από ορισμένες συνθήκες ή υποχρεώνεται από το δικαστήριο να εκτελεί κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου εργασίες που ορίζονται από όργανα που είναι υπεύθυνα για την εκτέλεση των ποινών.

Και στις Σκανδιναβικές Χώρες η εργασία χρησιμοποιείται για τη σωφρονιστική αγωγή του κρατουμένου.

και έχουν δημιουργηθεί καταστήματα εργασίας που λειτουργούν ως ένα υποκατάστατο των φυλακών.

Στη Γ α λ λ ί α είναι υποχρεωμένοι να εργαστούν οι καταδικασμένοι σε ποινή στερητικής της ελευθερίας για κακούργημα ή πλημμέλημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΧΙΙ

ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

1. Ιστορικά

Ο θεσμός των αγροτικών φυλακών τοποθετείται στην Ελλάδα το 1925 χρονολογία που ιδρύθηκαν οι αγροτικές φυλακές της Τύρινθας στο Ναύπλιο, της Κασσαβέτειας στο Βόλο και της Βίδου στην Κέρκυρα. Το 1927 ιδρύεται η αγροτική φυλακή της Άσσου στα Χανιά Κρήτης και το 1930 της Κασσάνδρας στη Χαλκιδική.

Στην αρχή της λειτουργίας τους, στις φυλακές αυτές, οι συνθήκες διαβίωσης ήταν άθλιες, λόγω έλλειψης κατάλληλης υδροδότησης, αποχέτευσης, ηλεκτροδότησης, και κτιρίων διαμονής με αποτέλεσμα οι ασθένειες να παρουσιάζονται πολύ συχνά.

2. Εισαγωγή στα Αγροτικά Σωφρονιστικά Καταστήματα.

Σύμφωνα με τον Αναγκαστικό νόμο 125/1967 στα αγροτικά σωφρονιστικά καταστήματα εισάγονται οι καταδικασμένοι που έχουν ποινή φυλάκισης πάνω από ένα έτος και είναι ικανοί για εργασία στην ύπαιθρο, ^{που} εμφάνισαν επιμέλεια και επίδοση για μια εργασία, έδειξαν πειθαρχία, σεβασμό και υπακοή στους κανονισμούς της φυλακής και τις υποδείξεις του προσωπικού, και γενικά καλή διαγωγή.

Για να γίνει η μεταγωγή τους σε Α.Σ.Κ πρέπει να έχουν εκπίσει ένα μέρος της ποινής τους σε κλειστό σωφρονιστικό κατάστημα. Δικαίωμα μεταγωγής σε Α.Σ.Κ έχουν και οι καταδι-

κασμένοι σε ισόβια κάθειρξη αφού εκπέσουν δεκαπέντε χρόνια σε κλειστή φυλακή.

Επίσης εισάγονται και κρατούμενοι με ελαφρά ψυχολογικά προβλήματα, επειδή θεωρείται ότι το περιβάλλον της αγροτικής φυλακής θα έχει καλύτερο αποτέλεσμα στην αποκατάστασή τους.

Κατάδικοι που κρατούνται στις φυλακές αυτές τοποθετούνται σε ομάδα εργαζομένων με την ονομασία "λογοτιμῆτες".

Σύμφωνα με το νόμο 1851/1989 επιτροπή που απαρτίζεται, για την επιλογή των εργαζομένων σε Α.Σ.Κ, από τον διευθυντή, τον γιατρό και ^{τον} γεωπόνο του καταστήματος εκτιμά τη σωματική και ψυχική κατάσταση, την τυχο~~λο~~ επαγγελματική αγροτική ιδιότητα του κρατούμενου, την δυνατότητα προσαρμογής σε ορισμένο είδος εργασίας, από αυτές που οργανώνονται στα Α.Σ.Κ, και αποδίδει την κατάλληλη εργασία, στον κάθε κρατούμενο.

Επίσης κρατούμενοι που εργάζονται στην ύπαιθρο μπορούν να παραμένουν στον τόπο εργασίας και κατά την διάρκεια της νύχτας, ύστερα από απόφαση του διευθυντή, αν αυτό κρίνεται αναγκαίο και αν η διανυκτέρευση δεν αποτελεί κίνδυνο για την υγεία των κρατούμενων και για απόδραση.

3. Η Εργασία στα Αγροτικά Σωφρονιστικά Καταστήματα.

Οι κρατούμενοι στα Α.Σ.Κ. εκτός από αγροτική καλλιέργεια, εκτελούν έργα εγγείου βελτίωσης, ζωοκομίας, πτηνοτροφίας ή συμμετέχουν σε βιομηχανικά και βιοτεχνικά προγράμματα.

Οι εργασίες αυτές μπορούν να γίνουν και σε συνεργασία με Αγροτικούς Συνεταιρισμούς και Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης της περιοχής του Α.Σ.Κ.

4. Αγροτικές φυλακές άλλων κρατών.

Στην Γερμανία δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην επέκταση της αγροτικής εργασίας, στην επιλογή των καταδίκων στα Α.Σ.Κ. και επίσης κάθε τέτοια φυλακή οφείλει να έχει ιδιόκτητα κτήματα.

Στην Ιταλία οι αγροτικές φυλακές δέχονται κατάδικους που εκτίουν τα τελευταία έτη μακροχρόνιας ποινής. Οι φυλακές αυτές χρησιμεύουν σαν μια ενδιάμεση κατάσταση ανάμεσα στη φυλακή και την ελεύθερη κοινωνική ζωή.

Η αγροτική εργασία των κρατουμένων αποτελεί σημαντική πηγή εσόδων για το κράτος.

Στην Ουγγαρία τα Α.Σ.Κ. λειτουργούν με την ονομασία "διάμεσα ιδρύματα". Σ' αυτά εισάγονται οι καταδικασμένοι σε ποινή πάνω από τρία χρόνια αφού εκτίσουν τα 3/4 της ποινής τους και επιδείξουν επιμέλεια και καλή διαγωγή, φανερά δείγματα βελτίωσης.

Με την προϋπόθεση αυτή μπορούν να εισαχθούν στα Α.Σ.Κ. και καταδικασμένοι σε ισόβια, αφού εκτίσουν δεκαετή τουλάχιστον κάθειρξη.

Τα οικονομικά αποτελέσματα από την αγροτική εργασία των κρατουμένων στα ιδρύματα αυτά είναι σημαντικά για το κράτος.

Επίσης Α.Σ.Κ. υπάρχουν στη Γαλλία, Γιουγκοσλαβία, Βέλγιο, Ελβετία, Ολλανδία και Αμερική που χρησιμοποιούνται σαν ενδιάμεσα στάδια για την κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων.

Στα παράπανω κράτη τα Α.Σ.Κ. χρησιμοποιούνται και για τους ανήλικους παραβάτες με σκοπό εκτός των άλλων και την εκπαίδευσή τους στην οργανωμένη και συστηματική καλλιέργεια της γης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ XIII

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΔΙΑΒΑΤΩΝ- ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ.

A. Δικαστική Φυλακή Διαβατών

1. Ιστορικά

Η δικαστική φυλακή Διαβατών βρίσκεται κοντά στη Θεσ/νίκη, στο δυτικό τομέα της πόλης, σε βιομηχανική περιοχή, λειτουργεί εδώ και δύο χρόνια. Δημιουργήθηκε από την μεταφορά της φυλακής Επιτακουργίου Θεσ/νίκης που τώρα έχει κλείσει.

Το κτίριο όπου στεγάζεται η φυλακή παλιότερα λειτουργούσε ως στρατιωτική φυλακή.

Βέβαια προϋπήρχε μόνο ένας όροφος στον οποίο έχουν γίνει αλλαγές.

Εξυπηρετεί την περιοχή της Μακεδονίας, και φιλοξενεί υπόδικους και κατάδικους. Ένα μεγάλο ποσοστό από αυτούς είναι υπότροποι.

Τα εγκλήματα για τα οποία οι κρατούμενοι βρίσκονται στη φυλακή είναι: κλοπές, απάτες, ανθρωποκτονίες, εμπόριο και χρήση ναρκωτικών, χρηματικές οφειλές, αλητεία και γενικότερα κάθε είδος εγκλήματος.

2. Περιγραφή Χώρου

Το κτίριο όπου στεγάζονται οι φυλακές είναι τριόροφο. Στον πρώτο όροφο βρίσκονται τα γραφεία του διευθυντή, της Κοι-

ωνικης υπηρεσίας, της γραμματείας, της διαχείρισης και του αρχιφύλακα. Υπάρχουν ακόμα η αίθουσα αναμονής των επισκεπτών, η αίθουσα του επισκεπτηρίου, η αίθουσα των συνηγόρων, το ιατρείο, το πειθαρχείο και χώροι για την σωματική έρευνα κατά την εισαγωγή των κρατουμένων.

Επίσης υπάρχουν κυλικείο κρατουμένων και κυλικείο εργαζομένων, μαγειρείο, τραπεζαρία, η πτέρυγα των γυναικών, μια πτέρυγα ανδρών και μια ειλησία.

Στο δεύτερο όροφο βρίσκονται η πτέρυγα των ανηλίκων και η πτέρυγα ανδρών.

Και στον τρίτο όροφο η πτέρυγα των τοξικομανών και πτέρυγα ανδρών.

Η κάθε πτέρυγα έχει δική της αυλή. Η δυναμικότητα της φυλακής είναι 180-200 άτομα, αριθμό που υπερβαίνει και που πολλές φορές φτάνει τα 300 άτομα.

Τα κελιά είναι χωρητικότητας τεσσάρων και επτά ατόμων. Το κάθε κελί έχει την δική του τουαλέτα και νιπτήρα. Σιδερένιες και καγκλωπές πόρτες υπήρχαν παντού, και χώριζαν κάθε χώρο και κάθε αίθουσα. Στους χώρους των γραφείων δεν υπήρχαν σιδερένιες πόρτες αλλά στα παράθυρα ήταν τοποθετημένα κάγκελα.

Γύρω από την φυλακή υπάρχει ένας τοίχος από μπετόν, που υψώνεται μέχρι και τον τρίτο όροφο, και που μαζί με τα παρατηρητήρια των φυλακών είναι η μοναδική θέα που προσφέρεται στον επισκέπτη.

Πα σημειωθεί ότι δεν μας επιτράπηκε να δούμε τα κελιά των κρατουμένων και να συζητήσουμε μαζί τους. Η περιγραφή των κελιών μας έγινε από την Κ.Α. που πρόσθεσε ότι θα απογοητευτού-

με αν έχουμε προσωπική εικόνα.

3. Προγράμματα.

Στους χώρους της φυλακής δεν υπάρχουν εργαστήρια, ούτε κάποιο οργανωμένο πρόγραμμα απασχόλησης. Γενικά επικρατεί αδράνεια.

Στην προσπάθεια για την αντιμετώπιση αυτής της αδράνειας δημιουργήθηκαν στη φυλακή 60 θέσεις εργασίας (στα μαγειρεία, στον καθαρισμό κ.λ.π.). Κριτήριο επιλογής είναι το ενδιαφέρον του κρατουμένου να εργαστεί. Και σαν κίνητρο του ενδιαφέροντός του είναι η μείωση της ποινής του. Οι 23½ μέρες εργασίας υπολογίζονται σαν 30 μέρες έκπτωσης της ποινής.

Έγιναν προσπάθειες σε συνεργασία με τη ΝΕΑΕ και δημιουργήθηκαν τμήματα αλφαριθμητισμού και ζωγραφικής.

Για τους αποφυλακισμένους σε συνεργασία με τη Νομική και Γεωπονική σχολή του Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, δημιουργήθηκαν μέσα στο Πανεπιστήμιο, τμήματα τυπογραφίας, ξυλουργικής και κηπουρικής. Η παρακολούθηση των τμημάτων αυτών ήταν εξάμηνη. Πολλές από τα άτομα που τα παρακολούθησαν παρέμειναν στο χώρο του πανεπιστημίου ως εργαζόμενοι. Το πρόγραμμα αυτό λειτούργησε για ένα εξάμηνο, με επιδότηση της Ε.Ο.Κ.

Επίσης σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ προβλέπεται μελλοντικά η λειτουργία τμημάτων επαγγελματικής κατάρτισης.

4. Επικοινωνία με τον έξω κόσμο.

Η επικοινωνία με τον έξω κόσμο γίνεται με το επισκεπτήριο,

την αλληλογραφία, το τηλέφωνο και τις άδειες απουσίας.

Οι μέρες επισκεπτηρίου είναι η Δευτέρα και η Τετάρτη, πρωί και απόγευμα, και η Παρασκευή μόνο πρωί. Επιτρέπεται να επισκεπτονται τον κρατούμενο μόνο συγγενικά πρόσωπα, ενώ για επισκέψεις από συνεργάτες ή φίλους δίνεται ειδική άδεια που εγκρίνεται από τον διευθυντή μετά από πρόταση και αιτιολόγηση από τον Κ.Α.

Στο χώρο του επισκεπτηρίου δεν υπάρχει παράθυρο και ο φωτισμός είναι από ηλεκτρικές λάμπες. Ανάμεσα στον επισκέπτη και τον κρατούμενο υπάρχουν δύο σειρές δικτυωτά κάγκελα, στη μέση των οποίων βρίσκονται κάγκελα με συρματοπλεγμα. Η απόσταση που έχουν τα κάγκελα δεν επιτρέπει το άγγιγμα κρατούμενου και επισκέπτη, παρά μόνο την προφορική επικοινωνία.

Η αιτιολόγηση για τον περιορισμό αυτό στην επικοινωνία είναι η αποφυγή εισαγωγής ναρκωτικών.

Δεν υπάρχει περιορισμός στην αλληλογραφία και δεν ελέγχεται το γραπτό κείμενο. Ελέγχεται όμως ο φάκελος και το φύλλο αλληλογραφίας, για την αποφυγή προμήθειας ναρκωτικών και χρημάτων.

Τα τηλεφωνήματα γίνονται κάθε Τρίτη και Πέμπτη τις πρωινές ώρες για τα τοπικά και τις απογευματινές ώρες των ίδιων ημερών για τα υπεραστικά. Η τηλεφωνική επικοινωνία μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: ή να το ζητήσει ο κρατούμενος γραπτά από την προηγούμενη μέρα ή να τηλεφωνήσει κάποιος συγγενής ή φίλος στην Κ.Α., η οποία θα ειδοποιήσει τον κρατούμενο να τηλεφωνήσει στον ενδιαφερόμενο τις μέρες που προβλέπονται. Τα τηλεφωνήματα ελέγχονται και με την παρουσία φύλακα για την αποφυγή της απόδρασης.

Ο κρατούμενος έχει δικαίωμα να υποβάλλει αίτηση για άδεια μία φορά στο τρίμηνο και η διάρκεια της στο διάστημα αυτό είναι πέντε μέρες. Την άδεια αυτή μπορεί να την κατανάμει όπως θέλει, σύμφωνα με τις ανάγκες του, μέσα στο τρίμηνο. Στη συγκεκριμένη φυλακή ο αριθμός των αδειών που έχει δοθεί είναι μικρός και κατά τη διάρκεια των αδειών δεν έχει γίνει απόπειρα απόδρασης. Ο κρατούμενος στην άδεια του δεν συνοδεύεται από κάποιο φύλακα. Στην αίτηση για άδεια ο κρατούμενος κάνει γνωστό τον τόπο που θα βρισκείται, την διεύθυνση και το τηλέφωνο. Μόλις φτάσει είναι υποχρεωμένος να επισκεφτεί το αστυνομικό τμήμα της περιοχής του και να σφραγίσει την άδεια του. Υπάρχουν και αιτήσεις για άδειες που απορρίπτονται ή που δεν εγκρίνονται αμέσως, ανάλογα με την επικινδυνότητα του απόμου για απόδραση και τον σίκοπό για τον οποίο επιδιώκει την άδεια.

5. Η Κοινωνία της Φυλακής

Ο κρατούμενος στη δικαστική φυλακή αισθάνεται έντονη αβεβαιότητα. Ο υπόδικος δεν γνωρίζει την "τύχη" του, δεν ξέρει αν θα καταδικαστεί και για πόσο διάστημα ή αν θα αθωωθεί. Ο κατάδικος ξέροντας ήδη την ποινή του, προσπαθεί να κάνει κάποιες ενέργειες για την εξαγορά της ποινής του, αν είναι δυνατό, για την αναστολή της, για έφεση ή για την μεταγωγή του σε αγροτικό ή άλλο σωφρονιστικό κατ'όστημα.

Κατά την έκταση της ποινής μέσα στη συγκεκριμένη φυλακή δεν υπάρχει διαχωρισμός των κρατουμένων σε σχέση με το αδίκημα, εκτός από τα άτομα που κρατούνται για χρήση ναρκωτικών.

Όπως προαναφέραμε δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο πρόγραμ-

μα απασχόλησης για τους κρατούμενους και η δυνατότητα φυγαγωγίας τους περιορίζεται στη μικρή βιβλιοθήκη που υπάρχει στο χώρο της φυλακής.

Η σεξουαλική στέρηση αντιμετωπίζεται με εγκράτεια, αυνανισμό και ομοφυλοφιλία. Οι απόψεις αυτές μας δόθηκαν χωρίς να τριμηριώνονται με παραπέρα στοιχεία.

Επίσης μας αναφέρθηκε η χρήση ναρκωτικών, η εισαγωγή των οποίων γίνεται από τους επισκέπτες και τους συγγενείς των κρατούμενων.

6. Προσωπικό

Το προσωπικό της δικαστικής φυλακής χωρίζεται σε επιστημονικό, διοικητικό και φυλακτικό.

Το επιστημονικό προσωπικό αποτελείται από τις δύο Κ.Α., έναν ψυχίατρο PART TIME, ένα παθολόγο και έναν οδοντίατρο.

Το διοικητικό προσωπικό αποτελείται από τον διευθυντή, τη διαχείριση και τη γραμματεία, και είναι απόφοιτοι Λυκείου.

Απόφοιτοι λυκείου με μία τετράμηνη εκπαίδευση είναι και οι φύλακες.

Δεν γίνονται ενημερωτικά ή επιμορφωτικά σεμινάρια στο προσωπικό, για εξελίξεις που έχουν σημειωθεί στο αντικείμενο εργασίας τους, πράγμα που δυσκολεύει το έργο τους και τις σχέσεις τους με τους κρατούμενους.

Υπάρχει επίσης και ένας ιερέας, που λειτουργεί στην εκκλησία και συνεργάζεται με το υπόλοιπο προσωπικό για τη βελτίωση των κρατούμενων.

7. Το έργο και τα προβλήματα της Κ.Α.

Οι δραστηριότητες της Κ.Α. είναι ανάλογες με τις ρυθμίσεις του νόμου 1851/89.

Πέρα από τις ρυθμίσεις αυτές η επικοινωνία της Κ.Α. με τον κρατούμενο μπορεί να γίνει με τρεις τρόπους:

- α) να το ζητήσει ο ίδιος με γραπτή αίτηση του,
- β) αν υπάρχει κάποια υπόθεση του που εκκρεμεί και
- γ) μετά από επικοινωνία προσώπου του οικογενειακού ή κοινωνικού περιβάλλοντος του κρατούμενου για υπόθεσή του.

Η Κ.Υ. σε συνεργασία με φιλανθρωπική οργάνωση βοηθά κρατούμενους με βραχυχρόνια ποινή ή κρατούμενους που βρίσκονται προς το τέλος έκτισης της ποινής τους, να εξαγορέσουν την ποινή ή το υπόλοιπο της κοινής αντίστοιχα, πράγμα που έχει γίνει σε σημαντικό αριθμό κρατούμενων.

Σημαντική δυσκολία που αντιμετωπίζει στη φυλακή αυτή η Κ.Α. είναι ότι ελέγχεται και λογοδοτεί για κάθε ενέργεια της και έτσι περιορίζονται οι δραστηριότητές της. Πρωτοβουλές που έχει αναλάβει κατά καιρούς για τη δημιουργία ομάδων απασχόλησης στη φυλακή, με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, σταμάτησαν στις γραφειοκρατικές διαδικασίες της διοίκησης. Η αιτιολόγηση για τους περιορισμούς αυτούς είναι ότι γίνονται για λόγους ασφαλείας.

Η συνεργασία όμως της Κ.Α. με το προσωπικό είναι πολύ καλή. Αυτό οφείλεται στο ότι έχουν αποδεχτεί τη δουλειά της και το ρόλο της μέσα στη φυλακή. Η αποδοχή αυτή είναι μεγαλύτερη από τους κρατούμενους.

B. Αγροτική Φυλακή Κασσάνδρας

1. Ιστορικά

Το Α.Σ.Κ. Κασσάνδρας δημιουργήθηκε το 1929. Τα κτίρια που στεγάστηκε ήταν μοναστήρια μετά από τη διαμόρφωση τους. Η έκταση της ήταν 20.000 στρέμματα. Το 1965 όμως με τη διανομή εκτάσεων στους ακτήμονες μειώθηκαν σε 4.000 στρέμματα.

Βρίσκεται στο νόμο Χαλκιδικής ΒγΔ. της πρώτης χερσονήσου. Εξυπηρετεί όλη τη Μακεδονία και φιλοξενεί μόνο κατάδικους. Ένα μεγάλο ποσοστό από αυτούς είναι αλλοδαποί, που κρατούνται για λαθραία είσοδο των συνόρων και ναρκωτικά, καθώς και Ιαχωβάδες που κρατούνται για ανυπακοή στο νόμο για την στρατιωτική θητεία. Άλλα εγκλήματα που διέπραξαν οι κρατούμενοι είναι : κλοπές, φόνοι και βιασμοί.

2. Περιγραφή Χώρου

Η Α.Φ. εκτός από το κεντρικό κατάστημα που φιλοξενεί 217 κρατούμενους, έχει και δύο παραρτήματα: του Ξενοφώντα που φιλοξενεί 54 κρατούμενους και του Καραϊβάλλου που φιλοξενεί 16.

Στο κεντρικό κατάστημα υπάρχουν τα γραφεία: του διευθυντή, της γραμματείας, της διαχείρισης, των λογιστών, των γεωπόνων, του φυλακτικού προσωπικού, του αρχιφύλακα, η αίθουσα επισκεπτηρίου καθώς και το κουρελό. Επίσης το καφεενείο κρατούμενων, η αίθουσα τηλεφώνου, το μηχανουργείο, το ξυλουργείο, αποθήκη εργαλείων, η βιβλιοθήκη, το αναρρωτήριο, τα μπάνια με ζεστό νερό, ο φούρνος, το μαγειρείο που μπορούν να ετοιμάσουν κάτι για τον εαυτό τους, το παντοπωλείο όπου μπορούν να φωνάξουν οι κρατούμενοι, το μαγειρείο, το γυμναστήριο, τα δωμάτια

φυλακτικού προσωπικού, τα αποδυτήρια φιλοξενουμένων ομάδων ποδοσφαίρου, γήπεδα βόλεϋ και μπάσκετ, αίθουσα θεάτρου, και τις τρεις αιθύρες με τους θαλάμους κράτησης.

Η κάθε αιθύρα έχει τέσσερις θαλάμους. Κάθε θάλαμος έχει δυνατότητα να φιλοξενήσει δώδεκα κρατούμενους, αριθμό που ξεπερνά. Επίσης έχει δύο τουαλέτες, μια ντουζιέρα με κρύο νερό, ένα φυγείο, μια τηλεόραση, κομοδίνο για κάθε κρατούμενο, μια ντουλάπα κοινή για όλους, και μια σόμπα.

Όταν ο θάλαμος φιλοξενεί παραπάνω κρατούμενους προσθέτονται σ' αυτόν κρεβάτια.

Για την κατανόηση της διαμόρφωσης του χώρου παρατίθεται σχεδιαγράμμα στην επόμενη σελίδα.

Άλλοι χώροι που υπάρχουν είναι το καφενείο προσωπικού, η αποθήκη όλων των παραγόμενων προϊόντων, η αποθήκη μηχανημάτων, το τυροκομείο που εδώ και δύο χρόνια δεν λειτουργεί, η εικλησία, το γήπεδο ποδοσφαίρου, δωμάτια στο χώρο των κτημάτων όπου διαμένουν κρατούμενοι λογοτιμήτες καθώς και κτίρια, όπου έχουν τα ζώα.

Στα δυο παραρτήματα υπάρχουν θάλαμοι για τους κρατούμενους, αίθουσα επισκεπτηρίου και το γραφείο του αρχιφύλακα.

Η επικοινωνία μεταξύ των παραρτημάτων και του κεντρικού καταστήματος είναι συνεχής παρόλο που η απόσταση του κυμαίνεται σε μερικά χιλιόμετρα.

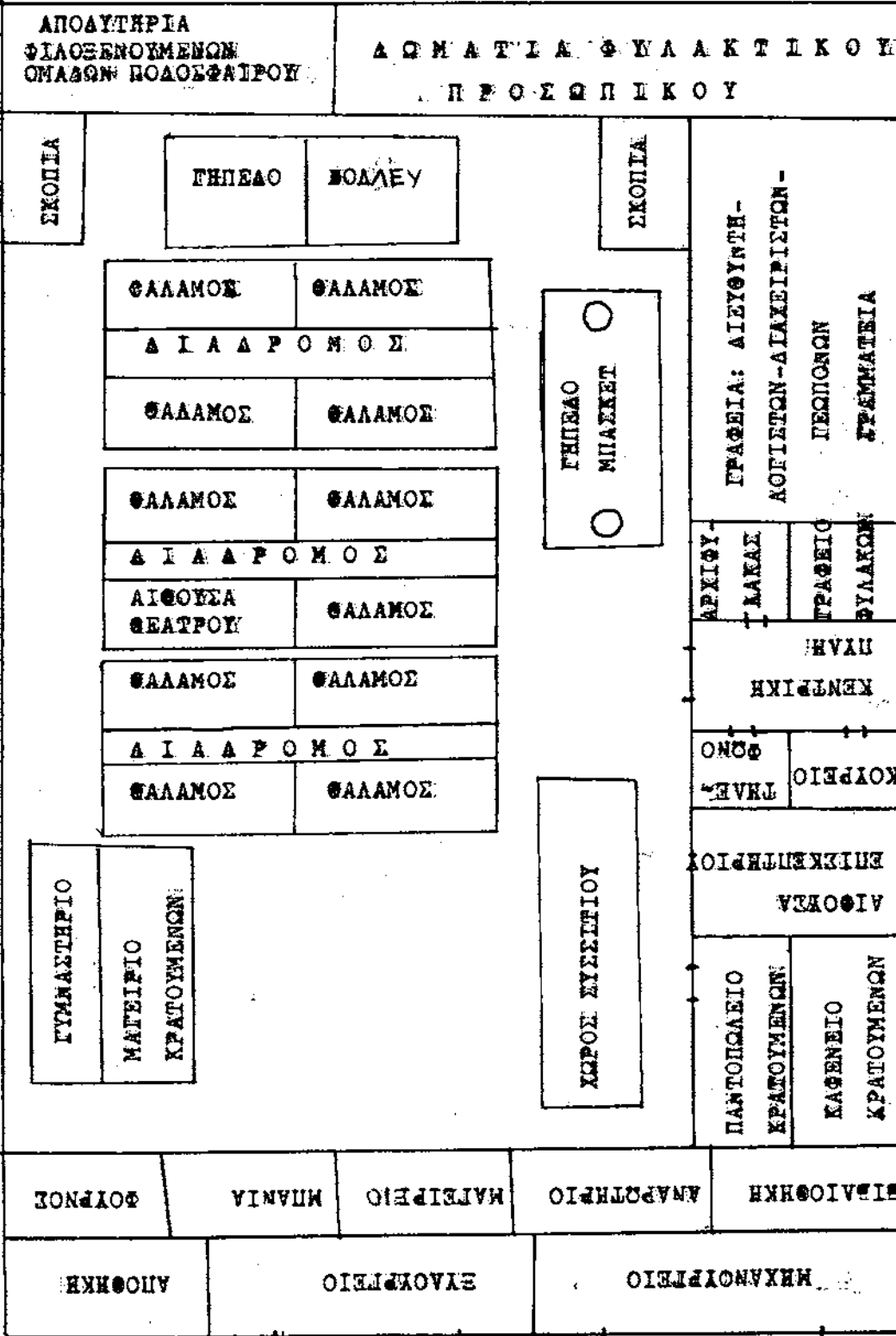
Στον δρόμο πριν από τη γύρια πύλη υπάρχουν σπείτια που μένουν υπάλληλοι με τις οικογένειές τους. Η κύρια πύλη είναι μια απλή σιδερένια πόρτα και ο θυρωρός της είναι κρατούμενος. Μπροστά από το χώρο των δωματίων του φυλακτικού προσωπικού

ΚΕΝΤΡΙΚΟ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΚΑΘΕΝΩΙΟ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΠΕΡΙΦΡΑΣΗ ΜΕ ΣΥΡΜΑΤΟΠΑΛΙΣΜΑ

ΑΠΟΘΗΚΗ
ΠΑΡΑΤΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΓΗΠΕΔΟ
ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ

Α Π Ο Θ Η Κ Η Κ Ε Μ Η Χ Α Μ Η Μ Α Τ Ω Μ

των γραφείων, γύρω από την εκκλησία και μέχρι το γήπεδο ποδοσφαίρου, υπάρχουν κήποι, δύο συντριβάνια, δέντρα, θάμνοι σε διάφορα σχήματα και πολύ πράσινο. Χώροι όπου κυκλοφορούν και το προσωπικό αλλά και οι κρατούμενοι.

3. Η Εργασία στην Α.Φ. Γασσάνδρας

Οι κρατούμενοι στη φυλακή ασχολούνται με την γεωργία και την κτηνοτροφία.

Η γεωργία περιλαμβάνει την καλλιέργεια σιτηρών, αραβόσιτου, τριφυλλιού, αμπελιών, ελιών και κηπουριών της εποχής.

Η κτηνοτροφία περιλαμβάνει ορνιθοτροφεία, χοιροτροφείο, βουστάσιο, αιγοπροβατοτροφείο και κουνιλοτροφείο.

Τα είδη αυτά επαρκούν για εσωτερική κατανάλωση καθώς και για πώληση προς ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις της περιοχής.

Άλλες εργασίες που ασχολούνται οι κρατούμενοι είναι στο ξυλουργείο, στο μηχανουργείο, στα έργα συντήρησης των κτιρίων, στην περιποίηση του πράσινου που υπάρχει καθώς επίσης στην κυρτός πύλη, στη γραμματεία για βοηθητικές δουλειές, στα καφενεία, στο αρτοποιείο, στο μαγειρείο και στην καθαριότητα των κτιρίων.

Ο κρατούμενος με την μια ημέρα εργασίας του στη φυλακή είναι σαν να επιτρέπει δύο ημέρες κράτησης και αμείβεται για αυτήν από 200 ως 300 δραχμές ημερησίως ανάλογα με το είδος της εργασίας του.

4. Προγράμματα.

Οι κρατούμενοι εκτός από την εργασία τους, με δική τους

πρωτοβουλία και σε συνεργασία με τον διευθυντή του καταστήματος, οργανώνουν φιλικούς αγώνες ποδοσφαίρου με ερασιτεχνικές ομάδες από την γύρω περιοχή και από τη Θεσ/νίκη.

Διάφοροι φιλανθρωπικοί σύλλογοι ή ομάδες ατόμων με συμπάθεια προς τους κρατούμενους, σε συνεργασία με τον διευθυντή, επισκέπτονται την φυλακή με σκοπό το ανέβασμα κάποιας θεατρικής παράστασης ή ενημερώσεις πάνω σε διάφορα θέματα.

Επίσης σε συνεργασία με τη ΝΕΛΕ δημιουργήθηκε ομάδα θεάτρου μέσα στις φυλακές, η οποία έχει ανεβάσει αρκετές παραστάσεις και ομάδα αλφαριθμητισμού.

5. Επικοινωνία με τον Έξω Κόσμο

Η επικοινωνία των κρατούμενων με τον έξω κόσμο γίνεται με τα τηλεφωνήματα, το επισκεπτήριο και τις άδειες.

Τα τηλεφωνήματα γίνονται καθημερινά κυρίως τις απογευματινές ώρες που δεν εργάζονται οι κρατούμενοι. Για να τηλεφωνήσει κάποιος πρέπει το πρωί να αφήσει ένα χαρτί στην κεντρική πύλη με το όνομα του. Το τηλέφωνο βρίσκεται σε ειδική αίθουσα όπου δεν υπάρχει μέσα κάποιος φύλακας και δίνεται η δυνατότητα και για τοπικά και για υπεραστικά τηλεφωνήματα.

Το επισκεπτήριο γίνεται καθημερινά, τις πρωινές ώρες από 12.30' - 1.30' και τις απογευματινές ώρες από 4.30' - 5.30'. Τις Κυριακές γίνεται από τις 9.00' - 12.00' το πρωί.

Η αίθουσα επισκεπτηρίου έχει τραπέζια και στις δύο απέναντι πλευρές των τραπεζιών έχει πάγκους, όπου από την μια πλευρά κάθονται οι κρατούμενοι και από την άλλη οι επισκέπτες.

Στο μέσο του κάθε τραπεζιού υπάρχει ξύλινο χώρισμα, που όταν κάθεται κάποιος φτάνει μέχρι το στήθος του. Επίσης υπάρχει μια υπερυψωμένη έδρα όπου κάθεται ο φύλακας.

Το ξύλινο χώρισμα στο μέσο του τραπεζιού είναι περισσότερο για τυπικούς λόγους, όπως μας είπαν κατά την ενημέρωση, ενώ ο κρατούμενος μπορεί να συνοδέψει τον επισκέπτη του μέχρι το αυτοκίνητό του.

Επίσης ο κρατούμενος έχει την δυνατότητα να βρεθεί μόνος με την σύζυγό του.

Άδειες δίνονται στον κάθε κρατούμενο μέχρι πέντε ημέρες ανά τρίμηνο. Στην διάρκεια της άδειας δεν υπάρχει συνοδεία φύλακα και έχουν δοθεί πάρα πολλές στις οποίες μέχρι σήμερα δεν παρατηρήθηκε απόπειρα απόδρασης. Η διαδικασία της άδειας και η υποχρέωση του κρατουμένου γίνεται σύμφωνα με το νόμο.

6. Η ποινική της φυλακής.

Ο κρατούμενος στην αγροτική φυλακή είναι πιο ήρεμος. Έχει εκτίσει ένα μέρος της ποινής του σε κλειστή φυλακή, έχει γίνει η επιλογή του και έχει εγκριθεί η μεταγωγή του σε Α.Σ.Κ. με συνέπεια να έχει περισσότερες ελευθερίες από ότι στην κλειστή φυλακή. Γνωρίζει ότι με την εργασία του μειώνεται η ποινή του και ότι με την καλή διαγωγή του θα μπορέσει να απολυθεί υπό όρο ή να πάρει χάρη, μετά από ένα χρονικό διάστημα, κι έτσι μπορεί να κάνει σχέδια για το μέλλον.

Πέρα από όσα έχουν αναφερθεί για την εργασία και τα προγράμματα, στη ελεύθερή του ώρα ο κρατούμενος έχει τη δυνατότητα να γυμνάζεται, να βλέπει τηλεόραση χωρίς περιορισμό, να

διαβάσει κάτι από την βιβλιοθήκη ή να πάρει οποιαδήποτε εφημερίδα ή περιοδικό.

Καθώς κινείται κάποιος στην όλη έκταση της φυλακής του γίνεται η εντύπωση ότι βρίσκεται σε μια οποιαδήποτε κοινότητα. Μόνο τα λίγα συρματοπλέγματα και το καθημερινό πρόγραμμα, αν το γνωρίζει, του υπενθυμίζουν ότι βρίσκεται σε μια φυλακή.

Παρά τις προσπάθειές μας δεν μας επιτράπηκε να δούμε τους θαλάμους και να συζητήσουμε με τους κρατούμενους. Η ενημέρωσή μας έγινε από τον διευθυντή και την Κ.Α. Η ξενάγηση στους χώρους εργασίας των κρατούμενων και στο παράρτημα του Ξενοφώντα, με παράλληλη ενημέρωση, μας έγινε από την Κ.Α., ένα γραμματέα και έναν φύλακα.

7. Προσωπικό

Το μόνιμο προσωπικό της Α.Φ. Κοσσάνδρας διαιρείται σε διοικητικό και φυλακτικό.

Το διοικητικό προσωπικό αποτελείται από τον διευθυντή, τους γραμματείς, τους διαχειριστές, τους λογιστές και τους γεωπόνους.

Το φυλακτικό προσωπικό αποτελείται από τον αρχιφύλακα, τους υπαρχιφύλακες και τους φύλακες. Είναι απόφοιτοι λυκείου με τετράμηνη εκπαίδευση.

Το επιστημονικό προσωπικό είναι ανύπαρκτο. Δεν υπάρχει μόνιμη Κ.Α. αλλά εξυπηρετείται από τις Κ.Α. των Δικαστικών φυλακών Διαβατών, που πηγαίνουν εναλλάξ μια φορά τη βδομάδα.

Η ιατρική περίθαλψη καλύπτεται από τον αγροτικό γιατρό της κοινότητας Ν. Φθιακιάς, που επισκέπτεται την φυλακή δύο φο-

ρές την εβδομάδα. Οδοντίατρος από την κοινότητα Βάλτα πηγαίνει μια φορά την εβδομάδα. Φύλακας με επιαίδευση νοσοκόμου βρίσκεται καθημερινά εκεί. Επίσης σε έκτακτα περιστατικά ειδοποιούνται οι παραπάνω γιατροί.

8. Ο Ρόλος του Κ.Α.

Το έργο του Κ.Α. στην Α.Φ. Κασσάνδρας είναι περιορισμένο. Από αυτό που προβλέπει ο νόμος ελάχιστα εφαρμόζονται. Σε αυτό συμβάλλει το ότι δεν υπάρχει μόνιμος Κ.Α. μέσα στην φυλακή.

Στην επίσκεψη της η Κ.Α. ασχολείται μόνο με μερικές περιπτώσεις και κάνει κάποιες επίσκεψεις στις οικογένειες των κρατουμένων όταν αυτό είναι δυνατό.

Η αναγκαιότητα μόνιμου Κ.Α. είναι μεγάλη όπως υποστηρίζεται από το προσωπικό αλλά οι προσπάθειες που έγιναν για μόνιμη κάλυψη της θέσης δεν πέτυχαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΙΥ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σκοπός της εργασίας μας είχε τεθεί από την αρχή η μελέτη της αποτελεσματικότητας της ποινής και ο ρόλος της εργασίας, σαν μέσο σωφρονιστικής αγωγής των κρατουμένων.

Μέσα από την εξέλιξη της μεταχείρισης των κρατουμένων παρατηρούμε ότι η ποινή είχε τιμωρητικό χαρακτήρα και εκδικητική διάθεση με σκοπό την ικανοποίηση του παθόντος και του παραδειγματισμού των υπολοίπων. Οι ποινές που επιβέλλονταν ήταν σιληρές. Όμως σιγά σιγά η φιλοσοφία γύρω από την ποινή αλλάζει και φτάνουμε στο 19ο αιώνα όταν πια η ποινή έχει σωφρονιστικό χαρακτήρα. Πέρα όμως από την αλλαγή αυτή η ποινή δεν έχει ουσιαστικά αποτελέσματα.

Ο ισχύων Ελληνικός Σωφρονιστικός Κώδικας για την μεταχείριση των κρατουμένων έχει ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Υιοθετεί ρυθμίσεις σύμφωνα με τους Ευρωπαϊκούς Σωφρονιστικούς κανόνες για τους χώρους έκτισης των ποινών, το διαχωρισμό των κρατουμένων, την αγωγή των κρατουμένων, την τμηματική έκτιση της ποινής και εργασία σε κοινωνικούς φορείς, τα κέντρα ημιελεύθερης διαβίωσης, την μεταίδρυματική αγωγή και την επιμόρφωση του προσωπικού χωρίς όμως να υπάρχει η κατάλληλη υποδομή για να μπορούν να εφαρμοστούν στην ελληνική πραγματικότητα.

Επίσης ο Ελληνικός Σωφρονιστικός κώδικας αναφέρεται στην ποινή του θανάτου, που σίγουρα δεν μπορεί να σωφρονίσει τον κρατούμενο. Βέβαια προβλέπει την μετατροπή της ποινής αυτής

σε ισόβια κθειρξη και την διατηρεί περισσότερο για την γενική πρόληψη.

Η κυριότερη ποινή που προβλέπει ο Σωφρονιστικός κώδικας είναι η στέρηση της ελευθερίας. Με τον εγκλεισμό του ατόμου που διέπραξε κάποιο έγκλημα η ποινή αυτή επιδιώκει τον σωφρονισμό του ίδιου, καθώς και την πρόληψη, ειδική και γενική.

Όμως τα στοιχεία της εγκληματικότητας που συνεχώς αυξάνονται δείχνουν ότι η ποινή δεν πετυχαίνει τον σκοπό της ως προς την γενική πρόληψη. Επίσης η αύξηση των υποτροπών φανερώνει ότι, ούτε η ειδική πρόληψη της ποινής και ο σωφρονισμός του κρατούμενου πετυχαίνονται.

Ένας τρόπος σωφρονισμού του κρατούμενου είναι η εργασία. Μέσα από την εργασία ο κρατούμενος δεν αδρανοποιείται σωματικά και πνευματικά, έχει την αίσθηση της δημιουργίας, ενισχύεται η αυτοπεποίθηση του και αποκτά μια επαγγελματική κατάρτιση που μπορεί να του είναι πολύ βοηθητική μετά την αποφυλάκιση του.

Για την διατήρηση της ψυχικής ισορροπίας και ηρεμίας των κρατούμενων σημαντικό ρόλο παίζει το περιβάλλον του καταστήματος κράτησης. Στην αγροτική φυλακή ο κρατούμενος ζει σε φυσικό περιβάλλον, έχει περισσότερες ελευθερίες και έχει την δυνατότητα να κινείται σε μεγαλύτερα γεωγραφικά όρια. Αυτό συμβάλει στο να βρίσκεται σε μια αρκετά καλή ψυχολογική κατάσταση χωρίς να οδηγείται σε κατάθλιψη, όπως μπορεί να συμβεί σε έναν κρατούμενο σε κλειστή φυλακή.

Στην κλειστή φυλακή τα όρια που μπορεί να κινηθεί ο κρατούμενος είναι περιορισμένα, όχι μόνο στο κελί του, αλλά και στο προαύλιο που κάνει τον περίπατό του, όπου μοναδικό τοπίο είναι φηλός

τοίχοι από μπετόν.

Επίσης στην αγροτική φυλακή, όπου ο κρατούμενος δεν αποκόπτεται από το φυσικό περιβάλλον, έχοντας κάποιες ευθύνες και αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες πάνω στην εργασία του, βοηθείται στο να επιτευχθεί πιο εύκολα η επανένταξη του..

Στον σωφρονισμό του κρατουμένου σημαντικό ρόλο έχει και η στελέχωση όλων των καταστημάτων κράτησης από επιστημονικό προσωπικό (Κ.Α., ψυχολόγους, ψυχιάτρους) καθώς και η συνεχή επιμόρφωση όλου του προσωπικού.

Από τα παραπάνω συμπεράσματα καταλήγουμε στις εξής προτάσεις:

- α. Να εισαχθεί η εργασία σε όλες τις φυλακές. Βέβαια αυτό προβλέπεται και από τον νόμο, αλλά όπως προαναφέρθηκε δεν υπάρχει η κατάλληλη υποδομή μέσα στις φυλακές. Μέχρι να υλοποιηθεί αυτό προτείνουμε να δοθούν κίνητρα από το Κράτος προς τους ιδιώτες εργοδότες, που έχουν την επιχείρησή τους κοντά στις φυλακές, ώστε να δέχονται κρατούμενους για απασχόληση.
- β. Να υπάρχει σε κάθε φυλακή μια επιστημονική ομάδα που να απαρτίζεται από Κ.Α., ψυχολόγο, ψυχίατρο, η οποία μετά από συνεργασία και έχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα για την προσωπικότητα του κρατουμένου να καταρτίζει πρόγραμμα για την εξατομικευμένη μεταχείρισή του με σκοπό τον σωφρονισμό του.
- γ. Να υπάρχει οργανωμένη Κ.Υ. μέσα στις φυλακές η οποία να μπορεί να εφαρμόζει μεθόδους κοινωνικής εργασίας όχι μόνο με άτομα αλλά και με ομάδες και σε συνεργασία με κρατικούς φορείς όπως ΟΑΕΔ και ΗΕΛΕ να δημιουργεί ομάδες απασχόλησης και επαγγελματικής κατάρτισης.
- δ. Να υπάρχει οργανωμένη Κ.Υ. έξω από τις φυλακές η οποία σε

συνεργασία με την Κ.Υ. εντός των φυλακών και με τους κρατικούς φορείς να επιδιώκει την ομαλή κοινωνική επανένταξη και επαγγελματική αποκατάσταση των αποφυλακισμένων καθώς και στην αντιμετώπιση προβλημάτων που πιθανόν να υπάρχουν στη φάση αυτή.

Επίσης, χρησιμοποιώντας τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, κάνοντας ομιλίες σε χώρους εργασίας ιδιωτικών και κρατικών, και κάνοντας διάφορες επιδηλώσεις να ευαισθητοποιεί την κοινή γνώμη με σκοπό την εξάλειψη του κοινωνικού στίγματος που ακολουθεί τον κάθε αποφυλακισμένο.

ε. Οι αγροτικές φυλακές να αποτελέσουν ένα ενδιάμεσο στάδιο κρίτησης ανάμεσα στην κλειστή φυλάκιση και στην ελεύθερη κοινωνική ζωή, ώστε να είναι ο κρατούμενος καλύτερα προετοιμασμένος για την επανένταξή του.

Π α ρ α ρ τ ή μ α τ α :

Παράρτημα Α

Οισχύον Σ.Κ. 1851/1989

Παράρτημα Β

Ευρωπαϊκοί Σωφρονιστικοί Κανόνες

Παράρτημα Γ

Στατιστικοί πίνακες έρευνας ΕΚΚΕ.

Παράρτημα Δ

Υπόμνημα προτάσεων του "Ο Ονήσιμος", Σύλλογου Συμπαραστάσεως Κρατουμένων, προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Παράρτημα Ε

Πορίσματα και προτάσεις της επιστημονικής ημερίδας με θέμα " Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων ως προϋπόθεση της κοινωνικής επανένταξης τους".

Παράρτημα ΣΤ

Πίνακες προγραμμάτων που λειτουργούν μετά το 1984 από τη ΝΕΔΕ.

Παράρτημα Ζ

Αποφάσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Εργασίας για προγράμματα μέσα στις φυλακές.

Παράρτημα II.

Αποφάσεις για την σωφρονιστική εργασία του Συμβούλου της
Ευρώπης.

Βιβλιογραφία.

Π α ρ ᾶ ρ τ η μ α Α

Ο ΙΣΧΥΟΝ Σ.Κ. 1851/1989

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 16 ΜΑΪΟΥ 1989	ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 122
------------------------	--------------	-----------------------

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1851

Κώδικας βασικών κανόνων για τη μεταχείριση των κρατουμένων και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται ο Κώδικας βασικών κανόνων για τη μεταχείριση των κρατουμένων που συντάχθηκε από την ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή η οποία συγκροτήθηκε σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 35 του ν. 1406/1983 και με την απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης αριθ. 68912/1984.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Γενικές αρχές

Άρθρο 1

Σκοπός της εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας ποινών

1. Η εκτέλεση των ποινών αποβλέπει στην αγωγή των κρατουμένων και στην κοινωνική τους επανένταξη.
2. Η μεταχείριση των κρατουμένων πρέπει να τείνει στην επίτευξη του παραπάνω σκοπού.

Άρθρο 2

Μεταχείριση κρατουμένων

Η μεταχείριση των κρατουμένων πρέπει να μην είναι ταπεινωτική και να γίνεται με τρόπο ώστε να αμβλύνονται οι δυσμενείς συνέπειες της στέρησης της ελευθερίας, να διασφαλίζεται ο σεβασμός της αξιοπρέπειας του ανθρώπου και να ενθαρρύνεται ο αυτοσεβασμός και η ανάπτυξη του αισθήματος ευθύνης, με την επιφύλαξη των αναγκαίων μέτρων για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του καταστήματος κράτησης.

Άρθρο 3

Ισότητα μεταχείρισης

Απαγορεύεται κάθε διάκριση στη μεταχείριση των κρατουμένων και ιδίως εκείνη που βασίζεται στη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τις ιδεολογικές πεποιθήσεις. Επιτρέπεται, όμως, βάσει επιστημονικών κριτηρίων, η διαφορετική μεταχείριση των κρατουμένων κατά κατηγορίες, όπως ορίζει ο νόμος.

Άρθρο 4

Νομιμότητα της εκτέλεσης

Η μεταχείριση των κρατουμένων γίνεται όπως ορίζει ο νόμος και οι κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ'εξουσιοδότησή του.

Άρθρο 5

Βασικά δικαιώματα κρατουμένων

Οι κρατούμενοι δεν εμποδίζονται, λόγω της στέρησης της ελευθερίας τους, στην άσκηση των δικαιωμάτων που τους αναγνωρίζει ο νόμος. Όταν αδυνατούν να ασκήσουν ένα δικαίωμα αυτοπροσώπως, μπορούν να το ασκήσουν με αντιπρόσωπο.

2. Σε περίπτωση παράνομης ενέργειας σε βάρος των κρατουμένων ή προσβολής των δικαιωμάτων τους από οποιοδήποτε μέλος του προσωπικού των καταστημάτων κράτησης, οι κρατούμενοι έχουν το δικαίωμα να προσφεύγουν εγγράφως και χωρίς καθυστέρηση στην ιεραρχικά προϊστάμενη σωφρονιστική αρχή και, στη συνέχεια, στο δικαστήριο εκτέλεσης των ποινών.

3. Η διεύθυνση του καταστήματος υποχρεούται να διαβιβάζει χωρίς καθυστέρηση κάθε αναφορά ή επιστολή κρατουμένου απευθυνόμενη προς οποιαδήποτε δημόσια αρχή, χωρίς να λαμβάνει γνώση του περιεχομένου της.

4. Όλοι αδιακρίτως οι κρατούμενοι, ημεδαποί και αλλοδαποί, απολαύουν, κατά το Σύνταγμα και τους νόμους, ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης και τους εξασφαλίζεται, κατά το δυνατόν, η άσκηση των θρησκευτικών τους καθηκόντων από λειτουργό του θρησκευάτος ή του δόγματος στο οποίο ανήκουν.

Άρθρο 6

Υποχρεώσεις και περιορισμοί των κρατουμένων

1. Οι κρατούμενοι δεν έχουν άλλες υποχρεώσεις ούτε υπόκεινται σε άλλους περιορισμούς εκτός από αυτούς που προβλέπονται ρητά στους νόμους και στις κατ'εξουσιοδότησή τους εκδιδόμενες κανονιστικές πράξεις.

2. Ως γενική υποχρέωση έχουν να συμμορφώνονται προς τις οδηγίες των σωφρονιστικών υπαλλήλων, εκτός αν είναι προδήλως παράνομες, και να συνεργάζονται πρόθυμα με αυτούς για την εξασφάλιση της τάξης, της ασφάλειας και της καλύτερης δυνατής κοινής διαβίωσης μέσα στο κατάστημα κράτησης.

Άρθρο 7

Καθήκοντα της Πολιτείας πριν και μετά την αποφυλάκιση

Η Πολιτεία έχει καθήκον να μεριμνά, πριν και μετά την αποφυλάκιση, για την κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων και ειδικά

Τ. Ε. Ι. ΓΛΩΣΣΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

κότερα για την προσαρμογή τους στο κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον, τη συμπλήρωση της διαπαιδαγώγησής τους και την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Διάκριση των κρατουμένων σε κατηγορίες Έρευνα προσωπικότητας

Άρθρο 8

Σκοπός της διάκρισης

1. Η διάκριση των κρατουμένων σε κατηγορίες έχει σκοπό την εξειδίκευση της μεταχείρισής τους.
2. Η διαφορετική μεταχείριση των κρατουμένων κατά κατηγορίες δεν πρέπει να προσβάλλει την αξιοπρέπεια του ανθρώπου.
3. Οι κρατούμενοι κάθε κατηγορίας διαβιώνουν σε χωριστά καταστήματα ή τμήματα καταστημάτων.

Άρθρο 9

Νέοι κρατούμενοι

1. Νέοι, κατά την έννοια του Κώδικα αυτού, είναι οι κρατούμενοι που δεν έχουν συμπληρώσει το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας τους. Οι νέοι εκτίουν τις επιβαλλόμενες σε αυτούς κυρώσεις αποκλειστικά σε ειδικά καταστήματα και υποβάλλονται σε μεταχείριση παιδαγωγικού και θεραπευτικού χαρακτήρα. Οι νέοι κρατούμενοι διαβιώνουν χωριστά από τους ενήλικους κρατούμενους, οποιασδήποτε κατηγορίας.
2. Στα ειδικά καταστήματα μπορούν να παραμένουν έως τη συμπλήρωση του εικοστού πέμπτου έτους της ηλικίας για την ολοκλήρωση της αγωγής τους, εφ' όσον παρέχουν ασφαλή δείγματα βελτίωσης.

Άρθρο 10

Ενήλικοι κρατούμενοι

1. Όσοι τιμωρούνται για πρώτη φορά σε ποινή στερητικής της ελευθερίας υπόκεινται σε μεταχείριση προσαρμοσμένη στην κατάσταση τους αυτή. Η διαβίωσή τους στο κατάστημα κράτησης, ιδίως όταν εκτίουν βραχυχρόνιες στερητικές της ελευθερίας ποινές, πρέπει να γίνεται σε ειδικό κατάστημα ή σε χωριστά τμήματα των καταστημάτων και να αποφεύγεται κάθε επαφή με υπότροπους κρατούμενους.
2. Οι καταδικασμένοι ως υπότροποι, καθ' έξη ή κατ' επάγγελμα, εγκληματίες, κατά τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, καθώς και όσοι είναι ιδιαίτερα επικίνδυνοι, δυσάγωγοι ή παρουσιάζουν δυσχέρειες προσαρμογής στην κοινή διαβίωση μέσα στο κατάστημα, υπόκεινται σε μεταχείριση που αποσκοπεί στον εθισμό τους στη συμβίωση μέσα στα πλαίσια πάντοτε του σεβασμού της αξιοπρέπειας του ανθρώπου. Τα πρόσωπα αυτά κρατούνται σε ιδιαίτερα καταστήματα ή πτέρυγες καταστημάτων.
3. Κρατούμενοι που εκτίουν μακροχρόνιες στερητικές της ελευθερίας ποινές δεν υποβάλλονται, γι' αυτόν και μόνο το λόγο, σε αυστηρότερο καθεστώς διαβίωσης, εκτός αν το επιβάλλουν λόγοι ασφαλείας.

Άρθρο 11

Ειδικές κατηγορίες κρατουμένων

1. Άτομα με εντόνως ψυχοπαθητική προσωπικότητα υπόκεινται, στο κατάστημα κράτησης ή σε άλλο ειδικό κατάστημα, σε μεταχείριση που προσαρμόζεται στην προσωπικότητά τους και αποβλέπει κυρίως σε ψυχοθεραπευτικούς σκοπούς.
2. Κρατούμενοι που εμφανίζουν άλλες ψυχικές διαταραχές υποβάλλονται σε ειδική θεραπευτική μεταχείριση στο κατάστημα κράτησης ή σε άλλο ειδικό κατάστημα.

3. Άτομα με εξάρτηση από τοξικές ουσίες (τοξικομανείς) υφίστανται θεραπευτική μεταχείριση σε κέντρα αποτοξίνωσης και αποκατάστασης, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις.

4. Στις παραπάνω περιπτώσεις δεν περιλαμβάνονται οι επικίνδυνοι ακαταλόγιστοι, στους οποίους έχουν επιβληθεί μέτρα ασφαλείας.

Άρθρο 12

Υπόδικοι

1. Οι όροι διαβίωσης των υποδικών στο κατάστημα πρέπει να είναι ανάλογοι προς την ελεύθερη διαβίωση, εκτός αν η προσωπικότητά τους ή ο προηγούμενος βίος τους επιβάλλουν ειδική μεταχείριση. Η τελευταία προσδιορίζεται με απόφαση του δικαστηρίου εκτέλεσης των ποινών.
2. Οι υπόδικοι διαμένουν σε χωριστά τμήματα και σε ιδιαίτερους κοινότομες χωρίς καμία επικοινωνία με τους λοιπούς κρατούμενους.
3. Οι υπόδικοι υπόκεινται μόνο στους απολύτως αναγκαίους περιορισμούς της ελευθερίας τους για να μην αποδράσουν, να μην παρεμποδίσουν το έργο της ανάκρισης και να μη διαταράξουν την κανονική λειτουργία του καταστήματος.

Άρθρο 13

Κρατούμενοι για χρέη

Οι κρατούμενοι για χρέη καθώς και οι οφειλέτες χρηματικής ποινής ή προστίμου ή δικαστικών εξόδων μένουν σε ιδιαίτερο τμήμα του καταστήματος και δεν υπόκεινται σε άλλους περιορισμούς εκτός από εκείνους που είναι αποτέλεσμα της στέρησης της ελευθερίας τους και αναγκαίοι για την ομαλή λειτουργία του καταστήματος.

Άρθρο 14

Καθορισμός και εφαρμογή μεταχείρισης

Οι κρατούμενοι που εκτίουν ποινή στερητικής της ελευθερίας πάνω από ένα έτος συνεργάζονται στη διερεύνηση της προσωπικότητάς τους για να καταστεί δυνατός ο καθορισμός και η εφαρμογή κατάλληλης μεταχείρισης κατά το διάστημα της έκτισης της στερητικής της ελευθερίας ποινής, καθώς και η μεταιδρωματική αρωγή και συνδρομή στην κοινωνική τους επανένταξη.

Άρθρο 15

Κέντρο και πτέρυγες προσανατολισμού και παρατήρησης - Επιστημονικά συμβούλια

Ιδρύεται με προεδρικό διάταγμα αυτοτελές Κέντρο προσανατολισμού και παρατήρησης. Το Κέντρο αποσκοπεί στη μελέτη των ατομικών και κοινωνικών παραγόντων που επιτρέπουν την εξατομικευμένη μεταχείριση των κρατουμένων. Η μεταχείριση αυτή αναπροσδιορίζεται περιοδικά, ανάλογα με την όλη εξέλιξη του κρατουμένου. Στελεχώνεται με υπαλλήλους του Υπουργείου Δικαιοσύνης των οποίων προδίδεται ψυχίατρος με ειδικές γνώσεις και εμπειρία σε μεταχείριση κρατουμένων και διοίκηση ιδρυμάτων. Λειτουργεί σύμφωνα με ειδικό κανονισμό.

2. Στο Κέντρο λειτουργεί επιστημονικό συμβούλιο που απαρτίζεται από τον ψυχίατρο, τον επιθεωρητή καταστημάτων κράτησης, έναν παθολόγο, έναν ψυχολόγο, έναν κοινωνικό λειτουργό, έναν εγκληματολόγο και το δικαστή εκτέλεσης των ποινών.

3. Στα καταστήματα με περισσότερους από διακόσιους κρατούμενους λειτουργούν ειδικές πτέρυγες προσανατολισμού και παρατήρησης με το αντίστοιχο επιστημονικό συμβούλιο, στο οποίο συμμετέχει και ένας γεωπόνος, αν πρόκειται για αγροτικό κατάστημα. Αν το επιστημονικό συμβούλιο δεν επαρκεί για την ενδελεχή και έγκαιρη εξέταση ειδικών περιπτώσεων, ο αρμόδιος εισαγγελέας μπορεί, με διάταξη του, να αποστείλει τον κρατούμενο στο Κέντρο ή σε άλλη πτέρυγα.

4. Στα υπόλοιπα καταστήματα, τις αρμοδιότητες του επιστημο-

νικού συμβουλίου ασκεί συμβούλιο που απαρτίζεται από το διευθυντή και τον κοινωνικό λειτουργό του καταστήματος, το δικαστή επίλεξης των ποινών και έναν ιατρό.

Άρθρο 16

Αρμοδιότητες επιστημονικού συμβουλίου

1. Το επιστημονικό συμβούλιο, εκτός από αυτά που ορίζονται στους κανονισμούς, αποφασίζει, το αργότερο σε ένα μήνα από την ασαγωγή του κρατούμενου, για όλα τα κρίσιμα θέματα της διαβίωσης και μεταχείρισής του. Μελετά τις δυνατότητες και προϋποθέσεις αδειών απουσίας ή άλλων μορφών ημελεύθερης διαβίωσης και εισηγείται σχετικά στην επιτροπή του άρθρου 55.

2. Η εκτίμηση των αποτελεσμάτων της μεταχείρισης του κρατούμενου, με βάση την πιο πάνω έρευνα, γίνεται από το επιστημονικό συμβούλιο τουλάχιστον κάθε έξι μήνες ή και νωρίτερα, αν το ζητήσει ο κρατούμενος.

Άρθρο 17

Διάκριση καταστημάτων κράτησης

Τα καταστήματα κράτησης διακρίνονται σε: α) γενικά, β) ειδικά και γ) θεραπευτικά.

Άρθρο 18

Γενικά καταστήματα

1. Τα γενικά καταστήματα κράτησης διακρίνονται σε Α και Β τύπου.

2. Στα Α τύπου κρατούνται οι υπόδικοι, οι κρατούμενοι για χρέη και οι κατάδικοι σε ποινή φυλάκισης έως δεκαοκτώ μηνών.

3. Στα Β τύπου κρατούνται όλοι οι υπόλοιποι κρατούμενοι.

4. Οι υπότροποι, οι καθ'έξη ή κατ'επάγγελμα εγκληματίες και οι αποδεδειγμένα απειθαρχοί στους κανόνες διαβίωσης του καταστήματος εκτίουν την ποινή τους σε χωριστά τμήματα των καταστημάτων Β τύπου.

5. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, μπορεί να δημιουργούνται και άλλες κατηγορίες καταστημάτων, αν αυτό επιβάλλεται από την ανάγκη ειδικής μεταχείρισης ή διαπαιδαγώγησης των κρατούμενων.

6. Οι γυναίκες κρατούνται σε καταστήματα κράτησης γυναικών ή σε ιδιαίτερα τμήματα των καταστημάτων.

Άρθρο 19

Ειδικά καταστήματα

Ειδικά καταστήματα είναι τα καταστήματα νέων και τα κέντρα ημελεύθερης διαβίωσης καταδίκων.

Άρθρο 20

Θεραπευτικά καταστήματα

Τα θεραπευτικά καταστήματα διακρίνονται σε γενικά νοσοκομεία, σε θεραπευτήρια για ψυχασθενείς και σε ειδικά καταστήματα για τοξικομανείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Εισαγωγή κρατούμενων στα καταστήματα κράτησης

Άρθρο 21

Εισαγωγή κρατούμενων

1. Κανένας δεν εισάγεται σε κατάσταση κράτησης χωρίς παραγγελία του αρμόδιου εισαγγελέα η οποία συνοδεύεται από τα παρακάτω δικαιολογητικά: α) απόφαση ημεδαπού δικαστηρίου, για τους καταδίκους οποιασδήποτε ποινής ή δικαστικών εξόδων, β) α-

πόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου βάσει ειδικών διεθνών συμβάσεων, και γ) ένταλμα σύλληψης ή προσωρινής κράτησης ή βούλευμα δικαστικού συμβουλίου, για τους υποδίκους.

2. Οι κρατούμενοι για χρέη εισάγονται με εκτελεστό απόγραφο απόφασης πολιτικού δικαστηρίου, με γραμμάτιο καταβολής τροφείων ενός μήνα ή ένταλμα προσωπικής κράτησης δημόσιου ταμείου.

Άρθρο 22

Εισαγωγή στα θεραπευτικά καταστήματα

1. Στα γενικά νοσοκομεία εισάγονται οι ασθενείς κρατούμενοι που δεν μπορούν να νοσηλευτούν στα αναρρωτήρια των καταστημάτων κράτησης. Περιστατικά που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν ούτε στα γενικά νοσοκομεία παραπέμπονται σε δημόσια, δημοτικά, κοινοτικά θεραπευτήρια ή θεραπευτήρια ν.π.δ.δ..

2. Στα θεραπευτήρια για ψυχασθενείς εισάγονται κρατούμενοι, με βάση ιατρική γνωμάτευση ή απόφαση του δικαστηρίου.

3. Στα ειδικά καταστήματα για τοξικομανείς εισάγονται κρατούμενοι σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου.

Άρθρο 23

Διαδικασία εισαγωγής

1. Ο κρατούμενος οδηγείται στη γραμματεία του καταστήματος, όπου γίνεται έλεγχος των σχετικών δικαιολογητικών και εγγραφή στα βιβλία ή στον ηλεκτρονικό υπολογιστή του καταστήματος.

2. Ο κρατούμενος υποβάλλεται σε έρευνα σωματική και των ατομικών του ειδών, η οποία διεξάγεται σε ιδιαίτερο χώρο και κατά τρόπο που δε θίγει την αξιοπρέπειά του. Η έρευνα διενεργείται από δύο τουλάχιστον υπαλλήλους του ίδιου φύλου με τον κρατούμενο. Χρήματα και αντικείμενα, που απαγορεύει ο κανονισμός να φέρει μαζί του ο κρατούμενος, παραδίδονται με απόδειξη στο διαχειριστή του καταστήματος.

3. Η υπηρεσία παρέχει είδη καθαριότητας σε όλους τους κρατούμενους και ιματισμό σε όσους έχουν ανάγκη.

4. Σε ορισμένα καταστήματα χορηγείται ειδικός ιματισμός ανάλογος με τη λειτουργία του καταστήματος.

Άρθρο 24

1. Το αργότερο την επόμενη ημέρα από την εισαγωγή του ο κρατούμενος οδηγείται στο διευθυντή, στον ιατρό και στην κοινωνική υπηρεσία.

2. Ο διευθυντής ενημερώνει τον κρατούμενο για τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις του, καθώς και για τον κανονισμό του καταστήματος κράτησης. Οι αλλοδαποί κρατούμενοι ενημερώνονται για τα παραπάνω σε γλώσσα που κατανοούν.

3. Ο ιατρός εξετάζει τον κρατούμενο και, αν διαπιστώσει νόσημα, τον υποβάλλει στην κατάλληλη αγωγή ή ζητεί την εξέτασή του από ειδικό ιατρό. Σε σοβαρές περιπτώσεις τον παραπέμπει σε κατάλληλο θεραπευτικό κατάστημα.

4. Ο κοινωνικός λειτουργός σε ιδιαίτερη συνέντευξη επικοινωνεί με τον κρατούμενο, τον ενημερώνει για την παρεχόμενη από την κοινωνική υπηρεσία συμπαράσταση για τα ατομικά, οικογενειακά, επαγγελματικά, οικονομικά ή άλλα προβλήματα που δημιουργούνται από τη στέρηση της ελευθερίας του και του παρέχει την απαραίτητη συνδρομή για τα πιο επείγοντα από αυτά.

Άρθρο 25

1. Ο γραμματέας του δικαστηρίου υποχρεούται, μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την καταδίκη, να στείλει στο κατάστημα κράτησης απόσπασμα της απόφασης και, μέσα σε ένα μήνα, πλήρες αντίγραφο της απόφασης με τα πρακτικά καθώς και τις τυχόν εκθέσεις των πραγματογνωμόνων και τεχνικών συμβούλων που αφορούν τον κρατούμενο.

2. Η κοινωνική υπηρεσία και ο ιατρός του καταστήματος μπορούν να ζητήσουν από τη δικογραφία αντίγραφο οποιουδήποτε εγγράφου ή κατάθεσης κρίνουν απαραίτητο.

Άρθρο 26
Βιβλία καταστήματος

1. Σε κάθε κατάσταση τηρούνται με ευθύνη της γραμματείας:
α) βιβλίο κρατουμένων (ξεχωριστά για κάθε κατηγορία κρατουμένων, δηλαδή για τους καταδικασμένους, τους υποδικασμένους για χρηματικές ποινές ή έξοδα και τους κρατουμένους για χρέη) και β) ατομικοί φάκελοι κρατουμένων.

2. Στα βιβλία καταχωρίζονται τα στοιχεία ταυτότητας, ο τόπος τελευταίας διαμονής, η οικογενειακή κατάσταση, τα δικαιολογητικά έγγραφα της κράτησης, στοιχεία ταυτότητας του θύματος καθώς και η ημερομηνία και η ώρα της εισαγωγής.

3. Σε ειδική στήλη των βιβλίων, συντάσσεται και καταχωρίζεται συνοπτική έκθεση για τα παραπάνω, η οποία υπογράφεται από τον αρμόδιο υπάλληλό του καταστήματος και τον υπάλληλο που συνοδεύει τον προσαγόμενο.

4. Αντίγραφο της παραπάνω έκθεσης, θεωρημένο από το διευθυντή του καταστήματος, αποστέλλεται στην αρχή που παρήγγειλε την κράτηση.

5. Σε ξεχωριστή στήλη καταχωρίζεται η χρονολογία έναρξης της κράτησης ή της εκτέλεσης της ποινής, καθώς και η χρονολογία της λήξης τους. Επίσης καταχωρίζεται και κάθε άλλη μεταβολή.

6. Η τήρηση των παραπάνω βιβλίων και φακέλων δεν είναι απαραίτητη, όταν η καταχώριση των στοιχείων αυτών γίνεται σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Όροι διαβίωσης κρατουμένων

Άρθρο 27
Υγιεινή των κρατουμένων

1. Η διοίκηση του καταστήματος έχει την υποχρέωση να εξασφαλίζει πλήρως την υγιεινή και καθαριότητα των κρατουμένων, καθώς και την καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων και να παρέχει για το σκοπό αυτόν όλα τα αναγκαία είδη, όπως αυτά καθορίζονται από τον κανονισμό. Έχει επίσης την υποχρέωση να εξασφαλίζει και να διατηρεί σε καλή λειτουργία όλες τις εγκαταστάσεις για τον πιο πάνω σκοπό.

2. Οι κρατούμενοι έχουν την υποχρέωση να τηρούν τους όρους ατομικής υγιεινής και καθαριότητας των κοινόχρηστων χώρων, όπως καθορίζεται από τον κανονισμό και σύμφωνα με τις οδηγίες των αρμόδιων υπαλλήλων.

Άρθρο 28
Υγειονομική περίθαλψη

Η υγειονομική περίθαλψη των κρατουμένων διενεργείται από ιατρούς και οδοντιάτρους των καταστημάτων κράτησης, από τα θεραπευτικά καταστήματα καθώς και από δημόσια νοσοκομεία.

Άρθρο 29
Επιθεώρηση υγειονομικού ελέγχου

1. Συνιστάται στην κεντρική υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης Επιθεώρηση υγειονομικού ελέγχου η οποία στελεχώνεται:

α) από έναν επιθεωρητή - ιατρό, με ειδικότητα παθολόγου ή ψυχιάτρου και δεκαετή τουλάχιστον άσκηση της ειδικότητάς του στο δημόσιο τομέα, β) από έναν αναπληρωτή επιθεωρητή με τα ίδια προσόντα και γ) από γραμματέα.

2. Ο επιθεωρητής - ιατρός: α) προγραμματίζει, σε συνεργασία με

τους ιασούς και οδοντιάτρους των καταστημάτων κράτησης, το είδος και τον τρόπο παροχής της υγειονομικής περίθαλψης στα καταστήματα αυτά και β) ελέγχει και επιθεωρεί, ως προς τη σωστή εκτέλεση των καθηκόντων του, το υγειονομικό προσωπικό των καταστημάτων κράτησης.

Άρθρο 30
Υγειονομικό προσωπικό

1. Κάθε κατάσταση κράτησης εξυπηρετείται τουλάχιστον από έναν παθολόγο, έναν ψυχίατρο και ένα νοσοκόμο σε εικοσιτετράωρη βάση. Σε καταστήματα με περισσότερους από διακόσιους κρατουμένους υπηρετούν μόνιμοι παθολόγοι και ψυχίατροι και ειδικότερα: ένας νοσοκόμος σε εικοσιτετράωρη βάση για κάθε εκατό κρατουμένους, ένας παθολόγος και ένας ψυχίατρος για κάθε διακόσιους κρατουμένους.

2. Σε κάθε κατάσταση με περισσότερους από διακόσιους κρατουμένους υπηρετεί τουλάχιστον ένας οδοντίατρος.

3. Στα καταστήματα κράτησης γυναικών, εκτός από τους παραπάνω ιατρούς, υπηρετεί και γυναικολόγος.

4. Τα θεραπευτικά καταστήματα διέπονται από ειδικές διατάξεις και υπάγονται στον έλεγχο της επιθεώρησης υγειονομικού ελέγχου.

Άρθρο 31
Ιατρική περίθαλψη κρατουμένων

1. Ο ιατρός του καταστήματος εξετάζει τον κρατούμενο με πρωτοβουλία του ή όταν ο τελευταίος το ζητήσει και ενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 3.

2. Κάθε κρατούμενος μπορεί να ζητήσει να εξεταστεί από ιατρό της δικής του επιλογής. Η εξέταση γίνεται παρουσία του ιατρού του καταστήματος κατά τις ώρες της υπηρεσίας του, σύμφωνα με τους κανόνες της ιατρικής δεοντολογίας.

Σε περίπτωση αντίθεσης στη διάγνωση ή στον τρόπο θεραπείας καλείται τρίτος ιατρός που ορίζεται από τον επιθεωρητή υγειονομικού ελέγχου και εκεί όπου δεν εδρεύει επιθεωρητής από το δικαστή εκτέλεσης των ποινών.

3. Η παραπομπή κρατουμένου σε νοσηλευτικό ίδρυμα ενεργείται ύστερα από έκθεση του ιατρού του καταστήματος κράτησης, στην οποία αιτιολογείται λεπτομερώς η αναγκαιότητα της παραπομπής. Η έκθεση του ιατρού συνοδεύει τον παραπεμπόμενο και αντίγραφο της παραμένει στον ατομικό του φάκελο. Επίσης αντίγραφο της αποστέλλεται στην επιθεώρηση του υγειονομικού ελέγχου του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Άρθρο 32
Δελτία υγείας

1. Για κάθε κρατούμενο τηρείται ατομικό δελτίο υγείας, στο οποίο καταχωρίζονται στοιχεία ιατρικού ενδιαφέροντος. Το δελτίο αυτό συνοδεύει τον κρατούμενο σε κάθε μετακίνησή του σε κατάσταση ή σε νοσηλευτικό (δρυμα. Στο πιο πάνω δελτίο καταχωρίζονται κάθε ιατρική εξέταση με τη χρονολογία της, η σχετική διάγνωση, η αγωγή που συστήθηκε καθώς και το ονοματεπώνυμο, η ειδικότητα και η υπογραφή του ιατρού που έκανε την εξέταση.

2. Σε κάθε κατάσταση τηρείται υποχρεωτικά βιβλίο ιατρικών εξετάσεων κρατουμένων, στο οποίο αναγράφονται περιληπτικά τα παραπάνω στοιχεία.

Άρθρο 33
Ιατρικές πράξεις

1. Κάθε είδους αναγκαία ιατρική εξέταση ή ιατροχειρουργική επέμβαση σε κρατούμενο επιτρέπεται με τη συναίνεσή του.

2. Αν ο κρατούμενος αρνείται, ενώ δεν είναι διανοητικά καθυστερημένος ή ψυχικά ασθενής, ζητείται η συναίνεση του ή της συ-

ζύγου ή συγγενών μέχρι τρίτου βαθμού και εφ' όσον ελλείπουν ή αρνούνται αποφασίζει σχετικά ο δικαστής εκτέλεσης των ποινών.

Άρθρο 34
Απεργία πείνας

1. Ο κρατούμενος που δηλώνει ότι κατέρχεται σε απεργία πείνας έχει δικαίωμα να καλέσει ιατρό της επιλογής του για να διαπιστωθεί η κατάσταση της ψυχικής και πνευματικής του υγείας. Μετά τη δήλωση αυτή ο διευθυντής σε συνεργασία με τον ιατρό του καταστήματος λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την παρακολούθησή του.

2. Αν κατά τη διάρκεια της απεργίας ο ιατρός του καταστήματος κρίνει ότι ο απεργός χρειάζεται ειδική ιατρική παρακολούθηση, ζητεί τη μεταγωγή του σε θεραπευτικό κατάστημα. Την ίδια δυνατότητα έχει και το δικαστήριο εκτέλεσης των ποινών.

3. Αν ο απεργός περιέλθει σε κατάσταση άμεσου κινδύνου ζωής ή σοβαρής και μόνιμης βλάβης της υγείας του, το δικαστήριο εκτέλεσης των ποινών, λαμβάνοντας υπόψη την προσωπικότητα του κρατουμένου, το σκοπό και τις επιδιώξεις του και τη σταθερότητα της απόφασής του, μπορεί να διατάξει τη λήψη μέτρων.

Άρθρο 35
Διατροφή

1. Η διατροφή των κρατουμένων είναι υποχρέωση του Κράτους. Η διατροφή των κρατουμένων καθορίζεται από διαιτολόγο με ευθύνη της επιθεώρησης υγειονομικού ελέγχου του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

2. Η καθοριζόμενη κατά την προηγούμενη παράγραφο διατροφή στα καταστήματα ελέγχεται και παρακολουθείται από τον ιατρό και το διευθυντή της φυλακής, οι οποίοι ελέγχουν καθημερινά την ποιότητα και τη γενική κατάσταση της παρασκευαζόμενης τροφής.

3. Ο ιατρός του καταστήματος καθορίζει, με γραπτή γνωμάτευση, ειδική διαίτα ή συμπληρωματική τροφή σε όσους έχουν ανάγκη.

4. Πρόνοια λαμβάνεται, κατά το δυνατό, για ειδικά διαιτολόγια που επιβάλλουν ορισμένες θρησκευτικές πεποιθήσεις.

5. Επιτρέπεται στον κρατούμενο να προμηθεύεται με δική του δαπάνη τα απαραίτητα αγαθά για την ικανοποίηση των ατομικών του αναγκών με μεσολάβηση των υπηρεσιών του καταστήματος κράτησης. Η παρασκευή φαγητού στο χώρο του καταστήματος από τον ίδιο τον κρατούμενο απαγορεύεται.

6. Η παράδοση ειδών διατροφής στους κρατουμένους κατά το επισκεπτήριο απαγορεύεται, εκτός αν το επιτρέπει ο κανονισμός του καταστήματος.

Άρθρο 36
Ενδυμασία

1. Κάθε κρατούμενος έχει δικαίωμα να φέρει την ατομική του ενδυμασία, η οποία πρέπει να είναι ευπρεπής και καθαρή.

2. Κρατούμενοι, που δεν έχουν κατάλληλη ενδυμασία και υποδήματα, καθώς και όσοι το ζητήσουν, λαμβάνουν τα είδη αυτά από τη διεύθυνση των καταστημάτων. Ομοίμορφες στολές δεν επιτρέπονται και η όλη εμφάνιση της ενδυμασίας θα πρέπει να μην είναι ταπεινωτική για τον κρατούμενο και να είναι ανάλογη με την εποχή του έτους.

3. Οι κρατούμενοι που εργάζονται σε αγροτικά καταστήματα, εργαστήρια και άλλες εργασίες δικαιούνται κατάλληλο ρουχισμό.

4. Οι κρατούμενοι που έχουν από την επαγγελματική ή άλλη ιδιότητά τους ιδιαίτερη στολή δεν επιτρέπεται να τη φορούν στο κατάστημα.

5. Με δαπάνη του δημοσίου χορηγούνται κουβέρτες, σεντόνια, μαξιλαροθήκες και πετσέτες. Οι κρατούμενοι μπορούν να χρησιμοποιούν τα δικά τους σεντόνια και κουβέρτες. Ο τύπος και η ποιότητα των ειδών που παρέχονται καθορίζονται με απόφαση του

Υπουργού Δικαιοσύνης.

6. Οι κρατούμενοι υποχρεούνται να τηρούν καθαρά και φροντισμένα τα είδη ένδυσης και ρουχισμού που περιγράφονται παραπάνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Κτιριακές εγκαταστάσεις καταστημάτων και χώροι έκτισης ποινών

Άρθρο 37
Κατασκευή κτιρίων

1. Τα κτίρια και η διαμόρφωση των χώρων κράτησης πρέπει να εξασφαλίζουν την υγιεινή διαβίωση των κρατουμένων και να πληρούν τους αναγκαίους όρους ασφαλείας και ομαλής λειτουργίας των καταστημάτων.

2. Τα καταστήματα κράτησης, είτε βρίσκονται σε αστικές περιοχές είτε σε αγροτικές, πρέπει να είναι σε απόσταση ασφαλείας από τις κατοικημένες περιοχές, χωρίς πάντως να αποκλείεται ή να δυσχεραίνεται η επικοινωνία με τα πρόσωπα που προβλέπει ο νόμος.

3. Ο αριθμός των κρατουμένων σε κάθε κατάστημα κράτησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τα τριακόσια άτομα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις είναι δυνατή η αύξηση των κρατουμένων έως τον αριθμό των πεντακοσίων, εφ' όσον θα υπάρχουν νέες κτιριακές εγκαταστάσεις και χώροι έκτισης ποινής, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων άρθρων.

4. Οι διοικητικές, οικονομικές και υγειονομικές υπηρεσίες καθώς και το προσωπικό φύλαξης στεγάζονται έξω από τους χώρους κράτησης.

5. Η κατασκευή και η διαρρύθμιση των κτιρίων εξασφαλίζει ηλιακό φως, άνετη κυκλοφορία αέρα και χώρο κίνησης, σύμφωνα με τις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου κράτησης.

Άρθρο 38
Χώροι έκτισης ποινών

1. Κάθε κατάστημα κράτησης πρέπει να διαθέτει ατομικά κελιά και θαλάμους το πολύ έξι ατόμων. Η διαβίωση του κρατουμένου σε ατομικό κελί αποτελεί δικαίωμα που ικανοποιείται, αν το επιβάλλουν οι ανάγκες του και το επιτρέπουν οι κτιριακές συνθήκες του καταστήματος.

2. Τα ατομικά κελιά έχουν χωρητικότητα τουλάχιστον 30μ³ και διαθέτουν κρεβάτι, τραπέζι, κάθισμα και ντουλάπα. Τα παράθυρα όλων των κελιών πρέπει να εξασφαλίζουν καλό φωτισμό και κυκλοφορία αέρα.

3. Τα ειδικά για περιορισμό κελιά έχουν τις ίδιες διαστάσεις με τα κοινά και βρίσκονται σε ιδιαίτερο χώρο του καταστήματος για να μην παρεμποδίζεται η εύρυθμη λειτουργία του.

4. Οι κοινοί κοιτώνες πρέπει να διαθέτουν εμβαδόν τουλάχιστον 8μ² για κάθε άτομο και να περιέχουν όλα τα πιο πάνω οριζόμενα αντικείμενα.

5. Τα ατομικά κελιά και οι θάλαμοι έχουν δικές τους εγκαταστάσεις υγιεινής, θέρμανσης, νερού και αποχωρητηρίου.

6. Σε κάθε κατάστημα πρέπει να υπάρχει ικανός αριθμός εγκαταστάσεων λουτρών με θερμό και κρύο νερό, για την ατομική υγιεινή και καθαριότητα κάθε κρατουμένου. Επίσης πρέπει να παρέχονται επαρκείς χώροι και εγκαταστάσεις για ιατρικές εξετάσεις και ψυχοθεραπευτική αγωγή, εργασία και επαγγελματική εκπαίδευση, διδασκαλία, βιβλιοθήκη, εκκλησιασμό και αναρρωτήριο, όπως καθορίζονται ειδικότερα στα παρακάτω άρθρα.

7. Οι μητέρες που έχουν μαζί τα βρέφη τους κρατούνται πάντοτε σε ατομικά κελιά, χωρητικότητας τουλάχιστον 40μ³, κατάλληλα διαρρυθμισμένα.

8. Με προεδρικό διαπισμό, καθορίζονται ειδικότερα οι όροι

για την κατασκευή των κτιριακών εγκαταστάσεων και των χώρων έκτισης των ποινών σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Αγωγή κρατουμένων

Άρθρο 39 Σκοπός της αγωγής

Η αγωγή των κρατουμένων αποβλέπει στην ομαλή επανένταξη τους στο κοινωνικό, επαγγελματικό και οικογενειακό περιβάλλον. Αυτό επιδιώκεται, με την ανάπτυξη των ψυχικών, σωματικών και πνευματικών ιδιοτήτων τους, τη διατήρηση της ψυχικής και σωματικής τους υγείας, την κατάλληλη εκπαίδευση και τη μείωση των αρνητικών επιδράσεων της στέρησης της ελευθερίας, για να καταστούν υπεύθυνα και αυτοδύναμα άτομα.

Άρθρο 40 Μέσα αγωγής

1. Η αγωγή των κρατουμένων γίνεται από εξειδικευμένο προσωπικό, με σύγχρονες και κατάλληλες επιστημονικές μεθόδους και προγράμματα, σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο. Στην προσπάθεια αυτή συνεργάζεται όλο το προσωπικό.

2. Η συμμετοχή και συνεργασία των κρατουμένων στον προγραμματισμό της αγωγής είναι απαραίτητη προϋπόθεση και πραγματοποιείται όπως προβλέπεται σε επόμενες ειδικές διατάξεις.

Άρθρο 41 Κοινωνική αγωγή

1. Η κοινωνική αγωγή περιλαμβάνει κυρίως την τόνωση της ατομικής και κοινωνικής ευθύνης των κρατουμένων, την καλλιέργεια θετικών διαπροσωπικών σχέσεων, την ενθάρρυνση για έκφραση και την ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες.

2. Η κοινωνική αγωγή ως αρωγή, εφ' όσον το επιθυμεί ο κρατούμενος, μπορεί να συνεχιστεί και επεκταθεί προσαρμοζόμενη κατάλληλα και μετά την αποφυλάκιση του.

Άρθρο 42 Φυσική αγωγή

1. Σε κάθε κατάσταση προβλέπεται ο απαραίτητος χώρος, εσωτερικός και εξωτερικός, καθώς και τα μέσα για τη σωματική άσκηση των κρατουμένων.

2. Το πρόγραμμα της σωματικής αγωγής εφαρμόζεται από γυμναστές και περιλαμβάνει σωματικές ασκήσεις, ενόργανη γυμναστική, ομαδικά παιχνίδια και αγώνες.

Άρθρο 43 Πνευματική αγωγή

1. Κάθε κρατούμενος δικαιούται να επιμορφώνεται και να ενημερώνεται με βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, σεμινάρια και συζητήσεις.

2. Για το σκοπό αυτόν προβλέπεται δανειστική βιβλιοθήκη, διαρκώς εμπλουτιζόμενη με λογοτεχνικά και επιστημονικά βιβλία και δημιουργείται κατάλληλος χώρος για αναγνωστήριο. Επίσης ενισχύεται και επιδιώκεται η συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, τους κοινωνικούς, πολιτιστικούς και άλλους φορείς.

Άρθρο 44 Θρησκευτική αγωγή

1. Η θρησκευτική αγωγή είναι προαιρετική και περιλαμβάνει

το δικαίωμα του κρατουμένου να ασκεί τα θρησκευτικά του καθήκοντα και να επικοινωνεί με αναγνωρισμένο εκπρόσωπο του θρησκευόμενου ή του δόγματός του, με φροντίδα του ιερέα ή του διευθυντή του καταστήματος.

2. Ο κρατούμενος κατά την εισαγωγή του στο κατάστημα δηλώνει, αν το επιθυμεί, το θρησκευτικό ή το δόγμα στο οποίο ανήκει.

3. Σε κάθε κατάσταση υπάρχει ναός ή κατάλληλος χώρος στον οποίο, όσοι από τους κρατουμένους επιθυμούν, παρακολουθούν τη θεία λειτουργία ή άλλες ακολουθίες που τελούνται από τον ιερέα του καταστήματος ή εθελοντή ιερέα.

4. Κρατούμενοι, οι οποίοι βρίσκονται σε ειδικούς χώρους κράτησης ή σε θεραπευτικά καταστήματα, δέχονται την επίσκεψη του ιερέα ή του εθελοντή ιερέα για ενίσχυση και παρηγοριά.

5. Στις ιδιαίτερες συνουμίες του ιερέα με τον κρατούμενο δεν παρευρίσκεται φυλακτικό ή άλλο προσωπικό κράτησης.

Άρθρο 45 Ψυχαγωγία

1. Η ψυχαγωγία των κρατουμένων γίνεται σε κατάλληλα διαμορφωμένο εξωτερικό ή εσωτερικό χώρο του καταστήματος και αποσκοπεί, μεταξύ των άλλων, στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους με τρόπο δημιουργικό και με παράλληλη ανάπτυξη του ομαδικού πνεύματος της συνεργασίας και της άμιλλας.

2. Οι κρατούμενοι συμμετέχουν σε ομαδικές ή ατομικές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, σε οργάνωση θιάσου, χορωδίας, έκθεσης ζωγραφικής και χειροτεχνημάτων, κινηματογραφικών και άλλων προβολών, για να εξασφαλίζονται οι απαραίτητες προϋποθέσεις για ψυχαγωγία, καλλιτεχνική έκφραση και αυτοσχεδιασμό.

Άρθρο 46 Οργάνωση ψυχαγωγίας

1. Ειδική επιτροπή αναλαμβάνει το σχεδιασμό και την οργάνωση πολιτιστικών, ψυχαγωγικών και αθλητικών εκδηλώσεων ή την έκδοση ενημερωτικών ή λογοτεχνικών εντύπων.

2. Η επιτροπή αποτελείται από τρεις εκπροσώπους των κρατουμένων, που εκλέγονται κάθε τέσσερις μήνες με κλήρο και δύο μέλη του προσωπικού, οριζόμενα για τέσσερις μήνες από το διευθυντή. Το ένα μέλος του προσωπικού ανήκει στην κοινωνική υπηρεσία.

3. Το πρόγραμμα της επιτροπής δεν πραγματοποιείται, αν ο διευθυντής επικαλεστεί, αιτιολογημένα, λόγους αναφερόμενους στην ασφάλεια και τάξη του καταστήματος.

Άρθρο 47 Εκπαίδευση

1. Η παιδεία των κρατουμένων αποβλέπει στην απόκτηση ή συμπλήρωση πρωτοβάθμιας ή επαγγελματικής εκπαίδευσης. Για το σκοπό αυτόν στα διάφορα καταστήματα λειτουργεί μονοτάξιο δημοτικό σχολείο υπαγόμενο στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Επίσης οργανώνονται με τη συνεργασία αρμόδιων φορέων προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού και εκπαίδευσης.

2. Οι παρεχόμενοι τίτλοι σπουδών είναι ισότιμοι με τους τίτλους των αντίστοιχων σχολών της δημόσιας ή επαγγελματικής εκπαίδευσης και δεν αναγράφεται σε αυτούς το όνομα του καταστήματος.

3. Οι σπουδές με αλληλογραφία γίνονται χωρίς κανέναν περιορισμό.

Άρθρο 48

1. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση των νέων είναι υποχρεωτική. Οι αναλφάβητοι ενήλικοι ενθαρρύνονται να παρακολουθήσουν μαθήματα στοιχειώδους εκπαίδευσης.

2. Όσοι έχουν συμπληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, μπο

ρούν να συνεχίσουν στη δευτεροβάθμια, με εκπαιδευτικές άδειες.

Άρθρο 52
Άδειες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Επικοινωνία με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον

Άρθρο 49

Σκοπός και μέσα πραγμάτωσης της επικοινωνίας

Η επικοινωνία του κρατουμένου με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον αποτελεί ζωτική ανάγκη, τόσο για τη διαβίωσή του στο κατόστημα, όσο και για βαθμιαία ένταξή του στην κοινωνία.

Αυτή πραγματοποιείται: 1) με την υποδοχή επισκεπτών, 2) την ανταλλαγή επιστολών, 3) την τηλεφωνική επικοινωνία, 4) τις άδειες και τους θεσμούς ημελεύθερης διαβίωσης.

Άρθρο 50
Επισκέψεις

1. Σε κάθε κρατούμενο επιτρέπεται να δέχεται τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα επισκέψεις συγγενών μέχρι τέταρτου βαθμού. Ο διευθυντής του καταστήματος μπορεί, ο ίδιος ή μετά από γραπτή ή προφορική πρόταση της κοινωνικής υπηρεσίας, να επιτρέψει την επίσκεψη και άλλων προσώπων ή συλλόγων που μπορούν να ασκήσουν ευεργετική επίδραση σε αυτόν. Καταβάλλεται ειδική προσπάθεια να διατηρούνται οι δεσμοί του κρατουμένου με την οικογένειά του ή να δημιουργούνται θετικές διαπροσωπικές σχέσεις και με άλλα πρόσωπα που βρίσκονται έξω από τα κατόστηματα κράτησης.

2. Οι επισκέψεις πραγματοποιούνται σε ειδικό κατάλληλο χώρο του καταστήματος στον οποίο υπάρχει οπτικός έλεγχος.

3. Ο αριθμός των επισκέψεων, η διάρκεια και ο τρόπος επικοινωνίας καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια ρυθμίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό και με υπουργικές αποφάσεις.

4. Εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων, μέλη επιστημονικών εταιριών, πολιτιστικών, θρησκευτικών ή άλλων συλλόγων επισκέπτονται κρατουμένους ύστερα από άδεια του διευθυντή ή του Υπουργού Δικαιοσύνης.

5. Σε αλλοδαπούς κρατουμένους γίνονται οι δυνατές διευκολύνσεις για να επικοινωνούν με τους διπλωματικούς ή προξενικούς εκπαισώπους του κράτους στο οποίο ανήκουν, ή με άλλα πρόσωπα τα οποία κατά τη γνώμη της διεύθυνσης συμβάλλουν στην εξομάλυνση των ειδικών προβλημάτων που δημιουργούνται από την κράτησή τους.

Άρθρο 51

Τηλεφωνική επικοινωνία, τηλεγραφήματα, επιστολές

1. Ο κρατούμενος μπορεί με άδεια του διευθυντή να επικοινωνεί με τηλέφωνο που βρίσκεται σε ελεγχόμενο χώρο του καταστήματος, μια φορά την εβδομάδα και επιπλέον, αν υπάρχει ανάγκη, με το συνήγορό του, με συγγενικά του πρόσωπα ή πρόσωπα που μπορούν να έχουν ευεργετική επίδραση σε αυτόν.

2. Το περιεχόμενο τηλεγραφημάτων ή επιστολών δεν ελέγχεται. Σε περίπτωση που το επιβάλλουν λόγοι ασφαλείας ή κίνδυνος διάπραξης ιδιαίτερας σοβαρών εγκλημάτων ή ανάγκη διακρίβωσης τέτοιων εγκλημάτων, μπορεί να ελεγχθεί η αλληλογραφία κρατουμένου μετά από άδεια του δικαστή εκτέλεσης των ποινών.

3. Εκείνοι που νομίμως ελέγχουν με οποιοδήποτε τρόπο την επικοινωνία των κρατουμένων, καθώς και όσοι υπηρετούν με οποιαδήποτε ιδιότητα στο κατόστημα, αν ανακοινώσουν όσα περιέρχονται σε γνώση τους σε τρίτα πρόσωπα, διώκονται σύμφωνα με το άρθρο 252 του ποινικού κώδικα.

4. Οι κρατούμενοι επικοινωνούν με δική τους δαπάνη, αν όμως δεν έχουν τα μέσα, η δαπάνη αυτή καλύπτεται από τη διεύθυνση η οποία παρέχει χαρτί αλληλογραφίας και φακέλους χωρίς κανένα διακριτικό σημείο.

1. Οι κρατούμενοι μπορούν να λάβουν άδεια απουσίας από τα κατόστηματα κράτησης υπό τις προϋποθέσεις και κατά τη διαδικασία που ορίζεται στις επόμενες διατάξεις.

2. Οι άδειες διακρίνονται σε τακτικές, έκτακτες και εκπαιδευτικές.

3. Οι τακτικές άδειες αποσκοπούν στην ανθρωπιστικότερη έκταση των ποινών και στην προετοιμασία της ομαλής επανένταξης του κρατουμένου στην κοινωνία μετά την απόλυσή του.

4. Οι έκτακτες άδειες αποσκοπούν στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών του κρατουμένου και ρυθμίζονται στο άρθρο 558 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

5. Οι εκπαιδευτικές άδειες αποσκοπούν στην απόκτηση ή συμπλήρωση γνώσεων στους τομείς της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας, τεχνικής, επαγγελματικής ή και ανώτατης εκπαίδευσης.

Άρθρο 53
Προϋποθέσεις αδειών

1. Οι τακτικές άδειες χορηγούνται, εφ' όσον:

α) ο κατάδικος έχει εκτίσει πραγματικά το ένα τρίτο της ποινής του και η κράτηση έχει διαρκέσει τουλάχιστον έξι μήνες και, σε περίπτωση καταδίκης σε ισόβια κάθειρξη, δεκαπέντε έτη. Στην περίπτωση ποινικού σφραγισμού, ο ανήλικος πρέπει να έχει εκτίσει το ήμισυ τουλάχιστον του κατώτατου ορίου. Σε περίπτωση μέτρων ασφαλείας δεν εφαρμόζονται οι παραπάνω διατάξεις.

β) Δεν εκκρεμεί σε βάρος του καταδίκου άλλη ποινική διαδικασία.

2. Η τακτική άδεια χορηγείται κατά την ανέλεγκτη κρίση του αρμόδιου οργάνου, το οποίο για τη χορήγησή της εκτιμά αν υπάρχει κίνδυνος να δραπετεύσει ο κατάδικος ή να τελέσει κατά τη διάρκειά της νέα εγκλήματα. Για τη χορήγηση της άδειας λαμβάνονται επίσης υπόψη ιδίως:

α) το είδος και βαρύτητα της πράξης που έχει τελέσει ο κατάδικος, β) η υποτροπή ή η καθ' έξη τέλεση εγκλημάτων, γ) η προσωπικότητά του, το παρελθόν του και η διαγωγή του, μετά την τέλεση της πράξης και κατά τη διάρκεια της κράτησης, δ) η ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και κοινωνική του κατάσταση, ε) ο σκοπός για τον οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί η άδεια.

Άρθρο 54
Τρόπος χορήγησης αδειών

1. Η τακτική άδεια απουσίας διαρκεί από είκοσι τέσσερις ώρες έως πέντε ημέρες, στις οποίες συνυπολογίζονται και οι Κυριακές και αργίες. Η συνολική διάρκεια των αδειών ενός καταδίκου δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις είκοσι ημέρες το έτος.

2. Ανάμεσα σε δύο άδειες πρέπει να μεσολαβήσουν τρεις μήνες τουλάχιστον.

3. Ο χρόνος της άδειας θεωρείται τμήμα του χρόνου της ποινής.

4. Στον κατάδικο στον οποίο χορηγείται άδεια μπορούν να επιβληθούν ορισμένες υποχρεώσεις σχετικά με τον τρόπο διαβίωσής του κατά το διάστημα της άδειάς του, ιδίως ως προς τον τόπο της διαμονής του.

5. Ο κατάδικος που βρίσκεται σε άδεια υποχρεούται να παρουσιαστεί χωρίς καθυστέρηση στο αστυνομικό τμήμα του τόπου διαμονής του.

6. Στους ανήλικους χορηγείται άδεια μόνο εφ' όσον αυτοί, κατά την έξοδό τους από το κατόστημα και κατά την επιστροφή τους σε αυτό, συνοδεύονται από το γονέα τους ή από αυτόν που ασκεί την επιμέλειά τους ή από το πλησιέστερο συγγενικό τους πρόσωπο.

7. Οι δαπάνες μετάβασης και επιστροφής του καταδίκου που έχει λάβει άδεια βαρύνουν τον ίδιο. Πριν από τη χρήση της άδειας ο κατάδικος πρέπει να αποδείξει ότι διαθέτει τα μέσα για τη δια-

βίωσή του κατά τη διάρκεια της απουσίας του από το κατάστημα κράτησης. Ο κρατούμενος που αδυνατεί να καταβάλει τη δαπάνη του ταξιδιού, ταξιδεύει δωρεάν με δημόσια μεταφορικά μέσα, βάσει σχετικού εγγράφου του διευθυντή του καταστήματος.

Άρθρο 55

1. Αρμόδια για τη χορήγηση της πρώτης άδειας είναι επιτροπή που αποτελείται από: α) το δικαστή εκτέλεσης ποινών με πενταετή τουλάχιστον προϋπηρεσία, β) το διευθυντή του καταστήματος όπου κρατείται ο κατάδικος ή το νόμιμο αναπληρωτή του και γ) έναν κοινωνικό λειτουργό ο οποίος και εισήγεται στην επιτροπή.

2. Η επιτροπή, προκειμένου να αποφασίσει για τη χορήγηση άδειας λαμβάνει υπόψη της τις σχετικές υποδείξεις του Επιστημονικού Συμβουλίου κατά το άρθρο 18 παράγραφος 1 και καλεί σε ακρόαση τον κρατούμενο και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο κρίνεται απαραίτητο.

3. Τις επόμενες τακτικές άδειες χορηγεί ο διευθυντής του καταστήματος με εισήγηση του κοινωνικού λειτουργού. Αν όμως νεότερες περιπτώσεις καθώς και η μη τήρηση των όρων της άδειας που χορηγήθηκε προηγουμένως δικαιολογούν την άρνηση νέας άδειας, ο διευθυντής εισάγει την υπόθεση στην παραπάνω επιτροπή.

Άρθρο 56

Εκπαιδευτικές άδειες

1. Η εκπαιδευτική άδεια χορηγείται, εφ' όσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 53 παράγραφος 2.

2. Για τη χορήγηση των αδειών αυτών τηρείται η διαδικασία του άρθρου 55.

3. Κατά το χρόνο της εκπαιδευτικής άδειας ο κρατούμενος διαμένει στο κατάστημα κράτησης.

4. Στην απόφαση που χορηγεί την εκπαιδευτική άδεια ορίζονται ιδιαίτερα: α) οι ημέρες και οι ώρες απουσίας του καταδίκου και β) το εκπαιδευτικό ίδρυμα στο οποίο θα φοιτήσει ο κρατούμενος.

5. Η εκπαιδευτική άδεια διάρκειας ανακαλείται με απόφαση της επιτροπής, ύστερα από εισήγηση του διευθυντή και του κοινωνικού λειτουργού, αν διαπιστωθεί ότι: α) η φοίτηση του κρατούμενου ολοκληρώθηκε, β) ο κρατούμενος κάνει κακή χρήση της άδειας, γ) η συνέχιση της άδειας δημιουργεί τους κινδύνους που αναφέρονται στο άρθρο 53 παρ. 2 και δ) ο κρατούμενος δείχνει κακή διαγωγή στο κατάστημα κράτησης.

6. Κρατούμενοι που κάνουν χρήση εκπαιδευτικής άδειας επιδοτούνται κατά τη διάρκειά της από τα Κεφάλαια Εργασίας Κρατούμενων (Κ.Ε.Κ.). Το ύψος της επιδότησης καθορίζεται, σε κάθε περίπτωση, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Εναλλακτική έκτιση της στερητικής της ελευθερίας ποινής
Απόλυση υπό όρο του καταδίκου

Άρθρο 57

Ημιελεύθερη διαβίωση σε κατάσταση κράτησης
για λόγους απασχόλησης

1. Σε κατάδικο ο οποίος το επιθυμεί και είναι σε θέση να ασκήσει κάποιο επάγγελμα ή για τον οποίο έχει εξευρεθεί εργασία έξω από το κατάστημα, σε κρατικό ή ιδιωτικό φορέα, εφ' όσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 53 παράγραφοι 1 και 2, χορηγείται από την επιτροπή του άρθρου 55 άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση.

2. Στην απόφαση που καθορίζει την ημιελεύθερη διαβίωση ορίζονται, μεταξύ των άλλων, και: α) οι ημέρες και ώρες απασχόλησης του καταδίκου, β) το είδος εργασίας, γ) ο τρόπος πληρωμής,

δ) η ασφάλιση από εργατικό ατύχημα και ε) οι υπεύθυνοι του καταστήματος κράτησης και του εργασιακού χώρου, οι οποίοι συνεργάζονται για την προσαρμογή του.

3. Για τους καταδίκους που τελούν σε ημιελεύθερη διαβίωση και εργάζονται στους παραπάνω φορείς δεν ισχύει ο ευεργετικός υπολογισμός των ημερών εργασίας.

4. Η ημιελεύθερη διαβίωση για λόγους απασχόλησης ανακαλείται από την επιτροπή του άρθρου 55, αν ο κατάδικος: α) δεν επιδεικνύει καλή διαγωγή στο χώρο της εργασίας του ή της κράτησής του ή β) παραβεί έστω και έναν από τους όρους ή τις υποχρεώσεις που του έχουν επιβληθεί.

Άρθρο 58

Κέντρα Ημιελεύθερης Διαβίωσης

1. Ιδρύονται, σε ξεχωριστά κτίρια, Κέντρα Ημιελεύθερης Διαβίωσης Καταδίκων (Κ.Η.Δ.Κ.) στα οποία η έκτιση της ποινής γίνεται σε καθεστώς περιορισμένης και ελεγχόμενης ελευθερίας.

2. Σκοπός των Κ.Η.Δ.Κ. είναι η σταδιακή ένταξη των καταδίκων σε καθεστώς πλήρους ελευθερίας. Τα κέντρα αυτά στελεχώνονται από ειδικευμένο προσωπικό.

3. Μέσα σε τρία έτη από την έναρξη της ισχύος του Κώδικα αυτού με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, εκδίδονται οι κανονισμοί λειτουργίας των θεσμών ημιελεύθερης διαβίωσης που προβλέπονται στα άρθρα 57 και επόμενα.

Άρθρο 59

Εισαγωγή σε Κέντρα Ημιελεύθερης Διαβίωσης

1. Σε κατάδικο που έχει εκτίσει το ήμισυ της στερητικής της ελευθερίας ποινής ή, στην περίπτωση καταδίκης σε ισόβια κάθειρξη, δεκαπέντε έτη και ο οποίος έχει εξασφαλίσει εργασία, είναι δυνατό να του χορηγηθεί άδεια να διαμείνει σε Κέντρο Ημιελεύθερης Διαβίωσης.

2. Η άδεια χορηγείται από την επιτροπή του άρθρου 55, η οποία διερευνά, ανάμεσα σε άλλα, την κατάσταση της υγείας του καταδίκου, την ικανότητα και το ενδιαφέρον του για εργασία, τη θέλησή του για ενεργό συνεργασία με το προσωπικό του Κ.Η.Δ.Κ. και για την πιστή τήρηση του εσωτερικού κανονισμού, όπως επίσης τον ατομικό, οικογενειακό, επαγγελματικό και κοινωνικό του βίο γενικά, εν όψει της διαβίωσής του σε καθεστώς ημιελευθερίας.

3. Άδεια διαμονής σε Κ.Η.Δ.Κ. είναι δυνατό να χορηγηθεί, ύστερα από αίτηση του καταδίκου και το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών, και όταν έχει απορριφθεί αίτηση υπό όρο απόλυσης, εφ' όσον ο κατάδικος κρίνεται κατάλληλος για καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης. Για το σκοπό αυτόν η επιτροπή του άρθρου 55 παρέχει στο δικαστήριο κάθε χρήσιμο στοιχείο.

Άρθρο 60

Ανάκληση ημιελεύθερης διαβίωσης

1. Η ημιελεύθερη διαβίωση ανακαλείται από την επιτροπή του άρθρου 55 ύστερα από εισήγηση ομάδας του ειδικευμένου προσωπικού του Κ.Η.Δ.Κ. που παρακολουθεί την εξέλιξη του καταδίκου. Η ανάκληση είναι αιτιολογημένη και επιβάλλεται σε περίπτωση ουσιώδους παράβασης των όρων της ημιελεύθερης διαβίωσης από τον κατάδικο και ιδίως σε περιπτώσεις: α) αδυναμίας προσαρμογής του στο κοινωνικό περιβάλλον, β) αδιαφορίας του για εργασία, γ) έλλειψης συνεργασίας με το προσωπικό του Κ.Η.Δ.Κ., δ) παραβίασης των όρων του εσωτερικού κανονισμού του Κ.Η.Δ.Κ..

2. Κατάδικος του οποίου η παραμονή σε Κ.Η.Δ.Κ. έχει ανακληθεί μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών.

3. Μετά την ανάκληση ο κατάδικος επιστρέφει στο κατάστημα από το οποίο προήλθε.

Άρθρο 81

Τμηματική έκτιση της ποινής και εργασία σε κοινωνικούς φορείς

1. Κατάδικοι οι οποίοι έχουν καταδικαστεί σε ποινή στέρησης της ελευθερίας μέχρι δεκαοκτώ μηνών, η οποία έχει μετατραπεί σε χρηματική, μπορούν, με αίτησή τους, προς το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών, να επιλέξουν αντί της μετατροπής την τμηματική έκτιση της ποινής ή την εργασία σε κοινωφελείς φορείς.

2. Η τμηματική έκτιση της ποινής γίνεται κατά τις ημέρες του τέλους της εβδομάδας ή κατά τις ημέρες αργιών, εφ' όσον ο κατάδικος εργάζεται ή σπουδάζει. Οι ημέρες της εβδομάδας κατά τις οποίες ο κατάδικος διαβιώνει με την οικογένειά του και εργάζεται ή σπουδάζει θεωρούνται ως ημέρες έκτισης της ποινής.

3. Η κατά την παράγραφο 1 εργασία πραγματοποιείται σε κρατικά ιδρύματα ή σε ιδρύματα της τοπικής αυτοδιοίκησης ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Για την εργασία αυτή δεν παρέχεται αμοιβή και δεν ισχύει ο ευεργετικός υπολογισμός των ημερών της.

4. Το Επιστημονικό Συμβούλιο, ύστερα από ακρόαση του καταδίκου, εξετάζει τη συγκεκριμένη περίπτωση και εισηγείται στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών, το οποίο αποφασίζει για την τμηματική έκτιση της ποινής ή για την εργασία σε κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και για τους όρους και τη διάρκειά τους.

5. Η απόφαση για τμηματική έκτιση της ποινής ή για εργασία σε κοινωφελείς φορείς ανακαλείται από το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών στην περίπτωση που ο κατάδικος κατά τη διάρκεια της έκτισης της ποινής του διαπράξει κακούργημα ή πλημμέλημα, τιμωρούμενο με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών, ή δε συμμορφώνεται με τους όρους της δικαστικής απόφασης.

6. Σε περίπτωση καταδίκης σε φυλάκιση μέχρι δεκαοκτώ μηνών, η οποία δεν μετατράπηκε σε χρηματική, το δικαστήριο μπορεί αν συναινεί ο κρατούμενος ή το ζητήσει ο ίδιος οποτεδήποτε να επιβάλει την τμηματική έκτιση της ποινής, σύμφωνα με την παράγραφο 2, αν κρίνει ότι το μέτρο αυτό συντείνει στην κοινωνική ένταξη του καταδίκου και στην αποτροπή του από την τέλεση άλλων εγκλημάτων.

Άρθρο 82

Απόλυση υπό όρο

1. Έναν τουλάχιστο μήνα πριν από τη συμπλήρωση του χρόνου που απαιτείται για τη χορήγηση της απόλυσης υπό όρο ο διευθυντής του καταστήματος υποβάλλει στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών φάκελο που περιέχει:

α) εμπειριστατωμένη έκθεση για την προσωπικότητα του καταδίκου, η οποία συντάσσεται με αιτιολογημένη εισήγηση των μελών του Επιστημονικού Συμβουλίου, β) αντίγραφο της καταδικαστικής απόφασης, γ) αντίγραφο του Ποινικού Μητρώου, δ) ατομικό δελτίο του καταδίκου.

2. Η έκθεση της παραπάνω παραγράφου περιέχει:

α) ειδική αξιολόγηση της εν γένει συμπεριφοράς του καταδίκου, κατά το διάστημα της κράτησής του, με κριτήρια τη σκοπιμότητα και τη δυνατότητα επιστροφής του στον ελεύθερο βίο. Ειδικά για την αξιολόγηση αυτή δεν είναι δεσμευτικές ενδεχόμενες πειθαρχικές κυρώσεις, β) συγκεκριμένες προτάσεις για την παροχή ή μη της απόλυσης υπό όρο, γ) σε περίπτωση ευνοϊκής πρότασης τους καταλληλότερους από τους όρους, του άρθρου 106 παράγραφος 2 του Π.Κ..

3. Προκειμένου το δικαστήριο να διαμορφώσει πληρέστερη εικόνα της προσωπικότητας του κρατουμένου και των δυνατοτήτων του για την επιστροφή του στον ελεύθερο κοινωνικό βίο, καλεί τον κατάδικο που παρίσταται υποχρεωτικά ο ίδιος ή και με τον συνήγορό του για την υποστήριξη της αίτησής του.

4. Σε περίπτωση που δεν χορηγείται απόλυση υπό όρο, ο κατάδικος έχει δικαίωμα, ύστερα από την πάροδο ενός μηνός, να ζητήσει από το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών να επανεξετάσει την περίπτωση του.

5. Το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών χορηγεί την υπό όρο από-

λυση σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Κ. εκτός αν, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση, κρίνει ότι επιβάλλεται η συνέχιση του υπολοίπου της ποινής. Οι διατάξεις της υπό όρον απόλυσης εφαρμόζονται στις περιπτώσεις εισαγωγής στα Κ.Η.Δ.Κ., τμηματικής εκτέλεσης της ποινής και παροχής εργασίας για την κοινότητα.

Άρθρο 83

Απόλυση κρατουμένου

1. Η απόλυση του κρατουμένου από το κατάνηκτα διατάσσεται από το διευθυντή και ενεργείται τις εργάσιμες ημέρες. Αν η ημέρα λήξης της ποινής είναι εξαιρετική τότε η απόλυση ενεργείται την προηγούμενη.

2. Η διεύθυνση του καταστήματος ειδοποιεί εγγράφως πριν από την απόλυση τις αρμόδιες δικαστικές και αστυνομικές αρχές καθώς και το Κέντρο προστασίας αποφυλακισμένων.

3. Αν ο κρατούμενος νοσεί σοβαρά μπορεί να ανασταλεί η απόλυσή του μετά από αίτηση του ίδιου και γνώμη του ιατρού του καταστήματος εφ' όσον είναι αδύνατη η μεταφορά του σε δημόσιο νοσοκομείο.

4. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης καθορίζεται η διαδικασία απόλυσης καθώς και οι υποχρεώσεις του καταστήματος και του απολυμένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Εργασία κρατουμένων

Άρθρο 84

Καθορισμός εργασίας

1. Η εργασία δεν έχει τιμωρητικό χαρακτήρα αλλά αποσκοπεί στη διατήρηση ή επαύξηση των ικανοτήτων των κρατουμένων για την κοινωνική τους επανένταξη.

2. Απαγορεύεται η ανάθεση στους κρατουμένους εργασιών, ιδιαίτερα επικίνδυνων ή ανθυγιεινών. Η εργασία πρέπει να είναι παραγωγική, να συντελεί στην επαγγελματική εκπαίδευση των κρατουμένων και να μην έχει καταπιεστικό χαρακτήρα.

3. Οι κατάδικοι οφείλουν να εκτελούν εργασία σύμφωνα με τις ανάγκες εκπαίδευσής τους και τα οριζόμενα στο άρθρο 85 παράγραφος 3.

Άρθρο 85

Οργάνωση εργασίας

1. Οι κρατούμενοι συμμετέχουν στην επιλογή του είδους της εργασίας που θα εκτελέσουν, μέσα στα πλαίσια του κατάλληλου επαγγελματικού προσανατολισμού, των αναγκών και των δυνατοτήτων του καταστήματος, καθώς και των κανόνων πειθαρχίας.

2. Στα καταστήματα κράτησης κάθε κατηγορίας οργανώνονται, σύμφωνα με τον ειδικότερο σκοπό της κράτησης, κλάδοι εργασίας οι οποίοι πρέπει να είναι ανάλογοι με εκείνους που ισχύουν έξω από το κατάνηκτα, ώστε να προετοιμάζουν τους κρατουμένους για τις συνθήκες της ελεύθερης εργασίας.

3. Για την εφαρμογή του άρθρου 84 και της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου λειτουργεί, σε κάθε κατάνηκτα κράτησης, τριμελής επιτροπή καθορισμού εργασίας κρατουμένων, που απαρτίζεται από μέλη του επιστημονικού συμβουλίου, την οποία ορίζει ο Υπουργός Δικαιοσύνης.

4. Η παραπάνω επιτροπή, με τη συνεργασία του κρατουμένου, διερευνά με τις κατάλληλες επιστημονικές μεθόδους τις κλίσεις και δεξιότητές του, τον διαφωτίζει σχετικά με την υπεύθυνη ανάληψη εργασίας, επιλέγει το είδος και τη φύση της εργασίας που θα του ανατεθεί, τον τοποθετεί στην επιλεγμένη εργασία και τέλος παρακολουθεί την περαιτέρω εξέλιξή του.

5. Σε περίπτωση τοποθέτησης σε ανθυγιεινή εργασία ή μείωσης της αμοιβής χωρίς νόμιμη αιτία, οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα προσφυγής στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών. Επίσης

δικαίωμα προσφυγής έχουν για τους πιο πάνω λόγους και οι κρατούμενοι σε Κ.Η.Δ.Κ..

Άρθρο 66
Εξατομίκευση εργασίας

1. Οι κατάδικοι που κρίνονται κατάλληλοι για εργασία οφείλουν να την εκτελούν. Οι υπόδικοι και οι κρατούμενοι για χρέη μπορούν να ζητήσουν εργασία σύμφωνα με τους όρους του παραπάνω άρθρου.

2. Κρατούμενοι ανάπηροι, ασθενικοί, ηλικίας ανώτερης των εξήντα πέντε ετών, γυναίκες έγκυες, λεχώνες ή θηλάζουσες, μπορούν να απασχολούνται σε εργασίες που προσιδιάζονται στις επιτροπές της παρ. 3 του άρθρου 85 και αφού προηγηθεί σχετική εισήγηση του ιατρού του καταστήματος κράτησης.

3. Οι κρατούμενοι κατάδικοι εργάζονται σε κοινό χώρο. Οι υπόδικοι και οι κρατούμενοι για χρέη μπορούν να απασχολούνται και σε ατομικό κελί, σε εργασία της επιλογής τους, μέσα στα όρια της ασφάλειας και πειθαρχίας του καταστήματος.

4. Στο ατομικό τους κελί μπορούν να εργάζονται και κρατούμενοι με ιδιαίτερη κλίση στα γράμματα ή στις τέχνες.

Άρθρο 67
Τόπος εργασίας

1. Η εργασία των κρατουμένων εκτελείται στο εσωτερικό του καταστήματος ή έξω από αυτό ή σε κέντρα ημιελεύθερης διαβίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα αυτού και τους κανονισμούς.

Άρθρο 68
Τρόποι εκτέλεσης εργασίας μέσα στο κατάστημα

1. Η εργασία που εκτελείται μέσα στο κατάστημα κράτησης ακολουθεί τις σύγχρονες μεθόδους και προδιαγραφές. Είναι κυρίως βιοτεχνική και εκτελείται σε κάθε είδους εργαστήρια, ανάλογα με τις δυνατότητες του καταστήματος, τον αριθμό και τις ικανότητες των κρατουμένων.

2. Για διάστημα μέχρι τρεις μήνες κάθε έτος μπορεί να ανατεθεί στον κρατούμενο να εκτελέσει βοηθητική εργασία στο κατάστημα, όπως καθαριότητας, μαγειρίου, πλυντηρίου, καθαρισμού ή μεταφοράς τροφίμων ή άλλων ειδών και αντικειμένων και, εφόσον συμφωνεί, για μεγαλύτερη περίοδο.

Άρθρο 69
Τρόποι εκτέλεσης της εργασίας σε αγροτικά καταστήματα

1. Η εργασία στην ύπαιθρο εκτελείται σε αγροτικά καταστήματα κράτησης.

2. Οι κρατούμενοι στα παραπάνω καταστήματα εκτελούν εργασίες αγροτικής καλλιέργειας, εγγειού βελτίωσης, ζωοκομίας, πτηνοτροφίας, ιχθυοτροφίας, κτηνυτικής, ανθοκομίας, ή συμμετέχουν σε βιομηχανικά ή βιοτεχνικά προγράμματα. Οι παραπάνω εργασίες εκτελούνται και σε συνεργασία με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης της περιοχής του καταστήματος.

Άρθρο 70
Επιλογή των εργαζομένων σε αγροτικά καταστήματα

1. Επιτροπή που απαρτίζεται από το διευθυντή, ιατρό και γεωπόνο του καταστήματος εκτιμά τη σωματική και ψυχική κατάσταση και ιδιαίτερα την τυχόν επαγγελματική αγροτική ιδιότητα του κρατουμένου, καθώς και τη δυνατότητα προσαρμογής σε ορισμένο είδος εργασίας από αυτές που οργανώνονται στα αγροτικά καταστήματα κράτησης και προσδιορίζει την κατάλληλη εργασία.

2. Κρατούμενοι που εργάζονται στην ύπαιθρο μπορούν να πα-

ραμένουν στον τόπο εργασίας και να διανυκτερεύουν σε αυτόν, ύστερα από απόφαση του διευθυντή, αν τούτο είναι αναγκαίο. Η διανυκτέρευση δεν πρέπει να είναι επιβλαβής για την υγεία των κρατουμένων ούτε και να δημιουργεί κίνδυνο απόδρασης.

Άρθρο 71
Συστήματα εκτέλεσης εργασίας

1. Η εργασία των κρατουμένων οργανώνεται από το κράτος και εκτελείται σε βιομηχανικές, αγροτοβιομηχανικές, βιοτεχνικές ή αγροτικές μονάδες. Η διεύθυνση του καταστήματος συνεργάζεται για το σκοπό αυτό με τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και άλλους παρεμφερείς κοινωνικούς φορείς.

Συνεργάζεται επίσης με τις διευθύνσεις των λοιπών καταστημάτων κράτησης για την τοποθέτηση των κρατουμένων σε εργασία.

2. Κατ' εξαίρεση, οι κρατούμενοι μπορούν να εργάζονται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις κάθε είδους, εποπτευόμενοι από τη διεύθυνση του καταστήματος κράτησης.

3. Η εργασία του κρατουμένου για δικό του λογαριασμό ή ύστερα από παραγγελία ιδιώτη μπορεί να επιτραπεί από την επιτροπή καθαρισμού εργασίας κρατουμένων, όταν υπάρχει δυνατότητα τέτοιας εργασίας στο κατάστημα και εφόσον δεν παραβιάζονται οι όροι κράτησης, πειθαρχίας και ασφάλειας.

4. Οι υπόδικοι και οι κρατούμενοι για χρέη μπορούν, εφόσον το επιθυμούν, να εργάζονται με τις ίδιες προϋποθέσεις.

Άρθρο 72
Ωράριο. Μέτρα ασφαλείας

1. Το ωράριο ημερήσιας ή εβδομαδιαίας εργασίας των κρατουμένων ρυθμίζεται από τους νόμους και τους κανονισμούς που ισχύουν για τους εργαζόμενους, χωρίς να παραβλέπεται η επαγγελματική ή τεχνική τους εκπαίδευση.

2. Οι κρατούμενες μητέρες που ανατρέφουν τα παιδιά τους μέσα στο κατάστημα και οι έγκυες, όταν εργάζονται, απολαμβάνουν όλα τα πλεονεκτήματα που προβλέπονται από τη νομοθεσία που ισχύει και για τις ελεύθερες εργαζόμενες γυναίκες γενικά.

Άρθρο 73
Έλεγχος εργασίας και ασφάλιση

1. Οι όροι εργασίας των κρατουμένων, η ασφάλισή τους από εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες ρυθμίζονται από τη νομοθεσία που ισχύει για τους εργαζόμενους γενικά. Η τήρηση εφαρμογής των πιο πάνω διατάξεων ελέγχεται από τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Εργασίας.

2. Εργαλεία, διάφορες συσκευές ή άλλα αντικείμενα που χρησιμοποιούνται από τους κρατούμενους στη διάρκεια της εργασίας και κρίνονται επικίνδυνα καταμετρούνται και ασφαλιζονται κάθε μέρα, μετά το τέλος της εργασίας.

3. Οι κρατούμενοι που εργάζονται υπέχουν πειθαρχική, αστική και ποινική ευθύνη για την καταστροφή ή βλάβη των μηχανημάτων, συσκευών, εργαλείων, πρώτων υλών ή άλλων αντικειμένων που η διοίκηση του καταστήματος τους έχει εμπιστευθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου και του κανονισμού.

Άρθρο 74
Αμοιβή εργασίας κρατουμένων

1. Η εργασία των κρατουμένων, είτε παρέχεται στο κράτος ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, είτε σε ιδιώτες, αμείβεται σύμφωνα με τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας που ισχύει για τους εργαζόμενους γενικά.

Εάν η εργασία αυτή έχει χαρακτήρα κυρίως εκπαιδευτικό, η αμοιβή που παρέχεται μειώνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στον

κανονισμό του καταστήματος.

2. Το ένα τρίτο της αμοιβής των κρατουμένων αποδίδεται στο κράτος ως συμμετοχή τους στις δαπάνες διαβίωσής τους στο κατάστημα. Το ποσό αυτό κατατίθεται στο λογαριασμό «Κεφάλαια Εργασίας Κρατουμένων» (Κ.Ε.Κ.).

3. Από τις εισπράξεις των κρατουμένων που εργάζονται για δικό τους λογαριασμό, παρακρατείται ποσοστό που ορίζεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, όχι ανώτερο του 20% και κατατίθεται στα Κ.Ε.Κ..

4. Το είδος της παρεχόμενης εργασίας, η διάρκεια, η απόδοση και η αμοιβή της αναγράφονται σε ειδικό δελτίο του κρατουμένου, θεωρούνται κάθε μήνα και καταχωρούνται στον ατομικό του φάκελο.

Άρθρο 75

Τακτοποίηση της αμοιβής

Η διοίκηση του καταστήματος στο τέλος κάθε μήνα τακτοποιεί την αμοιβή του κρατουμένου, ανάλογα με τα ποσοστά που κατανέμονται κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού στους οικείους λογαριασμούς.

Άρθρο 76

Ατομικός λογαριασμός και διάθεση της αμοιβής

1. Ο ατομικός λογαριασμός σχηματίζεται από τα χρήματα που έφερε μαζί του ο κρατούμενος, κατά την εισαγωγή του στο κατάστημα, από εμβάσματα σ' αυτόν συγγενών του ή τρίτων στη διάρκεια της κράτησής του και από το προϊόν εργασίας του.

2. Από τα χρήματα αυτά ποσοστό 75% κατατίθεται σε έντοκο λογαριασμό ταμειευτηρίου και το υπόλοιπο 25% αποτελεί τρεχούμενο λογαριασμό για την αντιμετώπιση των αναγκών του κρατουμένου και κατατίθεται στο λογιστήριο του καταστήματος.

3. Το ποσοστό 75% διατίθεται κατ' αρχήν για την εξόφληση χρεών του κρατουμένου στην πολιτεία για αποζημίωση του θύματος ή της οικογένειάς του και για την κάλυψη ατομικών ή οικογενειακών αναγκών.

4. Σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, ύστερα από γραπτή έγκριση του διευθυντή του καταστήματος, μπορεί ο κρατούμενος να αναλάβει μέρος ή και όλο το ποσό που βρίσκεται στον έντοκο λογαριασμό ταμειευτηρίου.

5. Ο κρατούμενος δεν μπορεί ούτε με πράξη εν ζωή ούτε με διάταξη τελευταίας βούλησής να διαθέσει οποιοδήποτε ποσό από το λογαριασμό του υπέρ τρίτου κρατουμένου, εκτός αν ο τελευταίος είναι ανιών, κατιών, σύζυγος ή αδελφός του.

6. Το ποσό του κατά την παράγραφο 2 τρεχούμενου λογαριασμού είναι ακατάσχετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Μεταγωγή κρατουμένων

Άρθρο 77

Διαδικασία μεταγωγής

1. Η μεταγωγή κρατουμένου παραγγέλλεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ύστερα από πρόταση του διευθυντή του καταστήματος και γνώμη του Δικαστή Εκτέλεσης Ποινών.

2. Σε κατεπείγουσα περίπτωση, για λόγους τάξης, η μεταγωγή παραγγέλλεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ύστερα από πρόταση του διευθυντή.

3. Ο διευθυντής αγροτικού καταστήματος κράτησης ή Κ.Η.Δ.Κ., σε περίπτωση που υπάρχει κίνδυνος διασάλευσης της τάξης από κρατούμενο, μπορεί να διατάξει τη μεταγωγή του στο πλησιέστερο, Β' τύπου, κατάστημα κράτησης. Το γεγονός αυτό αναφέρεται αμέσως στο Δικαστή Εκτέλεσης Ποινών και στο Υπουργείο Δικαιο-

σύνης, το οποίο και εγκρίνει τελικά τη μεταγωγή.

4. Η μεταγωγή γίνεται πάντοτε με δαπάνη του δημοσίου.

Άρθρο 78

Προσαγωγή σε δημόσια αρχή

Η μεταγωγή κρατουμένου μπορεί να διαταχθεί και από τον εισαγγελέα εφετών για διευκόλυνση του έργου της ανάκρισης ή για να εμφανιστεί σε δικαστήριο ή σε δημόσια αρχή. Ο ίδιος εισαγγελέας φροντίζει για την ταχεία επαναμεταγωγή του.

Άρθρο 79

Προϋποθέσεις μεταγωγής

1. Η μεταγωγή κρατουμένου γίνεται ύστερα από αίτησή του, για λόγους προσωπικούς, οικογενειακούς, υγείας, εκπαιδευτικούς, για τοποθέτηση σε εργασία ή με πρόταση του διευθυντή, για τους πιο πάνω λόγους, καθώς και για λόγους τάξης ή έλλειψης χώρου στο κατάστημα κράτησης.

2. Η αίτηση του κρατουμένου καθώς και η πρόταση του διευθυντή συνοδεύεται από αντίστοιχη εισήγηση της κοινωνικής υπηρεσίας. Όταν η μεταγωγή ζητείται για λόγους εκπαιδευτικούς ή εργασίας, η πρόταση γίνεται από την αρμόδια για την τοποθέτηση σε εργασία επιτροπή.

Άρθρο 80

Εκτέλεση μεταγωγής

1. Η μεταγωγή γίνεται κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την ομαλή μετακίνηση και συγχρόνως να μη θίγει την αξιοπρέπεια του κρατουμένου. Οι χειροπέδες χρησιμοποιούνται όπου κρίνονται αναγκαίες. Ο κρατούμενος σφείλει να υπακούει στα εντεταλμένα για τη μεταγωγή του όργανα και να μη δυσχεραίνει το έργο τους.

2. Η μεταγωγή κρατουμένης γίνεται πάντοτε με τη συνοδεία γυναικίας αστυνομικού. Οι ανήλικοι κάτω των δεκαεπτά ετών συνοδεύονται από αστυνομικά όργανα του ίδιου φύλου ειδικά εκπαιδευμένα για τη μεταχείρισή τους. Οι κληρικοί και μοναχοί που φέρουν σχήμα μεταγονται χωριστά.

3. Η μεταγωγή κρατουμένου μπορεί να αναβληθεί, εάν ο ιατρός βεβαιώσει σοβαρό κίνδυνο της υγείας του και μέχρις ότου αυτή βελτιωθεί. Βεβαίωση του ιατρού χρειάζεται και για τη μεταγωγή κρατουμένης σε κατάσταση εγκυμοσύνης ή μητέρας νηπίου το οποίο ανατρέφει. Την αναβολή της μεταγωγής για οποιοδήποτε από τους παραπάνω λόγους αναφέρει ο διευθυντής αμέσως στην αρχή που παρήγγειλε τη μεταγωγή.

Άρθρο 81

Μεταγωγή για λόγους υγείας

1. Ασθενείς κρατούμενοι μεταγονται στα θεραπευτικά καταστήματα του άρθρου 20 σύμφωνα με τις παρακάτω διατάξεις.

2. Η μεταγωγή ασθενούς κρατουμένου παραγγέλλεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, με πρόταση του διευθυντή του καταστήματος η οποία συνοδεύεται από έκθεση του ιατρού και μετά από γνώμη του εισαγγελέα εφετών.

3. Σε έκτακτες περιπτώσεις ο διευθυντής παραγγέλλει τη μεταγωγή κρατουμένου σε θεραπευτικό κατάστημα ύστερα από έγγραφη και εμπειριστατωμένη γνωμάτευση ιατρού. Εάν η εξέταση από ιατρό δεν είναι δυνατή, η μεταγωγή παραγγέλλεται και χωρίς αυτήν προκειμένου να αποτραπεί κίνδυνος ζωής ή υγείας. Την παραγγελία και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις γνωστοποιεί ο διευθυντής αμέσως στον αρμόδιο εισαγγελέα και στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, αναφέροντας διεξοδικά τους λόγους της έκτακτης μεταγωγής.

4. Στον εισαγγελέα εφετών αποστέλλονται χωρίς καθυστέρηση όλα τα σχετικά έγγραφα της μεταγωγής. Ο εισαγγελέας μπορεί να διατάξει την επαναμεταγωγή του στο κατάστημα κράτησης από το οποίο προήλθε ή την εισαγωγή του σε άλλο θεραπευτή-

ριο, αν δεν θεωρεί τη μεταγωγή επαρκώς αιτιολογημένη και ύστερα από επανεξέταση των εγγράφων μεταγωγής από την επιθεώρηση υγειονομικού ελέγχου του άρθρου 29, αναφέροντας σχετικά στο Υπουργείο Δικαιοσύνης.

5. Η επαναμεταγωγή του κρατουμένου από το θεραπευτικό κατόστημα στο κατόστημα κράτησης παραγγέλλεται από το διευθυντή μόλις εκδοθεί εξιτήριο και πραγματοποιείται το γρηγορότερα από την υπηρεσία μεταγωγών. Η επαναμεταγωγή του κρατουμένου από άλλο δημόσιο θεραπευτικό-ίδρυμα στο κατόστημα κράτησης διενεργείται από το διευθυντή του ιδρύματος μόλις εκδοθεί εξιτήριο και πραγματοποιείται το γρηγορότερο από τη φρουρά φύλαξης.

Άρθρο 82

Γνωστοποίηση ασθένειας και μεταγωγή κρατουμένου

1. Σε περίπτωση βαριάς ασθένειας, σοβαρού ατυχήματος ή εισαγωγής του κρατουμένου σε οποιοδήποτε θεραπευτικό ίδρυμα, ο διευθυντής ειδοποιεί αμέσως τους συγγενείς και αν δεν υπάρχουν συγγενείς, όποιο πρόσωπο υποδείξει ο κρατούμενος.

2. Ο διευθυντής σε περίπτωση μεταγωγής του κρατουμένου σε άλλο κατόστημα κράτησης ενημερώνει τους συγγενείς του και, εάν ο κρατούμενος είναι αλλοδαπός, την πρεσβεία του ή την προξενική αρχή της χώρας του.

Άρθρο 83

Θάνατος κρατουμένου

1. Ο θάνατος του κρατουμένου πιστοποιείται από τον ιατρό του καταστήματος κράτησης ή του θεραπευτηρίου και διενεργείται ιατροδικαστική εξέταση. Ο διευθυντής ανακοινώνει αμέσως το γεγονός του θανάτου του κρατουμένου στις αρμόδιες διοικητικές και δικαστικές αρχές καθώς και στους συγγενείς του. Σε περίπτωση θανάτου αλλοδαπού κρατουμένου ειδοποιείται η πρεσβεία ή η προξενική αρχή της χώρας του.

2. Εγκαταλειμμένοι ή άποροι κρατούμενοι ενταφιάζονται με έξοδα του δημοσίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Αμοιβές και πειθαρχικές κυρώσεις

Άρθρο 84

Γενικές αρχές

1. Η τάξη και η πειθαρχία διασφαλίζεται από τα αρμόδια όργανα, χωρίς αυτό να συνεπάγεται μεγαλύτερους περιορισμούς από τους απαραίτητους για τη διατήρηση της ασφάλειας του καταστήματος κράτησης και χωρίς να θίγεται η αξιοπρέπεια των κρατουμένων. Για την άσκηση της τάξης και πειθαρχίας προβλέπονται αμοιβές για τις αξιόπαινες πράξεις και πειθαρχικές κυρώσεις για τα παραπτώματα.

2. Η επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων αποσκοπεί στον ενθισμό του τιμωρουμένου στην πειθαρχία και στους όρους της κοινής διαβίωσης. Ρητά καθορίζονται:

α) το πειθαρχικό παράπτωμα, β) το είδος και η διάρκεια των πειθαρχικών κυρώσεων, γ) η αρμόδια αρχή που την επιβάλλει και δ) η απαγόρευση επιβολής κύρωσης δύο φορές για το ίδιο παράπτωμα.

3. Η απονομή αμοιβών αποβλέπει στην επιβράβευση της προσπάθειας των κρατουμένων για καλή διαγωγή, επίδειξη πνεύματος αλληλοβοηθείας, προθυμίας για εργασία, αισθήματος ευθύνης.

4. Στον κρατούμενο παραδίδεται, κατά την είσοδό του στο κατόστημα, έντυπο δελτίο κανόνων διαβίωσης των κρατουμένων το οποίο περιέχει τις κυριότερες διατάξεις του νόμου και του εσωτερικού κανονισμού. Για τους αλλοδαπούς κρατούμενους, το πιο πάνω έντυπο παραδίδεται μεταφρασμένο στην αγγλική ή γαλλι-

κή γλώσσα. Σε ειδικές κατηγορίες κρατουμένων οι παραπάνω πληροφορίες δίνονται προφορικά.

5. Σωματικές ποινές, κράτηση σε σκοτεινά κελιά, στέρηση ή ελάττωση τροφής, ομαδικές κυρώσεις απαγορεύονται.

6. Μετά την επιβολή της ποινής του περιορισμού της περίπτωσης στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 88 ο ιατρός οφείλει να επισκέπτεται καθημερινά τους ευρισκομένους σε περιορισμό και να αναφέρει στο διευθυντή αν κρίνει αναγκαία την άρση ή την αντικατάστασή της για λόγους σωματικής ή ψυχικής υγείας.

7. Απαγορεύεται στους κρατουμένους να εκτελούν στο κατόστημα υπηρεσία που περιέχει άσκηση πειθαρχικής εξουσίας.

8. Οι κρατούμενοι λαμβάνουν γνώση της κατηγορίας που τους αποδίδεται και διατηρούν το δικαίωμα της υπεράσπισής τους.

9. Κατά το μέτρο που είναι απαραίτητο και δυνατό, παρέχεται η ευχέρεια στον κρατούμενο να υπερασπίσει τον εαυτό του με διεργμνά.

Άρθρο 85

Όργανα τήρησης πειθαρχίας

1. Ο διευθυντής μεριμνά για την τήρηση της τάξης και πειθαρχίας στο κατόστημα.

2. Σε κάθε κατόστημα λειτουργεί πειθαρχικό συμβούλιο το οποίο απονέμει τις αμοιβές και επιβάλλει τις βαρύτερες πειθαρχικές κυρώσεις. Το συμβούλιο συγκροτείται από το διευθυντή, ως πρόεδρο, έναν κοινωνικό λειτουργό και ένα από τα υπόλοιπα μέλη του επιστημονικού συμβουλίου που αναδεικνύεται με κλήρωση για ένα έτος. Από την κλήρωση εξαιρείται ο δικαστής.

3. Στα αγροτικά καταστήματα ως τρίτο μέλος συμμετέχει ο προϊστάμενος της γεωργικής υπηρεσίας.

Άρθρο 86

Αμοιβές

1. Στους κρατούμενους απονέμονται αμοιβές για τη συμμετοχή τους στην εύρυθμη λειτουργία του καταστήματος. Οι αμοιβές αυτές περιλαμβάνουν ιδίως: α) απονομή βραβείων όπως: βιβλίων, εργαλείων και άλλων χρησίμων αντικειμένων ή και χρηματικών επάθλων, β) γραπτό έπαινο, γ) άδεια ελεύθερου επισκεπτηρίου στους συγγενείς, δ) άδεια επισκεπτηρίου σε μη συγγενικά πρόσωπα και ε) δυνατότητα χρησιμοποίησης μουσικού οργάνου.

2. Οι αμοιβές με στοιχεία α,β και γ, απονέμονται από το διευθυντή του καταστήματος, ύστερα από πρόταση της κοινωνικής υπηρεσίας και οι λοιπές από το πειθαρχικό συμβούλιο.

Άρθρο 87

Παραπτώματα

1. Παραπτώματα που επισύρουν πειθαρχική κύρωση κατά του υπαιτίου είναι πράξεις ή παραλείψεις που διαταράσσουν την εύρυθμη λειτουργία ή θέτουν σε κίνδυνο την υγιεινή του καταστήματος.

2. Πειθαρχικά παραπτώματα είναι:

α) Απειθεία ομαδική ή ατομική στις διαταγές του διοικητικού ή του φυλακτικού προσωπικού καθώς και άρνηση εκτέλεσης της πειθαρχικής κύρωσης που επιβλήθηκε.

β) Ομαδικές βορνωδείς συγκεντρώσεις χωρίς άδεια, απειλητικές κραυγές, θρασύτητα, στασιαστικές ενέργειες και συμμετοχή ή προτροπή σε κάποια από τις παραπάνω πράξεις.

γ) Απόπειρα απόδρασης.

δ) Συμμετοχή σε βιαιότητες, διαπληκτισμούς ή και συμπλοκές με άλλους κρατούμενους.

ε) Άσκηση σε κρατούμενους βίας ή απειλής.

στ) Ασέλγεις πράξεις ή προτροπή για τέλεσή τους.

ζ) Ψευδής απόπειρα αυτοκτονίας ή αυτοτραυματισμός ή κατάποση ξένων σωμάτων για αποφυγή ή επίτευξη μεταγωγής ή αποφυγή άλλης υποχρέωσης.

η) Σκόπιμη φθορά ή καταστροφή υλικού του δημοσίου ή ατομ-

κών ειδών άλλων κρατούμενων.

θ) Διεξαγωγή απαγορευμένων παιχνιδιών.

ι) Αθέμιτο κέρδος ή όφελος από είδη ατομικής χρήσης, από την εργασία ή την τροφή του ίδιου ή άλλων κρατούμενων, καθώς και ανταλλαγή ή εκχώρηση, χωρίς άδεια, τροφίμων ή άλλων ειδών.

ια) Κατοχή, χωρίς άδεια, χρημάτων ή άλλων απαγορευμένων από τον κανονισμό ειδών.

ιβ) Συκοφαντικές αναφορές, ανάρμοστη συμπεριφορά, κραυγές και θόρυβος, ύβρεις, βλασφημίες σε βάρος του προσωπικού του καταστήματος, των συγκρατούμενων ή τρίτων προσώπων.

ιγ) Επικοινωνία ή απόπειρα επικοινωνίας παρά τον παρόντα νόμο και τον εσωτερικό κανονισμό, με οποιοδήποτε μέσο, με κρατούμενο ή άλλα άτομα, μέσα ή έξω από το κατάστημα.

ιδ) Ρυπαρότητα του κρατούμενου ή του ατομικού κελιού ή θαλάμου καθώς και η ρύπανση εγκαταστάσεων ή κοινόχρηστων χώρων.

ιε) Εγκατάλειψη του ατομικού κελιού ή του θαλάμου κατά τις ώρες της μεσημβρινής ή νυκτερινής κατάκλισης.

3. Η άσκηση ποινικής δίωξης δεν αποκλείει την επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων για την ίδια πράξη.

Άρθρο 88

Πειθαρχικές κυρώσεις

1. Οι πειθαρχικές κυρώσεις που επιβάλλονται στους κρατούμενους είναι μόνο οι ακόλουθες:

α) Προφορική επίπληξη του διευθυντή παρουσία του αρχιφύλακα.

β) Στέρηση τηλεφωνικής επικοινωνίας ή αλληλογραφίας έως είκοσι ημέρες.

γ) Ελάττωση στο ήμισυ του κανονισμένου αριθμού επισκέψεων, για έναν το πολύ μήνα.

δ) Στέρηση των αμοιβών που αναφέρονται στο άρθρο 88 παρ. 1, περ. γ', δ' και ε'.

ε) Απαγόρευση επισκεπτηρίου το πολύ μέχρι δεκαπέντε ημέρες.

στ) Περιορισμός σε ειδικό κελί από μία έως δέκα ημέρες, σύμφωνα με τους όρους των άρθρων 38 παρ. 3 και 84 παρ. 6 του νόμου αυτού. Κατά την εκτέλεση της πειθαρχικής αυτής ποινής απαγορεύεται κάθε παραλαβή ή αγορά τροφίμων εκτός του καταστήματος. Επιτρέπεται η ανάγνωση εντύπων.

2. Οι πειθαρχικές κυρώσεις με στοιχεία α' και β' επιβάλλονται από το διευθυντή και οι υπόλοιπες από το πειθαρχικό συμβούλιο.

Άρθρο 89

Κανόνες απονομής αμοιβών και επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων

1. Οι αξιέπαινες πράξεις και οι πειθαρχικές παραβάσεις των κρατούμενων βεβαιώνονται αμέσως από τα αρμόδια όργανα, με έγγραφη αναφορά τους στο διευθυντή ο οποίος αποφασίζει μόνος, αν είναι αρμόδιος, ή παραπέμπει με αιτιολογημένη έκθεσή του την υπόθεση στο πειθαρχικό συμβούλιο. Σε κατεπίγουσα περίπτωση οι πειθαρχικές παραβάσεις αναφέρονται αμέσως και προφορικά στο διευθυντή και ακολουθεί η παραπάνω έγγραφη αναφορά.

2. Κατά την εκτίμηση της παράβασης λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη η βαρύτητα της πράξης και η προσωπικότητα του κρατούμενου.

Το αρμόδιο όργανο μπορεί να μην επιβάλει κύρωση στον κρατούμενο, αν από το είδος του παραπτώματος, τους όρους τέλεσης, την άμεση μεταμέλεια και άλλες περιστάσεις κρίνει ότι έτσι θα οδηγηθεί ασφαλέστερα στην πειθαρχία και στην καλή διαγωγή.

3. Κρατούμενοι που τιμωρήθηκαν πειθαρχικά και υποπίπτουν πάλι σε πειθαρχικό παράπτωμα, μέσα σε έξι μήνες από την επιβολή της προηγούμενης κύρωσης, μπορούν να τιμωρηθούν με πειθαρχική κύρωση, βαρύτερη της επιβαλλόμενης, κατά κανόνα, για το τελευταίο αυτό παράπτωμα. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση συρροής περισσότερων πειθαρχικών παραπτωμάτων.

Άρθρο 90

Διαδικασία

1. Ο κρατούμενος δεν τιμωρείται χωρίς να λάβει προηγούμενη γνώση για την παράβαση για την οποία κατηγορείται και χωρίς να του δοθεί η δυνατότητα να υπερασπίσει τον εαυτό του. Όπου είναι αναγκαίο ο κρατούμενος απολογείται μέσω διερμηνέα.

2. Η βεβαίωση του πειθαρχικού παραπτώματος γίνεται χωρίς αναβολή, το αργότερο μέσα σε 48 ώρες. Ο κρατούμενος καλείται πάντοτε σε απολογία, δικαιούμενος να προτείνει τα μέσα της υπεράσπισής του.

3. Ο διευθυντής ή το πειθαρχικό συμβούλιο του καταστήματος αποφαινεται αιτιολογημένα, σε σύντομο διάστημα από τη διακρίβωση του παραπτώματος.

4. Ο διευθυντής και το πειθαρχικό συμβούλιο μπορούν να αναβάλουν μόνο μια φορά την εκδίκαση της υπόθεσης για ακριβέστερη διάγνωση της.

5. Περισσότερα πειθαρχικά παραπτώματα, για τα οποία δεν εκδόθηκε ακόμη απόφαση, συνεκδικάζονται και επιβάλλεται μια συνολική πειθαρχική κύρωση.

6. Οι αποφάσεις του διευθυντή και του πειθαρχικού συμβουλίου είναι πάντα αιτιολογημένες, καταχωρούνται αμέσως στα τηρούμενα πρακτικά των συζητήσεων, σε ειδικό βιβλίο και στον ατομικό φάκελο του κρατούμενου από το γραμματέα.

7. Κατά της πειθαρχικής απόφασης που επιβάλλει περιορισμό σε ειδικό κελί επιτρέπεται προσφυγή του κρατούμενου στο δικαστήριο εκτέλεσης ποινών το αργότερο σε 5 ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης. Η προσφυγή αυτή δεν αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης. Η αρμόδια υπηρεσία του υπουργείου μπορεί να καταργήσει την κύρωση που επιβλήθηκε.

Άρθρο 91

Αναστολή και διακοπή των πειθαρχικών κυρώσεων

1. Η εκτέλεση οποιασδήποτε πειθαρχικής κύρωσης μπορεί να ανασταλεί ή να διακοπεί με απόφαση του οργάνου που την επέβαλε, αν κριθεί ότι ο κρατούμενος παρέχει την προσδοκία καλής διαγωγής.

2. Σε περίπτωση υποτροπής, ο διευθυντής ή το πειθαρχικό συμβούλιο μπορούν να διατάξουν την εκτέλεση της πειθαρχικής κύρωσης που έχει ανασταλεί ή διακοπεί.

3. Η εκτέλεση της πειθαρχικής κύρωσης του περιορισμού σε ειδικό κελί μπορεί να ανασταλεί ή, αν έχει αρχίσει, να διακοπεί αμέσως, αν ο ιατρός του καταστήματος, μετά την καθημερινή του επίσκεψη βεβαιώσει ότι από την εκτέλεσή της κινδυνεύει η σωματική ή η ψυχική υγεία του κρατούμενου.

Άρθρο 92

Πειθαρχικές κυρώσεις γυναικών, ανηλίκων και υποδίκων

1. Γυναίκες κρατούμενες δεν υποβάλλονται στην πειθαρχική κύρωση του περιορισμού κατά το στάδιο της εγκυμοσύνης και για δύο έτη μετά τη γέννηση του παιδιού, εφ' όσον αυτό παραμένει μαζί τους.

2. Ανήλικοι κρατούμενοι ηλικίας μέχρι δεκαεπτά ετών υποβάλλονται σε περιορισμό, το πολύ πέντε ημερών. Ανήλικοι της μετεφηβικής ηλικίας μεταγονται σε ειδική πτέρυγα σωφρονιστικού καταστήματος ενηλίκων, αν τούτο κριθεί αναγκαίο για το σωφρονισμό τους.

3. Ο πειθαρχικός περιορισμός των υποδίκων δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από πέντε ημέρες.

4. Οι πειθαρχικές κυρώσεις μπορούν να χαριστούν από το όργανο που τις επέβαλε σε περιπτώσεις εορτών ή άλλων εξαιρετικών γεγονότων.

Άρθρο 93

Μέτρα τάξης, προστασίας και κατευνασμού

1. Μέτρα τάξης, προστασίας και κατευνασμού στα καταστήματα κράτησης διατάσσονται, όταν κινδυνεύει η τάξη και η ασφάλεια του καταστήματος από βίαιες ή άλλες ενέργειες κρατουμένου που στρέφονται εναντίον του ή κατ' άλλων.

Τα μέτρα αυτά είναι:

- α) η χρήση χειροπεδών,
- β) ο εγκλεισμός σε ειδικό κελί,
- γ) η χρήση βραχίαιας ράβδου, υδραντλίας και δακρυγόνων αερίων.

2. Τα πιο πάνω μέτρα διατάσσονται από το διευθυντή του καταστήματος ή το νόμιμο αναπληρωτή του. Ο υπάλληλος υπεύθυνος ασφαλείας μπορεί να διατάξει τα μέτρα α' και β', ενημερώνοντας αμέσως το διευθυντή.

3. Οποιοδήποτε αντικείμενο, εργαλείο ή όργανο που μπορεί, σε συγκεκριμένη περίπτωση, να αποβεί στα χέρια του κρατουμένου επικίνδυνο αφαιρείται αμέσως από την υπηρεσία.

4. Το φυλακτικό προσωπικό, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του μέσα στο κατάστημα, απαγορεύεται να οπλοφορεί.

5. Το προσωπικό των καταστημάτων δεν μπορεί να χρησιμοποιεί βία εναντίον των κρατουμένων, εκτός αν συντρέχει περίπτωση νόμιμης άμυνας, απόπειρας απόδρασης ή αντίστασης σε νόμιμη διαταγή.

Οι υπάλληλοι που χρησιμοποιούν τη βία στις πιο πάνω περιπτώσεις πρέπει να περιορίζουν τη χρήση της στο απόλυτα αναγκαίο μέτρο και να ενημερώνουν αμέσως τη διεύθυνση του καταστήματος.

6. Σπουδαία ή έκτακτα συμβάντα καταχωρίζονται ημερολογιακά από το διευθυντή σε ειδικό βιβλίο.

Άρθρο 94

Έκτακτα μέτρα υγιεινής και προφυλακτική μόνωση

1. Σε ειδικό ατομικό κελί του καταστήματος περιορίζονται ύστερα από εντολή του διευθυντή για κατευνασμό, παρατήρηση ή προφυλακτική μόνωση, ποτέ όμως για τιμωρία, κρατούμενοι που πάσχουν από μεταδοτικές νόσους ή είναι επικίνδυνοι για τους εαυτούς τους ή για τους άλλους. Αν παρουσιάζουν ψυχογενείς αντιδράσεις από την κράτηση ή ψυχική πάθηση ή άλλη διατάραξη των ψυχικών λειτουργιών, απαιτείται και σύμφωνη γνώμη του ιατρού του καταστήματος.

2. Κρατούμενοι, στους οποίους έχουν επιβληθεί τα πιο πάνω μέτρα, εξετάζονται καθημερινά από τον ιατρό του καταστήματος και, αν είναι δυνατόν, από ψυχίατρο.

3. Έκτακτα μέτρα και προφυλακτική μόνωση αίρονται μόλις εκλείψει ο λόγος για τον οποίο επιβλήθηκαν. Σε αντίθετη περίπτωση οι κρατούμενοι μεταφέρονται ύστερα από γνωμάτευση του ιατρού του καταστήματος σε ειδικά κρατικά νοσοκομεία για τη θεραπεία τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Κέντρο προστασίας αποφυλακιστέων - Μεταίδρυματική αρωγή

Άρθρο 95

1. Ιδρύεται με προεδρικό διάταγμα Κέντρο Προστασίας Αποφυλακιστέων, σκοπός του οποίου είναι να μεριμνά για την επαγγελματική αποκατάσταση, να βοηθεί οικονομικά και να συμπάρισται στην ομαλή κοινωνική επανένταξη των αποφυλακιστέων. Στελεχώνεται από υπαλλήλους του Υπουργείου Δικαιοσύνης με εξειδίκευση στην κοινωνική εργασία, στην ψυχολογία ή τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Για το σκοπό αυτόν συνεργάζεται με τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), την τοπική αυτοδιοίκηση

(Ο.Τ.Α.), άλλους κοινωνικούς φορείς και εθελοντές.

2. Η παραπάνω μεταίδρυματική αρωγή παρέχεται μετά από αίτηση του αποφυλακιστέου και πραγματοποιείται από το Κέντρο Προστασίας Αποφυλακιστέων (Κ.Π.Α) σε συνεργασία με την κοινωνική υπηρεσία των καταστημάτων κράτησης. Περιλαμβάνει κυρίως:

- α) εβδομαδιαία ή και συχνότερη προσωπική ή τηλεφωνική επικοινωνία με τον απολυτένο
 - β) προετοιμασία του οικογενειακού και εργασιακού περιβάλλοντος
 - γ) εκούσια συμμετοχή σε κοινωνικοθεραπευτικές ομάδες.
4. Η μεταίδρυματική αρωγή δεν μπορεί να υπερβεί τα δύο έτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

Μετατροπή θανατικής ποινής

Άρθρο 96

1. Η ποινή του θανάτου μετατρέπεται αυτοδικαίως σε ισόβια κάθειρξη, όταν παρέλθουν τρία έτη από τότε που έγινε αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση που την επέβαλε.

2. Μετά την πάροδο είκοσι πέντε ετών κράτησης οι κρατούμενοι της παρ. 1 μπορεί να απολυθούν υπό όρο, αν επιδείξουν καλή διαγωγή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Προσωπικό καταστημάτων και καθήκοντα

Άρθρο 97

Κατηγορίες προσωπικού και διάκριση

1. Το προσωπικό των καταστημάτων κράτησης διακρίνεται σε διοικητικό, φυλακτικό, υγειονομικό, κοινωνικών υπηρεσιών, τεχνικό και άλλων κατηγοριών.

2. Το διοικητικό προσωπικό αποτελείται από το διευθυντή, τον υποδιευθυντή και τους υπαλλήλους γραμματείας και διαχείρισης.

3. Το φυλακτικό προσωπικό αποτελείται από τους υπαλλήλους επίβλεψης και φύλαξης των κρατουμένων.

4. Το υγειονομικό προσωπικό περιλαμβάνει ιατρούς, οδοντιάτρους, φαρμακοποιούς και νοσοκόμους, μόνιμους υπαλλήλους του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

5. Το προσωπικό της κοινωνικής υπηρεσίας αποτελείται από κοινωνικούς λειτουργούς.

6. Το τεχνικό προσωπικό περιλαμβάνει γεωπόνους, δασκάλους τέχνης, οδηγούς αυτοκινήτων και τεχνικούς κάθε κατηγορίας.

7. Στο προσωπικό των άλλων κατηγοριών υπάγονται ιερείς, ειδικοί επιστήμονες, ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, γυμναστές και υπάλληλοι άλλων ειδικοτήτων.

Άρθρο 98

1. Το μόνιμο προσωπικό των καταστημάτων κράτησης όλων των κατηγοριών υπάγεται μισθολογικά, βαθμολογικά και πειθαρχικά στις διατάξεις του υπαλληλικού κώδικα.

2. Χρέη διευθυντή μπορούν να ανατεθούν σε υπάλληλο του μόνιμου προσωπικού ο οποίος έχει τα προσόντα που απαιτεί ο οργανισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης και ο κανονισμός κάθε καταστήματος.

3. Το φυλακτικό προσωπικό διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες: αρχιφύλακες, υπαρχιφύλακες και φύλακες.

Προϋποθέσεις επιλογής για την ανάθεση καθηκόντων υπαρχιφύλακα και αρχιφύλακα είναι η επιτυχής παρακολούθηση ειδικών σεμιναρίων τα οποία οργανώνονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και η θετική αξιολόγηση του χρόνου υπηρεσίας στην προηγούμενη κατηγορία, η οποία πιστοποιείται με ειδική έκθεση που

συντάσσει ο διευθυντής του καταστήματος.

4. Στο φυλακτικό προσωπικό δεν ανατίθενται καθήκοντα άλλου κλάδου, πριν συμπληρωθούν τουλάχιστο δεκαπέντε έτη πραγματικής υπηρεσίας φύλαξης.

Άρθρο 99
Φυλακτικό προσωπικό

1. Οι υπάλληλοι του φυλακτικού προσωπικού είναι απόφοιτοι λυκείου ή άλλης ισότιμης σχολής και διορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις ειδικού νόμου.

2. Δόκιμοι υπάλληλοι μονιμοποιούνται, εφ' όσον έχουν παρακολουθήσει με επιτυχία για ένα τουλάχιστον εξάμηνο τη Σχολή φυλακτικού προσωπικού και έχουν ασκηθεί για ένα επί πλέον εξάμηνο υπό την επίβλεψη αρχιφύλακα, ο οποίος ορίζεται από το διευθυντή. Ειδική έκθεση συντασσόμενη από τον εκπαιδευτή αρχιφύλακα και τον αρχιφύλακα υποβάλλεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης από το διευθυντή, με σχετική πρότασή του για μονιμοποίηση.

Άρθρο 100
Μετάθεση προσωπικού

Οι υπάλληλοι των καταστημάτων κράτησης δε μετατίθενται σε άλλο κατάστημα ή Κ.Η.Δ.Κ., αν δεν έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον πενταετή υπηρεσία και δεν υπάρχουν σοβαροί υπηρεσιακοί ή προσωπικοί λόγοι, ειδικά αιτιολογημένοι. Η μετάθεση πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις επιτρέπεται η μετάθεση και πριν από τη συμπλήρωση πενταετίας, ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη πρόταση του διευθυντή, γνώμη του συμβουλίου του καταστήματος και απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Άρθρο 101
Γενικά καθήκοντα προσωπικού

Το προσωπικό των καταστημάτων, εκτός από τα καθήκοντα που αναγράφονται στον υπαλληλικό κώδικα και στον παρόντα νόμο, υποχρεούται ιδίως:

- α) να μην εισάγει στη φυλακή και να μην εξάγει από το κατάστημα αντικείμενα που δεν προορίζονται για υπηρεσιακή χρήση,
- β) να μη συναλλάσσεται ή να μη δημιουργεί σχέσεις μη υπηρεσιακές με κρατούμενους, συγγενείς ή φίλους τους και με προμηθευτές των καταστημάτων,
- γ) να μην εκμεταλλεύεται την εργασία των κρατούμενων για προσωπικό όφελος.

Άρθρο 102
Καθήκοντα διευθυντή

1. Ο διευθυντής προϊστάται των υπηρεσιών του καταστήματος κράτησης, είναι υπεύθυνος για την ομαλή λειτουργία του και ασκεί καθήκοντα ειδικού ανακριτικού υπαλλήλου, κατά το άρθρο 34 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται στο χώρο του καταστήματος.

2. Ο διευθυντής, μεταξύ των άλλων:

- α) Μεριμνά για την τήρηση της τάξης και ασφάλειας στο κατάστημα, κατευθύνει τη μεταχείριση των κρατούμενων, εκδίδει τις απαιτούμενες εντολές και οδηγίες,
- β) επιθεωρεί τακτικά το κατάστημα, ελέγχει όλες τις υπηρεσίες και βεβαιώνει για την κανονική τους λειτουργία,
- γ) καλεί καθημερινά τους αρμόδιους υπαλλήλους σε αναφορά σχετικά με τη λειτουργία του καταστήματος και συνεργάζεται με αυτούς για ό,τι αφορά τη μεταχείριση των κρατούμενων, την εκπαίδευση και εργασία τους,
- δ) τηρεί ενυπόγραφο ημερολόγιο για τα σπουδαιότερα γεγονότα καταχωρίζοντας και τις προσωπικές του παρατηρήσεις,

ε) θεωρεί το ειδικό βιβλίο έναρξης και λήξης ποινών και μέτρων ασφαλείας και είναι υπεύθυνος για τη νομιμότητα της κράτησης κάθε ατόμου,

στ) στο τέλος κάθε μήνα, ελέγχει την ταμειακή κατάσταση του καταστήματος και υπογράφει όλα τα βιβλία της γραμματείας και του λογιστηρίου, ευθυνόμενος για την κανονική τήρησή τους,

ζ) στο τέλος κάθε έτους υποβάλλει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης έκθεση για τη λειτουργία του καταστήματος με τις προτάσεις του.

3. Οι οδηγίες του διευθυντή προς το προσωπικό δίδονται εγγράφως με την μορφή ημερήσιας διαταγής και φυλάσσονται σε ιδιαίτερο φάκελο μαζί με τις εγκύκλιες διαταγές του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

4. Σε καταστήματα με περισσότερους από τριακόσιους κρατούμενους ο διευθυντής μεταβιβάζει ορισμένες από τις παραπάνω αρμοδιότητες στον υποδιευθυντή.

Άρθρο 103
Καθήκοντα γραμματέα

Ο γραμματέας: α) είναι προϊστάμενος των υπαλλήλων της γραμματείας και φροντίζει για την ομαλή και καλή λειτουργία της, β) είναι συνυπεύθυνος με το διευθυντή για τον ακριβή καθορισμό του χρόνου έναρξης και λήξης της ποινής ή του μέτρου ασφαλείας και για τη νόμιμη κράτηση κάθε ατόμου και γ) τηρεί την αλληλογραφία, επιμελείται για την τήρηση και ενημέρωση των βιβλίων και του αρχείου και χορηγεί τα κατά νόμον αντίγραφα, μετά από αίτηση αυτών που έχουν έννομο συμφέρον.

Άρθρο 104
Καθήκοντα διαχειριστή

Ο διαχειριστής: α) διαχειρίζεται τα χρήματα του καταστήματος και των κρατούμενων, β) τηρεί το βιβλίο ταμείου εσόδων - εξόδων και γ) διενεργεί κάθε είδους εισπραξη και πληρωμή που αφορά τη λειτουργία του καταστήματος καθώς και των σχετικών γεωργικών, βιομηχανικών, βιοτεχνικών και άλλων εκμεταλλεύσεων.

Άρθρο 105
Καθήκοντα λογιστή και αποθηκάριου

1. Ο λογιστής: α) τηρεί τα κανονισμένα βιβλία και είναι υπεύθυνος για την ακριβή και έγκαιρη καταχώριση των εγγραφών σε αυτά, β) εκδίδει τα σχετικά εντάλματα πληρωμής και γραμμάτια εισπραξης.

2. Ο αποθηκάρχιος ευθύνεται: α) για τη διαχείριση και συντήρηση του υλικού και της αποθήκης τροφίμων, β) για την επιμελή φύλαξη των ατομικών ειδών των κρατούμενων.

Άρθρο 106
Καθήκοντα γεωπόνου

1. Ο γεωπόνος προϊστάται της γεωργικής - τεχνικής εκπαίδευσης και της εργασίας στα αγροτικά καταστήματα κράτησης. Διευθύνει τις γεωργικές εργασίες και εποπτεύει την εκτέλεσή τους.

2. Ειδικότερα:

- α) καταρτίζει κάθε έτος, σε συνεργασία με το διευθυντή, το γεωργικό προϋπολογισμό καθώς και το πρόγραμμα της επαγγελματικής εκπαίδευσης των κρατούμενων,
- β) επιστατεί και κατευθύνει την εφαρμογή και εκτέλεση του γεωργικού προγράμματος καθώς και τη λειτουργία των βιομηχανικών και βιοτεχνικών εργαστηρίων,
- γ) επιστατεί στην καλή λειτουργία και συντήρηση των εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εργαλείων που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες και εκμεταλλεύσεις του αγροκτήματος και των συναφών κλάδων,
- δ) συντάσσει με το διευθυντή το πρόγραμμα εργασίας των κρα-

τουμένων και την κατανομή τους στις διάφορες ομάδες εργασίας,
 ε) τηρεί τα κανονισμένα βιβλία,
 στ) συντάσσει κάθε έτος έκθεση για τον απολογισμό της εκμετάλλευσης και για την απόδοση, γενικά, της εργασίας των κρατουμένων.

Άρθρο 107
 Καθήκοντα ιατρικού προσωπικού

1. Ο παθολόγος:
 - α) εξετάζει τους κρατούμενους για τον έλεγχο της σωματικής και ψυχικής τους υγείας,
 - β) καθορίζει τη θεραπευτική αγωγή των κρατουμένων και ελέγχει την ακριβή τήρησή της,
 - γ) γνωματεύει για την εισαγωγή των άρρωστων κρατουμένων στο αναρρωτήριο ή στο νοσηλευτικό ίδρυμα, καθώς και για τη μεταγωγή τους σε εξωτερικό ιατρείο,
 - δ) ελέγχει την ποιότητα του σουσσιτίου, τα είδη και τα αντικείμενα υγιεινής,
 - ε) μεριμνά για την προμήθεια του φαρμακευτικού και λοιπού υγειονομικού υλικού και προβαίνει σε περιοδικό έλεγχο για την καταλληλότητά του,
 - στ) σε περίπτωση μεταδοτικής νόσου κρατουμένου, γνωστοποιεί αμέσως το γεγονός αυτό στο διευθυντή για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων,
 - ζ) μεριμνά για τον εμβολιασμό του προσωπικού και των κρατουμένων για την πρόληψη επιδημικών νόσων,
 - η) καταχωρίζει σε ειδικό βιβλίο κάθε παρατήρηση που αφορά την υγιεινή κατάσταση του καταστήματος.
2. Ο ψυχίατρος παρακολουθεί την ψυχική υγεία των κρατουμένων, διαπιστώνει έγκαιρα τυχόν εμφανιζόμενες στους κρατούμενους ψυχικές διαταραχές και φροντίζει για την αντιμετώπισή τους.

Άρθρο 108
 Καθήκοντα ψυχολόγου

Ο ψυχολόγος εξετάζει τους κρατούμενους με ειδικές δοκιμασίες (TESTS) για να διαπιστώνει τυχόν διαταραχές των ψυχικών και πνευματικών τους λειτουργιών ή της προσωπικότητάς τους και συντάσσει έκθεση ψυχολογικής αξιολόγησης. Επίσης διερευνά για την ύπαρξη τυχόν ειδικών ικανοτήτων ή αδυναμιών που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να τοποθετηθεί ένας κρατούμενος στην καταλληλότερη γι' αυτόν εργασία.

Άρθρο 109
 Καθήκοντα οδοντιάτρου

Ο οδοντίατρος του καταστήματος φροντίζει για την υγιεινή του στόματος των κρατουμένων και την αναγκαία θεραπευτική αγωγή.

Άρθρο 110
 Καθήκοντα φαρμακοποιού

Ο φαρμακοποιός, σε συνεργασία με τους γιατρούς του καταστήματος, προμηθεύεται το απαιτούμενο φαρμακευτικό υλικό και είναι υπεύθυνος για τη φύλαξη, συντήρηση και ειδικότερα για τη διανομή του κατά τις εντολές των ιατρών.

Άρθρο 111
 Καθήκοντα ιερέα

1. Ο ιερέας είναι επιφορτισμένος με τη θρησκευτική αγωγή των κρατουμένων σύμφωνα με το άρθρο 44 και συμβάλλει στην τόνωση και καλλιέργεια της ηθικής τους συνείδησης.
2. Ο ιερέας συνεργάζεται με το διευθυντή για την κατάρτιση και εφαρμογή του προγράμματος θρησκευτικής, λατρευτικής και ποιμαντικής αγωγής των κρατουμένων. Για το σκοπό αυτόν λαμβάνει γνώση των ατομικών φακέλων, ώστε να καταστεί αποτελε-

σματικότερο το πνευματικό του έργο σε ατομικό ή συλλογικό επίπεδο.

3. Ο ιερέας εκφράζει προς το διευθυντή απόψεις σχετικά με τη μεταχείριση των κρατουμένων, την τοποθέτηση σε εργασία, τη μεταγωγή και την παροχή αμοιβών ή άφεσης πειθαρχικών κυρώσεων.

4. Ο ιερέας επισκέπτεται για να ενισχύσει και εμψυχώσει κρατούμενους που βρίσκονται σε ειδικούς χώρους κράτησης ή σε θεραπευτικά καταστήματα.

5. Ο ιερέας συνομιλεί με τους κρατούμενους χωρίς να παρεύσκειται φυλακτικό ή άλλο προσωπικό του καταστήματος.

Άρθρο 112
 Καθήκοντα εγκληματολόγου

Ο εγκληματολόγος: α) αξιολογεί την αποτελεσματικότητα της σωφρονιστικής και μετασωφρονιστικής μεταχείρισης, β) συνεργάζεται με τις αρμόδιες υπηρεσίες των καταστημάτων και έχει την ευθύνη της συστηματικής συλλογής και επεξεργασίας των στατιστικών στοιχείων. Έκθεση για τα αποτελέσματα της εργασίας του αυτής υποβάλλει στο διευθυντή, ο οποίος τη διαβιβάζει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Άρθρο 113
 Καθήκοντα κοινωνικού λειτουργού

Ο κοινωνικός λειτουργός:

1. έρχεται σε άμεση επικοινωνία με κάθε κρατούμενο χωρίς την παρέμβαση τρίτου προσώπου, εκτός εάν υπάρχουν δικαιολογημένοι λόγοι ασφαλείας,

2. λαμβάνει γνώση του ατομικού φακέλου των κρατουμένων και ενεργεί επιτόπιες κοινωνικές έρευνες για συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων ατομικής, οικογενειακής και κοινωνικής κατάστασής τους,

3. τηρεί μητρώο περιπτώσεων, ατομικές καρτέλες ή φακέλους και δελτία εξέλιξης και κοινωνικής έρευνας καθώς και στατιστικά στοιχεία σχετικά με ενέργειες και αποτελέσματα της κοινωνικής εργασίας,

4. ενημερώνει το διευθυντή και το επιστημονικό συμβούλιο για την προσωπικότητα και τα προβλήματα του κρατουμένου και υποβάλλει προτάσεις για την εξατομικευμένη μεταχείρισή του,

5. συντάσσει τις προβλεπόμενες εκθέσεις για τους κρατούμενους των οποίων το περιεχόμενο είναι εμπιστευτικό,

6. μεριμνά για την κάλυψη υλικών και ηθικών αναγκών των κρατουμένων σε συνεργασία με κοινωνικούς φορείς και άλλες ομάδες,

7. προετοιμάζει τον απολυόμενο κρατούμενο και το περιβάλλον του για την ομαλή επανένταξή του και παρακολουθεί μετά την αποφυλάκιση όσες περιπτώσεις κρίνει απαραίτητο,

8. εφαρμόζει τις μεθόδους κοινωνικής εργασίας με άτομα ή ομάδα.

Άρθρο 114
 Καθήκοντα αρχινσοκόμου και νοσοκόμου

1. Σε κατάσταση που δεν προβλέπεται αρχινσοκόμος, τα καθήκοντά του εκτελεί ο αρχαιότερος νοσοκόμος.

2. Ο αρχινσοκόμος:

α) εποπτεύει τους νοσοκόμους για τη σωστή εκτέλεση των καθηκόντων τους και καθορίζει το ωράριο υπηρεσίας τους καθώς και τη χορήγηση αδειών σε συνεργασία με τους γιατρούς και το διευθυντή του καταστήματος,

β) φροντίζει για την τήρηση των βιβλίων, φακέλων, δελτίων υγείας και λοιπών εγγράφων των ιατρών. Τηρεί το αρχείο των εργαστηριακών εξετάσεων και συντάσσει το βιβλίο ημερήσιας αναφοράς νοσοκόμων.

3. Ο νοσοκόμος:

α) εκτελεί τις εντολές των ιατρών και οδοντιάτρων και τους βοηθάει κατά την εκτέλεση της εργασίας τους,

β) έχει την ευθύνη της ατομικής καθαριότητας και υγιεινής των

- ασθενών κρατουμένων,
- γ) χορηγεί στους ασθενείς κρατουμένους τα φάρμακα που καθόρισε ο ιατρός, παρακολουθεί την πορεία της πάθησής τους και ενημερώνει σχετικά τους ιατρούς,
- δ) φροντίζει για την καθαριότητα και συντήρηση των χώρων των ιατρείων καθώς και των μηχανημάτων, οργάνων και εργαλείων,
- ε) προσφέρει τις πρώτες βοήθειες σε περιπτώσεις έκτακτων περιστατικών και ειδοποιεί, όπου υπάρχει ανάγκη, τον ιατρό.

Άρθρο 115
Καθήκοντα αρχιφύλακα

1. Ο αρχιφύλακας είναι υπεύθυνος για την ασφάλεια και την τάξη του καταστήματος, προίσταται του προσωπικού φύλαξης και τελεί κάτω από τις άμεσες διαταγές του διευθυντή.
2. Ως προς την ασφάλεια και την τάξη στο κατάστημα κράτησης:
 - α) ελέγχει την παρουσία των κρατουμένων στα ατομικά κελιά και τους κοινούς κοιτώνες κατά το πρωινό εγερτήριο, τη μεσημβρινή ανάπαυση και την εσπερινή κατάκλιση λαμβάνοντας αναφορά από τους βαθμοφόρους υπηρεσίας και τους φύλακες,
 - β) επιθεωρεί καθημερινώς τα ατομικά κελιά και τους κοινούς κοιτώνες, τα εργαστήρια, τους λοιπούς χώρους του καταστήματος και καταχωρίζει σε ιδιαίτερο βιβλίο τις παρατηρήσεις του,
 - γ) επιβλέπει τη σωματική έρευνα κάθε κρατουμένου και προβαίνει σε ειδική έρευνα στο κατάστημα όποτε θεωρήσει τούτο αναγκαίο,
 - δ) μεριμνά για την ασφαλή φύλαξη των κλειδιών και των οργάνων ασφαλείας,
 - ε) είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο κάθε ατομικού είδους ή αντικειμένου που εισάγεται ή εξάγεται από το κατάστημα,
 - στ) μεριμνά για την πιστή εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν τις επισκέψεις των κρατουμένων.
3. Ως προς την εκτέλεση των καθηκόντων του προσωπικού φύλαξης:
 - α) επόπτευει τους υπαρχιφύλακες και φύλακες στην εκτέλεση των καθηκόντων τους και αναφέρει στο διευθυντή εγγράφως κάθε πειθαρχικό παράπτωμά τους,
 - β) καλεί καθημερινά τους υπαρχιφύλακες και φύλακες και τους δίνει οδηγίες για την εκτέλεση του προγράμματος της ημέρας,
 - γ) ενεργεί, σε οποιαδήποτε ώρα, έλεγχο για τη διαπίστωση της εκτέλεσης της υπηρεσίας του προσωπικού φύλαξης,
 - δ) ελέγχει την πιστή εφαρμογή των διατάξεων που καθορίζουν την ένδυση και τη συμπεριφορά του φυλακτικού προσωπικού.

Άρθρο 116
Καθήκοντα υπαρχιφύλακα

1. Οι υπαρχιφύλακες είναι υπεύθυνοι για την καθαριότητα, την τάξη και την ασφάλεια του καταστήματος καθώς και για την εργασία που εκτελείται στα εργαστήρια ή στην ύπαιθρο και επιβλέπουν τους φύλακες που είναι σε υπηρεσία.
2. Αναφέρουν στον αρχιφύλακα για την εκτέλεση των εντολών και οδηγιών καθώς και για κάθε τυχόν συμβάν κατά το χρόνο της υπηρεσίας τους.
3. Είναι οι άμεσα υπεύθυνοι για την άσκηση των δόκιμων φυλάκων.

Άρθρο 117
Καθήκοντα φυλάκων

- Οι φύλακες:
- α) είναι υπεύθυνοι για την τήρηση της τάξης και ασφαλείας του καταστήματος και κάθε χώρου στον οποίο διαβιούν ή εργάζονται κρατούμενοι,
 - β) συμβάλλουν στην ομαλή διαβίωσή τους και συντείνουν, με την εν γένει συμπεριφορά τους, στην κοινωνική τους επανένταξη,
 - γ) ενεργούν σωματική έρευνα στους κρατουμένους, κατά το νόμο και τους κανονισμούς,

- δ) ερευνούν τους θαλάμους και τους υπόλοιπους χώρους, σύμφωνα με τον κανονισμό,
- ε) κρατούν να κλειδιά που τους έχουν παραδοθεί και τα επιστρέφουν μετά το τέλος της υπηρεσίας τους στον αρχιφύλακα ή τον υπαρχιφύλακα,
- στ) είναι υποχρεωμένοι να μην απομακρύνονται από τη θέση τους πριν από τον καθορισμένο χρόνο αλλαγής,
- ζ) αναφέρουν μετά το τέλος της υπηρεσίας τους στον αρχιφύλακα και υποβάλλουν έγγραφη αναφορά για τα τυχόν έκτακτα συμβάντα.

Άρθρο 118
Καθήκοντα γυναικών φυλάκων

Η φύλαξη των γυναικών κρατουμένων ανατίθεται σε προσωπικό που αποτελείται κατά κανόνα από γυναίκες. Το προσωπικό αυτό έχει τα ίδια καθήκοντα που αναφέρονται στα παραπάνω άρθρα.

Άρθρο 119
Σχολή φυλακτικού προσωπικού

Οι αρχιφύλακες, οι υπαρχιφύλακες και οι φύλακες φορούν σχολή κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης των καθηκόντων τους που καθορίζεται από τον οικείο κανονισμό.

Άρθρο 120
Επιμόρφωση προσωπικού

1. Το προσωπικό των καταστημάτων υποχρεούται να παρακολουθεί επιμορφωτικά προγράμματα, τα οποία οργανώνονται ανά διετία από το Υπουργείο Δικαιοσύνης με συμμετοχή εκπροσώπων και από το προσωπικό των καταστημάτων.
2. Η πιο πάνω επιμόρφωση αποτελεί προϋπόθεση για την ανάθεση από τα οικεία υπηρεσιακά συμβούλια καθηκόντων προϊσταμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

Μεταβατικές - τελικές διατάξεις

Άρθρο 121
Μεταβατικές διατάξεις

1. Όπου στον παρόντα Κώδικα αναφέρεται το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών, τις αντίστοιχες αρμοδιότητες ασκεί, μέχρι τη νομοθετική θέσπιση του οργάνου αυτού, το συμβούλιο πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής. Όπου αναφέρεται ο Δικαστής Εκτέλεσης Ποινών, τις αρμοδιότητες ασκεί ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής.
2. Οι αναφερόμενοι στις διατάξεις του Κώδικα κανονισμοί εκδίδονται με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Άρθρο 122
Τελικές διατάξεις

1. Καταργείται ο α.ν. 125/1967 (ΦΕΚ 152).
2. Διατηρείται σε ισχύ το άρθρο 3 παρ. 12 του ν. 1653/1986 (ΦΕΚ 173).
3. Διατηρείται σε ισχύ το άρθρο 25 του ν.2058/1952, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 24 του ν.410/1976 (ΦΕΚ 208).
4. Καταργείται κάθε διάταξη σχετική ή αντίθετη με το νόμο αυτόν.

Άρθρο δεύτερο

Η εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου Β', άρθρα 6 έως,

και 15, του ν. 1805/1988 «Εκουγχρονισμός του Θεσμού του Ποινικού Μητρώου, τροποποίηση ποινικών διατάξεων και ρύθμιση άλλων σχετικών θεμάτων» αναστέλλεται μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1989.

Άρθρο τρίτο

Οι οργανικές θέσεις των δικαστικών λειτουργών των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων αυξάνονται κατά βαθμούς ως ακολούθως:

- α) των προέδρων εφετών κατά οκτώ (8) και ο συνολικός αριθμός τους ορίζεται σε πενήντα μία (51),
- β) των εισαγγελέων εφετών κατά μία (1) και ο συνολικός αριθμός τους ορίζεται σε τριάντα μία (31),
- γ) των αντεισαγγελέων εφετών κατά τρεις (3) και ο συνολικός αριθμός τους ορίζεται σε εβδομήντα τρεις (73).

Άρθρο τέταρτο

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός από το άρθρο πρώτο του οποίου η ισχύς αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου 1990.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 11 Μαΐου 1989

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Δ. ΤΣΟΒΟΛΑΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
Γ. ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 15 Μαΐου 1989

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΗΣ

Π α ρ ἄ ρ τ η μ α Β

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΙ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Δ/ΝΣΗ ΣΩΦΡ. ΑΓΩΓΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Μεσογείων 96 , 115 27 ΑΘΗΝΑ

Αρμόδια: Ε. Ρήγα

Τηλ.: 7756556

Εισαγωγή

1. Σύμφωνα με τη σύσταση αρ. R(87)3 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Διεύθυνση Σωφρονιστικής Αγωγής Ενηλίκων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, επιμελήθηκε την απόδοση στην Ελληνική γλώσσα των Ευρωπαϊκών Σωφρονιστικών κανόνων.
2. Οι κανόνες αυτοί απευθύνονται στη σωφρονιστική διοίκηση, το προσωπικό των καταστημάτων και τους κρατούμενους καθώς και στους εξωτερικούς φορείς που εμπλέκονται στη σωφρονιστική διαδικασία .
3. Η νομική μορφή τους (σύσταση) δεν επιτρέπει την ευθεία εφαρμογή τους στο νομικό μας σύστημα. Η εναρμόνιση όμως της εσωτερικής μας νομοθεσίας, σύμφωνα με αυτούς, θεωρείται απαραίτητη μετά την υιοθέτηση της από την Επιτροπή Υπουργών κατά την 404η σύνοδο των αντιπροσώπων των Υπουργών στις 12 Φεβρουαρίου 1987.
4. Αυτοί οι κανόνες αποτελούν κατά βάση ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί και πρέπει να κινηθεί μια σύγχρονη, αποτελεσματική και κυρίως διαπνεόμενη από ανθρωπιστικό πνεύμα σωφρονιστική διοίκηση . Η μελέτη επομένως, η κατανόηση και η εφαρμογή τους, κατά το μέτρο που είναι συμβατοί με την εσωτερική μας νομοθεσία, θα συμβάλλει σημαντικά στην πραγματοποίηση των στόχων της σωφρονιστικής υπηρεσίας προς όφελος της ίδιας, των κρατουμένων και της κοινωνίας. Άλλωστε, αυτοί οι κανόνες μαζί με τις αρχές άλλων σχετικών διεθνών συμβάσεων, απετέλεσαν το υπόβαθρο του νέου "Κώδικα βασικών κανόνων για τη μεταχείριση των κρατουμένων" (N.1851/89/ ΦΕΚ 127/89 τ. Α) που θα αρχίσει να ισχύει από 1.1.1990.

5. Τέλος, οι Έλληνες κρατούμενοι σε φυλακές των κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης θα μπορέσουν, μελετώντας την Ελληνική απόδοση αυτού του κειμένου, να κατανοήσουν καλλίτερα το σωφρονιστικό σύστημα της χώρας στην οποία κρατούνται, να εμπεδώσουν τις υποχρεώσεις και να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους μέσα στα νομικά πλαίσια της χώρας στην οποία εκτίουν την ποινή τους.

(Από την Δ/νση Σώφ. Αγωγής
Ενηλίκων του Υπουργείου Δικαιοσύνης).

ΣΥΣΤΑΣΗ ΑΡ. Β. 87(3) ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΜΕΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥΣ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ (1)

(Υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 12 Φεβρουαρίου 1987 κατά την 404η συνεδρίαση των αντιπροσώπων των Υπουργών).

Η Επιτροπή Υπουργών, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 15.β του οργανισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία καθιέρωσης κοινών αρχών αναφορικά με την ποινική πολιτική μεταξύ των κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Επισημαίνοντας ότι, αν και έχει επιτευχθεί αξιοσημείωτη πρόοδος στην ανάπτυξη άλλων, εκτός του εγκλεισμού, εναλλακτικών λύσεων για τη μεταχείριση των εγκληματιών, η στέρηση της ελευθερίας εξακολουθεί να παραμένει η αναγκαία κύρωση στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης.

Λαμβάνοντας υπόψη τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι διεθνείς κανόνες στην πρακτική και τη φιλοσοφία της σωφρονιστικής μεταχείρισης και διοίκησης.

Επισημαίνοντας πάντως ότι σημαντικές κοινωνικές τάσεις και διαφοροποιήσεις αναφορικά με τη σωφρονιστική διοίκηση και μεταχείριση έχουν κάνει επιθυμητή την επαναδιατύπωση των ελάχιστων βασικών κανόνων για την μεταχείριση των κρατουμένων του Συμβουλίου της Ευρώπης (σύσταση 73(5) ώστε να υποστηριχθούν και να ενισχυθούν οι καλλίτερες από αυτές τις εξελίξεις και να προσφερθεί ένα πλαίσιο για μελλοντική πρόοδο.

1. Κατά την υιοθέτηση της σύστασης και κατ'εφαρμογή του άρθρου 10.2.γ. των διαδικαστικών κανόνων των συνεδριάσεων των αντιπροσώπων των Υπουργών.

-Οι αντιπρόσωποι της Δανίας επιφυλάχθηκαν του δικαιώματος της Κυβερνήσεως τους να συμμορφωθεί ή όχι με τον κανόνα 38, παρ. 3 του παραρτήματος της σύστασης.

-Οι αντιπρόσωποι της Γαλλίας επιφυλάχθηκαν του δικαιώματος της Κυβερνήσεως τους να συμμορφωθεί με τον κανόνα 54, παρ. 2 του παραρτήματος της Σύστασης.

Συνιστά στις κυβερνήσεις των κρατών-μελών να καθοδηγούνται στη εσωτερική νομοθεσία τους και πρακτική από τους κανόνες που καθιερώνονται στο κείμενο των Ευρωπαϊκών σωφρονιστικών κανόνων, που προσαρτώνται σ' αυτή τη σύσταση με την προοπτική της βαθμιαίας εφαρμογής τους, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στους σκοπούς που καθιερώνονται στο προοίμιο και στις βασικές αρχές του Τμήματος I και να φροντίσουν για την μεγαλύτερη δυνατή κυκλοφορία αυτού του κειμένου.

Παράρτημα της σύστασης αρ. R(87)3.

Ευρωπαϊκοί σωφρονιστικοί κανόνες

Ανεθωρωμηθέν Ευρωπαϊκή έκδοση

των ελάχιστων βασικών κανόνων για την μεταχείριση των κρατουμένων

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Σκοπός αυτών των κανόνων είναι:

α. να καθιερωθεί ένα σύνολο ελάχιστων προτύπων για όλες εκείνες τις πλευρές της σωφρονιστικής διοίκησης οι οποίες είναι ουσιώδεις για να εξασφαλισθούν ανθρώπινες συνθήκες και εποικοδομητική μεταχείριση μέσα στα πλαίσια ενός σύγχρονου και προοδευτικού συστήματος .

β. να χρησιμοποιηθούν ως κίνητρο για να αναπτύξουν οι σωφρονιστικές διοικήσεις πολιτικές και τρόπο διοίκησης που να βασίζεται σε σωτές σύγχρονες αρχές αποτελεσματικότητας και δικαιοσύνης .

γ. να ενθαρρυνθεί η επαγγελματική συμπεριφορά του σωφρονιστικού προσωπικού η οποία αντανάκλα τις σημαντικές κοινωνικές και ηθικές ιδιότητες της εργασίας τους και να δημιουργηθούν οι συνθήκες που θα μπορέσουν να εξυψώσουν στο ανώτατο επίπεδο την απόδοσή τους προς όφελός της κοινωνίας γενικά, των κρατουμένων ως προς την μεταχείρισή τους και της επαγγελματικής ικανοποίησης του προσωπικού αυτού.

δ. να προβλεφθούν βασικά αντικειμενικά κριτήρια που θα επιτρέψουν στις σωφρονιστικές διοικήσεις και στους σωφρονιστικούς

και διοικητικούς επιθεωρητές να εξάγουν αξιόπιστα συμπεράσματα ως προς τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν και να τα βελτιώσουν περαιτέρω.

Τονίζεται ότι οι κανόνες δεν αποτελούν ένα υποδειγματικό σύστημα και ότι στην πράξη πολλές Ευρωπαϊκές σωφρονιστικές διοικήσεις λειτουργούν ήδη ικανοποιητικά σε βαθμό ανώτερο από τα πρότυπα που καθιερώνουν οι κανόνες και ότι άλλες μοχθούν και θα εξακολουθούν να μοχθούν για να επιτύχουν το ίδιο αποτέλεσμα. Στις περιπτώσεις όπου η εφαρμογή των κανόνων πιθανόν να εμφανίσει δυσκολίες ή πρακτικά προβλήματα, το Συμβούλιο της Ευρώπης διαθέτει την ειδικότητα και τον μηχανισμό που απαιτείται ώστε να βοηθήσει με συμβουλές και με την εμπειρία των διαφόρων σωφρονιστικών διοικήσεων των κρατών-μελών του Σ.τ.Ε. που έχει ήδη αποκτηθεί σ' αυτόν τον τομέα. Σ' αυτούς τους κανόνες έχει δοθεί επανειλημμένα έμφαση στις αρχές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, στην υποχρέωση των σωφρονιστικών διοικήσεων για ανθρωπιστική και αποτελεσματική μεταχείριση, στη σπουδαιότητα του ρόλου του προσωπικού και της σύγχρονης και αποτελεσματικής διοικητικής αντιμετώπισης. Αυτοί οι κανόνες έχουν τεθεί για να παρέχουν άμεση πληροφόρηση, να ενισχύουν και να καθοδηγούν τις ενέργειες του προσωπικού σε όλα τα επίπεδα της σωφρονιστικής διοίκησης. Η εισηγητική έκθεση που συνοδεύει τους κανόνες έχει ως σκοπό να τους κάνει κατανοητούς και αποδεικτούς και να τους εξασφαλίσει την απαραίτητη προσαρμοστικότητα για να επιτευχθεί η εφαρμογή τους υπό τις καλλίτερες δυνατές συνθήκες.

ΤΜΗΜΑ Ι

Βασικές αρχές

1. Η στέρηση της ελευθερίας πραγματοποιείται υπό υλικές και ηθικές συνθήκες που εγγυώνται τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και είναι σύμφωνες με αυτούς τους κανόνες.
2. Οι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται με τρόπο αμερόληπτο. Δεν πρέπει να υπάρχουν διακρίσεις εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της πολιτικής ή άλλης γνώμης, της εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης της γέννησης ή άλλων καταστάσεων. Πρέπει να γίνονται σεβαστές οι θρησκευτικές πεποιθήσεις και οι ηθικές αρχές της ομάδας στην οποία ανήκει ο κατάδικος.

3. Οι στόχοι της μεταχείρισης των κρατουμένων πρέπει να αποβλέπουν στη διατήρηση της υγείας και του αυτοσεβασμού τους και, όσο το επιτρέπει η διάρκεια της ποινής, στη βελτίωση της υπευθυνότητας και να ενθαρρύνουν την συμπεριφορά και τις ικανότητες που θα τους βοηθήσουν να επιστρέψουν στην κοινωνία με τις καλλίτερες προϋποθέσεις για να ζήσουν αυτάρκεις και σύμφωνα με τον νόμο μετά την απόλυσή τους.

4. Πρέπει να γίνονται τακτικές επιθεωρήσεις των εγκαταστάσεων και των σωφρονιστικών υπηρεσιών από έμπειρους και καταρτισμένους επιθεωρητές διορισμένους από την αρμόδια αρχή. Το κύριο καθήκον των επιθεωρητών θα πρέπει να είναι ο έλεγχος αν και σε ποιά έκταση διοικούνται τα ιδρύματα αυτά σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και τους κανονισμούς, τους αντικειμενικούς σκοπούς των σωφρονιστικών υπηρεσιών και τις απαιτήσεις αυτών των κανόνων.

5. Η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων των καταδίκων, με ιδιαίτερη αναφορά στην νομιμότητα των μέτρων εκτέλεσης των ποινών, πρέπει να εξασφαλίζεται με ένα τρόπο ελέγχου που θα διενεργείται, σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες, από δικαστική αρχή ή άλλο σώμα νόμιμα συνεστημένο και εξουσιοδοτημένο να επισκέπτεται τους καταδίκους και το οποίο δεν ανήκει στη σωφρονιστική διοίκηση.

6.1. Αυτοί οι κανόνες πρέπει να είναι άμεσα διαθέσιμοι στο προσωπικό στις εθνικές τους γλώσσες.

2. Πρέπει επίσης να είναι διαθέσιμοι στους καταδίκους στις ίδιες γλώσσες και σε άλλες γλώσσες εφόσον είναι δυνατό.

ΤΜΗΜΑ ΙΙ

Εισαγωγή και εγγραφή

7. 1. Κανένας δεν μπορεί να γίνει δεκτός σε ίδρυμα χωρίς έγκυρη διαταγή φυλάκισης.

2. Πρέπει να καταγράφονται αμέσως οι κύριες ενδείξεις αυτής της διαταγής και αυτές που αφορούν την εισαγωγή

8. Σε όποιο μέρος φυλακίζονται άτομα πρέπει να γίνεται μια πλήρης και βέβαια καταγραφή των εξής πληροφοριών αναφορικά με κάθε κρατούμενο που εισάγεται σ' αυτό:

α. τα στοιχεία της ταυτότητας του.

β. οι λόγοι της φυλάκισης και την αμμόδια αρχή που διέταξε τη φυλάκιση.

γ. η ημέρα και ώρα εισαγωγής και απόλυσης.

9. Οι όροι της εισαγωγής πρέπει να είναι σύμφωνοι με τις βασικές αρχές των κανόνων και πρέπει να δίνεται βοήθεια στους κρατούμενους να επιλύουν τα επείγοντα προσωπικά τους θέματα.

10. 1. Το ταχύτερο δυνατό, μετά την εισαγωγή, πρέπει να γίνεται πλήρης αναφορά ως προς την προσωπική κατάσταση κάθε κρατούμενου στον οποίο έχει επιβληθεί ποινή ορισμένης διάρκειας και να δίνονται οι σχετικές πληροφορίες για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα τον προετοιμάσει για την απόλυσή του από τη φυλακή. Το πρόγραμμα αυτό υποβάλλεται στον διευθυντή για να λάβει γνώση ή να το εγκρίνει, εφόσον χρειάζεται.

2. Αυτές οι αναφορές πρέπει υποχρεωτικά να περιλαμβάνουν ιατρικές εκθέσεις καθώς και έκθεση του προσωπικού που είναι άμεσα υπεύθυνο για τον συγκεκριμένο κρατούμενο.

3. Οι αναφορές και οι πληροφορίες που αφορούν κρατούμενους πρέπει να τηρούνται σε ατομικούς φακέλους με τρόπο που να εξασφαλίζεται ο εμπιστευτικός τους χαρακτήρας, να ενημερώνονται τακτικά και να είναι προσιτές μόνο σε εξουσιοδοτημένα πρόσωπα.

Διαχωρισμός και κατάταξη των κρατουμένων

11. 1. Για τον διαχωρισμό των κρατουμένων σε διαφορετικά ιδρύματα ή την επιλογή της κατάλληλης αγωγής πρέπει να λαμβάνεται οπωσδήποτε υπόψη η δικαστική και νομική τους κατάσταση (υπόδικοι, κατάδικοι, καταδικασμένοι για πρώτη φορά, υπότροποι, μικρή ή μεγάλη ποινή), οι ειδικές απαιτήσεις της μεταχείρισής τους, οι ιατρικές ανάγκες τους, το φύλο και η ηλικία τους.

2. Άνδρες και γυναίκες κρατούνται κατ'αρχήν χωριστά, αν και μπορούν να συμμετέχουν μαζί σε οργανωμένες δραστηριότητες που αποτελούν τμήμα ενός καθιερωμένου προγράμματος μεταχείρισης.

3. Οι υπόδικοι, κατ'αρχήν, κρατούνται χωριστά από τους καταδίκους εκτός αν αποδέχονται να συστεγάζονται ή να συμμετέχουν με καταδίκους, σε οργανωμένες δραστηριότητες επωφελείς γι'αυτούς.

4. Οι νέοι στην ηλικία κρατούμενοι πρέπει να κρατούνται υπό συνθήκες οι οποίες κατά το δυνατόν τους προστατεύουν από βλαπτικές επιδράσεις και οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίζουσες ανάγκες της ηλικίας τους.

12. Η κατάταξη ή επανακατάταξη των κρατουμένων πρέπει να έχει ως αντικείμενο:

α. να διαχωρίσει εκείνους τους κρατούμενους οι οποίοι, λόγω του ποινικού τους μητρώου ή της προσωπικότητάς τους, πιθανόν να ωφεληθούν από τον διαχωρισμό ή αντιθετα να εξασκήσουν κακή επιρροή στους συγκρατούμενους τους.

β. να βοηθήσει στον διαχωρισμό των κρατουμένων ώστε να διευκολυνθεί η μεταχείριση και η κοινωνική επανένταξή τους λαμβανομένων υπόψη των αναγκών της διοίκησης και της ασφαλείας.

13. Πρέπει, κατά το μέτρο του δυνατού, να χρησιμοποιούνται χωριστά ιδρύματα ή χωριστά τμήματα του ίδιου ιδρύματος για να διευκολυνθεί η λειτουργία των διαφόρων σωφρονιστικών προγραμμάτων ή ο διαχωρισμός ειδικών κατηγοριών καταδίκων.

Χώροι έκτισης ποινών

14. 1. Οι κρατούμενοι πρέπει κατ' αρχήν να κρατούνται κατά τη διάρκεια της νύχτας σε ατομικά κελιά εκτός από τις περιπτώσεις που θεωρείται ότι είναι προτιμότερο να μοιράζονται το ίδιο κελί με άλλους κρατουμένους.

2. Όταν κρατούνται σε κοινό θάλαμο πρέπει αυτοί να μπορούν να συμβιώνουν με τις συνθήκες αυτές. Πρέπει να υπάρχει επίβλεψη κατά τη διάρκεια της νύχτας, ανάλογη με τις συνθήκες φύλαξης που επιβάλλει η φύση του ιδρύματος.

15. Το κατάλυμα που προβλέπεται για τους καταδίκους και ιδιαίτερα ο εξοπλισμός για τον ύπνο πρέπει να ικανοποιεί τις απαιτήσεις της υγείας και της υγιεινής και πρέπει να δίνεται η δέουσα προσοχή στις κλιματολογικές συνθήκες και ιδιαίτερα στην περιεκτικότητα του αέρα κατά κυβικό, και στην ύπαρξη ικανοποιητικού χώρου, φωτισμού, θέρμανσης και αερισμού.

16. Σε όλους τους χώρους όπου απαιτείται να ζούν και να εργάζονται οι κρατούμενοι :

α. τα παράθυρα πρέπει να είναι αρκετά μεγάλα ώστε, εκτός των άλλων, να μπορούν οι κρατούμενοι να διαβάζουν ή να εργάζονται με φυσικό φωτισμό υπό κανονικές συνθήκες. Πρέπει να είναι κατασκευασμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπουν την είσοδο καθαρού αέρα εκτός από τις περιπτώσεις που υπάρχει ένα καταλληλο σύστημα κλιματισμού. Επί πλέον πρέπει τα παράθυρα να παρουσιάζουν μια όσο το δυνατό κανονική εμφάνιση ως προς το μέγεθος, την κατασκευή και την τοποθέτησή τους , αφού βέβαια δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις απαιτήσεις της ασφαλείας.

β. το τεχνητό φώς πρέπει να ανταποκρίνεται στα αναγνωρισμένα τεχνικά πρότυπα.

17. Οι εγκαταστάσεις υγιεινής και η πρόσβαση σ' αυτές πρέπει να επιτρέπουν στους κρατούμενους να ικανοποιούν τις φυσικές τους ανάγκες τη στιγμή που θέλουν και υπό συνθήκες καθαριότητας και ευπρέπειας.

18. Πρέπει να προβλέπονται επαρκείς λουτρικές εγκαταστάσεις ώστε κάθε κρατούμενος να μπορεί και να απαιτείται να κάνει λουτρό ή ντους, σε θερμοκρασία ανάλογη με το κλίμα, όσο συχνά απαιτεί η γενική υγιεινή σύμφωνα με την εποχή και την γεωγραφική περιοχή και πάντως τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα. Εφόσον αυτό είναι δυνατό, πρέπει να υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση στις εγκαταστάσεις αυτές όλες τις κατάλληλες ώρες.

19. Όλα τα τμήματα του ιδρύματος πρέπει συνεχώς να συντηρούνται καλά και να διατηρούνται καθαρά.

Προσωπική υγιεινή

20. Οι κρατούμενοι πρέπει να διατηρούνται καθαροί και για το σκοπό αυτό πρέπει να τους παρέχεται νερό και αντικείμενα καθαριότητας απαραίτητα για την υγεία και την καθαριότητα.

21. Για λόγους υγείας και προκειμένου οι κρατούμενοι να διατηρούν μια καλή εμφάνιση και να διαφυλάξουν τον αυτοσεβασμό τους,

Πρέπει να τους παρέχονται ευκολίες για την κατάλληλη περιποίηση των μαλλιών και της γενειάδας· οι άνδρες πρέπει να μπορούν να ξυρίζονται τακτικά.

Ιματισμός και κλινοσκεπάσματα

22. 1. Στους κρατούμενους που δεν επιτρέπεται να φορούν τα δικά τους ενδύματα, πρέπει να παρέχεται ιματισμός κατάλληλος ανάλογα με το κλίμα και ικανός να τους διατηρήσει σε καλή υγεία. Αυτός ο ιματισμός σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να υποβιβάζει ή να εξευτελίζει.

2. Ο ιματισμός πρέπει να είναι καθαρός και να διατηρείται σε καλή κατάσταση. Τα εσώρουχα πρέπει να αλλάζονται και να πλένονται όσο συχνά είναι αναγκαίο για την διατήρηση της υγιεινής.

3. Όταν επιτρέπεται στους κρατούμενους να εξέρχονται από το ίδρυμα, πρέπει να τους επιτρέπεται να φορούν τα δικά τους ενδύματα ή άλλα που δεν προκαλούν την προσοχή.

23. Κατά την εισαγωγή τους στο ίδρυμα πρέπει να γίνονται οι κατάλληλες διευθετήσεις ώστε να διασφαλισθεί η διατήρηση του προσωπικού τους ιματισμού σε καλή κατάσταση ώστε να είναι κατάλληλος για χρήση.

24. Όλοι οι κρατούμενοι πρέπει να εφοδιάζονται με ξεχωριστό κρεβάτι, ξεχωριστά και κατάλληλα κλινοσκεπάσματα, τα οποία πρέπει να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να αλλάζονται αρκετά συχνά ώστε να εξασφαλίζεται η καθαριότητά τους.

Διατροφή

25. 1. Η διοίκηση παρέχει στους κρατούμενους, σε κανονικά χρονικά διαστήματα, τροφή, σύμφωνα με τα πρότυπα που θέτουν οι υγειονομικές αρχές. Η τροφή παρασκευάζεται και παρουσιάζεται με κατάλληλο τρόπο και πρέπει να ικανοποιεί ως προς την ποσότητα και την ποιότητα τα πρότυπα της διαιτητικής και της σύγχρονης υγιεινής αφού ληφθούν υπόψη η ηλικία των καταδικών, η κατάσταση της υγείας και το είδος της εργασίας τους και, όσο είναι δυνατό, οι θρησκευτικές και πολιτιστικές ανάγκες τους.

2. Σε όλους τους κρατούμενους παρέχεται πόσιμο νερό.

26. 1. Σε κάθε ίδρυμα πρέπει να προσφέρει υπηρεσία ένας τουλάχιστον γιατρός γενικής ιατρικής. Οι υγειονομικές υπηρεσίες πρέπει να συνδέονται οργανικά, απευθείας με την γενική υγειονομική διοίκηση του κράτους ή της κοινότητας. Αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν ψυχιατρική υπηρεσία για τη διάγνωση και, στις περιπτώσεις που χρειάζεται, τη θεραπεία καταστάσεων διανοητικής ανωμαλίας.

2. Οι ασθενείς κρατούμενοι που χρειάζονται ιατρική περίθαλψη μεταφέρονται σε ειδικά ιδρύματα ή κρατικά νοσοκομεία. Όταν η νοσηλεία παρέχεται σε ίδρυμα ο εξοπλισμός, η επίπλωση και το φαρμακευτικό υλικό πρέπει να είναι κατάλληλα για την ιατρική περίθαλψη και θεραπεία των ασθενών κρατουμένων και να υπηρετεί ο αυτό προσωπικό κατάλληλα εκπαιδευμένων υπαλλήλων.

3. Σε κάθε κρατούμενο πρέπει να είναι προσιτές οι υπηρεσίες επιστήμονος οδοντιάτρου.

27. Οι κρατούμενοι δεν πρέπει να υποβάλλονται σε κανένος είδους πειράματα που ενδέχεται να τους προκαλέσουν σωματική ή ψυχική βλάβη.

28. 1. Πρέπει να γίνονται οποιεσδήποτε εφικτές ρυθμίσεις ώστε τα παιδιά να γεννιούνται σε νοσοκομείο έξω από το ίδρυμα. Αν πάντως δεν έχουν γίνει αυτές οι ρυθμίσεις, είναι οπωσδήποτε απαραίτητο να υπάρχει στα σωφρονιστικά καταστήματα το απαραίτητο προσωπικό και ο εξοπλισμός που απαιτείται για τον τοκετό και την φροντίδα της γυναίκας μετά από αυτόν. Στην περίπτωση που ένα παιδί γεννιέται στη φυλακή, το γεγονός αυτό δεν πρέπει να αναφέρεται στο πιστοποιητικό γεννήσεως.

2. Στις περιπτώσεις που επιτρέπεται να παραμένουν τα παιδιά μέσα στο ίδρυμα πρέπει να γίνεται ειδική πρόβλεψη ώστε να υπάρχει παιδικός σταθμός, στελεχωμένος με ειδικευμένο προσωπικό, όπου θα παραμένουν τα παιδιά όταν δεν τα φροντίζουν οι μητέρες τους.

29. Ο γιατρός πρέπει να επισκέπτεται και να εξετάζει όλους τους κρατούμενους το ταχύτερο δυνατό ευθύς μετά την εισαγωγή τους και έκτοτε όποτε υπάρχει ανάγκη, με σκοπό κυρίως: τη διερεύνηση ύπαρξης σωματικής ή διανοητικής ασθένειας και την λήψη όλων των

αναγκαίων μέτρων θεραπευτικής αγωγής, τον διαχωρισμό των καταβίκων για τους οποίους υπάρχει υπόνοια ότι πάσχουν από λοιμώδη ή μεταδοτική ασθένεια, την επισήμανση σωματικών ή διανοητικών ατελειών οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν την αποκατάστασή τους μετά την αποφυλάκιση και τον προσδιορισμό της καταλληλότητας όλων των κρατουμένων για εργασία.

30. 1. Ο γιατρός είναι επιφορτισμένος με την εποπτεία της σωματικής και ψυχικής υγείας των κρατουμένων. Πρέπει να επισκέπτεται όλους τους ασθενείς κρατουμένους, αυτούς που αναφέρεται ότι είναι ασθενείς, ή τραυματισμένοι και όλους αυτούς για τους οποίους απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή, με τις συνθήκες και την συχνότητα που επιβάλλουν τα νοσοκομειακά πρότυπα.

2. Ο γιατρός πρέπει να αναφέρει στον διευθυντή όλες τις περιπτώσεις κρατουμένων για τους οποίους θεωρεί ότι η σωματική ή ψυχική υγεία τους έχει ή πρόκειται να επηρεαστεί αρνητικά από την συνέχιση ή από οποιαδήποτε συνθήκη της φυλάκισης.

31. 1. Ο γιατρός ή η αρμόδια αρχή πρέπει να επιθεωρεί και να καθοδηγεί τον διευθυντή ως προς:

α. την ποσότητα, την ποιότητα την παρασκευή και τη διανομή των τροφίμων και του νερού,

β. την υγιεινή και την καθαριότητα του ιδρύματος και των κρατουμένων,

γ. τις εγκαταστάσεις υγιεινής, θέρμανσης, φωτισμού και αερισμού του ιδρύματος,

δ. την ποιότητα και την καθαριότητα των ενδυμάτων και κλινοσκεπασμάτων των κρατουμένων,

2. Ο διευθυντής πρέπει να λαμβάνει υπ όψη τις αναφορές και υποδείξεις του γιατρού που προβλέπονται στους κανόνες 30 παρ. 2 και 31 παρ. 2 και, εφόσον συμφωνεί, παίρνει αμέσως τα μέτρα που χρειάζονται για να υλοποιηθούν οι οδηγίες που πρέπει να ακολουθηθούν· εάν τα μέτρα αυτά δεν ανήκουν στην αρμοδιότητα του διευθυντή ή αν αυτός διαφωνεί, πρέπει αμέσως να κάνει αναφορά με τις δικές του απόψεις και να την υποβάλει, μαζί με την αναφορά του γιατρού σε ανώτερη αρχή.

32. Οι υγειονομικές υπηρεσίες του ιδρύματος πρέπει να επιδιώκουν τον εντοπισμό και τη νοσηλεία κάθε σωματικής και ψυχικής ασθένειας ή ελαττώματος που μπορεί να επηρεάσουν την αποκατάσταση του κρατούμενου μετά την αποφυλάκισή του. Για το σκοπό αυτό πρέπει να παρέχονται στον κρατούμενο όλες οι απαραίτητες ιατρικές, χείρουργικές και ψυχιατρικές υπηρεσίες περιλαμβανομένων και αυτών που παρέχονται για το σκοπό αυτό στην κοινωνία εκτός φυλακής.

Πειθαρχία και κυρώσεις

33. Πρέπει να τηρείται η πειθαρχία και η τάξη προς το συμφέρον της ασφαλούς φύλαξης, της εύρυθμης κοινής διαβίωσης και του σωφρονιστικού σκοπού του ιδρύματος.

34. 1. Κανένας κρατούμενος δεν μπορεί να εκτελεί υπηρεσία στο κατάστημα η οποία εμπεριέχει άσκηση πειθαρχικής εξουσίας.

2. Πάντως αυτός ο κανόνας δεν θα πρέπει να παρακωλύει την κανονική λειτουργία των προγραμμάτων σύμφωνα με τα οποία ανατίθενται υπό επίβλεψη, σε κρατούμενους οργανωμένους σε ομάδες, καθορισμένες κοινωνικές, εκπαιδευτικές ή αθλητικές δραστηριότητες με σκοπό τη συμμετοχή τους σε σωφρονιστικά προγράμματα.

35. Τα ακόλουθα σημεία πρέπει να προβλέπονται από τον νόμο ή τους κανονισμούς της αρμόδιας αρχής:

- α. συμπεριφορά που θεμελιώνει ένα πειθαρχικό παράπτωμα.
- β. το είδος και η διάρκεια των πειθαρχικών κυρώσεων που μπορεί να επιβληθούν
- γ. η αρμοδια αρχή για την επιβολή αυτών των πειθαρχικών κυρώσεων
- δ. η αρμόδια αρχή και η διαδικασία για την άσκηση προσφυγής.

36. 1. Κανένας κρατούμενος δεν τιμωρείται παρά μόνο σύμφωνα με ένα τέτοιο νόμο ή κανονισμό και ποτέ δύο φορές για το ίδιο παράπτωμα.

2. Το πειθαρχικό έγγραφο πρέπει να διαβιβάζεται αμέσως στην αρμοδια αρχή η οποία πρέπει να αποφασίζει ως προς αυτό χωρίς άσκοπη καθυστέρηση.

3. Κανένας κρατούμενος δεν μπορεί να τιμωρηθεί αν δεν έχει προηγουμένως λάβει γνώση της κατηγορίας που του αποδίδεται και δεν

του έχει δοθεί η δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμα της υπεράσπισης του.

4. Όταν απαιτείται και είναι πρακτικά δυνατό οι κατάδικοι επιτρέπεται να ασκούν το δικαίωμα της υπεράσπισης τους μέσω διερμηνέως.

37. Απαγορεύεται απολύτως να χρησιμοποιούνται ως ποινή για πειθαρχικά παραπτώματα οι ομαδικές τιμωρίες, οι σωματικές ποινές, ο εγκλεισμός σε σκοτεινό κελί, και όλες οι απάνθρωπες, σκληρές ή ταπεινωτικές τιμωρίες.

38. 1. Η κύρωση του περιορισμού σε κελί για λόγους πειθαρχικούς και κάθε άλλη κύρωση που πιθανόν να έχει δυσμενή επίδραση στην σωματική ή ψυχική υγεία του καταδικου, μπορεί να επιβάλλεται εφόσον ο γιατρός, αφού εξετάσει τον κατάδικο, βεβαιώσει γραπτώς ότι αυτός είναι ικανός να την υποστεί.

2. Σε καμία περίπτωση αυτή η κύρωση δεν μπορεί να είναι αντίθετη προς τις αρχές που θέτει ο κανόνας 37 ή κατά παρέκκλιση αυτών των αρχών.

3. Ο γιατρός επισκέπτεται καθημερινά τους κρατούμενους που υποβάλλονται σε τέτοια κύρωση και αναφέρει στον διευθυντή αν κρίνει αναγκαίο τον τερματισμό ή την τροποποίηση της κύρωσης για λόγους σωματικής ή ψυχικής υγείας.

Μέσα καταστολής

39. Απαγορεύεται η χρήση αλυσσίδων ή σιδήρου. Δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως τιμωρία χειροπέδες, μαγδύες περιορισμού ή άλλοι τρόποι σωματικού περιορισμού. Τα ανωτέρω μπορεί να χρησιμοποιηθούν μόνο στις εξής περιπτώσεις:

α. ως μέτρο προληπτικό απόδρασης κατά την μεταγωγή, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, υπό την προϋπόθεση ότι θα αφαιρεθούν όταν ο κρατούμενος εμφανισθεί ενώπιον δικαστικής ή διοικητικής αρχής εκτός αν αυτή η αρχή αποφασίσει διαφορετικά.

β. για ιατρικούς λόγους υπό τις οδηγίες και την επίβλεψη γιατρού.

γ. μετά από εντολή του διευθυντή εάν οι άλλες μέθοδοι αποτύχουν,

προκειμένου να προστατευθεί ο κρατούμενος από αυτοτραυματισμό ή τραυματισμό άλλων ή να αποφευχθεί βλάβη περιουσιακού στοιχείου· σ' αυτές τις περιπτώσεις ο διευθυντής πρέπει να συμβουλευθεί αμέσως τον γιατρό και να αναφέρει σχετικά στην ανώτερη διοικητική αρχή.

40. Ο τρόπος χρησιμοποιήσεως και ο τύπος των μέσων περιορισμού που επιτρέπονται σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο πρέπει να καθορίζονται με νόμο ή κανονισμό. Αυτά τα μέσα δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από το απολύτως αναγκαίο.

Πληροφόρηση των κρατουμένων και δικαίωμα υποβολής παραπόνων

41. 1. Σε όλους τους κρατουμένους, μόλις εισαχθούν, πρέπει να δίνονται γραπτές πληροφορίες σχετικά με τους κανονισμούς που διέπουν την μεταχείριση των κρατουμένων της σχετικής κατηγορίας τις πειθαρχικές απαιτήσεις του ιδρύματος, τους επίσημους τρόπους με τους οποίους μπορούν να ζητηθούν πληροφορίες ή να υποβληθούν παράπονα, και ό,τι άλλο είναι απαραίτητο για να κατανοηθούν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των κρατουμένων και να προσαρμοσθούν στο τρόπο διαβίωσης στο ίδρυμα.

2. Εάν ο κρατούμενος αδυνατεί να κατανοήσει τις γραπτές πληροφορίες που του δίνονται, πρέπει να γίνονται οι αναγκαίες επεξηγήσεις προφορικά.

42. 1. Όλοι οι κρατούμενοι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν αιτήματα παραπόνων καθημερινά στον διευθυντή του ιδρύματος ή στον εξουσιοδοτημένο για το σκοπό αυτό υπάλληλο.

2. Ο κρατούμενος πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επικοινωνεί προφορικά ^{3.2} υποβάλλει αιτήματα ή παράπονα στον επιθεωρητή φυλακών ή σε κάθε άλλη αρχή που είναι προσηκόντως εξουσιοδοτημένη να επισκέπτεται τη φυλακή χωρίς να είναι παρόντες ο διευθυντής ή κάποιος άλλος από το προσωπικό. Πάντως ενστάσεις κατά επίσημων αποφάσεων μπορούν να περιοριστούν δια των νομίμων διαδικασιών.

3. Όλοι οι κρατούμενοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να απευθύνουν βέ κλειστό φάκελο, αίτημα ή παράπονο, προς την κεντρική διοίκηση της φυλακής, τις δικαστικές ή άλλες αρμόδιες αρχές

4. Κάθε αίτημα ή παράπονο που απευθύνεται ή αναφέρεται σε αρχή της φυλακής πρέπει να εξετάζεται αρμοδίως και να τυχαίνει απαντήσεως από αυτή την αρχή χωρίς άσκοπη καθυστέρηση.

Επικοινωνία με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον

43. 1. Οι κρατούμενοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να επικοινωνούν με τις οικογένειές τους και, υπό την επιφύλαξη των απαιτήσεων της μεταχείρισης, της ασφάλειας και της ευρυθμίας, με πρόσωπα ή εκπροσώπους εξωτερικών οργανισμών και να τους επισκέπτονται τα ανωτέρω πρόσωπα όσο συχνά είναι δυνατό.

2. Για να ενθαρυνθεί η επαφή με τον εξωτερικό κόσμο πρέπει να υπάρχει σύστημα αδειών που να προσήκει στους αντικειμενικούς σκοπούς της μεταχείρισης του τμήματος IV αυτών των κανόνων.

44. 1. Οι αλλοδαποί κρατούμενοι πρέπει να ενημερώνονται χωρίς καθυστέρηση, για το δικαίωμα που έχουν να ζητήσουν επαφή και να τους παρασχεθούν οι, μέσα σε λογικά όρια, διευκολύνσεις για την επικοινωνία τους με τους διπλωματικούς και προξενικούς αντιπροσώπους του κράτους στο οποίο ανήκουν. Η διεύθυνση της φυλακής πρέπει να συνεργάζεται απολύτως με αυτούς τους αντιπροσώπους προς το συμφέρον των αλλοδαπών που βρίσκονται στη φυλακή/ές οι οποίοι πιθανόν να έχουν ανάγκη κάποιας ειδικής βοήθειας.

2. Κρατούμενοι που είναι υπήκοοι κρατών χωρίς διπλωματική ή προξενική αντιπροσωπεία στη χώρα, φυγάδες ή χωρίς υπηκοότητα πρέπει να δικαιούνται των ίδιων διευκολύνσεων ώστε να επικοινωνούν με τον διπλωματικό αντιπρόσωπο της χώρας που έχει εξουσιοδοτηθεί να προστατεύει τα συμφέροντά τους ή την εθνική ή διεθνή αρχή η οποία έχει καθήκον να εξυπηρετεί τα συμφέροντα αυτών των προσώπων.

45. Πρέπει να επιτρέπεται στους κρατούμενους να ενημερώνονται τακτικά διαβάζοντας εφημερίδες, περιοδικές ή άλλες εκδόσεις, μέσω ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών εκπομπών, διαλέξεων ή άλλων παρόμοιων μέσων όπως αυτά επιτρέπονται και ελέγχονται από τη διοίκηση. Πρέπει να λαμβάνεται ειδική μέριμνα για την εξυπηρέτηση των αλλοδαπών με γλωσσικά προβλήματα.

Θρησκευτική και ηθική βοήθεια

46. Κάθε κρατούμενος πρέπει να μπορεί, εφόσον είναι πρακτικά εφικτό, να ικανοποιεί τις θρησκευτικές ηθικές και πνευματικές του ανάγκες παρακολουθώντας τις λειτουργίες ή συγκεντρώσεις που προβλέπονται στο ίδρυμα και κατέχοντας τα απαραίτητα βιβλία ή λογοτεχνήματα.

47. 1. Εφόσον κρατούνται στο ίδρυμα αρκετοί κρατούμενοι με την ίδια θρησκεία, πρέπει να διορίζεται ή να γίνεται δεκτός κατάλληλος εκπρόσωπος αυτής της θρησκείας. Εφόσον το δικαιολογεί ο αριθμός των κρατουμένων και το επιτρέπουν οι συνθήκες, ο εκπρόσωπος αυτός πρέπει να είναι πλήρως απασχολήσεως.

2. Ο εκπρόσωπος που διορίζεται ή γίνεται δεκτός, σύμφωνα με την παρ. 1, πρέπει να δικαιούται να κάνει τακτικές λειτουργίες και εκδηλώσεις και να επισκέπτεται ως πνευματικός κατά μέγιστο, σε κατάλληλες ώρες τους κρατουμένους της θρησκείας του.

3. Δεν πρέπει να απορρίπτεται αίτημα κανενός κρατουμένου να έχει πρόσβαση σε κατάλληλο εκπρόσωπο οποιασδήποτε θρησκείας. Αν κάποιος κρατούμενος αρνηθεί να δεχθεί την επίσκεψη κάποιου θρησκευτικού εκπροσώπου, πρέπει να του επιτραπεί να μην τον δεχθεί.

Παρακαταθήκη αντικειμένων που ανήκουν στους κρατουμένους

48. 1. Χρήματα, τιμαλφή ή άλλα υπάρχοντα που ανήκουν σε κρατουμένους και τα οποία σύμφωνα με τους κανονισμούς του ιδρύματος δεν επιτρέπεται να τα διατηρούν, πρέπει να τοποθετούνται σε ασφαλή φύλαξη, ευθύς μόλις ο κρατούμενος εισαχθεί σ' αυτό. Για το σκοπό αυτό υπογράφεται από τον κρατούμενο ένας κατάλογος αυτών των αντικειμένων. Πρέπει να λαμβάνονται μέτρα ώστε να διατηρούνται αυτά σε καλή κατάσταση. Εάν θεωρηθεί αναγκαίο να καταστραφεί κάποιο αντικείμενο, συντάσσεται πρακτικό και δίνεται η σχετική πληροφορία στον κρατούμενο.

2. Όταν ο κρατούμενος απολυθεί, όλα αυτά τα αντικείμενα και χρήματα, του επιστρέφονται εκτός από τα χρήματα που έχουν κανονικά αναληφθεί ή τα αντικείμενα που έχουν κανονικά εξαχθεί

από το ίδρυμα ή έχει θεωρηθεί αναγκαίο για λόγους υγειεινής να καταστραφούν. Ο κρατούμενος υπογράφει απόδειξη για τα αντικείμενα και χρήματα που του επιστρέφονται.

3. Χρήματα ή άλλα υπάρχοντα που παραλαμβάνονται για τον κρατούμενο από τον εξωτερικό κόσμο, έχουν την ίδια μεταχείριση, εφόσον είναι πρακτικά δυνατό, εκτός αν προορίζονται και επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια της κράτησης.

4. Ο γιατρός αποφασίζει πως θα χρησιμοποιηθούν φάρμακα που τυχόν φέρνει μαζί του ο κρατούμενος.

Ανακοίνωση θανάτου, ασθενείας, μεταφοράς, μεταγωγής κ.λ.π.

49. 1. Μόλις αποβιώσει, ασθενήσει σοβαρά ή τραυματισθεί σοβαρά ένας κρατούμενος ή μεταφερθεί σε ίδρυμα θεραπείας διανοητικής ασθένειας ή ανωμαλίας ο διευθυντής πρέπει να ειδοποιήσει αμέσως τον (την) σύζυγο, αν ο κατάδικος είναι έγγαμος, ή τον πλησιέστερο συγγενή και οπωσδήποτε να ειδοποιήσει κάθε άλλο πρόσωπο που έχει προηγουμένως υποδειχθεί από τον κρατούμενο

2. Ο κρατούμενος πρέπει να πληροφορείται αμέσως για τον θάνατο ή τη σοβαρή ασθένεια κάθε στενού συγγενούς. Στην περίπτωση αυτή, και εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες, πρέπει να επιτρέπεται στον κρατούμενο να επισκεφθεί αυτόν τον συγγενή είτε με συνοδεία είτε μόνος.

3. Όλοι οι κρατούμενοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να ειδοποιούν αμέσως τις οικογένειές τους για την φυλάκιση ή τη μεταφορά τους σε άλλο ίδρυμα.

Μεταγωγή κρατουμένων

50. 1. Όταν οι κρατούμενοι μετάγονται από ή προς άλλο ίδρυμα, πρέπει να εκτίθενται όσο το δυνατόν λιγότερο στο κοινό και πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα ασφαλείας για την προστασία τους από κάθε είδους προσβολή, περιέργεια και δημοσιότητα.

2. Η μεταφορά των κρατουμένων με μεταφορικά μέσα που δεν φωτίζονται ή δεν αερίζονται κανονικά ή με τρόπο που θα μπορούσε να τους υποβάλει σε ανώφελη σωματική ταλαιπωρία ή ταπείνωση πρέπει να απαγορεύεται.

3. Η μεταφορά των κρατουμένων γίνεται με έξοδα της διοίκησης και σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς.

ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ

Προσωπικό

51. Λαμβάνοντας υπόψη τη θεμελιώδη σημασία του προσωπικού των φυλακών για την καλή διοίκηση των ιδρυμάτων και την επίτευξη των οργανωτικών και σωφρονιστικών σκοπών τους, οι διοικήσεις των φυλάκων πρέπει να δίνουν απόλυτη προτεραιότητα στην εφαρμογή των κανόνων που αφορούν το προσωπικό.

52. Το προσωπικό των φυλακών πρέπει να ενθαρρύνεται συνεχώς μέσω της επιμόρφωσης, συμβουλευτικών διαδικασιών και ενός θετικού τρόπου διοίκησης ώστε να αποβλέπει ^{έξ} ανθρωπιστικά πρότυπα, μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και μια υπεύθυνη αντιμετώπιση των καθηκόντων του.

53. Η διοίκηση των φυλακών πρέπει να θεωρεί ως σημαντική υποχρέωσή της τη συνεχή πληροφόρηση της κοινής γνώμης για τον ρόλο του σωφρονιστικού συστήματος και την εργασία του προσωπικού και επίσης την προώθηση της κατανόησης του κοινού ως προς την σημασία της συνεισφοράς τους στην καινωνία.

54. 1. Η διοίκηση των φυλακών πρέπει να φροντίζει για την προσεκτική επιλογή όλου του προσωπικού, τόσο κατά τον διορισμό όσο και κατά τις μεταγενέστερες τοποθετήσεις. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στην ακεραιότητα του χαρακτήρα, την ανθρωπιά, την επαγγελματική ικανότητα και την προσωπική κλίση για αυτή την εργασία.

2. Το προσωπικό πρέπει να διορίζεται κανονικά με σταθερή διαδικασία με την ιδιότητα του σωφρονιστικού υπαλλήλου. Πρέπει να έχει δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα και να εξασφαλίζεται με μονιμότητα η οποία θα εξαρτάται μόνο από την καλή διαγωγή, την ικανότητα, την καλή σωματική και ψυχική υγεία και ένα ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης. Ο μισθός πρέπει να είναι τέτοιος ώστε να προσελκύει και να διατηρεί στην υπηρεσία τους κατάλληλους άνδρες και γυναίκες. Πρέπει να καθιερώνονται επαγγελματικά προνόμια και συνθήκες εργασίας ανάλογες προς την κοπιαστική φύση της εργασίας.

3. Όταν είναι απαραίτητο να απασχοληθεί προσωπικό μερικής απασχόλησης τα παραπάνω κριτήρια πρέπει να ισχύουν και γι' αυτό, κατά το μέτρο που αυτό είναι απαραίτητο.

55. 1. Κατά το διορισμό ή μετά από τον απαραίτητο χρόνο πρακτικής εξάσκησης το προσωπικό πρέπει να εκπαιδευτεί στα γενικά και ειδικά του καθήκοντα και πρέπει να υποστεί με επιτυχία θεωρητικές και πρακτικές εξετάσεις εκτός αν οι επαγγελματικοί τίτλοι καθιστούν αυτή την εξέταση περιττή.

2. Κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του, όλο το προσωπικό πρέπει να διατηρεί και εμπλουτίζει τις γνώσεις του και την επαγγελματική του ικανότητα παρακολουθώντας προγράμματα εκπαίδευσης στην υπηρεσία, που οργανώνονται από τη διοίκηση σε κανονικά διαστήματα.

3. Πρέπει να γίνουν ρυθμίσεις για ευρύτερη εμπειρία και επαγγελματική κατάρτιση του προσωπικού εκείνου του οποίου η υπηρεσιακή ικανότητα θα μπορούσε να βελτιωθεί με αυτό τον τρόπο.

4. Η εκπαίδευση όλου του προσωπικού πρέπει να περιλαμβάνει οδηγίες για τις απαιτήσεις και την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών σφρονιστικών κανόνων και της Ευρωπαϊκής σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

56. Όλο το προσωπικό πρέπει, υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, να συμπεριφέρεται και να εκπληρώνει τα καθήκοντά του με τέτοιο τρόπο ώστε το παράδειγμα του να επιδρά θετικά στους κρατούμενους και να εμπνέει τον σεβασμό τους.

57. 1. Όσο είναι δυνατό, πρέπει να περιλαμβάνεται στο προσωπικό ικανός αριθμός ειδικών όπως ψυχίατροι, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, δάσκαλοι, δάσκαλοι επαγγελματικής εκπαίδευσης ή γυμναστές.

2. Οι ανωτέρω και το υπόλοιπο προσωπικό πρέπει να απασχολούνται κανονικά σε μόνιμη βάση. Είναι όμως επίσης δυνατό να χρησιμοποιούνται άτομα με μερική απασχόληση ή εθελοντές όταν υπάρχει ανάγκη και η συμμετοχή τους κρίνεται επωφελής.

58. 1. Η διοίκηση των φυλακών πρέπει να βεβαιώνεται ότι κάθε ίδρυμα έχει σε διαρκή βάση διευθυντή, αναπληρωτή διευθυντή ή άλλο εξουσιοδοτημένο υπάλληλο.

2. Ο διευθυντής του ιδρύματος πρέπει να έχει κατάλληλα αξιολογηθεί για τον χαρακτήρα του, τη διοικητική του ικανότητα, την κατάλληλη επαγγελματική του κατάρτιση και πείρα.

3. Ο διευθυντής πρέπει να υπηρετεί με πλήρη απασχόληση και να είναι προσιτός ή διαθέσιμος, όποτε χρειάζεται, στη σωφρονιστική διοίκηση σύμφωνα με τις διοικητικές της οδηγίες.

4. Εάν δύο ή περισσότερα ιδρύματα είναι υπό την διεύθυνση ενός διευθυντή αυτός πρέπει να τα επισκέπτεται σε τακτικά χρονικά διαστήματα. Σε καθένα από αυτά τα ιδρύματα πρέπει να είναι επικεφαλής ένας υπεύθυνος υπάλληλος.

59. Η διοίκηση πρέπει να προτείνει μορφές και συστήματα οργάνωσης τέτοια ώστε να διευκολύνεται η επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών προσωπικού ενός ιδρύματος με προοπτική να εξασφαλιστεί η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών, ειδικότερα όσο αφορά τη σωφρονιστική μεταχείριση και την κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων.

60. 1. Ο διευθυντής, ο αναπληρωτής του και η πλειονότητα του προσωπικού του ιδρύματος πρέπει να μπορούν να μιλούν τη γλώσσα του μεγαλύτερου αριθμού κρατουμένων ή μια γλώσσα κατανοητή στους περισσότερους από αυτούς.

2. Όταν είναι απαραίτητο και πρακτικά δυνατό πρέπει να χρησιμοποιούνται οι υπηρεσίες ενός διερμηνέα.

61. Πρέπει να γίνουν διευθετήσεις ώστε ανά πάσα στιγμή να είναι βέβαιο ότι ένας αποδεκτός επιστήμων γιατρός μπορεί να ασχοληθεί χωρίς καθυστέρηση με τις επείγουσες περιπτώσεις.

2. Τα ιδρύματα που δεν έχουν στο προσωπικό τους έναν ή περισσότερους μόνιμους γιατρούς πρέπει να τα επισκέπτεται τακτικά γιατρός μερικής απασχόλησης ή εξουσιοδοτημένο προσωπικό από μια υπηρεσία υγείας.

62. Πρέπει να ενθαρρύνεται η τοποθέτηση υπαλλήλων και των δύο φύλων που θα εργάζονται μαζί στο ίδρυμα ή σε πτέρυγες του ιδρύματος που στεγάζουν καταδικασμένους άνδρες ή γυναίκες.

63. 1. Το προσωπικό των καταστημάτων δεν πρέπει να χρησιμοποιεί βία εναντίον των κρατουμένων παρά μόνο για αυτοάμυνα ή στις περιπτώσεις απόπειρας απόδρασης ή ενεργητικής ή παθητικής σωματικής αντίστασης σε μια διαταγή που βασίζεται στο νόμο ή τους κανονισμούς. Το προσωπικό που έχει καταφύγει σε βία, δεν πρέπει να τη χρησιμοποιεί παρά μόνον όσο είναι εντελώς απαραίτητο και πρέπει να αναφέρει το γεγονός αμέσως στο διευθυντή του καταστήματος.

2. Στο προσωπικό πρέπει να έχει δοθεί η ανάλογη ειδική τεχνική εκπαίδευση ώστε να μπορεί να αντιμετωπίζει τους επιθετικούς κρατουμένους.

3. Εκτός από ειδικές περιπτώσεις, το προσωπικό που έρχεται σε άμεση επαφή με τους κρατούμενους δεν πρέπει να είναι οπλισμένο. Επιπλέον, σε καμία περίπτωση, δεν πρέπει το προσωπικό να έχει όπλα εκτός εάν έχει πλήρως εξασκηθεί στη χρήση τους.

ΤΜΗΜΑ IV

Αντικειμενικοί σκοποί της μεταχείρισης και του σωφρονιστικού συστήματος

64. Η φυλάκιση, με τη στέρηση της ελευθερίας, είναι ποινή αυτή καθ'εαυτή. Επομένως, οι συνθήκες της φυλάκισης και του σωφρονιστικού συστήματος των ιδρυμάτων, δεν πρέπει να επιτείνουν την οδύνη που προκαλείται από αυτή, εκτός αν αυτό είναι δικαιολογημένο για λόγους απομόνωσης ή διατήρησης της πειθαρχίας.

65. Πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια ώστε να εξασφαλιστεί ότι το σωφρονιστικό σύστημα των ιδρυμάτων είναι σχεδιασμένο και οργανωμένο με τρόπο που:

α. εξασφαλίζει συνθήκες διαβίωσης οι οποίες συμβαδίζουν με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα αποδεκτά από την κοινωνία πρότυπα.

β. ελαχιστοποιεί τις δυσμενείς επιπτώσεις της φυλάκισης και τις διαφορές μεταξύ της ζωής στη φυλακή και της ζωής σε ελευθερία με τρόπο που να μην χάνουν οι κρατούμενοι τον αυτοσεβασμό ή την αυτοπεποίθησή τους.

γ. διατηρεί και ενισχύει τους δεσμούς των κρατουμένων με τα μέλη της οικογένειάς τους και τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο προς το συμφέρον όλων.

δ. προσφέρει στους κρατούμενους την ευκαιρία να βελτιώσουν τις γνώσεις και τις ικανότητές τους καθώς και τις προοπτικές τους για μία επιτυχή επανένταξη στην κοινωνία μετά την απόλυσή τους.

δδ. Για τον σκοπό αυτό πρέπει να είναι προσιτά και να χρησιμοποιούνται όλα τα κατάλληλα θεραπευτικά, εκπαιδευτικά, ηθικά, πνευματικά και άλλα μέσα, σύμφωνα με τις εξατομικευμένες ανάγκες των κρατουμένων. Επομένως πρέπει να προβλέπει:

α. πνευματική καθοδήγηση και βοήθεια, ευκαιρίες για εργασία, επαγγελματικό προσανατολισμό, εκπαίδευση, φυσική αγωγή, ανάπτυξη της ικανότητας να ζει κάποιος στην κοινωνία, συμβουλευτικές διαδικασίες καθώς και ομαδικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

β. ρυθμίσεις ώστε να εξασφαλιστεί ότι αυτές οι δραστηριότητες έχουν οργανωθεί, κατά το δυνατόν, με τρόπο που ενισχύει τις επαφές με τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο ώστε να διευρυνθούν οι προοπτικές κοινωνικής επανένταξης μετά την απόλυση.

γ. διαδικασίες για τη δημιουργία και επανεξέταση της εξατομικευμένης μεταχείρισης και των επιμορφωτικών προγραμμάτων των κρατουμένων μετά από συνέχρη συνέργασια του αρμόδιου προσωπικού με τον συγκεκριμένο κρατούμενο στον οποίο αυτά αφορούν, κατά το μέτρο που αυτό είναι εφικτό.

δ. συστήματα επικοινωνίας και μία μορφή διοίκησης η οποία θα ενθαρρύνει τις σωστές και εποικοδομητικές σχέσεις μεταξύ του προσωπικού και των κρατουμένων που θα βελτιώσουν την προοπτική για αποτελεσματικά σωφρονιστικά συστήματα και προγράμματα μεταχείρισης.

67. 1. Για να επιτευχθούν αυτοί οι σκοποί πρέπει να εξατομικευθεί η μεταχείριση. Πρέπει επομένως να καθιερωθεί ένα ευέλικτο σύστημα διαχωρισμού των καταδίκων οι οποίοι πρέπει να εισάγονται δε διαφορετικά ιδρύματα ή μονάδες όπου ο καθένας θα μπορεί να έχει την κατάλληλη μεταχείριση και εκπαίδευση.

2. Το είδος, το μέγεθος, η οργάνωση και η δυναμικότητα αυτών των ιδρυμάτων εξαρτάται κυρίως από το είδος της μεταχείρισης που θα εφαρμοστεί σ' αυτά.

3. Το σύστημα διαχωρισμού των κρατούμενων πρέπει να λαμβάνει απαραίτητως υπόψη τις απαιτήσεις της ασφαλείας και του ελέγχου. Πάντως οι κρατούμενοι πρέπει να τοποθετούνται στην χαμηλότερη δυνατή βαθμίδα η οποία μπορεί να ικανοποιήσει τόσο τις απαιτήσεις της δημόσιας ασφάλειας όσο και τις ατομικές ανάγκες ενός εκάστου. Πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια να τοποθετούνται οι κρατούμενοι σε ανοικτά ιδρύματα καθώς επίσης να τους δίνονται ευρείες δυνατότητες επαφής με τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο. Έχει ιδιαίτερη σημασία να διατηρούν οι αλλοδαποί κρατούμενοι επαφή με άτομα της ίδιας εθνικότητας.

68. Μετά την εισαγωγή στο ίδρυμα, πρέπει, το ταχύτερο δυνατό και αφού μελετηθεί η προσωπικότητα του κάθε κρατούμενου ο οποίος εκτελεί κοινή ορισμένης διάρκειας, να ετοιμαστεί ένα πρόγραμμα μεταχείρισης σε κατάλληλο ίδρυμα, σύμφωνα με τα συμπεράσματα που έχουν εξαχθεί ως προς τις προσωπικές ανάγκες του, τις δυνατότητες και τις πνευματικές του ικανότητες και ιδιαίτερα την επιθυμία του να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του.

69. 1. Μέσα στα πλαίσια του όποιου σωφρονιστικού συστήματος, πρέπει να δίνεται η δυνατότητα στους κρατούμενους να συμμετέχουν, μέσα στο ίδρυμα, σε δραστηριότητες ικανές να αναπτύξουν την υπευθυνότητα και την αυτάρκεια και να διεγείρουν το ενδιαφέρον τους για την προσωπική τους αγωγή.

2. Πρέπει να γίνουν προσπάθειες να αναπτυχθούν μέθοδοι που να ενισχύουν την συνεργασία και συνεισφορά των κρατούμενων στην αγωγή τους. Για το σκοπό αυτό οι κρατούμενοι πρέπει να ενθαρρυνθούν να αναλάβουν, μέσα στα όρια που καθορίζονται στον κανόνα 34, ευθύνες σε συγκεκριμένες τομείς των δραστηριοτήτων του ιδρύματος.

70. 1. Η προετοιμασία των κρατουμένων για απόλυση πρέπει να αρχίζει όσο είναι δυνατόν νωρίτερα μετά την εισαγωγή τους στο ίδρυμα. Γι' αυτό η αγωγή των κρατουμένων πρέπει να δίνει έμφαση όχι στον αποκλεισμό τους από την κοινωνία αλλά στο γεγονός ότι εξακολουθούν να αποτελούν ένα μέρος από αυτήν. Οι υπηρεσίες της κοινότητας και οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να στρατευθούν γι' αυτό το σκοπό ώστε να βοηθήσουν όσο είναι δυνατόν το προσωπικό του ιδρύματός στο έργο της κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων προσπαθώντας στην πράξη να διατηρήσουν και να προαγάγουν τις σχέσεις με τις οικογένειές τους, με άλλα πρόσωπα και με τις κοινωνικές υπηρεσίες. Πρέπει να ληφθούν μέτρα, ώστε να εξασφαλιστεί στον μέγιστο δυνατό βαθμό η εναρμόνιση μεταξύ του νόμου και της ποινής που έχει επιβληθεί, των αστικών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης και των άλλων κοινωνικών παροχών που δικαιούνται οι κρατούμενοι.

2. Τα προγράμματα αγωγής πρέπει να προβλέπουν άδειες απουσίας από τη φυλακή οι οποίες πρέπει επίσης να δίνονται στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση, για λόγους ιατρικούς, εκπαιδευτικούς, επαγγελματικούς, ή οικογενειακούς και άλλους κοινωνικής φύσης.

3. Οι αλλοδαποί δεν πρέπει να αποκλείονται από τις άδειες αυτές μόνο εξαιτίας της εθνικότητάς τους. Επιπλέον πρέπει να καταβληθεί η δέουσα προσπάθεια ώστε να μπορέσουν να συμμετέχουν στις υπηρεσιακές δραστηριότητες έτσι ώστε να ελαφρύνουν το αίσθημα απομόνωσης.

Εργασία

71. 1. Η εργασία στη φυλακή πρέπει να θεωρείται ως ένα θετικό στοιχείο για την σωφρονιστική μεταχείριση και αγωγή

2. Πρέπει να απαιτείται από τους κατάδικους να εργάζονται, ανάλογα με την φυσική και πνευματική τους ικανότητα όπως αυτό θα πιστοποιείται από τον γιατρό.

3. Πρέπει να προσφέρεται ικανοποιητική και χρήσιμη εργασία και, εφόσον είναι δυνατό, να δίνεται δυνατότητα για άλλες χρήσιμες δραστηριότητες στους κρατούμενους ώστε να απασχολούνται κατά τη διάρκεια μιας κανονικής εργάσιμης ημέρας.

4. Η προσφερόμενη εργασία, πρέπει στο μέτρο του δυνατού να είναι τέτοιας φύσεως που να διατηρεί ή και να αυξάνει την ικανότητα του κρατουμένου να κερδίζει τα προς το ζείν μετά την απόλυσή του.

5. Η επαγγελματική εκπαίδευση σε χρήσιμους κλάδους πρέπει να προωθείται για τους κρατουμένους εκείνους που είναι ικανοί να απασχοληθούν στον τομέα αυτό κερδοφόρα και ειδικότερα τους νέους στην ηλικία κρατουμένους.

6. Οι κρατούμενοι πρέπει να μπορούν να διαλέγουν το είδος της απασχόλησης στην οποία επιθυμούν να συμμετέχουν εφόσον αυτό συμβιβάζεται με την κατάλληλη επιλογή επαγγελματικής εκπαίδευσης και τις απαιτήσεις της σωφρονιστικής διοίκησης και της διατήρησης της πειθαρχίας.

72. 1. Η οργάνωση και οι μέθοδοι εργασίας στα ιδρύματα, πρέπει να πλησιάζουν όσο είναι δυνατό τις αντίστοιχες στην ελεύθερη κοινωνία ώστε να προετοιμάζουν τους κρατουμένους στην σμαλή επαγγελματική ζωή. Γι' αυτό πρέπει να είναι σχετική με τα σύγχρονα πρότυπα και τις τεχνικές της εργασίας και οργανωμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να λειτουργεί με τα σύγχρονα συστήματα διοίκησης και τις διαδικασίες παραγωγής.

2. Αν και η αναζήτηση οικονομικού οφέλους από εκμεταλλεύσεις στα ιδρύματα είναι χρήσιμη για την δημιουργία προτύπων και την βελτίωση της ποιότητας, πάντως, δεν θα πρέπει να υποτάσσεται σ' αυτόν τον σκοπό το συμφέρον των κρατουμένων και της σωφρονιστικής τους αγωγής.

73. 1. Η εργασία, για τους κρατουμένους πρέπει να εξασφαλίζεται από τη διοίκηση του ιδρύματος :

α. είτε σε δικές του εγκαταστάσεις, εργοτάξια ή αγρόκτηματα

β. σε συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς εντός και εκτός του ιδρύματος, περίπτωση κατά την οποία πρέπει να καταβάλλεται πλήρης κανονική αμοιβή από τα πρόσωπα στα οποία παρέχεται η εργασία και να διατηρείται λογαριασμός για το προϊόν της εργασίας των κρατουμένων.

74. 1. Οι συνθήκες υγείας και ασφάλειας για τους κρατούμενους πρέπει να είναι ίδιες με εκείνες που εφαρμόζονται για

όλους τους ελεύθερους εργαζόμενους.

2. Πρέπει να γίνεται πρόβλεψη ώστε να αποζημιώνονται οι κρατούμενοι κατά των εργασιακών ατυχημάτων, περιλαμβανομένων και των επαγγελματικών ασθενειών, με όρους όχι λιγότερο, ευνοϊκούς από αυτούς που προβλέπονται από το νόμο για τους ελεύθερους εργαζόμενους.

75. 1. Το ανώτατο όριο των ωρών της ημερήσιας και εβδομαδιαίας απασχόλησης των κρατουμένων πρέπει να ρυθμίζεται σύμφωνα με τους τυπικούς κανόνες και τα έθιμα που ισχύουν για τους ελεύθερους εργαζόμενους.

2. Οι κρατούμενοι πρέπει να έχουν τουλάχιστον μία ελεύθερη ημέρα την εβδομάδα και αρκετό χρόνο για εκπαίδευση και άλλες δραστηριότητες που απαιτούνται ως τμήμα της αγωγής τους και της άσκησης τους για κοινωνική αποκατάσταση.

76. 1. Πρέπει να υπάρχει κανονισμός για την αμοιβή της εργασίας των κρατουμένων.

2. Σύμφωνα με το κανονισμό πρέπει να επιτρέπεται στους κρατουμένους να δαπανούν μέρος τουλάχιστον της αμοιβής τους για την προμήθεια εγκεκριμένων αντικειμένων για δική τους χρήση και να δίνουν ένα μέρος από αυτή στις οικογένειές τους ή για άλλους εγκεκριμένους σκοπούς.

3. Ο κανονισμός οφείλει να προβλέπει ώστε ένα μέρος από αυτά που κερδίζει ο κρατούμενος να κρατηθεί από την διοίκηση του καταστήματος ώστε να σχηματισθεί ένα κεφάλαιο που θα του δοθεί κατά την απόλυσή του.

Εκπαίδευση

77. Πρέπει να καταρτίζεται σε κάθε ίδρυμα ένα πλήρες εκπαιδευτικό πρόγραμμα που να παρέχει τη δυνατότητα σε όλους τους κρατουμένους να ικανοποιούν τουλάχιστον μερικές από τις προσωπικές τους ανάγκες και επιθυμίες. Αυτά τα προγράμματα θα πρέπει να έχουν ως αντικείμενο τη βελτίωση των προοπτικών για μια επιτυχή κοινωνική αποκατάσταση, του ηθικού και της συμπεριφοράς των κρατουμένων καθώς και του αυτοσεβασμού τους.

78. Η εκπαίδευση θα πρέπει να θεωρείται ως μια δραστηριότητα του σωφρονιστικού συστήματος, που έχει την ίδια αξία και αμοιβή όπως η εργασία, εφόσον γίνεται μέσα στις κανονικές ώρες εργασίας και να είναι μέρος ενός εγκεκριμένου ατομικού προγράμματος αγωγής.
79. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί από τη διοίκηση της φυλακής στην εκπαίδευση των νέων κρατουμένων, των ξένης εθνικότητας ή με ειδικές πολιτιστικές ή εθνικές ανάγκες.
80. Πρέπει να οργανώνονται ειδικά αναμορφωτικά προγράμματα για κρατουμένους με ειδικά προβλήματα π.χ. αναλφάβητοι.
81. Όσο είναι πρακτικά δυνατό η εκπαίδευση των κρατουμένων πρέπει:
- α. να εντάσσεται στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, ώστε να μπορούν μετά την αποφυλάκισή τους να συνεχίσουν χωρίς δυσκολία την εκπαίδευσή τους.
 - β. να γίνεται σε εκπαιδευτικά ιδρύματα εκτός φυλακής.
82. Κάθε ίδρυμα πρέπει να έχει βιβλιοθήκη για τη χρήση κάθε κατηγορίας κρατουμένων, κατάλληλα εξοπλισμένη με μεγάλη σειρά ωφέλιμων και διδακτικών βιβλίων και θα πρέπει οι κρατούμενοι να παροτρύνονται στη χρήση τους. Εφόσον είναι δυνατό, η βιβλιοθήκη της φυλακής πρέπει να οργανώνεται σε συνεργασία με τις υπηρεσίες βιβλιοθήκης της κοινότητας.
- Φυσική αγωγή, ασκήσεις, άθληση και ψυχαγωγία.
83. Το σωφρονιστικό σύστημα πρέπει να αναγνωρίσει τη σημασία για τη σωματική και ψυχική υγεία των κατάλληλα οργανωμένων δραστηριοτήτων που εξασφαλίζουν σωματική ευρωστία, κατάλληλη άσκηση και δυνατότητες ψυχαγωγίας.
84. Έτσι, ένα ορθά οργανωμένο πρόγραμμα φυσικής αγωγής, αθλημάτων και άλλων ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, πρέπει να οργανώνεται μέσα στα πλαίσια και τις επιδιώξεις του εκπαιδευτικού και σωφρονιστικού συστήματος. Για το σκοπό αυτό πρέπει να προβλέπονται χώρος, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός.

85. Η διοίκηση της φυλακής πρέπει να βεβαιωθεί ότι κρατούμενοι που παίρνουν μέρος σ' αυτά τα προγράμματα είναι σωματικά ικανοί. Πρέπει να γίνουν ειδικές ρυθμίσεις, κάτω από ιατρική επίβλεψη, για την φυσιοθεραπεία και τη θεραπευτική αγωγή των κρατουμένων που την χρειάζονται.

86. Στους κρατούμενους που δεν απασχολούνται σε εξωτερική εργασία ή κρατούνται σε κλειστά ιδρύματα, πρέπει να επιτρέπεται, εάν ο καιρός είναι κατάλληλος, να περπατούν τουλάχιστον μια ώρα την ημέρα καθημερινά ή να εξασκούνται κατάλληλα στο ύπαιθρο σε στεγασμένο χώρο, όσο αυτό είναι δυνατό, σε περίπτωση δυσμενών καιρικών συνθηκών.

Προετοιμασία προ της απολύσεως.

87. Όλοι οι κρατούμενοι πρέπει να έχουν το ευεργέτημα ρυθμίσεων που έχουν σχεδιαστεί για να τους βοηθήσουν να επιστρέψουν, μετά την απόλυσή τους, στην κοινωνία, την οικογενειακή ζωή και την εργασία. Για το σκοπό αυτό πρέπει να οργανωθούν διαδικασίες και ειδικά προγράμματα.

88. Πρέπει να γίνουν ιδιαίτερες προσπάθειες για να εξασφαλισθεί η βαθμιαία επιστροφή στην κοινωνική ζωή εκείνων των κρατουμένων που εκτίουν ποινές μεγαλύτερης διάρκειας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με ένα σύστημα προετοιμασίας για την απόλυσή οργανωμένο στο ίδιο ίδρυμα ή σε ένα άλλο κατάλληλο ή με απόλυση με όρους κάτω από ένα είδος εποπτείας που συνδυάζεται με ικανοποιητική κοινωνική υποστήριξη.

89. 1. Η διοίκηση της φυλακής πρέπει να συνεργάζεται στενά με τις κοινωνικές υπηρεσίες και τις εταιρείες προστασίας αποφυλακισομένων που τους βοηθούν να αποκαταστάθουν στην κοινωνία, ιδιαίτερα όσο αφορά την οικογενειακή ζωή και την απασχόληση.

2. Πρέπει να γίνουν προσπάθειες να εξασφαλιστεί ώστε οι υπό απόλυση κρατούμενοι να εφοδιάζονται με τα κατάλληλα αποδεικτικά και συστατικά έγγραφα που τους είναι απαραίτητα και να βοηθηθούν στην εξεύρεση κατάλληλης στέγης και εργασίας. Επίσης πρέπει να τους δοθούν τα ειδικά εφόδια πρώτης ανάγκης, να έχουν

ευπρεπή και κατάλληλα ενδύματα ανάλογα με το κλίμα και την εποχή και να έχουν αρκετά μέσα ώστε να φθάσουν στον προορισμό τους.

3. Στους επίσημους εκπροσώπους των γραφείων και υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας πρέπει να επιτρέπεται η είσοδος στα ιδρύματα και η επαφή με τους κρατούμενους με σκοπό να συνεισφέρουν πλήρως στην προετοιμασία της απόλυσης και του προγράμματος της μεταϊδρυματικής φροντίδας του κρατούμενου.

Πρόσθετοι κανόνες για ειδικές κατηγορίες.

90. Οι σωφρονιστικές διοικήσεις πρέπει να καθοδηγούνται από τις διατάξεις των κανόνων ως σύνολο, κατά το μέτρο που μπορούν να εφαρμοστούν κατάλληλα και εφόσον είναι πρακτικά δυνατή η εφαρμογή τους προς όφελος αυτών των ειδικών κατηγοριών κρατούμενων για τους οποίους θεσπίζονται οι ακόλουθοι πρόσθετοι κανόνες:

Υπόδικοι κρατούμενοι

91. Οι υπόδικοι κρατούμενοι θεωρούνται αθώοι έως ότου καταδικασθούν, εφόσον δεν καταστραφηθούν οι κανόνες για την προστασία της ατομικής ελευθερίας και δεν παραβιάζονται οι κανόνες που ισχύουν για τους υποδίκους, αυτοί πρέπει να απολαμβάνουν των προνομίων που προβλέπονται στον κανόνα 90 και μεταχείρισης χωρίς περιορισμούς άλλους εκτός από αυτούς που είναι απαραίτητοι για την εξασφάλιση των ποινικών διαδικασιών και της ασφάλειας του ιδρύματος.

92. 1. Οι υπόδικοι κρατούμενοι επιτρέπεται να πληροφορούν άμεσα τις οικογένειές τους για την κράτηση τους και να έχουν όλες τις απαραίτητες διευκολύνσεις για να επικοινωνούν με την οικογένεια τους φίλους ή πρόσωπα τα οποία έχουν έννομο συμφέρον να επικοινωνήσουν.

2. Επιτρέπεται επίσης να δέχονται επισκέψεις με καλές συνθήκες και επίβλεψη τόσο, όση είναι απαραίτητη προς το συμφέρον της διοίκησης της δικαιοσύνης και τις απαιτήσεις της ασφαλείας και της καλής λειτουργίας του ιδρύματος.

3. Εάν ένας υπόδικος δεν επιθυμεί να πληροφορήσει κανένα από τα παραπάνω πρόσωπα, η διοίκηση της φυλακής δεν πρέπει να τρέξει με δική της πρωτοβουλία, εκτός εάν το επιβάλλουν σοβαροί λόγοι* για παράδειγμα, η ηλικία, πνευματική κατάσταση ή οποιαδήποτε άλλη ανικανότητα του κρατούμενου.

93. Οι υπόδικοι κρατούμενοι πρέπει, μόλις φυλακισθούν, να δικασούνται να ορίσουν τον νομικό τους εκπρόσωπο ή πρέπει να τους επιτραπεί να ζητήσουν δωρεάν νομική βοήθεια, όπου μπορεί αυτή να προσφερθεί, και να δέχονται επισκέψεις από αυτό το νομικό σύμβουλο με σκοπό την υπεράσπισή τους και να προετοιμάζουν και να εγχειρίζουν στο νομικό σύμβουλο και να λαμβάνουν, εμπιστευτικές οδηγίες. Μετά από αίτηση, πρέπει να τους δίδονται όλες οι αναγκαίες διευκολύνσεις για το σκοπό αυτό. Ειδικότερα, πρέπει να τους δίδεται δωρεάν βοήθεια διερμηνέα για όλες τις απαραίτητες επαφές με τη διοίκηση και για την υπεράσπισή τους. Συζητήσεις μεταξύ κρατουμένων και των νομικών συμβούλων τους ελέγχονται οπτικά αλλά όχι ακουστικά, ευθέως ή όχι, από την αστυνομία ή το προσωπικό του καταστήματος. Η τοποθέτηση των υποδίκων στα ιδρύματα πρέπει να είναι σύμφωνη με τις αρχές του κανόνα 11^α παράγρ. 3.

94. Εκτός από τις περιπτώσεις που δεν το επιτρέπει η κατάσταση του ιδρύματος, οι υπόδικοι πρέπει να έχουν την ευκαιρία να μένουν σε ξεχωριστά δωμάτια.

95. 1. Οι υπόδικοι πρέπει να έχουν την ευκαιρία να φορούν τα δικά τους ρούχα αν αυτά είναι καθαρά και ευπρεπή.

2. Κρατούμενοι που δεν έχουν δικά τους ρούχα, εφοδιάζονται με τα κατάλληλα ενδύματα.

3. Οι υπόδικοι κρατούμενοι που δεν έχουν δικά τους ενδύματα πρέπει να εφοδιάζονται με πολιτικά ενδύματα σε καλή κατάσταση για να εμφανίζονται με αυτά στο δικαστήριο ή σε επιτρεπτές εξόδους

96. Στους υπόδικους πρέπει να παρέχεται, εφόσον είναι δυνατόν, η ευκαιρία για εργασία, χωρίς όμως να απαιτείται από αυτούς εργασία. Αυτοί που θέλουν να εργαστούν, πρέπει να αμοιβονται όπως και οι άλλοι κρατούμενοι. Εάν είναι δυνατή η μορφωτική και τεχνική εκπαίδευση οι υπόδικοι πρέπει να ενισχύονται ώστε να

επωφελούνται αυτών των ευκαιριών.

97. Στους υποδίκους κρατούμενους πρέπει να επιτρέπεται να προμηθεύονται με έξοδά τους ή έξοδα κάποιου τρίτου, βιβλία, εφημερίδες, γραπτή ύλη, ή άλλα μέσα απασχόλησης εφόσον αυτά συμβιβάζονται με το συμφέρον της διοίκησης της δικαιοσύνης, την ασφάλεια και την ευταξία του ιδρύματος.

98. Πρέπει να δίνεται η ευκαιρία στους υποδίκους να τους επισκέπτεται και να τους παρακολουθεί ο γιατρός ή ο οδοντίατρος, τους εάν υπάρχει γι' αυτό βάσιμος λόγος. Η απόρριψη της σχετικής αίτησης πρέπει να δικαιολογηθεί. Τα έξοδα που θα δημιουργηθούν δεν βαρύνουν την διοίκηση της φυλακής.

Πολιτικοί κρατούμενοι

99. Τα πρόσωπα που φυλακίζονται με εντολή δικαστηρίου που στηρίζεται σε μη ποινική διαδικασία, δεν υποβάλλονται σε κανένα μεγαλύτερο περιορισμό ή αυστηρότητα παρά μόνο όση είναι απαραίτητη για την ασφάλεια της κράτησης και την τάξη. Η μεταχείριση τους πρέπει να είναι παρόμοια με των υποδίκων με την επιφύλαξη πάντως ότι δεν θα τους απαιτηθεί εργασία.

Φρενοβλαβείς και ψυχικά ανώμαλοι κρατούμενοι

100. 1. Δεν κρατούνται στις φυλακές πρόσωπα τα όποια διαπιστώθηκε ότι είναι φρενοβλαβή και πρέπει να γίνουν σχετικές διαδικασίες να μεταφερθούν σε κατάλληλα ιδρύματα για ψυχικά ασθενείς το ταχύτερο δυνατόν.

2. Θα πρέπει να υπάρχουν ειδικευμένα ιδρύματα ή τμήματα υπό την διοίκηση γιατρού για την παρακολούθηση και μεταχείριση των κρατουμένων που είναι σοβαρά ασθενείς από άλλες ψυχικές ασθένειες ή ανωμαλίες.

3. Οι ιατρικές ή ψυχιατρικές υπηρεσίες των ποινικών ιδρυμάτων πρέπει να προβλέπουν την ψυχιατρική παρακολούθηση όλων των κρατουμένων που χρειάζονται τέτοια μεταχείριση.

4. Πρέπει να γίνουν ενέργειες σε συνεννόηση με τις αρμόδιες υπηρεσίες της κοινότητας για να εξασφαλισθεί, όπου είναι απαραίτητο, τη συνέχιση της ψυχιατρικής θεραπείας μετά την απόλυση και η πρόβλεψη μιας κοινωνικής ψυχιατρικής μεταϊδρυματικής φροντίδας.

Π α ρ ῥ ၶ η μ α Γ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΚΚΕ

(ΠΗΓΗ: Πανούσης Γιάννης, 1989)

ΠΙΝΑΚΑΣ 19
Λειτουργία της φυλακής (αρ. ερωτ. 22)

	Αριθμός απαντήσεων	%
Θετική λειτουργία	60	14,0
Αρνητική λειτουργία	350	82,0
Χωρίς απάντηση	17	4,0
Σύνολο	427	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 20
Το συσσίτιο της φυλακής σας αρκεί για τη διατροφή σας; (αρ. ερωτ. 23)

	Αριθμός απαντήσεων	%
Ναι	242	56,7
Όχι	181	42,4
Χωρίς απάντηση	4	0,9
Σύνολο	427	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 21
Συμπληρώνετε τη διατροφή σας με τρόφιμα που αγοράζετε από την καντίνα; (αρ. ερωτ. 25)

	Αριθμός απαντήσεων	%
Ναι	304	71,2
Όχι	123	28,8
Σύνολο	427	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 22

*Αν επρόκειτο να βελτιωθεί το σιτηρέσιο, τι βελτίωση θα θέλατε να γίνει; (Π.χ. περισσότερο κρέας, περισσότερα γλυκίσματα κτλ.) (αρ. ερωτ. 24)**

	Αριθμός απαντήσεων	%**
Κανένα πρόβλημα	82	19,2
Μεγαλύτερη ποσότητα	61	14,3
Κρέατα-ψαρικά	92	21,5
Λαχανικά-φρούτα	123	28,8
Γαλακτερά	78	18,3
Λίπη-λάδι	27	6,3
Ποτά-αναψυκτικά	40	9,4
Βελτίωση συνθηκών συσσιτίου	170	39,8
Οργάνωση-διαχείριση	32	7,5

* Ανοικτή ερώτηση. Κωδικοποιήθηκαν μέχρι 3 απαντήσεις.
** Ποσοστό στο σύνολο του δείγματος. N = 427.

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

Τι δυνατότητες παρέχονται στους κρατούμενους για να περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους; (αρ. ερωτ. 34)

	Αριθμός απαντήσεων	%*
Σπορ	114	26,7
Βιβλιοθήκη	43	10,1
Τηλεόραση	237	55,5
Διάφορα	71	16,6
Τίποτε	64	15,0

* Ποσοστά στο σύνολο του δείγμ. N=427.

ΠΙΝΑΚΑΣ 31

Όσον καιρό βρίσκεστε στη φυλακή γίνονται διαλέξεις, μαθήματα, ομιλίες, κτλ.; (αρ. ερωτ. 35)

	Αριθμός απαντήσεων	%
Ναι	102	23,9
Όχι	324	75,9
Χωρίς απάντηση	1	0,2
Σύνολο	427	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 36

Πώς κρίνετε τις συνθήκες κράτησης στη φυλακή; (αρ. ερώτ. 41)

		Αριθμός απαντήσεων	%
Καλές Ανεκτές	Καλές	98	23,0
		95	22,2
		193	45,2
Όχι καλές Απαράδεκτες	Κακές	100	23,4
		129	30,2
		229	53,6
Χωρίς απάντηση		5	1,2
Σύνολο		427	

ΠΙΝΑΚΑΣ 37

Αξιολογήστε την αιτιολόγησή σας στην παραπάνω ερώτηση (Πώς κρίνετε τις συνθήκες κράτησης. Βλ. προηγούμενο πίνακα) (αρ. ερώτ. 42)
Για όσους απάντησαν «καλές» (άθρ. καλές - ανεκτές)*

	Αριθμός απαντήσεων	%**
Καλές σχέσεις με την υπηρεσία	95	49,2
Σχέσεις με συγκρατούμενους	17	8,8
Ευμενείς υλικοί όροι	60	31,1
Ευνοϊκές συνθήκες απασχόλησης	16	8,3
Η φυλακή είναι φυλακή	25	13,0
Χωρίς απάντηση	25	13,0

* Αναχτη ερώτηση. Κωδικοποιήθηκαν μέχρι 2 απαντήσεις.

** Ποσοστό σ' αυτούς που απάντησαν ότι οι συνθήκες είναι καλές (καλές - ανεκτές) στην ερώτηση 41. N=193.

ΠΙΝΑΚΑΣ 38

Για όσους απάντησαν ότι οι συνθήκες είναι κακές (όχι καλές-απαράδεκτες)
(αρ. ερωτ. 42)*

	Αριθμός απαντήσεων	%**
Αυθαιρεσία	76	33,2
Προβλήματα σχέσεων με συγκρατούμενους	24	10,5
Δυσμενείς υλικοί όροι	135	59,0
Έλλειψη προγραμμάτων σωφρον. μεταχ.	36	15,7
Προβλήματα εργασίας	12	5,2
Έλλειψη θεσμικών εγγυήσεων των δικαιωμάτων των κρατουμ.	14	6,1
Ανεπάρκεια ιατρικής περίθαλψης και κοινων. αντίληψης	18	7,9
Προβλήματα απομόνωσης και επικοινωνίας	35	15,3
Χωρίς απάντηση	7	3,1

* Ανοικτή ερώτηση. Κωδικοποιήθηκαν μέχρι 2 απαντήσεις.

** Ποσοστό σ' αυτούς που απάντησαν ότι οι συνθήκες κράτησης είναι κακές (κακές - απαράδεκτες) στην ερώτηση 41. N=229.

ΠΙΝΑΚΑΣ 39

Περιγράψτε μας τη διαδικασία εισόδου σας στη φυλακή.
(αρ. ερωτ. 43)*

	Αριθμός απαντήσεων	%**
Εξευτελιστική σωματική έρευνα	90	21,1
Επιλογή προσωπ. αντικειμένων	97	29,7
Τυπική διαδικασία	369	86,4
Βάναυση μεταχείριση	74	17,3
Χωρίς πληροφορίες-εκτός θέματος	22	5,2

* Ανοικτή ερώτηση. Κωδικοποιήθηκαν μέχρι 4 απαντήσεις.

** Ποσοστό στο σύνολο του δείγματος. N=427.

ΠΙΝΑΚΑΣ 40

*Τι συναισθήματα σας διακατείχαν όταν περνούσατε απ' αυτή τη διαδικασία; (αρ. ερωτ. 44)**

	Αριθμός απαντήσεων	%**
Τίποτα, γιατί μου συμπεριφέρθηκαν όπως έπρεπε	3	0,7
Ανοσία	39	9,1
Εξίλεση	10	2,3
Εξέγερση	72	16,9
Ψυχολογικός τραυματισμός	340	79,6
Υπομονή	16	3,7
Χωρίς απάντηση		

- * Ανοικτή ερώτηση. Κωδικοποιήθηκαν μέχρι 2 απαντήσεις.
- ** Ποσοστό στο σύνολο του δείγματος. N=427.

ΠΙΝΑΚΑΣ 41

Πώς προσαρμόζονται οι κρατούμενοι στη σεξουαλική στέρηση; (αρ. ερωτ. 45 α, β, γ)

	Μικρό ποσοστό		Μέτριο ποσοστό		Μεγάλο ποσοστό		Χωρίς απάντηση		Σύνολο	
	Αριθμ. απαντ.	%	Αριθμ. απαντ.	%	Αριθμ. απαντ.	%	Αριθμ. απαντ.	%	Αριθμ. απαντ.	%
Με εγκράτεια	240	56,2	39	9,1	35	8,2	113	26,5	427	100,0
Με αυνανισμό	14	8,8	42	9,8	353	82,7	18	4,2	427	100,0
Με ομοφυλοφιλ.	226	52,9	72	16,9	63	14,8	66	15,5	427	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 42

Κατά τη γνώμη σας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το σεξουαλικό πρόβλημα των κρατούμενων, ποιος τρόπος θα ήταν καλύτερος; (αφ. ερωτ. 46)

	Αριθμός απαντήσεων	%
Να μπορεί ο κρατούμενος να δέχεται το σεξουαλικό του σύντροφο στη φυλακή	65	15,2
Να χορηγείται στον κρατούμενο άδεια εξόδου	340	79,7
Άλλος τρόπος (ποιος)	12	2,8
Χωρίς απάντηση	10	2,3
Σύνολο	427	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 44

Γίνεται χρήση ναρκωτικών σ' αυτή τη φυλακή; (αφ. ερωτ. 48)

	Αριθμός απαντήσεων	%
Ναι	140	32,8
Όχι	192	45,0
Δεν ξέρω	88	20,6
Χωρίς απάντηση	7	1,6
Σύνολο	427	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 45

Πώς αποκτάται η συνήθεια της χρήσης ναρκωτικών; (αφ. ερωτ. 49)

	Αριθμός απαντήσεων	%*
Είχε τη συνήθεια πριν μπει στη φυλακή	14	10,0
Απέκτησε τη συνήθεια μέσα στη φυλακή	43	30,7
Και τα δύο	72	51,4
Δεν ξέρω	5	3,6
Χωρίς απάντηση	6	4,3
Σύνολο	140	100,0

* Ποσοστό σ' αυτούς που απάντησαν καταφατικά στην ερώτηση 48. N=140.

ΠΙΝΑΚΑΣ 46

*Αν κάποιος απέκτησε τη συνήθεια μέσα στη φυλακή, πώς την απέκτησε; (αρ. ερωτ. 49α)**

	Αριθμός απαντήσεων	%**
Λίξοδος από την πραγματικότητα	37	26,4
Στα πλαίσια των ενδοσυνδικατικών αλληλεπιδράσεων και πιέσεων	87	62,1
Διοχέτευση από πρόσωπα ομάδας	8	5,7
Χωρίς απάντηση - δεν ξέρω	19	13,6

* Ανοχτή ερώτηση. Κωδικοποιήθηκαν μέχρι 2 απαντήσεις.

** Ποσοστό σ' αυτούς που απάντησαν καταφατικά στην ερώτηση 48. N=140.

ΠΙΝΑΚΑΣ 47

Σε τι ποσοστό ανεβάζετε περίπου αυτούς που κάνουν χρήση ναρκωτικών; (αρ. ερωτ. 50)

	Αριθμός απαντήσεων	%*
Μικρό ποσοστό	58	41,4
Μέτριο ποσοστό	34	24,3
Μεγάλο ποσοστό	45	32,1
Χωρίς απάντηση	3	2,2
Σύνολο	140	100,0

* Ποσοστό σ' αυτούς που απάντησαν καταφατικά στην ερώτηση 48. N=140.

ΠΙΝΑΚΑΣ 48

Τα ναρκωτικά που κυκλοφορούν στη φυλακή είναι κυρίως: (αρ. ερώτ. 51)

	Αριθμός απαντήσεων	%*
Χάπια	71	50,7
Χασίς	83	59,3
Ηρωίνη	57	40,7
Άλλο (τι;)	12	8,6
Δεν ξέρω	13	9,3
Χωρίς απάντηση	4	2,9

* Ποσοστό σ' αυτούς που απάντησαν καταφατικά στην ερώτηση 48. N=140.

ΠΙΝΑΚΑΣ 49

Με τι τρόπους μπαίνουν τα ναρκωτικά στη φυλακή; (αρ. ερώτ. 52)

	Αριθμός απαντήσεων	%*
Τα φέρνει ο κατάδικος μαζί του όταν μπαίνει φυλακή	42	30,0
Τα δίνουν κρυφά επισκέπτες κατά το επισκεπτήριο	50	35,7
Μπαίνουν κρυμμένα μέσα σε δέματα που στέλνονται σε κρατούμενους	29	20,7
Τα φέρνουν ορισμένα μέλη του προσωπ. της φυλακής	61	43,6
Εισάγονται από επισκέπτες ή με δέματα με την ανοχή του προσωπικού	38	27,1
Άλλος (ποιος;)	9	6,4
Δεν ξέρω	17	12,1
Χωρίς απάντηση	6	4,3

* Ποσοστό σ' αυτούς που απάντησαν καταφατικά στην ερώτηση 48. N=140.

Π α ρ ἄ ρ τ η . μ α Δ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ "Ο ΟΝΗΣΙΜΟΣ" ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Αξιότιμο

Αντιπρόεδρο της Κυβερνήσεως
και Υπουργό της Δικαιοσύνης
κ. Αθανάσιον Κανελόπουλον

«Ο ΟΝΗΣΙΜΟΣ»

Αξιότιμε κ. Αντιπρόεδρε της Κυβερνήσεως
και Υπουργέ της Δικαιοσύνης,

Ανταποκρινόμενοι στην πρόσκλησή σας, με ιδιαίτερη χαρά σας αποστέλλομε τις προτάσεις και τις παρατηρήσεις μας πάνω στο Σχέδιο του νέου Σωφρονιστικού Κώδικα, αφού κατ' αρχήν συγχαρούμε τόσο εσάς όσο και τους συνεργάτες σας για την τόσο αξιόλογη αυτή προσπάθεια.

1. Πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την κάλυψη όλων των προβλεπομένων θέσεων Κοινωνικών Λειτουργών στα σωφρονιστικά καταστήματα οι οποίες μέχρι σήμερα παραμένουν κενές. Το έργο του κοινωνικού λειτουργού είναι εξαιρετικά σημαντικό και η παρουσία του απολύτως αναγκαία.
2. Να προβλέπεται θέση Ιερέα με μόνιμη απασχόληση και τακτικός εκκλησιασμός σε κάθε φυλακή, κάτι που θα βοηθήσει στην ηθικοπνευματική καλλιέργεια των κρατουμένων.
3. Να υπάρχει ταχυδρομική ατέλεια για τους κρατούμενους έτσι ώστε να δίνεται η δυνατότητα σε όλους για επικοινωνία με τον έξω κόσμο.
4. Να ληφθεί ιδιαίτερη φροντίδα στο ζήτημα της "απομόνωσης". Η σημερινή απαράδεκτη κατάσταση που παρουσιάζεται μέσα από κελλιά χωρίς κρεβάτια, θέρμανση, τραπεζαλέττα, θα πρέπει να αλλάξει μέσα από συνθήκες ανθρώπινης διαβίωσης.
5. Να υπάρχει η δυνατότητα διορισμού γυμναστών ως φυλάκων ή φυλάκων με γυμναστική παιδεία, έτσι ώστε να μπορούν οι κρατούμενοι να αθλούνται σωστά και υπεύθυνα και να καλλιεργηθεί ανάμεσά τους η άμιλλα και η συνεργασία.
6. Σε φυλακές που βρίσκονται κοντά σε βιομηχανικές ή βιοτεχνικές περιοχές, να δοθεί η δυνατότητα τοβέτησης μηχανημάτων μέσα σ' αυτή έτσι ώστε να μπορούν οι κρατούμενοι να εργάζονται σε διάφορες εργασίες τύπου "φασόν" (όπως πλαστικοποιήσεις, εκτυπώσεις, κατασκευές ειδών λαϊκής τέχνης κλπ.).
7. Να δοθεί η δυνατότητα στους "έγκλειστους καλλιτέχνες" να λαμβάνουν μέρος σε διαγωνισμούς του υπουργείου Πολιτισμού ή άλλων κρατικών φορέων.
8. Στην Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (άρθρο 23 §1), να συμπεριλαμβάνεται και η οδοντιατρική.
9. Να γίνεται σωστή επιλογή του προσωπικού των φυλακών και εκπαίδευσής του, τουλάχιστον ένα χρόνο. Να προβλέπεται επίσης η διαρκής επιμόρφωσή του με εκπαιδευτικά σεμινάρια.
10. Οι αποφυλακισμένοι να προσλαμβάνονται στις διάφορες υπηρεσίες καθαριότητας των Δήμων και να δίνονται απ' αυτούς άδειες μικροπωλητών. Η εργασία είναι ο καλύτερος τρόπος ομαλής επανένταξης των κρατουμένων στην κοινωνία και η έλλειψή της η αιτία επανεισόδου στις φυλακές.

11. Στο θέμα της απόλυσης υπό όρο να αναμορφωθεί το υφιστάμενο σήμερα νομική καθεστώς που καθορίζεται από τα άρθρα 105 έως 110 Π.Κ. και ειδικά να τροποποιηθεί η διάταξη του άρθρου 109 Π.Κ. με το οποίο ορίζεται, ότι αν από την απόλυση περάσει το χρονικό διάστημα της ποινής που υπολείπονταν για έκτιση, σε όσες περιπτώσεις αυτό είναι ανώτερο από τρία έτη ή αν περάσουν τρία έτη χωρίς να γίνει ανάκληση, η ποινή θεωρείται ότι εκτίθηκε.

Έτσι προς διόρθωση αυτής της αδικίας επιβάλλεται με τη νέα νομοθετική ρύθμιση να οριστεί ότι σε περίπτωση που το υπόλοιπο της προς έκτιση ποινής είναι μικρότερο από τρία χρόνια, να θεωρείται εκτιθείσα ολόκληρη η ποινή αφού διανύσει το υπόλοιπο της ποινής ο απολυθείς υπό όρους ευδοκίμιας, γεγονός που θα διευκολύνει αντί να δυσχεράνει τον κρατούμενο σε περίπτωση που πετύχει αυτός το σωφρονιστικό μέτρο της απόλυσης υπό όρους. Με την παραπάνω νέα νομοθετική ρύθμιση θα παύσει του λοιπού να στερείται ο κρατούμενος από διάφορα προνόμια που θα είχε αυτός σε συντομότερο χρονικό διάστημα, αν δεν του εχορηγείτο το σωφρονιστικό μέτρο της υπό όρο απόλυσης, (π.χ. της εξόδου από τη χώρα, της αφαίρεσης προαποτιθείσης ποινής), τα οποία προνόμια έχει αυτός μόνο με την ολοσχερή έκτιση της ποινής του. Τώρα δε που έτυχε του ευεργετήματος της υπό όρο απολύσεως, κατά ποια λογική θα πρέπει να περάσει τριετία για να έχει αυτός τα παραπάνω προνόμια;

12. Στο άρθρο 75 § 2 που αναφέρεται στην απόλυση με τον όρο της ανάκλησης, να άρθρει ο όρος εκτίσεως του μισού της ποινής εφόσον αυτό έχει συμπληρωθεί με τον υπολογισμό του ευεργετήματος της εργασίας, έτσι ώστε να δίνεται ένα επιπλέον κίνητρο γι' αυτή.

13. Να απαγορευθεί η προκάλυψη στις φυλακές, από τους συγγενείς των κρατούμενων, τσιγάρων, φρούτων και των εμφιαλωμένων υγρών, εφόσον βέβαια βελτιωθεί το συσσίτιο, έτσι ώστε να δυσχεραίνεται ο εφοδιασμός των κρατουμένων με ναρκωτικά.

Ευχόμεθα ο πρωτοποριακός και εμπειριστατωμένος αυτός Σωφρονιστικός Κώδικας να τεθεί γρήγορα σε εφαρμογή και σας ευχαριστούμε που μας δώσατε τη δυνατότητα να εκφράσουμε τις σκέψεις μας και να βοηθήσουμε κι'εμείς στη δημιουργία ενός τόσο σημαντικού έργου.

Μετά τιμής

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ.

Ο Γενικός Γραμματέας

Στυλιανός Ευστρ. Μπουρμπαχάκης

Γεώργιος Αναστασόπουλος

Π α ρ & ρ τ η μ α Ε

ΠΟΡΤΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ
"Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΩΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕ-
ΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΛΕΨΗΣ ΤΟΥΣ"

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΕΚΚΛΗΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Θεσσαλονίκη, 25 Απριλίου 1991

Οι οργανωτές, οι εισηγητές, οι ομιλητές και όσοι πήραν μέρος στην επιστημονική ημερίδα που έγινε στη Θεσσαλονίκη στις 25 Απριλίου 1991, με θέμα: "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων ως προϋπόθεση της κοινωνικής επανένταξής τους".

Ι. Έχοντας υπόψη:

- α. Τις αποφάσεις της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης αριθμ. 25/1975 για την εργασία των κρατουμένων και αριθμ. 12/1989 για την εκπαίδευση στις φυλακές.
- β. Τα Περίσματα της 8ης Διάσκεψης του Συμβουλίου (Στρασβούργο 1987) για την προετοιμασία των κρατουμένων προς απόλυσή τους.
- γ. Το αρθρ. 16 του διατάγματος 1975/1986, και τις διατάξεις του 2ου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1952 και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του 1961, που κυρώθηκαν από την Ελλάδα με τους Ν.Δ. 53/1974 και ν. 1426/1984.
- δ. Τις διατάξεις για την εργασία, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων του ν. 1851/1989 Κώδικα Βασικών Κανόνων για τη Μεταχείριση των Κρατουμένων και τις αντίστοιχες προβλέψεις του νέου Σχεδίου Σωφρονιστικού Κώδικα που δόθηκε στη δημοσιότητα το Φεβρουάριο του 1991.
- ε. Τις εισηγήσεις και τις ομιλίες που αναπτύχθηκαν στη σημερινή ημερίδα, καθώς και τη συζήτηση που ακολούθησε.

ΙΙ. Εκτιμώντας ότι:

- α. Βασική υποχρέωση της Πολιτείας κατά την άσκηση της γενικότερης κοινωνικής πολιτικής της είναι να χορηγεί στους κρατούμενους στους φυλακές τις ίδιες παροχές και τις ίδιες ευκαιρίες που δίνει και στους λοιπούς πολίτες, με στόχο την ομαλή κοινωνική ένταξή τους

μετά την απόλυση από αυτές.

β. η εν λόγω ομαλή κοινωνική ένταξη των κρατουμένων απαιτεί προετοιμασία τους προς τούτο, η οποία πρέπει να αρχίζει αμέσως μετά την εισαγωγή τους στις φυλακές.

γ. σημαντικό μέρος αυτής της προετοιμασίας αποτελεί η κατάλληλη επαγγελματική εκπαίδευση, εξειδίκευση και επιμόρφωση σε τομείς που έχουν ζήτηση στην ελεύθερη αγορά εργασίας και ταιριάζουν στις ικανότητες και τις ανάγκες του κάθε κρατουμένου.

δ. για την επίτευξη του προηγούμενου στόχου απαιτείται από τη μια πλευρά η κατάλληλη οργάνωση εκπαιδευτικών μηχανισμών μέσα στις φυλακές και η στελέχωση τούτων με ειδικευμένο προσωπικό, καθώς και η δημιουργία θεσμών και διαδικασιών που θα επιτρέπουν την εκπαίδευση έξω από τις φυλακές, και από την άλλη μεριά η καθιέρωση κινήτρων που θα ωθήσουν τους κρατούμενους σε πρόθυμη συμμετοχή στα αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα.

III. Πιστεύοντας ότι οι προηγούμενοι θεσμοί και στόχοι θα διευκολύνουν τελικά την επιστροφή των κρατουμένων στους κόλπους της κοινότητας αλλά και θα οδηγήσουν σε βελτίωση των συνθηκών κράτησης και στον εξανθρωπισμό των φυλακών.

IV. ΑΠΕΥΘΥΝΟΥΝ ΕΚΚΛΗΣΗ προς την πολιτεία και τους αρμόδιους φορείς της, τους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τους επιστημονικούς, πολιτιστικούς, φιλανθρωπικούς και όποιους αρμόδιους ιδιωτικού χαρακτήρα φορείς και οργανώσεις, τον τύπο και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, καθώς και τους πολίτες αυτού του τόπου που ενδιαφέρονται για το παρόν και το μέλλον του.

ΝΑ ΠΡΩΘΗΣΟΥΝ την οργάνωση εκείνων των θεσμών και των διαδικασιών που θα υλοποιήσουν τους άμεσους στόχους της κατάλληλης επαγγελματικής κατάρτισης, της εξειδίκευσης και της επιμόρφωσης των κρατουμένων, με απώτερους στόχους τη βελτίωση των συνθηκών έκτισης των ποινών κατά της ελευθερίας, τον εξανθρωπισμό του σάφρονιστικού συστήματος και την ομαλή ένταξη των κρατουμένων στην κοινωνική ζωή μετά την έκτιση της ποινής τους.

Π α ρ ῥ ၏ ၏ μ α ΣΤ

ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΜΕΤΑ ΤΟ 1984 ΑΙΟ ΤΗΝ ΠΕΛΕ

1984

ΝΟΜΟΙ

Αττική

Ηράκλειο

Αργολίδα (Τύρινθας)

Δωδεκ/σος (Κω)

ΤΜΗΜΑΤΑ

[ξυλογλυπτική, ξυλουργική, αγγειοπλαστική

-Ζωγραφική-κεραμική, ξυλογλυπτική]

Θέατρο, αλφαριθμητισμός

1 τμήμα κοινωνικής επανένταξης

Εύβοια (Χαλκίδα)

Κόρινθος

Τρίκαλα

ΣΥΝΟΛΟ

[1 τμήμα ξυλογλυπτικής]

Ζωγραφικής, θεατρικής παιδείας, Αλφαριθμητισμού

Μεμονωμένες πολιτιστικές εκδηλώσεις

13 τμήματα

	1985 ΣΥΝΟΛΟ 41 τμήματα	
Αττικής	21 τμήματα	[Χαλκογραφία, Χειροτεχνία,] θέατρο, χοροί, [ξυλογλυπτική, Ξυλουργική, Αγγειοπλαστική, Μαγειρική,] Ζωγραφική, μουσική, [κηπουρική]
Αργολίδας	3 τμήματα	Θέατρο, αλφαθητισμός, ζωγραφικής, μεμονωμ. καλλιτεχν. εκδηλώσεις
Ηρακλείου	4 τμήματα	[ξυλογλυπτική, αγγειοπλ., επιπλοποιία], ζωγραφική
Αχαΐας	2 τμήματα	αλφαθητισμός [αγγειοπλαστική]
Δωδεκανήσου	1 τμήμα	κοινωνική επανένταξη
Ευβοίας (Χαλκίδα)	1 τμήμα	[ξυλογλυπτικής]
Ιωαννίνων	2 τμήματα	[χειροτεχνίας, χαλκογραφίας]
Τρικάλων	2 τμήματα	[ξυλογλυπτικής,] μουσικής
Χανίων	4 τμήματα	Μουσικής, [αγγειοπλαστικής, ξυλογλυπτικής,] ξένων γλωσσών
Χαλκιδικής	1 τμήμα	Αλφαθητισμού

1986 ΣΥΝΟΛΟ 49 τμήματα		
Αττικής	21 τμήματα	[Χαλκογρ., Χειροτεχνίας] Θεάτρου χορός, [ξυλογλυπτικής, Αγγειοπλαστικής] Ζωγραφικής, μουσικής [Κηπουρικής]
Αχαΐας	3 τμήματα	[ξυλογλυπτική] αλφαθητισμός, [Αγγειοπλαστική]
Δωδεκανήσου	1 τμήμα	Κοινωνικής Επανάταξης
Ευβοίας (Χαλκίδα)	1 τμήμα	[ξυλογλυπτικής]
Ηρακλείου	7 τμήματα	ζωγραφική, [ξυλογλυπτική, επιλοποιία, αγγειοπλαστική] κοινωνική εργασία με άτομα και ομάδες, Αλφαθητισμός
Ιωαννίνων	2 τμήματα	[Χειροτεχνίας, Χαλκογραφίας]

Λάρισας	1 τμήμα	Αθλοπαιδιές - ψυχαγωγία
Λασηθίου	1 τμήμα	Κοινωνικής Επανάταξης
Τρικάλων	2 τμήματα	[ξυλογλυπτική,] μουσικής
Χανίων	4 τμήματα	Μουσικής, [αγγειοπλαστικής, ξυλογλυπτικής,] ξένων γλωσσών
Χαλκιδικής	2 τμήματα	ξένες γλώσσες [Μελισσοκομία]
Αργολίδας	4 τμήματα	Θέατρο, [ψευδοκόσμημα], ζωγραφική, αλφαθητισμός

1987 ΣΥΝΟΛΟ 38 τμήματα	
Αττικής	10 τμήματα (2) Θεάτρου (2) Αθλητισμού (2) ζωγραφικής, [ξυλογλυπτική,] ψυχαγωγία, αλφαθητισμός
Αργολίδας	4 τμήματα [κόσμημα] αλφαθητισμός, θέατρο, ζωγραφική
Αρκαδίας	3 τμήματα Αλφαθητισμός, μουσικής, [μηχανολογίας]
Ηρακλείου	4 τμήματα [ξυλογλυπτική, επικλοποιία, αγγειοπλ.], ζωγραφικής
Θεσ/νίκης	1 τμήμα ζωγραφικής
Ιωαννίνων	3 τμήματα [Χαλκογραφία, χειροτεχνία] κοινων. θεμάτων
Λασηθίου	2 τμήματα [Καλαθοπλεκτική,] κοιν. επανένταξη
Μαγνησίας	1 τμήμα [Μελισσοκομίας]
Λάρισας	1 τμήμα Αθλητισμός
Τρικάλων	1 τμήμα Μουσικής
Χίου	2 τμήματα [Χειροτεχνίας], κοινωνικής επανένταξης
Χαλκιδικής	2 τμήματα Αγγλικά, αλφαθητισμός
Αχαΐας	5 τμήματα Αλφαθητισμός, [ξυλογλυπτική,] (2) Κοιν. Επανένταξη, Αθλητισμός

1988 α' εξάμηνο	
Αττικής	10 τμήματα [ξυλογλυπτικής, αγγειοπλαστικής,] ζωγραφικής, γυμναστική, ψυχαγωγία, θεατρική ομάδα 2 Εργαστήρια Νεολαίας στα Ιδρύματα αγωγής
Αργολίδας	4 τμήματα [Κόσμημα] θέατρο, ζωγραφική, αλφαθητισμός
Αρκαδίας	2 τμήματα Αλφαθητισμός, [μηχανολογία]
Ηρακλείου	4 τμήματα [ξυλογλυπτική, επιπλοποιία, αγγειοπλαστική], ζωγραφική
Θεσ/νίκης	1 τμήμα ζωγραφική
Ιωαννίνων	3 τμήματα [Χαλκογραφίας, χειροτεχνίας] κοινων. επανένταξη
Λασηθίου	1 τμήμα Κοινων. Επανένταξη
Μαγνησίας	2 τμήματα Επαγγ. προσανατολισμού, μουσικής
Λάρισας	1 τμήμα Αθλητισμού
Χίου	2 τμήματα κοινωνικής επανένταξης, [χειροτεχνία]
Χαλκιδικής	2 τμήματα Αλφαθητισμός, ξένες γλώσσες

1988 (6' εξάμηνο)

ΝΕΛΕ	Σύνολο Τμημάτων	Σύνολο Επιμορφωμένων	Παρατηρήσεις
1. ΑΤΤΙΚΗΣ	10 τμήματα	141 άτομα	(2) Θεάτρου, Γυμναστικής (2) αθλητισμού, (2) ζωγραφικής, [ξυλογλυπτικής] ψυχαγωγίας, αλφατισμού
2. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ (Τίρυνθα)	5 τμήματα	47 άτομα	[κόσμημα], αλφαθητισμός, θεάτρου
3. ΑΡΚΑΔΙΑΣ (Τρίπολη)	2 τμήματα	13 άτομα	Αλφαθητισμός, μουσικής
4. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (Αλικαρνασσός)	4 τμήματα	33 άτομα	[Ξυλογλυπτικής, επιλοποιία, αγγειοπλαστική.] ζωγραφική
5. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	1 τμήμα	20 άτομα	Ζωγραφικής
6. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3 τμήματα	23 άτομα	[Χαλκογραφίας, χειροτεχνίας], κοινωνικά θέματα
7. ΛΑΣΗΘΙΟΥ (Νεάπολη)	2 τμήματα	50 άτομα	[Καλαθοπλεκτικής], κοινωνικής επανένταξης
8. ΛΑΡΙΣΑΣ	1 τμήμα	80 άτομα	Γυμναστικής
9. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ (Κασσαβέτεια)	1 τμήμα	6 άτομα	[Μελισσοκομία], αρχίζει να λειτουργεί από 15-6
10. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	1 τμήμα	10 άτομα	Μουσικής
11. ΧΙΟΥ	2 τμήματα	20 άτομα	[Χειροτεχνίας] και κοινωνικής επανένταξης
12. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (Κασάνδρα)	2 τμήματα	12 άτομα	Αγγλικά, Αλφαθητισμός

Προγράμματα στις φυλακές (α' εξάμηνο 1989)

Φυλακές	Αριθμ. τμημ.	Αριθμ. Επιμορφ.	Είδος τμήματος
1. Αλικαρνασός Ηράκλειο	4	40 άτομα	1. Αγγειοπλαστική 1. Ξυλογλυπτική [1. Ζωγραφική]
2. Αγιά - Χανιά	2	18 άτομα	1. Επιπλοποιία Μελισσοκομία [Αλφαθητισμός]
3. Νεάπολη - Λασηθι			[Μεμονωμένες εκδηλώσεις επιμορφωτικού και καλλιτεχνικού περιεχομένου με την συμμετοχή όλων των κρατουμένων (75 άτομα σύνολο φυλακής)]
4. Τρίπολη - Αρκαδία	2	22 άτομα	Μηχανολογία αυτοκινήτου [Αλφαθητισμός] Έχει αγορασθεί ο εξοπλισμός για εργαστήριο κοσμηματος με επιχορήγηση της Γ.Γ.Α.Ε. αλλά λόγω ελλείψεως επιμορφωτή δεν έχει ξεκινήσει
5. Τρίφυθα - Αργολίδα	4	45 άτομα	[Θέατρο Ζωγραφική] Κόσμημα [Αλφαθητισμός]
6. Δικαστικές Ναυπλίου			[Εκδήλωση για AIDS και ναρκωτικά]
7. Σ.Κ.Α. Κορυδαλλού	5	60 άτομα	[2 τμήματα αλφαθητισμού] 1 τμήμα ξυλογλυπτικής 1 τμήμα αγγειοπλαστικής [1 τμήμα αθλητισμού]

8. Γυναικείες Κορυδαλλού	3	30 άτομα	[Πρόγραμμα βιβλιοθήκης Αλφαθητισμός] Εργαστήρι κοσμή- τος
9. Ψυχιατρείο Κρατουμένων	1	15 άτομα	[Πρόγραμμα βιβλιοθήκης (ευαισθητοποίηση για τα δι- βλ(α)]
10. Ίδρυμα Αρρέων Κορυδαλλού	3	22 άτομα	[Ζωγραφική] Ξυλογλυπτική
11. Ίδρυμα Θηλέων Παπάγου	2	15 άτομα	[Θέατρο Οικογενειακό Προ- γραμ. Ζωγραφική]
12. Σωφρ. Καταστ. Ανηλίκων Κασσαθέτεια - Βόλου	2		Αγγειοπλαστική [Αθλητισμός]
13. Λάρισα	1	50 άτομα	[Αθλητισμός]
14. Τρίκαλα	2	30 άτομα	[Μουσικής Αλφαθητισμός]
15. Κέρκυρα	2		[Ζωγραφική] Ξυλοτεχνία
16. Ιωάννινα	3	35 άτομα	Χαλκογραφία [Τμήμα Επανάτα- ξης - στήριξης Αλφαθητισμός]
17. Θεσπίκη	3	42 άτομα	[3 τμήματα αλφαθη- τισμού ζωγραφική]
18. Κισσάνδρα Χαλκιδική	2	25 άτομα	[2 τμήματα Αλφαθη- τισμού]
19. Χίος	3	38 άτομα	Χαλκογραφίας, Πυρογραφίας, ξυλο- κατασκευές] [Κοινωνικής επανέ- νταξης]
20. Κως - Δωδεκάνησα			[Μεμονωμένες εκδη- λώσεις καλλιτεχνι- κού περιεχομένου]
21. Κομοτηνή			[Μεμονωμένη εκδή- λωση για το AIDS]

Π α ρ ᾶ ρ τ η . μ α Ζ

ΑΙΧΜΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΠΡΟ-
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΘΥΛΑΚΕΣ

ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Ο Γενικός Γραμματέας
Υπουργείου Δικαιοσύνης

Η Γενική Γραμματέας
Λαϊκής Επιμόρφωσης

Γ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Α. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του Β.Δ. 3094/54.
2. Τις διατάξεις του Α.Ν. 125/67.
3. Την υπ' αριθμ. 113782/23-11-87 (Φ.Ε.Κ. 628/25-10-67 τ. 6') απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης.
4. Την υπ' αριθμ. 672/26-2-87 (Φ.Ε.Κ. 103/27-2-87 τ. 6') απόφαση του Υφυπουργού Πολιτισμού για ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Γενική Γραμματέα Λαϊκής Επιμόρφωσης.
5. Τον κανονισμό της Λαϊκής Επιμόρφωσης (Φ.Ε.Κ. 794/τ. 6' 31-12-85).

Στα πλαίσια της προσπάθειας για πνευματική καλλιέργεια, αξιοποίηση του χρόνου και των δυνατοτήτων, βελτίωση συμπεριφοράς, επιμόρφωση και επανένταξη των φυλακισμένων στο κοινωνικό σύνολο.

Αποφασίζουμε

Την υλοποίηση προγραμμάτων Λαϊκής Επιμόρφωσης σ' όλες τις φυλακές της χώρας που θα περιλαμβάνουν της λειτουργία τμημάτων μάθησης και την ανάπτυξη διαφόρων δραστηριοτήτων όπως ειδικότερα ορίζεται παρακάτω:

Α. Τμήματα Επαγγελματικής Προκατάρτισης - Απασχόλησης των Κρατουμένων

(Π.χ. αγγειοπλαστικής, ξυλογλυπτικής, ψευδοκοσμήματος κλπ.).

1. Για τη λειτουργία των τμημάτων αυτών η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, με τις κατά τόπους Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης, αναλαμβάνει με τη συνεργασία του Υπουργείου Δικαιοσύνης:
 - α) την εξασφάλιση της υλικοτεχνικής υποδομής, που είναι απαραίτητη για την λειτουργία των τμημάτων αυτών και
 - β) την διοργάνωση εκθέσεων για την προβολή και πώληση των προϊόντων των τμημάτων μάθησης.
2. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης αναλαμβάνει την διαμόρφωση καταλλήλων χώρων για την λειτουργία των τμημάτων (ηλεκτρική εγκατάσταση, ύδρευση, κλπ.).

Β. Προγράμματα Επιμορφωτικού Περιεχομένου που αφορούν:

1. Κοινωνικά θέματα (αλφαριθμητισμός, θεατρική παιδεία, αγωγή υγείας, δικαιώματα του πολίτη κλπ.).
2. Πολιτιστικά θέματα: Διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων π.χ. προβολή ταινιών, θεατρικές παραστάσεις, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις κτλ.

Γ. Διοργάνωση Τμημάτων Αθλητικού Περιεχομένου

- Δ. Διοργάνωση σειράς σεμιναρίων από κοινού με το Υπουργείο Δικαιοσύνης για το σωφρονιστικό προσωπικό των φυλακών σε θέματα κοινωνιολογίας, εγκληματολογίας, ψυχολογίας κ.ά. που θα ζητηθούν από τους ίδιους.

Η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης με τις κατά τόπους Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης, για την λειτουργία των παραπάνω τμημάτων, αναλαμβάνει την επιλογή και την αμοιβή των ειδικών επιμορφωτών που θα διδάξουν, καθώς και την διοργάνωση σεμιναρίων, για την επιμόρφωσή τους σύμφωνα με τον κανονισμό της Λαϊκής Επιμόρφωσης και τις σχετικές εγκυκλίους της Γ.Γ.Λ.Ε.

Για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των παραπάνω τμημάτων είναι δυνατόν η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, καθώς και οι Περιφερειακές της Υπηρεσίες (Ν.Ε.Λ.Ε.) να συνεργάζονται με άλλους φορείς και φυσικά πρόσωπα (Ο.Α.Ε.Δ.,

Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ., Ε.Ο.Π., Πανεπιστήμια, Επιστημονικούς Φορείς, Ειδικούς Επιστήμονες) σύμφωνα με τον κανονισμό της Λαϊκής Επιμόρφωσης.

Στα τμήματα που θα παράγεται εμπορεύσιμο προϊόν θα εφαρμόζονται κατά την εκποίηση και διάθεση οι σχετικές αποφάσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης για εργασία που εκτελείται δι' ίδιον λογαριασμό, οι δε τιμές θα ορίζονται από την διαχειριστική επιτροπή μετά από πρόταση των επιμορφωτών.

Οι ώρες λειτουργίας των τμημάτων θα καθορίζονται από τις Διευθύνσεις των φυλακών στα πλαίσια του ημερήσιου προγράμματος λειτουργίας τους σύμφωνα με τις διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα με πρόταση των οικείων Ν.Ε.Λ.Ε.

Ο Γενικός Γραμματέας
Υπουργείου Δικαιοσύνης

Η Γενική Γραμματέας
Λαϊκής Επιμόρφωσης

Γ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Α. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Άρθρο 38

Κύρωση αποφάσεων

Κυρώνονται από τότε που εκδόθηκαν οι κατωτέρω υπουργικές αποφάσεις:

1. Η απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εργασίας, αριθ. 40114/11-4-1986 «Ταχύρρυθμη Επαγγελματική Κατάρτιση κρατουμένων σε αγροτικές φυλακές» (ΦΕΚ 280 τ. Β' της 24-4-1986), που έχει ως εξής:

«Αριθ. 40114

Ταχύρρυθμη Επαγγελματική Κατάρτιση κρατουμένων σε αγροτικές φυλακές

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

α) Τις διατάξεις του Ν.Δ. 212/69 «περί οργανώσεως και διοικήσεως του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού».

β) Τις διατάξεις του Ν.Δ. 1104/72 «περί θεμάτων τινων ασφαλίσεως και εκπαιδεύσεως των επαγγελματικώς καταρτιζομένων».

γ) Τις διατάξεις του Ν. 709/77 «περί καθιερώσεως κινήτρων επαγγελματικής κατάρτισεως εργατικού δυναμικού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων».

δ) Την ανάγκη επαγγελματικής κατάρτισης των κρατουμένων στις αγροτικές φυλακές, για να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια και τη δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης μετά την αποφυλάκισή τους.

ε) Τις σχετικές προτάσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης (έγγραφο αριθ. 81330/25-9-85) και του ΟΑΕΔ (απόφαση Δ.Σ. 9322/189/11-3-86, έγγραφο 84464/19-3-86).

Αποφασίζουμε

1. Εγκρίνουμε τη λειτουργία, στα ΚΕΤΕΚ του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) ή σε κατάλληλες εγκαταστάσεις των αγροτικών φυλακών και των αγροτικών σωφρονιστικών καταστημάτων, Τμημάτων Ταχύρρυθμης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΤΕΚ) για κρατούμενους ηλικίας άνω των 18 ετών των αγροτικών φυλακών που λειτουργούν στις περιφέρειες των ΚΕΤΕΚ, με τους εξής όρους:

α. Η λειτουργία τμημάτων ΤΕΚ κρατουμένων θα εξαρτάται από τη δυνατότητα που κάθε φορά θα έχει ο ΟΑΕΔ, όπως: προγραμματισμός κατάρτισης ανέργων, διαθέσιμοι χώροι, εξοπλισμός, προσωπικό κλπ.

β. Τα προγράμματα που θα εφαρμόζονται θα είναι τα εγκεκριμένα για την επαγγελματική κατάρτιση ανέργων στις αντίστοιχες ειδικότητες.

γ. Η λειτουργία των τμημάτων ΤΕΚ κρατουμένων θα καθορίζεται από τον κανονισμό λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων ΤΕΚ του ΟΑΕΔ, εκτός από το θέμα των απουσιών (το οποίο για τους κρατούμενους παρουσιάζει ιδιομορφία), που θα αντιμετωπίζεται κάθε φορά με απόφαση του Διοικητή του ΟΑΕΔ.

δ. Για την εφαρμογή των προγραμμάτων θα διατίθενται σε κάθε Τμήμα μέχρι δύο εκπαιδευτικοί, ένας μόνιμος και ένας ωρομίσθιος.

ε. Η επιλογή των κρατουμένων που θα συμμετέχουν στα προγράμματα θα γίνεται αρχικά από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, με κριτήρια που θα εγγυώνται την επιτυχία εφαρμογής κάθε προγράμματος, όπως, ο χρόνος αποφυλάκισης να συμπίπτει κατά το δυνατό με το χρόνο λήξης του προγράμματος, συμπεριφορά και ενδιαφέρον κρατουμένων, γραμματικές γνώσεις (τουλάχιστον απόφοιτοι Δημοτικού Σχολείου) κλπ., αλλά η τελική επιλογή θα γίνεται από τον ΟΑΕΔ.

στ. Σε όσους από τους εκπαιδευόμενους διακρίνονται για το ενδιαφέρον και την απόδοσή τους στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, θα καταβάλλεται από τον ΟΑΕΔ εκπαιδευτικό επίδομα εκατό (100) δραχμών ημερησίως με παράλληλη ασφαλιστική κάλυψη.

ζ. Σε όσους παρακολούθησαν με επιτυχία τα σχετικά προγράμματα θα χορηγούνται τίτλοι της Ταχύρρυθμης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

η. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης αναλαμβάνει τη νόμιμη υποχρέωση και την ευθύνη για τη φύλαξη των κρατουμένων και για την προστασία του εκπαιδευτικού και λοιπού προσωπικού και των λοιπών εκπαιδευομένων κατά τη διάρκεια της κατάρτισης.

2. Οι σχετικοί όροι και ο τρόπος εφαρμογής καθενός από τα παραπάνω προγράμματα θα ρυθμίζονται με σχετική σύμβαση που θα υπογράφεται κάθε φορά, σύμφωνα και με τις διατάξεις του άρθρου 50 του Ν. 1404/83, μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης και του ΟΑΕΔ.

3. Κατά την πρώτη εφαρμογή της απόφασης αυτής (περίοδος 1986) θα λειτουργήσει στο ΚΕΤΕΚ Αργολίδας ένα Τμήμα ΤΕΚ της ειδικότητας Ηλεκτροτεχνικών Εγκαταστατών για κρατούμενους των αγροτικών φυλακών Τίρυνθας.

4. Η απόφαση αυτή, που θα κυρωθεί με Νόμο, να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Ν. 301/76 άρθρο 1 παρ. 1γ).

Αθήνα, 11 Απριλίου 1986

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΓΕΩΡΓ.-ΑΛΕΞ. ΜΑΓΚΑΚΗΣ

ΕΥΑΓ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ»

Π α ρ ἄ ρ τ η μ α Η

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΟΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

Συμβούλιο της Ευρώπης

Επιτροπή Υπουργών

Απόφαση (75) 25

για τη σωφρονιστική εργασία

(υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών

στις 18 Σεπτεμβρίου 1975 κατά τη 248η
συνάντηση των εκπροσώπων των Υπουργών) *

Η Επιτροπή Υπουργών

Εκτιμώντας την αξία της εργασίας ως σημαντικού και απαραίτητου στοιχείου για την εκπαίδευση και επανένταξη των κρατουμένων και ως σημαντικού τμήματος της διοίκησης των σωφρονιστικών καταστημάτων.

Λαμβάνοντας υπόψη τις δυσχέρειες που απορρέουν από την πολυπλοκότητα των σωφρονιστικών συστημάτων και οφείλονται τόσο σε ανθρώπινους παράγοντες όσο και στις οργανωτικές δομές των σωφρονιστικών καταστημάτων.

Θεωρώντας ότι θα έπρεπε να δίνεται συνεχής έμφαση στην ανάπτυξη του ρόλου της εργασίας στα σωφρονιστικά συστήματα:

1. Συνιστά στις κυβερνήσεις των κρατών μελών:

1. να δώσουν μια συγκεκριμένη θέση και μια ορισμένη προτεραιότητα στη σωφρονιστική εργασία*

2. να προβλέψουν τις κατάλληλες πιστώσεις για την υποστήριξη προγραμμάτων εργασίας ανάλογα προς τις ανάγκες των καταστημάτων*

3. να εκμεταλλευτούν πλήρως για το σκοπό αυτό κατάλληλα και σύγχρονα συστήματα διοίκησης, τεχνικές και διαδικασίες παραγωγής*

4. να προσαρμόσουν συνθήκες και στόχους εργασίας, καθώς και την ανταμοιβή της όσο είναι πρακτικά δυνατό, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιόμορφη φύση της εργασίας στο σωφρονιστικό κατάστημα με όρους της ελεύθερης αγοράς*

5. να αναγνωρίσουν τη σημασία της εργασίας και τις διοικητικές απαιτήσεις της σε όλα τα επίπεδα επιλογής και εκπαίδευσης προσωπικού*

6. να συντονίσουν τα συστήματα κατανομής της εργασίας με τις λοιπές όψεις της διοίκησης των σωφρονιστικών συστημάτων.

11. Καλεί τις κυβερνήσεις των χωρών μελών να ενημερώνουν κάθε πέντε χρόνια το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα μέτρα που πάρθηκαν προς εφαρμογή αυτής εδώ της απόφασης.

Απόδοση στα ελληνικά:

Καθ. Στέργιος Αλεξιάδης

Συμβούλιο της Ευρώπης

8η Διάσκεψη Διευθυντών Σωφρονιστικών Διευθύνσεων

Στρασβούργο, 2-5 Ιουνίου 1987 *

Συμπεράσματα:

- (1) Σχεδιασμός, κατασκευή και εξοπλισμός των σωφρονιστικών καταστημάτων...
- (2) Έλεγχος των μεταδοτικών ασθενειών στα σωφρονιστικά καταστήματα...
- (3) Προετοιμασία των κρατουμένων για μεταχείριση προς απόλυση και πριν-την-απόλυσή τους.

1. Κάθε στρατηγική μεταχείρισης οδηγεί αργά ή γρήγορα στην προετοιμασία των κρατουμένων για μεταχείριση προς απόλυση και πριν-την-απόλυσή τους και στοχεύει στην κοινωνική επανένταξή τους.

2. Η μεταχείριση πριν-την-απόλυση μπορεί να θεωρείται ως τμήμα της προετοιμασίας για τις διαδικασίες, οι οποίες λαμβάνουν χώρα κατά την περίοδο που προηγείται αμέσως πριν από την απόλυση.

3. Σε όλες τις κατηγορίες κρατουμένων θα πρέπει να προσφέρεται κάποια μορφή προετοιμασίας για την απόλυση.

Στις περιπτώσεις βραχύχρονης φυλάκισης ή όπου υπάρχουν εμπόδια θα πρέπει τουλάχιστον να προσφέρεται ένα ελάχιστο όριο βοήθειας με στόχο την επισήμανση και επίλυση ατομικών πρακτικών προβλημάτων.

Οι κρατούμενοι με μακρόχρονες ποινές έχουν ανάγκη μιας εντατικής πριν-την-απόλυση μεταχείρισης για να βοηθηθούν, μετά από τόσα χρόνια φυλάκισης, να ανταπεξέλθουν στις πολλές δυσκολίες και τις παγίδες της ζωής στον έξω κόσμο. Δεδομένου ότι η απώλεια της εργασίας και του εισοδήματος αποτελούν σχεδόν αναπόφευκτες συνέπειες της μακρόχρονης φυλάκισης, συνοδευόμενες συχνά από έλλειψη κατοικίας και κοινωνικών δεσμών, η ατομική βοήθεια και η καθοδήγηση των ειδικών είναι ουσιώδεις. Η πριν-την-απόλυση μεταχείριση για κρατούμενους με μακρόχρονες ποινές θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει ειδικές οδηγίες για την καθημερινή ζωή και τις κοινωνικές (επαγγελματικές) ειδικότητες.

4. Η προετοιμασία για την απόλυση θα πρέπει να αρχίζει έσο το δυνατόν αμέσως μετά την υποδοχή στο σωφρονιστικό κατάστημα.

5. Η προετοιμασία για την απόλυση θα πρέπει να αποτελεί ένα ουσιώδες τμήμα του προγράμματος μεταχείρισης που κατορθίζεται για κάθε κρατούμενο άτομο.

Απόδοση στα ελληνικά:

Καθ. Στέργιος Αλεξιάδης

6. Οι κύριοι σκοποί της προετοιμασίας για προγράμματα απόλυσης είναι:
- α. η καλλιέργεια της συνήθειας προς εργασία, στην οποία περιλαμβάνεται η επαγγελματική εκπαίδευση σε ειδικότητες με ζήτηση στην αγορά, ως θετικό μέσο μεταχείρισης για την επανένταξη των κρατουμένων, για την πρόληψη της κατάρτισης της προσωπικότητάς τους και για να τους καταστήσει ικανούς μετά την απόλυσή τους να κερδίζουν τη ζωή τους κατά ένα κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο
 - β. η απόκτηση των κατάλληλων (επαγγελματικών) ειδικοτήτων με κοινωνική επιμόρφωση και εκπαίδευση για την αναπροσαρμογή των κρατουμένων στη ζωή έξω από την φυλακή χωρίς τη διάπραξη και άλλων εγκληματικών πράξεων
 - γ. την ενίσχυση των κοινωνικών δεσμών με την οικογένεια, τους συγγενείς και άλλους
 - δ. ειδική βοήθεια και καθοδήγηση ειδικών για την αντιμετώπιση των ατομικών αναγκών και την επίλυση των προσωπικών προβλημάτων των κρατουμένων.

7. Κατά το τελευταίο τμήμα της ποινής θα πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στην επιστροφή του κρατούμενου στην κοινωνία, με ειδικότερη αναφορά στην οικογένεια και το κοινωνικό περιβάλλον.

8. Η διοίκηση της φυλακής θα πρέπει να επιζητεί τη συνεργασία και βοήθεια μιας ευρείας κλίμακας οργανισμών, υπηρεσιών και ειδικευμένων ατόμων.

9. Η προετοιμασία των διαδικασιών απόλυσης θα πρέπει να παρακολουθείται, να αξιολογείται και, αν είναι ανάγκη, να επαναπροσδιορίζεται και να βελτιώνεται.

Επιτροπή Υπουργών

Σύσταση R (89) 12

για την εκπαίδευση στη φυλακή

(υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών

στις 13 Οκτωβρίου 1989 κατά την 429η

συνάντηση των εκπροσώπων των Υπουργών) *

Η Επιτροπή Υπουργών κατά τους ορισμούς του άρθρ. 15.β του καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης,

θεωρώντας ότι το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι θεμελιώδες

Εκτιμώντας τη σημασία της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη του ατόμου και της κοινότητας

Διαπιστώνοντας ειδικότερα ότι μια μεγάλη μερίδα κρατούμενων διαθέτει μικρή επιτυχημένη εκπαιδευτική εμπειρία και ως εκ τούτου τώρα έχει πολλές ανάγκες από άποψη εκπαίδευσης

Θεωρώντας ότι η εκπαίδευση στη φυλακή βοηθάει στον εξανθρωπισμό των φυλακών και τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης

Θεωρώντας ότι η εκπαίδευση στη φυλακή είναι ένας σημαντικός δρόμος για τη διευκόλυνση της επιστροφής του κρατούμενου στην κοινότητα

Αναγνωρίζοντας ότι κατά την εφαρμογή στην πράξη ορισμένων δικαιωμάτων ή μέτρων, σε συμφωνία προς τις παρακάτω συστάσεις, μπορεί να δικαιολογούνται διακρίσεις ανάμεσα σε κατάδικους και προσωρινά κρατούμενους

Λαμβάνοντας υπόψη τη Σύσταση αρ. R (87) 3 για τους Ευρωπαϊκούς Σωφρονιστικούς Κανόνες και τη Σύσταση αρ. R (81) 17 για την πολιτική ως προς την εκπαίδευση των ενηλίκων

Συνιστά στις κυβερνήσεις των κρατών μελών να εφαρμόσουν μια πολιτική η οποία αναγνωρίζει τα ακόλουθα:

1. Όλοι οι κρατούμενοι θα έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, η οποία θεωρείται ότι περιλαμβάνει γραμματική διδασκαλία, επαγγελματική εκπαίδευση, δημιουργικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, φυσική άσκηση και αθλήματα, κοινωνική εκπαίδευση και δυνατότητα χρήσης βιβλιοθηκών.

2. Η εκπαίδευση των κρατούμενων θα πρέπει να είναι όμοια εκείνης που προβλέπεται για άτομα παρόμοιας ηλικίας έξω από τη φυλακή και να προσφέρει όσο το δυνατό μεγαλύτερη προικιλία ευκαιριών μάθησης για τους κρατούμενους.

3. Η εκπαίδευση θα πρέπει να στοχεύει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας ως συνόλου, λαμβανομένων υπόψη των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών της.

Απόδοση στα ελληνικά:

Καθ. Στέργιος Αλεξιάδης

4. Όλοι όσοι αναμειγνύονται στη διοίκηση του σωφρονιστικού συστήματος και τη διεύθυνση των φυλακών θα πρέπει να διευκολύνουν και υποστηρίζουν την εκπαίδευση όσο το δυνατόν περισσότερο.
5. Η εκπαίδευση θα πρέπει να έχει στο σωφρονιστικό σύστημα το ίδιο καθεστώς με την εργασία, ώστε οι κρατούμενοι οι οποίοι συμμετέχουν στα εκπαιδευτικά προγράμματα να μην έχουν οικονομικές ή άλλες απώλειες.
6. Θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για την ενθάρρυνση των κρατουμένων να συμμετέχουν ενεργά σε όλες τις μορφές της εκπαίδευσης.
7. Θα πρέπει να προβλέπονται εκπαιδευτικά προγράμματα για να εξασφαλίζεται η αποδοχή από τους επιμορφωτές των φυλακών των κατάλληλων μεθόδων εκπαίδευσης των ενηλίκων.
8. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίδεται στους κρατούμενους με ιδιαίτερες δυσκολίες και ειδικά σε όσους έχουν προβλήματα ανάγνωσης και γραφής.
9. Η επαγγελματική εκπαίδευση θα πρέπει να στοχεύει στην ευρύτερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και να το καθιστά ευαίσθητο στις τάσεις της αγοράς εργασίας.
10. Οι κρατούμενοι θα πρέπει να έχουν άμεση πρόσβαση σε μια καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα.
11. Η φυσική αγωγή και η άθληση των κρατουμένων θα πρέπει να τονίζονται και να ενθαρρύνονται.
12. Οι δημιουργικές και πολιτιστικές δραστηριότητες θα πρέπει να έχουν ένα σημαντικό ρόλο, διότι οι δραστηριότητες αυτές δίνουν τη δυνατότητα στους κρατούμενους να βελτιώνονται και εκφράζουν τον εαυτό τους.
13. Η κοινωνική εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει πρακτικά στοιχεία τα οποία θα καθιστούν τον κρατούμενο ικανό να οργανώνει την καθημερινή ζωή του μέσα στη φυλακή, προς το σκοπό της διευκόλυνσης της επιστροφής του στην κοινωνία.
14. Οποτεδήποτε είναι δυνατόν, θα πρέπει να επιτρέπεται στους κρατούμενους να συμμετέχουν σε εκπαίδευση έξω από τη φυλακή.
15. Όπου η εκπαίδευση πρέπει να λάβει χώρα μέσα στη φυλακή, η έξω κοινωνία θα πρέπει να συμμετέχει όσο περισσότερο είναι δυνατό.
16. Θα πρέπει να παίρνονται μέτρα ώστε οι κρατούμενοι να έχουν τη δυνατότητα να συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους μετά την απόλυσή τους.
17. Θα πρέπει να διατίθενται οι πιστώσεις, ο εξοπλισμός και το διδακτικό προσωπικό που είναι αναγκαίο ώστε οι κρατούμενοι να έχουν τη δυνατότητα να δέχονται την κατάλληλη εκπαίδευση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλεξιάδης Στέργιος Προς αναμόρφωση του σωφρονιστικού συστήματος Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα-Σομοτηνή, 1983.
2. Αλεξιάδης Στέργιος Εισήγηση σε επιστημονική ημερίδα με θέμα "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατούμενων ως προϋπόθεση της κοινωνικής επανένταξής τους", Θεσ/νίκη, Απρίλιος 25, 1991.
3. Αναγνωστάκης Δ., Δι' αγροτικά φυλακιά Κασσάνδρας Εκδόσεις Σάκουλα, Θεσ/νίκη, 1957.
4. Α.Α. "Οι ψυχικές ανάγκες του φυλακισμένου" Φίλοι Φυλακισμένων Ιούλιος-Σεπτέμβριος 1986, τεύχος 6ο, Σελ. 6-8.
5. Βορρές Δαμιανός Μελέται περί των φυλακίων συστημάτων Εκδόσεις Αφών Περρή, Αθήνα 1881.
6. Βλάχος Φ. "Αντίλαλοι των φυλακίων" Φίλοι Φυλακισμένων Ιανουάριος-Μάρτιος 1988, τεύχος 12ο, Σελ. 11.
7. Γεωργοπαπαδάκος Χρηστικό ερμηνευτικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας.
8. Γλυκοφρύδης Στυλιανός Περί την κατ' ιδίαν καταστημάτων των διαφόρων είδους φυλακίων Εκδόσεις Τα χρονικά, Αθήνα 1936.
9. Διαμαντόπουλος Δ.Π. Λεξικό βασιικών εννοιών Εκδόσεις Πατάκη, 1988.
10. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Έρευνα: Ο θεσμός της φυλακής στην Ελλάδα, Αθήνα 1983.
11. Ζωγράφος Ηλίας. Μελέτη περί οργανώσεως των φυλακίων του κράτους Εκδόσεις Α.Ε. Νομικών Εκδόσεων, Αθήνα 1930
12. Καζαντζόσης Κ' Εισήγηση σε επιστημονική ημερίδα με θέμα "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατούμενων ως προϋπόθεση της κοινωνικής επανένταξής τους", Θεσ/νίκη, Απρίλιος 25, 1991.

13. Καμβύσης Δημήτριος Σωφρονιστική Βγβαληματιών. Εκδόσεις Σάκουλα, Θεσ/νίκη 1949.
14. Καρανίκας Δημήτριος Σωφρονιστική. Εκδόσεις Σάκουλα, Θεσ/νίκη 1950.
15. Καστόρχης Δημήτριος Σωφρονιστικά Πελέται. Εκδόσεις Παρασκευά Δεωνή, Αθήνα 1912.
16. Κουράκης Νέστωρ Ποινική καταστολή μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος. Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα 1989.
17. Μπακατσούλας Μενέλαος Γενικά αρχικά σωφρονιστικής. Η εκτέλεσις των ποινών και των μέτρων. Εκδόσεις Το νομικό, Αθήνα 1971.
18. Μπουρπαχάκης Κ. Εισήγηση σε επιστημονική ημερίδα με θέμα "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων ως προϋπόθεση της κοινωνικής επανένταξης τους", Θεσ/νίκη Απρίλιος 25, 1991.
19. Πανούσης Γιάννης Η σωφρονιστική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα. Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα 1989.
20. Πεταλάς Αντώνιος Πελέτη περί μεταρρυθμίσεως των φυλακών του Ελληνικού κράτους και περί του αρμόζοντος σωφρονιστικού συστήματος. Εκδόσεις Το νομικό, Αθήνα 1906.
21. Πετρονάκος Γ.Η. Απ. φυλακά και η Δικαιοσύνη μας.... Εκδόσεις Αγγ. Κλεισιούνη, Αθήνα 1936.
22. Σαμουρίδου Α. Εισήγηση σε επιστημονική ημερίδα με θέμα "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων ως προϋπόθεση της κοινωνικής επανένταξης τους", Θεσ/νίκη Απρίλιος 25, 1991.
23. Ψαρούσης Α. Εισήγηση σε επιστημονική ημερίδα με θέμα "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων ως προϋπόθεση της κοινωνικής επανένταξης τους", Θεσ/νίκη Απρίλιος 25, 1991.

24. Γαργαντάτος Συμβολή εις το αει κινούμενον ζήτημα της
επιδιοργανώσεως των φυλακών Εκδόσεις Μ. Γ. Σαλιέρου, Αθήνα
1902.
25. FERRE BERICO Κοινωνιολογία του εγκλήματος και του εγ-
καταστάτου (Μετάφραση Βασ. Δουρδούμας), Εκδόσεις Εκάριστος,
Αθήνα 1925.
26. Θέλιος Βασίλης Εισήγηση σε επιστημονική ημερίδα με θέ-
μα "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων ως προϋπόθεση
της κοινωνικής επανένταξης τους", Θεσ/νίκη Απρίλιος 25, 1991.
27. Θραντζεσκάνης Πάνης Το σωφρονιστικό σύστημα Εκδόσεις
Σύλλογος Συμπαραστάσεως Κρατουμένων Ο Ονήσιμος, Αθήνα 1990.
28. Καντζηγιάννης Κ. Εισήγηση σε επιστημονική ημερίδα με
θέμα "Η επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων ως προϋπόθε-
ση της κοινωνικής τους επανένταξης", Θεσ/νίκη Απρίλιος 25,
1991.

